

- 9 Possessio presumitur potius vacua, quam plena.
- 10 Possessio capta de aliarum beneficij extenditur etiam ad bona eiusdem.
- 11 Ultimus status in beneficialibus est attendendus.
- 12 Beneficia omnia presumuntur libera.
- 13 Mantentio in beneficialibus datur habenti pro se ultimum statum.
- 14 Ultimus status cum iuris assistentia maxime manutenendus.
- 15 Collatio beneficij tanquam de libero non infringitur per superuenientem iurispatronatus probationem.
- 16 Pronus ab Episcopo manutentetur in possessorio, etiam contra patronum.
- 17 Ius presentandi respicit petitorium.
- 18 Ultimus status beneficij acquiritur etiam ex unica collatione.
- 19 Scientia presumitur ex longo tempore.
- 20 Scientia aduersarij non consideratur in possessorio summarissimo.
- 21 Mantentionis in iudicio satis est docere de actibus possessorij.
- 22 Si dominus non possideat, non est curandum de eius scientia.
- 23 Scientia eius cui praeducatur quando requiratur.
- 24 In possessorio non attenditur an quis iure, vel iniuria decedat.
- 25 Possessorium summarissimum quando dicatur intentatum.
- 26 Mantentio non potest dari non possidenti de tempore mortis.
- 27 Possessio defuncti non transit in heredem sine apprehensione.
- 28 Possessio, seu quasi non transit in successorem ante usum illius.
- 29 Possessio patris differt à possessione filij.
- 30 Statuta laicorum non seruantur in foro Ecclesie.
- 31 Statutum alieni fori debet produci in foro, ubi allegatur.
- 32 Statutum laicorum nihil operatur, quoad possessionem iurispatronatus, & rerum spiritualium.
- 33 Laicus non potest vti suo statuto in foro Ecclesie aduersus Clericum.
- 34 Aequalitas in iudicijs est seruanda.
- 35 Statutum de continuanda possessione, non tollit possessionem medio tempore captam.
- 36 Possessio quomodo continet in heredem stante statuto.
- 37 Possessio intricata non est manutenibilis.
- 38 Possessio presentandi quibus prodest, vel nocet.
- 39 Presentatus à vero patrono, praefertur presentato à patrono putatiuo.
- 40 Prædo non est manutenendus, si constet esse pradonem.
- 41 Iurispatronatus proprietas probatur etiam per instrumentum, & quando.
- 42 Reus possidens vincit ex non iure actoris.
- 43 Fundationis tenor est attendendus.
- 44 Iurispatronatus gentilitium non transit ad extraneos durante familia.
- 45 Patronatus parentela an possit donari extraneo.
- 46 Familia, domus, & agnatio, idem significant.
- 47 Familia vocata quando tantum descendentes censeantur vocati.
- 48 Domo vocata censentur vocati omnes etiam transversales, & quomodo.
- 49 Familia contentiue quando censeatur vocata.
- 50 Domo Bardorum vocata, omnes de Bardis veniunt.
- 51 Descendentia quando probanda.
- 52 Domus appellatione veniunt omnes qui portant eadem arma, & insignia.
- 53 Familia aggregata an veniat appellatione familia.
- 54 Iurispatronatus familiare an comprehendat eos, qui sunt ex diuersis colonellis.

I.B. Ciarlinij controu. for. Tom. I.

- 55 Domus nomine an veniant qui non sunt agnati.
- 56 Familia identitas probatur ex eodem nomine, & cognomine.
- 57 Agnatio quomodo probetur.
- 58 Domus indentitas presumitur ex delatione eorumdem armorum.
- 59 Negativa quando est probanda à negante.
- 60 Iurispatronatus gentilitium quodnam dicatur.
- 61 Patronus non potest praeducere successori in patronatu gentilitio.
- 62 Praescriptio non currit in patronatu gentilitio.
- 63 Attinentia probata cum uno fratre, censetur probata etiam eum alio.
- 64 Parentela in antiquis probatur per solam famam.
- 65 Consanguinitas non probatur nisi gradu probato.
- 66 Antiquiore vocato non est necesse probare gradum parentela.
- 67 Proximior est praefendus, si plures concurrunt.
- 68 Parentela gradus quando non est necesse probare.
- 69 Agnationis gradus non probatur ubi succeditur ultradecimum gradum.
- 70 Proximior esse non est necesse probare, si alius exclusiue non concurrat.
- 71 Facta non presumuntur.
- 72 Pluralitas non presumitur.
- 73 Patronus hodie docere debet de legitimo titulo presentandi.
- 74 Patronatus requirit easdem probationes in possessorio, quas in petitorio, & quando.
- 75 Donatio non probat iurispatronatus, nisi constet de iure donatoris.
- 76 Familia sub nomine an comprehendatur famina.
- 77 Famina sunt quasi folia arborum.
- 78 Famina non comprehenduntur in patronatu gentilitio.
- 79 Familia vocata habetur ratio agnationis seruanda.
- 80 Famina non potest admitti ad relictum familiae, nisi durante eius vita.
- 81 Liberi famina non sunt de familia, à qua ipsa venit.
- 82 Transactio in patronatu gentilitio nocet tantam concordantibus.
- 83 Transactio non valet super iure patronatu.
- 84 Iurispatronatus donatio non valet sine consensu Episcopi.
- 85 Ordinarij decretum in iure patronatu non valet, nisi vocatis interessatis.
- 86 Iurispatronatus non probatur ex sententia Ordinarij quae non iustificatur ex actis.
- 87 Transactio non valet propter falsam causam.
- 88 Iurispatronatus non probatur ex sententia Ordinarij, nisi in antiquis.
- 89 Patronus potest presentare institutum ab Episcopo.
- 90 Multiplicatio titularum est permessa in beneficialibus.
- 91 Possessionis causa potest mutari ex nouo titulo.
- 92 Vincere debet de cuius meliori iure constat.
- 93 Collatio beneficij non vitatur, licet postea pronuncietur contra possidentem.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo manum.

DE anno 1631. vacante simplici beneficio sub vocabulo Annunciationis Beatiss. Mariæ Virginis erecto in Parochiali Ecclesia Sanctorum Iacobi, & Philippi Regij, per obitum quondam multum Reuerendi Domini Ludouici de Grilinzonis à Carpo, Illustrissimus, & Reuerendissimus Dominus Episcopus Regij illud tanquam liberum contulit Reuerendo Domino Christophoro Ratorio Sacerdoti, qui eo gauisus est pacifice usque ad finem anni 1634. quo tempore illud pure renunciauit

uit in manibus eiusdem Episcopi, à quo denuò illud tanquam liberum collatum fuit Reuerendo Domino Prospero Gallingano Sacerdoti, qui eius tenuram accepit, & in ea perseverauit, vt de prædictis constat ex actis publicis in processu registratis, & adhuc perseverat.

Postmodum nondum lapso quadrimestri à die dictæ renunciationis, comparuit D. Iulia filia quondam Domini Bartholomæi de Gabbis, & vxor Domini Philippi de Cupellis sub die 2. Januarij 1635. exponens, qualiter dictum beneficium erat de iurepatronatus dicti Domini Bartholomæi eius patris, cuius ipsa fuit hæres, eumque fuisse in possessione præsentandi, & propterea collationem Episcopi fuisse nullam, eamque ignorasse vacationem per obitum dicti Domini Ludouici, & ideò præsentauit perreuerendum Dominum Ioannem Paulum Cordadinum Clericum, instans institui, seque ipsam manuteneri in quasi possessione præsentandi, & ad docendum de prædictis probauit se esse filiam dicti Domini Bartholomæi, & hæredem, produxitque processum multis ab hinc annis factum, scilicet de anno 1617. in quo apparet prædictum beneficium de anno 1580. fuisse fundatum à Domino Petro de Codeluppiis cum reservatione iurispatronatus sub his verbis, *Quod voluit esse, seu fieri beneficium iurispatronatus domus, seu casata illorum de Codeluppiis, vt per seniores, & proximiores ex dicta casata debeant conferri, & eidem liceat præsentare illius beneficij Rectorem.*

Cui D. Petro decedenti absque descendantibus superstes fuit Dominus Christophorus eius frater, & hæres, qui in vita sua non procurauit implementum dictæ ultimæ voluntatis, sed post eius mortem Domina Martha de Bonzagnis eius vxor vti mater, tutrix Domini Iacobi communis filij, & hæredis dicti Domini Christophori, habita scientiâ dictæ dispositionis de anno 1587. procurauit fieri erectionem dicti beneficij, cum reservatione iurispatronatus pro dicto Domino Iacobo, & pro eius descendantibus masculis ad fauorem maioris natu; & decedente dicto Domino Iacobo sine filiis masculis ad fauorem Domini Ioannis Mariæ de Codeluppiis, & maioris natu eius descendantium, provt factum fuit.

Ex eodem processu apparet decessisse dictum Dominum Iacobum absque prole, & super dicto iurepatronatu litigatum fuisse inter dictam Dominam Martham hæredem dicti Domini Iacobi ex vna, & dictum Dominum Bartholomæum vti filium Domine Annæ de Codeluppiis, & Dominam Luciam pariter de Codeluppiis, fuisseque transactum, quod dicta Domina Martha durante eius vita sit patrona dicti beneficij, & post eius mortem illud sit de iurepatronatus dicti Domini Bartholomæi, & eius hæredum, & successorum descendantium quorumcumque in perpetuum; cui dicta Domina Martha cessit omnia sua iura præsentis, & authorizante Domino Vicario Episcopali Regij. Post quæ apparet dictum Dominum Bartholomæum plures præsentasse Rectores ad dictum beneficium, cum effectu, & Dominus Episcopus Rangonus declarauit illud esse de iurepatronatus eiusdem; quorum vigore dicta Domina Iulia moderna, & viuens perit manuteneri in quasi possessione præsentandi, expulso dicto Domino Gallingano.

Contra verò dictus Dominus Gallinganus dicit manutendum se esse in possessione dicti beneficij, in qua reperitur, tum quia D. Episcopus est in quasi possessione prouidendi de illo, tanquam de libero, interrupta quasi possessione dicti Domini Bartholomæi, quæ idcirco non potuit transire in dictam Dominam Iuliam, quæ nunquam præsentauit; tum quia ipse Gallinganus fuit præsentatus à seniore domus illorum de Codeluppiis; ad quem vigore foundationis pertinet dictum iuspatronatus, & ab eo excludi debet dicta Domina Iulia tanquam ex-

tranea à tali familia adeò, vt transactio facta contra tenorem foundationis non valeat in præiudicium successorum, quibus transigentes præiudicare non potuerunt. Quæritur quid iuris, &c.

Et sanè videbatur resoluendum ad fauorem dictæ Domine Iuliæ Gabbæ, quia cum succedat in hæreditate dicti Domini Bartholomæi eius patris, omnis eius possessio continuauit in eam. Bald. in l. in suis, ff. de lib. & posthum. Viuian. de iurep. part. 2. lib. 5. cap. 4. numer. 64. & maxime stante Statuto Regij de continuanda possessione in hæredem, lib. 2. rubr. 76. Certum est enim, quòd Patronus debet manuteneri in sua quasi possessione præsentandi, cap. consultationibus, vbi Abb. de iurep. Seraph. decis. 1382. numero 4. Mantie. decis. 360. numer. 6.

Secundò, quia licet dicta Domina Iulia non sit de domo & casata illorum de Codeluppiis, tamen cum testator non fuerit locutus taxatiuè, sed demonstratiuè, in casu deficientis familie, iuspatronatus potest transferri etiam ad extraneos, vt habetur apud Seraph. decis. 364. numero 4. 5. 7. 8. 11. 12. & decis. 378. numero 5. 8. Gratian. discept. 645. numero 10. Viuian. in prax. iurisp. lib. 4. cap. 9. num. 1. 2. vbi multos allegat Rot. apud Ludouicum Posthium de manutendo, decis. 267. num. 7.

Tertiò, quia dictus Dominus Bartholomæus habet titulum ex transactione inita cum dicta Domina Martha hærede dicti D. Iacobi, per quam illi ius fuit acquisitum, & illud fuit confirmatum per sententiam dicti Domini Episcopi declarando dictum beneficium esse de iurepatronatus eiusdem: nam cum Ordinarij non soleant multum fauere istis præsentationibus, sequitur quòd eorum sententiis sit multum tribuendum ad fauorem iurispatronatus, & præsentatorum. Seraph. decis. 1141. num. 8. Viuian. in d. tract. lib. 11. cap. 5. num. 24.

His tamen non obstantibus censui iuri satis conuenire dictum Reuerendum Dominum Prosperum non solum vti prouisum ab Ordinario, sed etiam vti præsentatum ab illis de domo, & familia illorum de Codeluppiis, fore, & esse manutendum in possessione dicti beneficij, cum possideat auctoritate iudicis, & cum titulo, vt habetur in processu, & fuerit institutus ab eo, qui erat in quasi possessione conferendi, ad textum in d. cap. consultationibus, vbi Innoc. Abb. & DD. de iurepatr. Putens decis. 206. num. 1. lib. 1. Ferret. conf. 132. num. 10. lib. 1. Marefc. var. resol. lib. 1. cap. 55. num. 15. 16. & seqq. etenim in beneficiis datur manutentio etiam sine titulo colorato. Seraph. decis. 299. num. 4. vnde multò magis cum titulo, & cum ipse probauerit tempore motæ litis, prius etiam se fuisse in tenuta, & possessione dicti beneficij, vt per instrumentum possessionis apprehensæ, & ex testium depositionibus constat, absque dubio danda est illi manutentio, ad textum in §. retinenda, vbi Faber numer. 16. Institut. de interd. Rot. diuers. decis. 4. numer. 11. 19. part. 2. Farinac. decis. posth. 93. sub numer. 2. & decis. 106. num. 2. & decis. 563. numer. 1. part. 2. Lud. Posth. in tract. de manut. obseru. 73. numer. 1. 2. 3. & seqq. Rot. apud eundem decis. 17. num. 2. & decis. 57. num. 7. 18. & decis. 268. n. 1. Nec dubium est, quin possessio instrumentalis sit manutentibilis, quando aliastunc in possessione non existebat. Rot. diuers. decis. 171. numer. 1. & decis. 890. num. 2. part. 4. Rota penes Zacchiam decis. 2. numero 1. 2. & decis. 144. numer. 1. Ricc. in coll. decis. 1484. Marchesan. de commiss. part. 1. de comm. app. in possessione, §. 1. numer. 52. fol. 929. Farinac. decis. 293. numero 5. part. 1. Ludouif. decis. 268. numero 1. 8. Coccin. decis. 241. numero 2. latissimè Lud. Posth. d. tract. de manut. obseru. 21. num. 25. & seqq. vbi infinitos allegat, & ampliat dicens, neque esse necessarium probare alium tunc temporis fuisse in possessione, quia ei, qui dicit plenam fuisse possessionem, incumbit onus probandi, eo quòd potius præsumatur vacua,

vacua, & cum prædictis concordat Rota apud eundem Lud. Posth. *decif. 4. num. 1. & decif. 7. num. 2.* Canaler. *decif. 478. num. 2.* aded vt per instrumentalem possessionem Altaris, seu Capellæ acquiratur etiam possessio rerum, & bonorum beneficij in ea fundati, & annexorum illius: Anchar. *in cap. beneficium, num. 12. de reg. iur. in 6.* Couar. *var. resol. lib. 3. cap. 16. num. 16.* pulchrè Peregr. *de fideicom. art. 48. num. 76.* vbi multos allegat. Marefch. *de commiss. appell. in poss. salu. p. 1. §. 1. n. 61. fol. 929.*

Nec de prædictis est mirandum, quia in beneficialibus, quando tractatur de sustinenda prouisione iam facta, attenditur vltimus status, quicquid sit quoad futuras vacationes, & ided si vltimus status sit de beneficio tanquam libero, absque dubio sustinetur collatio facta ab Episcopo, non obstante exceptione iurispatronatus, & proprietatis in eo: ad textum *in cap. consultationibus*, vbi Abb. *num. 9. de iurep.* Ferret. *conf. 132. num. 10. lib. 1.* Put. *decif. 206. num. 1. lib. 1.* Rot. *diners. decif. 167. num. 9. part. 2.* pulchrè videndus Farinac. *decif. 435. num. 1. & per totam, & decif. 623. num. 1. part. 2. & decif. 154. num. 3. part. 2.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 2. num. 7. in fin. & num. 14.* pulchrè etiam Beltram. *ad Ludouif. decif. 77. sub num. 11. vers. Et circa hanc materiam.* Viuian. *in prax. iurispatronatus, lib. 7. cap. 3. num. 4.* Quod maximè iuuatur assistentiâ iuris, quâ omnia beneficia præsumuntur libera: post Menoch. inquit Farin. *d. decif. 435. sub n. 1. in fine, p. 2.*

Certum est enim, quodd in beneficialibus, & in iudicio possessorio ille debet manuteneri, qui habet vltimum statum pro se, & immediatam possessionem, vt hic Episcopus, & prouisus ab eo: ad textum *in cap. cum Ecclesia Sutrina*, vbi Abb. *num. 23.* Rip. *num. 81. de caus. poss. & propriet. & in §. retinenda, Instit. de interd.* Alex. *conf. 92. num. 5. lib. 1.* Couar. *pract. qq. cap. 17. num. 5.* Seraph. *decif. 1438. num. 1. 3.* vbi etiam inquit hoc maximè procedere, quando vltimus status habet pro se iuris assistentiam: Marefcor. *var. resol. lib. 1. cap. 55. num. 1. 7. & seqq.* Ludouif. *decif. 77. num. 2. 9.* Gratian. *discept. 577. num. 13.* Lud. Posth. *d. tract. de manut. obser. 71. num. 3. 55. & obser. 73. num. 4.* & post eum Rota *decif. 3. num. 1. & decif. 172. num. 21.* Viuian. *de iurep. lib. 11. cap. 6. num. 12.* Ioan. Aloyf. Ricc. *tract. de nouissima probatione iurispatronatus, resol. 214. n. 1. & seqq.* Monet. *de commutat. ult. vol. c. 10. n. 248.*

Nec obstat, quod hîc constet beneficium prædictum esse patronatum, & non liberum, quia esto, quod hoc verum sit, tamen cum probationes iurispatronatus fuerint factæ post collationem Episcopi, illa non infringitur, tanquam facta ab eo, qui erat in quasi possessione conferendi: ad textum *in d. cap. consultationibus*, vbi Abb. *num. 9. de iurep.* Rip. *in d. cap. cum Ecclesia, num. 130. de caus. poss. & propriet.* Rot. *decif. 14. de iurep. in antiq.* Menoch. *consil. 90. num. 124.* pulchrè Rot. *diners. decif. 167. num. 9. part. 2.* Farinac. *decif. 135. num. 4. vers. primò, part. 2. & decif. 623. num. 2. part. 2.* Marefcor. *var. resol. lib. 1. cap. 55. num. 51.* quia in iudicio possessorio manutentionis, in quo non attenditur iustitia possessionis, sed factum, & status, in quo res erat tempore litis, non consideratur, an beneficium sit patronatum, & propterea in possessorio prouisus ab Episcopo absque consensu patroni, & eo contempto, debet obtinere contra ipsum patronum, & etiam contra præsentatum, vt post Papon. *lib. 3. tit. 9. arrest. 2.* inquit Ioan. Aloyf. Ricc. *in prax. for. Eccl. sub tit. iurisp. resol. 154. num. 2. vers. Idem dicendum, part. 1. & concordat Marefcor. d. resol. 55. num. 50. §. 1.* non enim attenditur ius præsentandi, quia respicit petitorium. Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 2. num. 27. 28.*

Nec dubitandum est, quin Episcopus fuerit in quasi possessione conferendi istud beneficium, vti liberum, stante collatione per eum facta de anno 1631. ad fauorem dicti D. Christophori Rasorij, nullo reclamante, &

effectum sortita per annos quatuor, vsque ad tempus re-signationis, propter quam fuit postea collata dicto R.D. Prospero, etenim ex vnica etiam collatione effectum sortita acquiratur quasi possessio conferendi, & vltimus status beneficij: post Rip. *in d. cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 91. de caus. poss. & propr.* Calder. *conf. 32. de præbend.* Oldrad. *conf. 112. num. 3.* Alex. *conf. 74. num. 16. lib. 4.* Ferret. *conf. 132. num. 11. lib. 1.* Marefcor. *var. resol. lib. 1. resol. 55. num. 24. 15.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 2. num. 29.* Farinac. *d. decif. 435. num. 1. vers. ex qua, & decif. 623. num. 1. vers. Per quam, p. 2.* Coccin. *decif. 178. per totam.* vbi dicit quod Rota iudicauit ita etiam in vna Neapolitana S. Iacobi, 16. Decembris 1602. Coram Litta, & quamvis requiratur regulariter scientia patroni, ea tamen ex longo tempore præsumitur, maximè in Ciuitate non magna, vbi defunctus est dictus Guilinzonius, vt post Innoc. Abb. & Puteum inquit Rot. *diners. decif. 166. n. 2. vers. secundò, part. 1.* hic enim obitus Clerici beneficiati non solet esse occultus longo tempore; & ided verisimile est, quod si quis habuisset causam contradicendi, in tanto tempore contradixisset, vt inquit Puteus *decif. 198. n. 6. lib. 1.*

Deinde dico ex multis non fuisse necessarium docere de scientia dictæ assertæ patronæ ad acquirendam quasi possessionem ab Episcopo, primò quia hoc respicit petitorium, & non consideratur in hoc summarissimo manutentionis iudicio. Rota *diners. decif. 17. num. 7. vers. quia respondetur, & num. 8. part. 2.* Farin. *decif. 685. n. 4. part. 1.* Ioan. Aloyf. Ricc. *tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 215. num. 5.* vbi inquit in hoc iudicio manutentionis satis esse docere de actibus possessorijs de facto gestis absque alia scientia & patientia eius cui præiudicatur. Ludouif. *decif. 240. numer. 10.* Secundò quia non constat dictam D. Iuliam fuisse in quasi possessione præsentandi; si enim requiritur scientia alterius, non requiritur, nisi alterius possessoris, & eius qui possidet ius conferendi, vel præsentandi, aded vt non sit curandum, si Dominus ignoret, dummodo non possideat: Innoc. *in cap. bonæ, il. 2. num. 1. vers. sed si Dominus, de postul. Pralat.* Rip. *in d. cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 64. in 2. & 3. fall. de caus. poss. & propr.* Gonzal. *ad reg. 8. gl. 45. §. 2. num. 32. in fin.* Farin. *decif. 423. num. 6. & decif. 608. num. 9. part. 2.* Garz. *de benef. part. 5. cap. 5. num. 121.* Ludouif. *decif. 249. num. 8.* Ricc. *d. resol. 215. num. 3.* Tertiò non requiritur scientia eius, cui præiudicatur, quando agitur de reducendo rem ad pristinum statum; potà si ageretur de præscribenda libertate aduersus seruitutem, vt hic de beneficio liberando à seruitute iurispatronatus, cum regulariter beneficia sint libera, & patronatus concedatur ex privilegio, & gratia. Sic per textum *in l. si partem, §. si per fundum, ff. quemadm. seru. amitt. cap. si de terra*, vbi Abb. & Anch. *de privileg. Felin. in cap. vigilanti, de præscript.* Couar. *in cap. possessor, §. initium, n. 8. vers. primò sententia communis, de reg. iur. in 6.* Ludouif. *decif. 249. n. 9.* Ricc. *in d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 215. n. 4.* qui resoluunt in his actibus, qui tendunt ad liberandum à seruitute, non requiri scientiam, vel patientiam alterius, ex quibus resultat dictum R.D. Prosperum esse manutendum in possessione dicti beneficij, quia in hoc iudicio non attenditur, an quis iure, vel iniuria detineat, sed an in facto verè possideat, vt per Lud. Posth. *d. tract. de manut. obser. 42. n. 90. 91. 92. 93.*

Nec est dubium, quin pars vtrique intentauerit hoc summarissimum manutentionis; si enim loquimur de dicta D. Iulia, hoc ipsa fatetur in libello, dum instat se manuteneri in quasi possessione præsentandi, vt in processu, fol. 3. & dum produxit quædam iura instans, & declarans, quodd hæc facit ad docendum de quasi possessione iuris præsentandi, & nominandi Rectorem dicti simplicis beneficij, vt in processu, fol. 9. & apertius hoc dicit in processu, fol. 34. inquires, & iudicium, in quo versamur, est iudicium possessorium, &

& alibi, & similiter dictus D. Gallinganus venit ad iudicium ex eo capite manutentionis, vt habetur in processu, fol. 31. & 52. dum petit se manuteneri in pacifica possessione dicti beneficii, quia attenditur vltimus status, in quo liberè dictum beneficium fuit collatum; & alibi etiam ex processu hoc idem deprehenditur, & ita esse probatur ex Lud. Post. d. tract. de manut. obseru. 2. num. 47. & obser. 3. num. 40. Benè verum est, quoddam ex scripturis, tum ex testibus factæ sunt etiam probationes, quæ respiciunt merita causæ, & petitorium, vt videre est in processu, cum protestatione manutentionis.

In quo tamen possessorio sicut dictus D. Gallinganus benè probauit se possidere dictum beneficium, & D. Episcopum esse quasi in possessione conferendi illud, ita dicta D. Iulia malè probauit se esse in quasi possessione præsentandi, quoniam ipsa nunquam præsentauit, sed tantum nititur præsentationibus paternis, vt colligitur expressè ex eius capitulis, de quibus in processu, fol. 30. & aliis actis, & propterea cum ipsa nunquam præsentauerit, non potest dici, quoddam fuerit in quasi possessione præsentandi, & sic non potest iuari beneficio manutentionis, quæ dati non potest non existenti in possessione, vel quasi de tempore mortis litis; ad textum in l. 1. §. interdictum, ff. de interdict. & §. retinenda, Insti. eodem. Ludou. decis. 582. num. 1. Farinac. dec. posthum. 249. num. 1. part. 2. Rot. apud Lud. Post. decis. 26. num. 1. & decis. 227. n. 1.

Nec obstant præsentationes factæ à dicto eius Patre, cuius dicta D. Iulia fuit hæres, cum ipsa nunquam habuerit vsum præsentandi, & possessio defuncti ad præsentandum non transit in hæredem sine apprehensione, & actu facti: ad textum in l. cum hæredes, vbi DD. & l. qui vniuersa, §. quod per colonum, ff. de acquir. possessione. Menoch. de retin. poss. rem. 3. num. 57. Gail. præct. obser. lib. 2. obser. 129. num. 1. & seqq. Tusch. verbo. Possessio. conclus. 406. num. 4. Honded. consil. 118. num. 11. lib. 2. Surd. consil. 117. num. 7. lib. 1. Achil. decis. 5. de caus. poss. & prop. Mantica. decis. 105. num. 2. pulchrè Prax. Archiep. Neap. cap. 100. num. 4. Farin. decis. 284. num. 9. part. 1. & decis. 260. num. 4. & decis. 337. num. 3. & decis. 392. n. 2. 3. part. 2. Ludouil. decis. 222. num. 7. & decis. 417. num. 7. Viuian. in prax. iurisp. part. 2. lib. 2. cap. 2. num. 26. & cap. 4. num. 67. latè Ludou. Post. d. tract. de manut. obser. 55. n. 26. usque ad num. 33. vbi refert plures Rotæ decisiones. Melchior Lotter. de re beneficiaria tom. 1. lib. 2. quaest. 11. n. 115. 116. Ioan. Aloyf. Ricc. in prax. for. Eccl. sub tit. de inrep. resol. 174. per totam, vbi allegat multas Rotæ decisiones. Rota apud Viuian. decis. 43. num. 2. Ricc. tract. de noniss. prob. iurisp. resol. 155. ad finem, vers. Neque etiam constar; quæ vera sunt, quia non solum rerum corporalium, sed etiam incorporealiū quasi possessio non transit in hæredem, vel successorem ante vsum, & exercitium illius iuris, vt post Tiraq. in præfat. tract. de mort. saist. declar. 3. & Gabriel. conf. 185. n. 7. lib. 2. vbi quod Rota aliàs expressissimè ita concludit, Rot. apud Viuian. d. tract. decis. 43. num. 11. 12. 13. & in proposito aliam esse possessionem patris, aliam filij dixit Rota in vna Bracharenfi de Ganfer, 16. Iunij 1604. coram Sacrato, vt apud Marches. de commiss. appell. in possess. salu. part. 1. §. 2. decis. 43. num. 2. fol. 1054.

Neque obstat statutum de continuanda possessione in hæredem absque alia apprehensione, ex multis.

Et primò quia cum causa versetur in foro Ecclesiastico, in quo non feruantur laicorum statuta, oportebat quoddam pars, quæ illo vti intendebat, illud produceret in actis integraliter, quia iudex potest ignorare, nec tenetur ad illius scientiam: sic in terminis Bart. in l. omnes populi, n. 67. ff. de iust. & iur. Carol. de Grass. de effectibus Clericatus, eff. 2. num. 10. vbi benè loquitur, & alios allegat.

Secundò, quia cum quasi possessio iurispatronatus versetur circa spiritualia, & illis annexa, vt est iurispatrona-

tus, meritò non subiicitur similibus statutis, & propterea huiusmodi statutum nihil operatur quoad quasi possessionem iuris præsentandi, per textum in cap. 2. & 3. de iudic. Seraph. decis. 1395. num. 5. Carol. de Grass. de off. cler. eff. 2. num. 18. & seqq. Gratian. disc. 577. num. 35. 36. & meliùs in terminis pulchrè Farinac. decis. 220. num. 4. vers. Neque obstat statutum, part. 2. Ludouil. decis. 222. num. 7. & num. 12. vers. non obstante Statuto. Coccin. decis. 464. num. 4. Melchior Lotter. d. tract. d. quaest. 11. num. 16. Lud. Post. d. tract. obser. 55. num. 69. & sic censuit Rota pulchrè apud Lud. Post. decis. 172. num. 7. ibi: absque apprehensione; necnon Rota apud Viuian. d. tract. decis. 43. num. 14. 15. vbi vide.

Tertiò non obstat illud Statutum, quia laicus eo non potest vti in foro Ecclesiæ aduersus Clericum, cum enim vigore eiusdem Statuti Regij lib. 2. rubr. 42. beneficia Statutorum tollantur Clericis, similiter laicus non potest illis vti aduersus Clericum, & Ecclesiæ, vt hîc, maxime in foro Ecclesiæ, vt æqualitas seruetur, vt post Abb. Butr. Imol. & Gemin. inquit Felin. in cap. Ecclesia S. Mariae, num. 81. de constit. & Alex. conf. 44. sub num. 15. lib. 5. Ruin. conf. 195. num. 4. & seqq. lib. 2. Surd. decis. 160. num. 9. Alb. conf. 513. num. 8. 9. 10. lib. 3. Bertaz. consil. ciuil. 63. num. 23. vbi testatur de magis communi: videndus ad rem Alder. Mascard. de interpr. Stat. concl. 1. n. 43. vbi inquit ita bis fuisse iudicatum. Marth. de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 5. num. 34. vbi testatur de receptissima DD. sententia, quando causa tractatur in foro Ecclesiæ: Bellet. disq. cler. tit. de exempt. Cler. à Statut. §. 2. num. 38. versic. neque etiam, & num. 39. vers. qua ratione: vbi multos allegat, & dicit in iudiciis debere seruari æqualitatem, vt sicut Clericus non potest vti Statuto, sic neque laicus illo vtatur.

Quartò non obstat dictum Statutum, quia cessat illius effectus, eo quoddam illud non tollit possessionem naturalem antea captam per alium, nec ab eo impeditur capiens, quin eam sic priùs captam habeat, & retineat, aded vt stante tali alterius detentione, hæres non possit obtinere manutentionem, non obstante Statuto de continuanda possessione in hæredem, quia eius propter hoc interuersa est possessio, vt pulchrè dixit Rot. apud Veral. decis. 201. numer. 4. part. 2. qui est casus noster, quia post mortem patris dictæ D. Iulie, Episcopus conferendo liberè dictum beneficium, vt vidimus, fuit impedimento, ne possessio transiret ad eam, quoniam hæredi non est concedenda manutentio vigore dicti Statuti, quando alius medio tempore effectualiter ingressus est possessionem naturalem, sed Statutum habet locum tantum, quando adhuc nemo ingressus est eam, vt post Alex. conf. 82. num. 4. lib. 2. Natt. consil. 237. num. 4. Menoch. consil. 665. num. 5. Tusch. verbo Possessio, concl. 406. num. 12. Honded. consil. 18. num. 1. lib. 2. Surd. conf. 491. num. 12. lib. 4. Pacific. de Salu. interdict. inspect. 3. cap. 2. num. 353. pulchrè Gratian. disc. 954. num. 13. Cyriac. controu. 12. num. 12. lib. 1. Rot. diuers. decis. 159. num. 5. part. 4. Peregr. de fid. art. 47. num. 14. 15. Ludouic. Post. d. obser. 55. num. 86. Farin. decis. 263. num. 2. part. 2. Ludouil. decis. 258. num. 7. 9. Coccin. decis. 488. num. 3. Quod in casu nostro tantò magis habet locum, vbi dicta D. Iulia hæres dicti D. Gabbinus nunquam impugnauit collationem Episcopi, propter quod magis intricata, & offuscata remanet eius possessio, quod sufficit ad denegandum ei mandatum de manutenendo: Veral. decis. 202. num. 1. part. 2. Gonzal. ad d. reg. 8. Cancell. gl. 45. §. 2. num. 39. vbi alios allegat.

Quinò non obstat dictum Statutum, quia dato etiam quoddam dicta D. Iulia esset in quasi possessione præsentandi, vtique talis possessio sibi proderet contra admittentem, sed contra successores in iure patronatus gentilitio, quibus ille non potuit præiudicare, nihil iuvat: DD. in c. 1. de iurep. in 6. Lambert. d. tract. lib. 1. p. 2. quaest. 2. art. 8. n. 6. Molin.

Molin. de primog. Hisp. lib. 1. q. 24. n. 31. Ferret. conf. 134. num. 12. lib. 1. Rota apud Farinac. decis. 284. num. 8. p. 1. & propterea cum hic D. Horatius de Codeluppiis sit successor in dicto patronatu, ei non præiudicat quasi possessio dictæ D. Iulie, si quam habet.

Nam ubi constat, ad quem verè spectat iuspatronatus, præsentatus à vero patrono, antequam alius instituitur, præfertur præsentato à patrono putativo existente etiam in quasi possessione præsentandi, quia causa proprietatis absorbet causam possessionis, cum de proprietate prius constiterit, ad textum in cap. item dilectus, de caus. poss. & propr. & in cap. consultationibus, ubi Abb. num. 9. versic. quod ego, de inrep. Dec. conf. 149. num. 2. vers. & retenta. Cittad. de iurepatr. part. 6. art. 3. quest. 7. num. 16. Lambert. eodem tract. lib. 2. part. 1. art. 6. quest. 3. num. 4. vers. Tertius est. Gabriel conf. 185. num. 20. lib. 2. pulchrè Rota diuers. decis. 167. num. 10. part. 2. Farin. decis. posth. 180. num. 2. & decis. posth. 735. num. 1. part. 1. Viuian. in prax. iurisp. lib. 1. cap. 2. num. 15. & cap. 4. sub num. 60. vers. Quod non procedit. Monet. de commut. ult. vol. cap. 10. num. 2. 18. vers. præd. regulam. Marefcot. var. resolut. lib. 1. cap. 55. num. 63. 64. 65. ubi multos allegat: Ricc. d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 217. num. 4. Etenim licet dici soleat, quod etiam prædo manutenendus est in sua possessione, tamen si ex iisdem actis constet illum esse prædonem, & appareat quis sit verè dominus, tunc ei denegatur manutentio: Innoc. in cap. cum Eccles. Sutrina, ubi Abb. num. 26. de caus. poss. & propr. Crauer. conf. 248. num. 6. vers. Non obstat, & conf. 382 in fin. de communi Bero. in cap. in Litteris, num. 68. vers. vig. de restit. spol. Ferret. conf. 12. num. 11. lib. 1. & ita iudicandum esse dicit Menoch. de recup. poss. rem. 1. num. 113. usque ad n. 128. latè Franc. Personal. de indicis, & tortura, quest. 3. n. 7. 5. ubi multos allegat. Gratian. discept. 899. num. 22. Viuian. in prax. iurisp. part. 2. lib. 1. cap. 6. num. 16. Ricc. d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol. 214. num. 2. vers. tamen ex iisdem actis. Sed sic est, quod, ut infra videbimus, verus patronus dicti beneficii quod antiquior dictæ familie de Codeluppiis, ut constat per publicum instrumentum fundationis, quod sufficit in proposito ad probandum de proprietate iuspatronatus, ut per Farin. pulchrè decis. posthum. 180. num. 4. in fin. & decis. posth. 735. num. 2. 3. part. 1. ubi dicit, quod proprietates iuspatronatus probatur non solum ad rem nostram per confessionem patris, vel rem iudicatam, sed etiam per instrumentum fundationis, aut per alia documenta, ad quod facit illud, quod docet Ricc. d. tract. resolut. 4. num. 3. Quia instrumentum est probatio probata; idèd etiam dicta D. Iulia esset in quasi possessione præsentandi, non esset admitrenda tanquam ius non habens. Farinac. d. decis. posth. 180. num. 2. part. 1. quod sufficit D. Galliano ad victoriam, quia reus, idemque possessor vincit ex non iure actoris, ex eo solo, quia possidet, si actor plenè non fundauit suam intentionem, quia non queritur de iure possessoris, sed de iure actoris, l. uti frui, §. 1. ff. si usus. pet. l. fin. C. de rei vendicac. l. qui accusare, C. de edend. Crauer. conf. 573. n. 25. & conf. 685. num. 33. Peregr. conf. 16. n. 13. lib. 6. Caualer. decis. 606. n. 11. 13. & decis. 630. n. 1.

Satis autem constat ex processu prædictum D. Horatium esse verè patronum dicti beneficii, attento tenore dationis, quæ ad vnguem seruanda est, & attendenda. Viuian. in prax. iurisp. patr. part. 1. lib. 4. cap. 2. n. 3. Ricc. d. tract. resolut. 174. num. 1. & per totam. Farinac. decis. posth. 571. n. 2. in fin. part. 2. in qua testator voluit dictum beneficium esse de iurepatronatus domus, seu casatæ illorum de Codeluppiis, & per seniores fieri præsentationem, quibus verbis satis constat quamdiu aliquis extat de dicta familia, dictum iuspatronatus non posse transire ad extraneos, qui non habent qualitatem familie, seu domus illorum de Codeluppiis; adèd ut deficiente tantum familia, possit fieri transitus ad extraneos, & non aliter: ita Rot. apud Seraph. decis. 364. n. 9. 12. & decis. 378.

num. 8. Anch. in cap. 1. num. 3. de iurepatr. lib. 6. Dec. in cap. significatum, num. 10. de prabend. Lambert. de iurepatr. lib. 1. part. 1. quest. 9. art. 1. num. 3. Conar. var. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 10. Viuian. in prax. iurisp. part. 1. lib. 4. cap. 2. sub num. 15. ad fin. vers. neque obstat, & num. 17. & cap. 9. num. 4. 6. ubi etiam probat, quod iuspatronatus relictum illis de parentela, vel domo non potest donari extraneo, qui non sit de illa, in præiudicium vocatorum, & allegat multas Rotæ decisiones, & hoc idem firmat Ricc. tract. de nouiss. probat. iurisp. resol. 232. num. 1. vers. & donec, qui est casus noster, quare cum dictus D. Bartholomæus Gabbus, & D. Iulia eius filia non sint de domo illorum de Codeluppiis; iuspatronatus non potuit transire ad illos durante familia. Moneta de comm. ult. vol. c. 11. n. 138. Viuian. d. c. 9. n. 4. 6.

Et in hoc proposito animaduertendum est idem esse vocare seniores domus, quod seniores familie; exponitur enim domus in hoc casu pro familia, & agnatione: Bart. in l. pronuntiatio, §. familia, ff. de verb. signif. & in l. 1. in princ. ff. ad Syuacianum. Anch. conf. 152. num. 4. Tiraq. de retract. consang. §. 1. glos. 9. num. 195. Ruin. conf. 110. num. 14. & conf. 161. num. 1. lib. 2. Bero. conf. 96. n. 7. lib. 2. Sim. de Præc. de interpr. ult. lib. 3. fol. 11. num. 22. fol. 289 Gratian. discept. 65. num. 2. Peregr. de fid. art. 22. num. 27. Zuccar. decis. Lucens. 76. num. 66. Immo fortè latius se habet nomen domus, quam familie, ut per Menoch. lib. 4. præsumpt. 88. n. 6. in fin.

Verum quia in hac materia solet controuerti, an dispositio facta ad fauorem familie, seu domus intelligatur de propria familia ipsius testatoris in specie, & effectiue, an in genere, & contentiue, mihi placuit semper illa distinctio, quod si testator vocauerit familiam cum aliquo pronomine, velut ipsius, vel suam, & cum similibus verbis, intelligatur de familia effectiua eius descendendum, ut per Menoch. conf. 171. num. 3. lib. 1. 2. Gabriel. conf. 132. num. 60. lib. 1. Seraph. decis. 1438. num. 1. Verum quando vocauit familiam, seu domum, aut illos de domo simpliciter, tunc intelligitur vocata tota familia in genere, & contentiue, ita ut existimetur voluisse vocare omnes de domo, etiam transversales eiusdem nominis, & cognominis, etiam si non sint sanguine coniuncti: ad textum in l. fin. C. de verb. signif. gloss. in l. cum ita, §. in fideicommissio, ff. de legat. 2. pulchrè Bart. in l. 1. num. 4. C. de conduct. lib. 10. Alex. in l. ex facto, §. Si quis rogatus, num. 51. vers. attento, ff. ad Trebell. Anch. conf. 7. num. 9. vers. est enim. Alex. conf. 213. per totum, lib. 6. Ruin. conf. 110. num. 14. lib. 2. Dec. conf. 321. num. 1. vers. quia responderi; pulchrè Gabr. conf. 132. num. 58. 59. 60. lib. 2. Riminald. lun. conf. 842. n. 46. 49. Peregr. de fideicom. art. 22. num. 26. vers. contra verò, ubi plurimos allegat, idem Peregr. conf. 47. num. 7. lib. 2. conf. 31. num. 11. lib. 3. conf. 149. & num. 5. lib. 5. conf. 43. n. 11. lib. 6. Menoch. conf. 204. num. 60. Fular. conf. 37. num. 20. & in tract. de subst. quest. 351. num. 12. & num. 9. vers. ego in puris, Gratian. discept. 645. num. 4. Zuccar. decis. Lucens. 76. num. 156. & in terminis nostris de iurepatronatus Viuian. in d. prax. iurisp. part. 1. lib. 4. cap. 9. num. 9. ubi allegat multas Rotæ decisiones. Et propterea in casu nostro dictus D. Horatius de Codeluppiis est admittendus ad præsentandum, etiam si non sit de descendenti- bus dicti testatoris, neque cum eo sit sanguine coniunctus.

Et quamvis multi sentiant contrarium, tamen præfata opinio videtur ex prædictis communis, & magis communis, nihilominus si contraria opinio alicui magis placeret, ea tamen in casu nostro aptari non potest, tum quia versamur in dispositione illius testatoris, qui non habuit descendentes, & idèd fecit heredem eius fratrem; quando enim ille, qui non habet, vel non potest habere filios, vocat familiam, intelligitur de familia contentiue, & transversali: Ruin. conf. 149. numer. 8. lib. 2. Cephal. conf. 606. numer. 15. Peregr.

Peregr. *conf.* 42. *lib.* 2. Menoch. *conf.* 106. *num.* 229. & *conf.* 1171. *num.* 22. Fufar. *d. quæst.* 351. *num.* 31. Tum quia testator vocauit familiam sub proprio nomine familiæ, scilicet domum illorum de Codelupis, quo casu censetur vocasse etiam transversales, qui sunt eiusdem cognominis; aded vt si quis substituatur domum Bardorum, intelligantur substituti omnes illi de Bardis, vt inquit Bart. in *l. unica*, *num.* 4. *C. de conduct.* *lib.* 10. Alex. *conf.* 213. *num.* 3. *lib.* 6. Corn. *conf.* 40. *num.* 16. *lib.* 2. Socin. *conf.* 227. *num.* 4. *lib.* 2. Dec. *conf.* 321. *n.* 8. Paris. *conf.* 22. *num.* 62. *lib.* 3. Gabriel. *d. conf.* 132. *num.* 58. *lib.* 1. Peregr. *conf.* 31. *num.* 6. in *fin.* *lib.* 4. vbi loquitur de familia Fontana, & *conf.* 43. *num.* 11. *vers. quarto principaliter*, *lib.* 6. Fufar. *d. quæst.* 1351. *num.* 37. vbi allegat Intrigl. *de subst.* *cent.* 3. *quæst.* 73. *num.* 12. Rot. *diners. dec.* 490. *sub n.* 10. *part.* 4. vbi loquitur de domo Gallorum, aded vt in casu nostro de hac re non videatur dubitandum.

Neque dicatur saltem necesse esse, vt qui se prætendunt vocatos, ostendant se descendere ab eodem stipite testatoris, ex Bart. in *l. peto*, §. *frater*, *num.* 1. *de leg.* 2. quia respondetur id non procedere in casu nostro, vbi vocantur illi, qui sunt de domo illorum de Codelupis, sed tantum procedere, quando simpliciter vocatur familia; etenim in nostris terminis, & ad rem nostram appellatione illorum de domo tali veniunt omnes, qui portant eadem insignia, & arma, licet inter se non sint agnati, vel eiusdem stipitis, ex Bart. in *l. tutelæ*, *num.* 4. ff. *de cap. dimin.* Anch. *conf.* 152. *num.* 4. §. Corn. *conf.* 41. *lib.* 4. Ruin. *conf.* 161. *num.* 4. *lib.* 2. Alex. *conf.* 213. *num.* 3. *ante medium*, *lib.* 6. Gabr. *conf.* 132. *num.* 58. *lib.* 1. Soc. *lun.* *conf.* 203. *num.* 2. *lib.* 2. Peregr. *de fideicom.* *art.* 22. *num.* 27. *vers. insuper.* Intrigl. *de subst.* *cent.* 3. *quæst.* 83. *num.* 12. Farinac. *dec.* 697. *num.* 5. *part.* 1. vbi voluit non solum familiam originariam, sed etiam aggregatam contineri sub illis de domo tali: Mantica *de coniect.* *ult. volunt.* *lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 25. Mar. Ant. *var. resol.* c. 82. *n.* 9. *vers.* Et sic veniunt, qui etiam refert binas Rotæ decisiones, quibus probatur in materia iurispatronatus relictæ familiæ, censeri vocatos omnes de familia: etiam si sint ex diuersis columellis: idem docet Viuian. in *d. prax. iurisp.* *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 35. 36. vbi probat sub nomine familiæ venire omnes deferentes eadem insignia & arma, etiam si non sint de eodem stipite testatoris disponentis, & idem dicit Ricc. in *tract. de nouiss. prob. iurisp. resol.* 164. *num.* 2. vbi inquit ita pluries fuisse resolutum in Rotæ, quod sanè non videtur recipere difficultatem, quando dispositio respicit nobilitatem, aut aliam qualitatem, vt hic, vbi vocantur illi de familia ad honorem præsentandi Rectorem ad dictum Beneficium; tunc enim certum est appellatione domus intelligi omnes, qui ferunt eadem arma, & insignia, etsi non sint agnati, vt docet Menoch. *lib.* 4. *presumpt.* 88. *num.* 12. *vers. Caterum*, vbi multos allegat, Gratian. *discept.* 645. *num.* 14. qui adducit alios.

Sed in præsentati casu cessat hæc controuersia, quia testes examinati pluries reperunt dictum D. Horatium, & eius maiores habere originem, & esse de eadem domo ipsius testatoris, fuisseque simul sanguine coniunctos, quod sufficit dicto D. Horatio; cum ex aduerso nihil probetur in contrarium. Capyc. *dec.* 159. *num.* 11. 12. & in ore duorum, vel trium stat omne verbum, *l. in omni*, ff. *de test.*

Nihilominus adhuc habet pro se iuris præsumptionem, quod sit de eadem familia, quia identitas familiæ præsumitur ex eodem nomine, seu cognomine familiæ, vt hic, illorum de Codelupis, ad textum in *leg. cum ira*, §. *in fideicomisso*, ibi: qui ex nomine defuncti, ff. *de leg.* 2. Bart. in *l. si in rem*, ff. *de rei vendic.* & in *l. si seruus*, §. *fin.* vbi etiam Imol. *de legat.* 2. Felin. in *cap. significantibus*, in *princ. de libell. oblat.* Decian. in *l. hac consulestissima*, *num.* 18. C. qui test. fac. poss. *l. in l. eum*, §. *in pupillariibus*, ff. *de iureiur.* Socin. *conf.* 28. *num.* 6. in *fin.* *lib.* 3. Crauer. *conf.* 249. *col. penult. in fin. vers. Secundo respondeo*:

pulchrè Cephal. *conf.* 90. *num.* 18. 19. *lib.* 1. vbi inquit ex delatione eiusdem cognominis probari agnationem, & exinde fundatam esse intentionem illius, qui agnationem allegat, nisi ex aduerso contrarium probetur: Menoch. *lib.* 6. *presumpt.* 15. *n.* 48. Gratian. *disc.* 645. *n.* 12. Ricc. in *d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol.* 109. *num.* 23. vbi alios etiam allegat, & loquitur in materia iurispatronatus.

Et similiter dictus D. Horatius præsumitur de eadem familia testatoris, quia probauit se, & suos fuisse solitos deferre eadem arma, & insignia, prout gerebat testator; exinde enim præsumitur etiam identitas familiæ, ex Bart. in *d. l. tutelæ*, *num.* 4. ff. *de cap. diminut.* Menoch. *lib.* 4. *presumpt.* 88. *num.* 12. in *fin.* & post Challaneum, in *catol. glor. mund.* p. 1. *conf.* 41. *fol.* 4. Ann. *alleg.* 57. *num.* 20. *lib.* 1. Rustic. in *tract. quando filij in cond. posit.* *lib.* 2. c. 6. *num.* 72. Ant. Cioff. *conf.* 18. *n.* 7. *lib.* 1. Cald. in *tract. de modo articul.* §. 2. *glos. unic.* *num.* 945. Gratian. *disc.* 645. *n.* 12. Ricc. in *tract. de nouiss. prob. iurisp. resol.* 199. *n.* 5. Non est igitur dubitandum, quin dictus D. Horatius sit de domo, & familia testatoris, quod sufficit ad excludendam dictam D. Iuliam, cui incumberebat onus probandi contrarium, quia fundamentum eius intentionis consistit in defectu familiæ testatoris, & propterea probare debet non extare quemquam de dicta domo, quia quando negativa est fundamentum intentionis agentis, debet probari plenè per negantem, vt per *l. in illa*, §. *ff. de verb. oblig.* Abb. in *cap. bona*, *de postulat. Pralat.* gl. Bart. & Bald. in *l. si verò*, §. *fin.* ff. *qui satisd. cog.* inquit Masch. *de probat. concl.* 77. *n.* 11. Farin. *dec.* *posthum.* 315. *n.* 3. & *dec.* 486. *n.* 2. & *dec.* 457. *n.* 2. p. 1.

Neque obstat, quod maiores natu dicti D. Horatii nunquam præsentauerint Rectorem ad dictum Beneficium, & ideo quasi per non usum videantur amisisse iurispatronatus. Nam respondetur, quod id fortè posset procedere in patronatu hæreditario, vel in primo acquirente, qui potest præiudicare successoribus; sed cum nos versetur in patronatu gentilitio, & familiari, quod relictum est genti, seu familiæ illorum de Codelupis, vt per Viuian. in *prax. iurisp.* *lib.* 1. c. 3. *n.* 29. Ricc. in *d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol.* 232. *num.* 1. Licet enim extincta familia transeat ad extraneos, tamen illa extante, vt hic, reputatur pro merè gentilitio, vt per Gratian. *discept.* 521. *num.* 55. Idem patroni defuncti, & prædecessores, qui neglexerunt præsentare, non potuerunt aliquod præiudicium facere successoribus, qui habent ius præsentandi tanquam de familia, vt hic dictus Dominus Horatius: sic distinguunt Lap. Anch. Dec. in *cap.* 1. vbi etiam Franch. *de iurep.* in 6. Alex. *conf.* 18. *n.* 3. *lib.* 3. & *conf.* 13. *n.* 10. *lib.* 5. Roch. *de iurep.* in *verb. Ipse, vel is à quo*, q. 33. Molin. *de primog. Hisp.* *lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 31. Ferrer. *conf.* 134. *num.* 12. *lib.* 1. pulchrè Gratian. *discept.* 577. *num.* 41. 42. & post Castrenf. & alios Viuian. in *d. tract. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 6. 7. vbi allegat multas Rotæ decisiones. Ricc. in *d. tract. resol.* 232. *num.* 1. in *fine*, qui loquuntur in nostris terminis.

Et propterea nulla præscriptio potuit currere contra dictum D. Horatium, eo quod in iurepatronatu gentilitio non cadit præscriptio, etiam centum annorum, quia antecessores non possunt præiudicare successoribus nondum natis, & cui non potest præiudicari alienando, nec potest præiudicari patiendi præscribi, aded vt contra nondum natos non præscribatur actio, quæ nondum nata est, vt tradunt DD. in *l. filius familias*, §. *Dini*, ff. *de legat.* 1. & in *l. 1. C. de bon. matern.* Castrenf. *conf.* 466. *n.* 2. 3. *lib.* 2. Bald. *de præscrib.* in 1. *part.* 6. p. *princip.* *n.* 15. 16. Alex. *conf.* 101. *num.* 21. *lib.* 7. Molin. *de primog. Hisp.* *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 3. Peregr. *de fideicom.* *art.* 41. *n.* 16. 17. Surd. *conf.* 276. *num.* 11. *lib.* 2. Gratian. *d. discept.* 577. *num.* 44. qui multos allegat.

Et in prædictis animaduertendum est, quod licet testes in probanda identitate familiæ dicti D. Horatii, & testatoris, videantur vt plurimum se referre non ad personam D. Petri

- 78 vt hic illorum de Codeluppiis. Crauet. *conf.* 800. n. 6. & *num.* 9. *vers.* 2. Rim. lun. *conf.* 835. n. 27. lib. 7. Surt. *conf.* 46. *num.* 27. 28. lib. 1. Cacheran. *decis.* 127. n. 1. 2. & *seqq.* Socin. lun. *conf.* 181. *num.* 39. 40. lib. 2. Gabr. *conf.* 132. *num.* 59. lib. 1. Peregr. *de fid. art.* 25. *num.* 47. *vers.* sed ultra, vbi dicit, etiam per expressionem nominis familiæ censeretur habitam rationem agnationis conseruandæ: videndus Fusar. *de subst. q.* 352. n. 9. qui pulchrè loquitur, & alius allegat. Intrigl. *de subst. cent.* 3. q. 83. *num.* 14. & in terminis nostris iurispatronatus Viuian. *d. tract. lib.* 14. c. 3. n. 56. *part.* 3. vbi allegat multas Rotæ decisiones, & Ricc. *d. tract. de nouiss. prob. iurispatronatus, resol.* 160. *num.* 3. vbi quod sæpe fuit decisum vt in gentilitio iurepatronatu non admittantur fœminæ, quod tantò certius redditur, stante statuto fœminarum exclusiuo, quo supposito omnes admittunt fœminas non contineri in relicto familiæ, seu domui, vt per Fusar. *d. tract. quest.* 352. *num.* 16. qui plurimos allegat, & propterea si dictæ fœminæ non erant admittendæ ad dictum iurispatronatus, multò minus descendentes ab eis, velut dictus D. Bartholomæus, & dicta D. Iulia; etenim apud omnes pro indubitato habetur, quodd si mulier tanquam agnata aliquando admittatur ad relictum familiæ, tamen hoc permittatur tantum durante eius vita, aded vt ea mortua hæreditas reuertatur ad agnatos masculos, vt per textum in l. Statius Florus, §. Cornelio Felici, ff. de iur. sisc. Alex. *conf.* 5. *num.* 9. *vers.* præterea, lib. 6. pulchrè Paris. *conf.* 47. n. 6. 168. lib. 3. Cacheran. *d. decis.* 127. *num.* 9. vbi prædicta allegat, etenim liberi fœminæ non sunt de familia, à qua ipsa venit, vt
- 81 per Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. gl. 9. n. 195.

Vnde concordia prædicta facta per dictam Dominam Martham, & dictas mulieres, etiam si habuissent ius in dicto patronatu familiari, & gentilitio, tamen non potuerunt præiudicare aliis successoribus, & vocatis, sed tantum sibi: post Abb. in cap. Auditis, n. 1. de præscript. Paris. *conf.* 65. n. 45. 47. & *conf.* 85. n. 15. lib. 3. Viuian. in *d. tract. de iurep. p. 1. lib. 4. cap. 9. n. 8.* vbi in terminis loquitur, & dicit ita Rotam iudicasse.

- Deinde dici potest, quod super iurepatronatu non licet transigere, ad textum in cap. præterea; il primo, & ibi DD. de transact. Lambert. *de iurep. lib.* 3. q. 9. art. 2. *num.* 10. & art. 6. per totum. Mar. Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 87. n. 18. Viuian. in *prax. iurisp. p. 2. lib. 8. c. 30. 6. in fin.* vbi vide.

- Denique dici potest dictam cessionem, seu donationem iurispatronatus fuisse inualidam sine consensu Episcopi, aded vt non sufficiat consensus illius Vicarij sine speciali mandato: Garz. *tract. de benef. p. 5. c. 6. n. 76.* Farin. *decis.* 337. n. 1. p. 2. idem Farin. *decis. posthum.* 555. n. 1. p. 2. vbi multos allegat: Ricc. *eodem tract. resol.* 189. n. 1. 2. 3. vbi allegat multas Rotæ decisiones. Barbol. *de off. Episcopi. p. 2. allegat.* 71. n. 23.

- Non obstat autem decretum ordinarij pronunciantis dictum iurispatronatus spectare ad dictum Dominum Bartholomæum; tum quia emanauit non citatis illis de Codeluppiis, neque auditis eorum iuribus; & tamen necesse est adesse præuiam causæ cognitionem. Soc. *conf.* 47. n. 13. lib. 4. & sic censuit Rota, vt apud Ioan. Aloyf. Ricc. in *prax. for. Eccl. p. 1. resol.* 132. n. 6. Gratian. *discept.* 310. *num.* 89.

- Secundò dictum decretum nihil probat, aut iuuat partem aduersam, quia non iustificatur ex actis, immò ex illis apparet emanasse ex falsa causa, & erronea, supponendo extinctam esse familiam illorum de Codeluppiis, quod non est verum, & propterea tanquam iniustum respectu illorum de Codeluppiis nihil nocet, quia ex sententia Ordinarij non canonizatur iurispatronatus, nisi illa iustificetur ex actis: Gabr. *conf.* 28. *num.* 6. lib. 1. Cæf. de Grass. *decis.* 13. in fin. de sens. & re iud. Farinac. *decis.* 689. *num.* 2. p. 1. & *decis.* 659. n. 16. p. 2. Ricc. in *d. prax. for. Eccl. resol.* 132. *num.* 6. & in *d. tract. de nouiss. prob. iurisp. resol.* 126. *num.* 1. 2. 3. 4. vbi etiam dicit dictam senten-

tiam nunquam transire in iudicatum, & ab ea non esse necesse appellare, & cum prædictis consentit Gratian. *discept.* 310. n. 89. vbi multos allegat. Vnde talis sententia dicitur notoriè iniusta, quia ex iisdem actis constat dictum iurispatronatus spectare ad illos de Codeluppiis, & irrita redditur ex falsa causa deficientis familiæ, sicut etiam transactio. Seraph. *decis.* 1190. n. 3. Beltram. *ad Ludonif. decis.* 40. n. 7. & *decis.* 312. *num.* 3. 4. Viuian. *d. tract. p. 2. lib. 11. c. 5. n. 16.*

Tertiò cum dicta sententia Ordinarij non sit antiqua, eo quod non excedat tempus 40. seu 50. annorum, non potest probare dictum iurispatronatus, quia sententia Episcopi illud non probat, nisi in antiquis, & sic ad hunc effectum requiritur, quod excedat dictum tempus, ex Cyn. & Bald. in l. emancipationes, *num.* 3. C. de fid. instrum. Callador. *decis.* 2. *num.* 3. de probat. & *decis.* 3. *num.* 3. de procuratoribus. Put. *decis.* 338. lib. 2. optimè ex Rotæ sententia Ricc. in *d. prax. for. Eccl. part. 1. resol.* 132. *num.* 7. Gratian. *d. discept.* 310. *num.* 90. Barbol. *de off. Episc. part. 2. allegat.* 72. *num.* 49. qui alios allegat.

Ex his igitur satis constat dictum Reuerendum Dominum Prosperum fouere optimum ius, tam in possessorio, quam in petitorio, siue ratione prouisionis Episcopi, siue præsentationis à patrono factæ, stante quod prouisus ab Episcopo potest etiam præsentari à patronis ad ius suum conseruandum, & ad tollendas molestias, & assensum præstare collationi factæ ab Episcopo, & talis consensu sequi potest, & validat actum, perinde ac si à principio interuenisset, vt per Gabriel. *conf.* 185. n. 21. 22. lib. 2. Viuian. in *prax. iurisp. p. 2. lib. 12. c. 5. n. 16. 17. 18. 19.* vbi infinitos congerit, & hoc sæpe seruatur, & iuridicè admittitur, quia in beneficalibus permixta est titulorum multiplicatio. Mantica. *decis.* 359. *num.* 8. Farinac. *decis.* 117. *num.* 2. & *decis.* 333. *num.* 6. *part.* 1. Caualer. *decis.* 159. n. 7. & sic dictus D. Prosper potuit adiuuari ex iure superueniente vigore præsentationum, & mutare etiam causam suæ possessionis, & quatenus opus sit, ex nouo titulo superueniente potest mutari absque alia declaratione, & mutata præsumitur, si ita expediat. Rota *decis. diuers.* 143. n. 4. p. 2. Farin. *decis.* 761. n. 2. p. 2. & *decis. posthum.* 127. n. 5. in fin. & *decis.* 264. n. 8. p. 2. Caualer. *decis.* 171. *num.* 4. & *decis.* 184. n. 2. & *decis.* 34. n. 3.

Siue ergo dicamus solum possessorium fuisse intentatum, siue cum possessorio fuisse cumulatam etiam petitorium, semper vincere debent dictus Reuer. D. Prosper, & dictus D. Horatius, quando enim in utroque iudicio factæ sunt probationes, vt hic, illi victoria debetur, de cuius meliori iure constat. Moneta *de commut. ult. vol. c. 10. n. 248. in fin.*

Et dato etiam, quod probaretur iurispatronatus spectare ad dictam Dominam Iuliam, & quod ipsa verè esset patrona, tamen cum non sit in quasi possessione præsentandi, institutio facta de persona dicti D. Prosperi non infringitur pro hac vice, quia collatio non vitiatur, licet postea pronuncietur contra possessorem beneficij in petitorio. Marefcot. *var. resol.* lib. 1. cap. 55. *num.* 50. 51. 52. vbi alios allegat, & exinde probatur, si postea constet de iurepatronatus, saluum esse ius patroni in vacationibus futuris, sed firmam remanere collationem factam tanquam de libero pro hac vice, stante quasi possessione conferendi.

Et quibus censui dictum Reu. D. Prosperum habere meliora iura in dicto beneficio, & manutenendum esse in eius possessione: & quia sic iuri conuenire putauimus, ita etiam iudicauimus.

CAPVT CVIII.

E P I T O M E.

Professio Nouitij in Religione facta per metum, vel non completo probationis anno est inualida, quoad omnes effectus, & non obligat ad obferuantiam religiosam, neque in specie, neque in genere, nec in foro conscientie.

S V M M A R I V M.

- 1 Professio probatur testibus, & scripturis publicis.
- 2 Professio iurata debet seruari.
- 3 Nouitius proficiens ante tempus de consensu superiorum renunciat iuri suo.
- 4 Professio non vitatur si per modicum tempus annus probationis non completatur.
- 5 Professionem esse metu factam debet concludenter probari.
- 6 Professionis ratificatio inducitur per delationem habitus professorum.
- 7 Nouitius non recipitur ad religionem legitime, nisi sumptis informationibus de vita, & moribus.
- 8 Professio est nulla non precedentibus informationibus.
- 9 Professio spontanea non est, ubi timor metus.
- 10 Verba enunciativa non probant.
- 11 Solemnitas extrinseca non presumitur.
- 12 Professio non debet fieri ante decimum sextum annum, vel non completo probationis anno.
- 13 Nouitij bona non acquiruntur Monasterio non facta legitime professione.
- 14 Probationis annus in Religione debet esse integer, & continuus.
- 15 Annus probationis Religionis ita debet esse integer, ut non liceat coniungere tempora.
- 16 Professio non debet admitti interrupto probationis anno.
- 17 Probationis annus interpolatus debet ex integro interchoari.
- 18 Modicum pro nihilo reputatur.
- 19 Nouitatus annus currit de memento ad momentum.
- 20 Professio vitatur, etiamsi in modico annus nouitatus interpolatur.
- 21 Nouitium esse professum, vel liberum, an inter res fauorabiles sit ascribendum.
- 22 Nouitatus annus interruptitur per quatuor horas.
- 23 Modicum quando consideretur.
- 24 Nouitius recedens à Religione quando interruptat Nouitiatum.
- 25 Nouitius proficiens ultimo die anni probationis, an validè id faciat.
- 26 Nouitius ex iusta causa mouens extra Monasterium, an interruptat annum probationis.
- 27 Professionem lex annullans an sit pœnalis.
- 28 Regularis potest intra quinquennium reclamare contra professionem.
- 29 Professio vi, vel metu facta est inualida.
- 30 Metus cadens in virum constantem quis dicatur.
- 31 Metus minor requiritur in puero, & minore, quàm in viro professo.
- 32 Minor metu minori infringit actum, quàm alij.
- 33 Metus reuerentialis solus annullat professionem.
- 34 Professio an irritetur ex metu reuerentiali.
- 35 Metus reuerentialis cadit in fratre minore respectu maioris.
- 36 Metus iustus causatur etiam ex importunis precibus.

Ioan. Bapt. Ciarlinij controu. for. Tom. I.

- 37 Matrimonium etiam spirituale non irritatur ex metu reuerentiali, nisi iunctis minis.
- 38 Minus exequi solere quis probare debeat.
- 39 Mina in non solito exequi concurrentibus aliis adminiculis probant.
- 40 Reuerentialis metus quando infringat actum.
- 41 Metus timor aequiparatur metui.
- 42 Metus probatur indicis, & presumptionibus.
- 43 Mina, & metus probantur per testes singulares.
- 44 Metus probabilis suspicio habetur pro metu.
- 45 Metus quid sit.
- 46 Metum probant testes de auditu.
- 47 Vicinus presumitur informatus de factis vicini.
- 48 Metus probatur ex auersione.
- 49 Metus probatur protestationibus.
- 50 Protestatio clandestina quando probet metum.
- 51 Protestatio metus annullat actum subsequenter.
- 52 Metus probatur ex fuga.
- 53 Metus iustificatur ex protestationibus ante, & post factum.
- 54 Metum probant lacryme.
- 55 Metus acquisitionis bonorum cadit in virum constantem.
- 56 Metus non potest purgari, durante eius causa.
- 57 Reuerentialis metus iunctis coniecturis sufficit ad nullitatem actus.
- 58 Metus causa probata metus videtur probatus.
- 59 Professio inualida non firmatur iuramento.
- 60 Nouitius non potest renunciare integritati anni probationis.
- 61 Professionem inualidam non ratificat nouitius ex delatione habitus, nisi scienter.
- 62 Ratificationem tollunt coniecturae dissensus.
- 63 Ratificatio non inducitur durante causa metus.
- 64 Metus influit in omnes actus sequentes.
- 65 Professio quando censetur ratificata.
- 66 Metum non tollunt facta animo laeo durante causa metus.
- 67 Metum probantes praferuntur deponentibus de libertate.
- 68 Testibus contrariis non datur fides.
- 69 Proficiens inualidè peccat manendo extra Religionem sine ratificatione.
- 70 Professio inualida neque obligat in conscientia.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
mianum.

DE anno 1632. die 21. Nouembris, vt fertur, D. Carolus nunc dictus Frater Augustinus de Fabaliis, Regiensis adolescens annorum quindecim circiter, importunis suasionibus, & comminationibus Domini Manfredi eius fratris maioris natu, sub cuius cura, & tutela Dominus Carolus vivebat, & cui etiam ipse donauerat omnia eius bona, retento sibi exiguo subsidio, assumpsit habitum regularem Fratrum Seruitarum Regij, & factus Nouitius, ostendit semper se alienum à Religione, & saepius declarauit, se metu, & minis accessisse ad talem Religionem, à qua post sex Nouitatus menses, dimisso habitu, sine licentia Superioris recessit, fugiens è Monasterio, & dicens aliis Nouitiis, se nolle esse Monachum, & vagando extra Monasterium per sex dies in habitu laicali moram traxit in domibus consanguineorum, eo quod fuit acriter repulsus à dicto eius Fratre, qui denique comminationibus iterum eum reduxit ad Religionem, ubi denud fuit Nouitiorum numero receptus, sed nihilominus saepius conquestus est se vi, & metu fractis manere in Religione, & post alios sex menses adueniente tempore professionis hoc idem magis manifestauit, & moerens eam solemniter emisit sub die 25. Nouembris 1633. post quam

L 1

lachrymatua

lachrymatus est, & cum aliis nouiter professis, qui lati erant, ipse noluit sumere cibum, sed superstite dicto eius fratre quasi per annum gessit habitum Professorum, & alia fecit, quæ illi facere solent. At defuncto prædicto eius fratre, dictus F. Augustinus metu expulso mox reclamauit contra professionem coram Ordinario, & Priore Conuentus, dicens eam esse inuálidam. In quo iudicio comparuerunt etiam DD. Iulia, Ancharanna, Anna, & Hyppolita de Fabaliis, allegantes validam esse professionem, petieruntque pro suo iure, & interesse audiri, cum ad eas peruenerint bona dictorum D. Manfredi, & Caroli. Vnde compilato processu super nullitate dictæ professionis quaesitum fuit quid iuris.

Et sanè primo sub aspectu videbatur dicendum Dominum Fraucem Augustinum fore cogendum ad obseruantiam Religionis, & uotorum, quia de eius solemnii professione constat per instrumentum iuratum, de quo in actis, quod dicitur probatio probata, & notoria; siquidem non tam testibus, quam scripturâ publicâ probatur professio. Honded. *consil.* 78. *num.* 29. *lib.* 2. Caualer. *decis.* 271. *num.* 3. & cum sit iurata, non potest infringi, quia iuramentum, quod potest seruari sine dispendio salutis æternæ, est seruandum, *cap. cum contingat*, ubi Abb. *de iureiur. c. quamvis*, de *pañis in 6.*

Secundò videtur legitimam fuisse professionem licet annus probationis non fuerit integer, & continuus, quia cum dictus Frater Augustinus ad profitendum fuerit admissus à superiore, & ipse non renuerit, videtur renunciasse iuri suo, & secum fuisse dispensatum, ad textum in *cap. ad Apostolicam*, de *regul.* & maximè quia defectus paucorum dierum non est considerabilis, eò quod modicum pro nihilo reputetur, maximè in fauorabilibus, ut inquit Lessius *de iust. & iur. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 7. *sub n.* 59. & *vers. secundò*, in *fin.* qui loquitur in terminis, ultra quod videtur suppluisse dies, qui defecerant, dum extra Monasterium mansit.

Tertiò valida videtur professio, cum non satis fuerit probatum, fuisse meticolusam, quoniam de vi, & metu debet constare non per protestationes, sed per coniecturas vrgentes, & concludentes, ut per Farin. *frag. part.* 2. *verbo metus*, *n.* 189. 190.

Quartò esto etiam, quod in prædictis aliquis defectus extiterit, tamen videtur satis purgatus ex delatione habitus professorum, gerendo etiam actus solis professis permittos, ex quibus dictus F. Augustinus censetur tacite professus, vel suam professionem ratificasse, ad textum in *cap. ex parte*, de *regul.* Mirand. in *manual. Pralat. Reg. quest.* 24. *art.* 8. 9. *tit. de Nouit.* Gratian. *discept.* 630. *n.* 20. Non enim Concilium Tridentinum tollit tacitas professiones. Honded. *consil.* 78. *num.* 22. *lib.* 2. Gratian. *disc.* 440. *num.* 35. Graff. *decis. aurearum part.* 1. *lib.* 3. de *reg. cap.* 5. *num.* 26.

Verumtamen censui professionem prædictam fuisse ipso iure nullam, & inuálidam, & dictum Fratrem Augustinum non teneri in aliquo foro ad Religionem, siue in specie, siue in genere, & esse admittendam ad sæculum, quia non fuit professus legitimè, & non fuerunt seruata seruanda. Et in primis certum est, quod antequam aliquis admittatur ad habitum regularem, seu ad professionem, necesse est, ut superiores Conuentus (quod hinc factum fuisse non constat) sumant informationes de parentibus, vita, & moribus, & qualitatibus illius, qui vult assumi ad Religionem, & talis informatio debet deferri, & approbari in capitulo generali, vel Prouinciali, alioquin si id fuerit omisium, professio siue tacita, siue exprella, est inuálida, contra quam licet reclamare, sic ex constitutione Sixti V. edita anno 1587. Kal. Decembris, de qua Roder. *questionum reg. part.* 3. *quest.* 10. *art.* 1. & 2. pulchrè Sanchez *de matr. lib.* 7. *disp.* 37. *num.* 54. ubi ait, quod propter hoc irritatur professio; & in terminis sic pluries iudicauit Rota, ut per Farin. *decis.* 175. *num.* 3. 4. 5. *part.* 1. Aboyl. Ricc. in *prax. for.*

Eccles. in 2. edit. resol. 550. *num.* 6. in *fin.* Barbof. *de off. Episcop. alleg.* 101. *num.* 43. 44. *part.* 3. Et hæc informatio in hoc casu tantò magis requirebatur, quia ex testibus examinatis resultat incussum fuisse metum dicto Domino Carolo, quod sufficit ad excludendam spontaneam professionem, ut per Farin. *d. decis.* 175. *num.* 5. hic autem non apparet sumptas fuisse aliquas informationes, quæ cum in facto consistant, non præsumuntur, in bello, §. *facta*, ff. *de capt. & postlim. reuers.* §. *fin.* *Instit. de fideiuss. cap. cum in iure*, de *off. deleg.* Idèò professio prædicta est nulla.

Et quamvis in instrumento professionis Prior conuentus dicat, *Habitis super visa, & moribus dicti Nouitij fide dignis*; tamen hæc informatio erat aliunde sumenda, & in Capitulo approbanda, quod non apparet fuisse factum, & cum hæc sint verba enunciativa, non probant: Cyriac. *contr.* 244. *num.* 59. *lib.* 2. etenim solemnitas extrinseca non præsumitur, nisi ex lapsu triginta annorum. Farin. *decis.* 723. *num.* 20. *part.* 2. Idèò aliunde probandum erat solemnitatem informationis prædictæ interuenisse.

Secundò nullitas dictæ professionis satis etiam probatur ex eo, quod dictus Dominus Carolus emisit professionem sub nomine Fratris Augustini ante completum probationis annum, contra dispositionem Concilij Trid. *sess.* 25. *rit.* 15. de *regul.* ubi Statutum est, quod in quacunque Religione, tam viro-¹²rum, quam mulierum professio non fiat non solum ante decimum sextum ætatis annum expletum, sed nec etiam quisquam ad eam admittatur, qui minori tempore, quam per annum post susceptum habitum in probatione steterit, & professio aliter facta sit nulla, nullamque inducat obligationem Religionis, vel ad quoscunque effectus. Garz. *tract. de benef. part.* 11. *cap.* 9. *num.* 5. 6. Farinac. *d. decis.* 175. *n.* 3. *part.* 1. Barbof. *de off. Episc. alleg.* 101. *num.* 16. *part.* 3. Riminald. *lun. consilio* 270. *num.* 48. 49. ubi propterea dicit, quod bona sic professi non acquiruntur Monasterio.¹³

Quo stante sciendum est, annum probationis in Nouitio debere esse integrum, & continuum Igerendo habitum Religionis intra claustra Monachorum, ut per Abb. & Ancharan. in *d. cap. ad Apostolicam*, de *regul.* Lap. *alleg.* 46. *num.* 2. Nauar. *conf.* 41. *num.* 1. *vers. Tertium*, & *conf.* 89. *num.* 1. de *regul. lib.* 1. Azor. *Moral. lib.* 12. *cap.* 4. *quest.* 6. *part.* 1. Paris. *de renunc. lib.* 3. *quest.* 13. *num.* 11. Sanchez *Moral. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 31. 32. Farinac. *d. decis.* 175. *num.* 2. Garz. *d. cap.* 9. *num.* 7. Gratian. *discept.* 166. *num.* 14. 16. & *discept.* 440. *num.* 11. 12. 13. 14. Barbof. *d. alleg.* 101. *num.* 23. qui rem planam reddunt.

Quæ aded vera sunt, ut non liceat Nouitio, aut Monasterio coniungere tempora ad complendum probationis annum, ita ut si portaret habitum intra Monasterium per quatuor menses, & postea exiret, & iterum reuersus illum gestaret per alios octo, vel plures menses, & profiteretur, non censetur legitimè professus, licet coniungendo hæc tempora annus videatur integer, quia cum sit interpolatus, nihil iuuat ad effectum emittendi legitimè professionem, ut per DD. in *d. cap. ad Apostolicam*, Franc. in *cap. 1. §. final. num.* 3. de *regul. in 6.* Siluestr. in *verbo Religio*, §. *quest.* 4. *num.* 4. Lap. *d. alleg.* 46. *num.* 2. qui videatur, pulchrè etiam Nauar. *d. conf.* 41. *num.* 1. *vers. Tertium*, & *conf.* 89. *num.* 1. de *regul.* Mirand. in *Manual. Pralat. Reg. quest.* 22. Graf. in *sum. decis. part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 14. 15. 24. ubi inquit annum sine interruptione debere continuari. Garz. *d. cap.* 9. *num.* 7. Farinac. *d. decis.* 175. *num.* 2. Sanchez *Moral. lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 31. in *fin.* c. 4. *n.* 9. & *n.* 31. 32. & de *matrim. lib.* 2. *disp.* 24. *n.* 22. *vers. ceterum*, Gratian. *discept.* 166. *n.* 16. & *discept.* 440. *n.* 14. Barbof. *d. alleg.* 101. *num.* 24. & in *addit. sub n.* 23. ubi pulchrè loquitur.

Hic

Hic autem facis constat, annum probationis fuisse interpolatum, & interruptum, quia dictus Frater Augustinus post sex menses Novitiatus, sine licentia Superioris dimisso habitu regulari fugam arripuit, & per nonnullos dies extra Monasterium mansit cum declaratione, quod per vim, & metum habitum assumpserat, & nolebat amplius monachari, ut testantur ipsi Novitij eius confocij, & Magister eorum; & hoc dicunt testes, scilicet primus sic deponit: *Vsci fuori vestito aa secolare con un tabaro intorno.* Et infra: *Lui mi rispose, ch'era fuggito, e che non volea esser Frate, perche vi era stato messo per forza.* Secundus testis: *Era fuggito dal medesimo noviciato vestito aa secolare.* Et quartus testis: *Doppo essere stato sei mesi in circa nel noviciato se ne fuggi.* Et infra: *Disse, che non voleva più stare ne' Frati, perche suo fratello l'hauera messo per forza.* Et quintus testis: *Era in habito da secolare.* Et infra: *Per essere stato sei giorni in circa fuori del noviciato.* Sextus testis: *Egli se ne fuggi vestito da secolare ch'io, e tutti gli altri lo videro, dicendo non voleri stare, e che lo faceva, perche suo fratello l'hauera messo per forza, e doppo essere stato fuori cinque, o sei giorni in circa ritornò nel noviciato condotto da suo fratello.* Septimus testis: *Erà Agostino era fuggito dal noviciato.* Et infra: *Stete fuori del Conuento per il spatio di tre giorni, e tre notte, se la memoria mi serue.* Ex quibus apparet ita discontinuatam fuisse probationis annum, ut ex integro illum teneretur novitius incipere, licet non indigeret noua receptione, quia sufficit, quod prima receptio contineretur per totum annum absque interruptione, ita quod sine licentia Prælati non exeat, neque maneat extra Monasterium, & perfecto anno faciat professionem validam. Graff. *decis. aur. part. 1. lib. 3. de Regular. cap. 5. num. 24.* Nauar. *d. conf. 41. num. 1. versic. tertium, de regul. lib. 3.* Sanchez, Gratian Barbof. *in d. locis.* Ergo cum dictus Novitius aufugerit, & dimisso habitu manserit extra Monasterium per sex dies circiter, ut dicunt duo testes, vel per tres dies, ut dicit vnus testis, sanè non potuit aliud subsequens semestre coniungi cum præcedenti ad integrandum annum probationis, & sic irritatur professio emissã contra formam sacri Concilij Tridentini.

Neque obstat, quod hæc sit modica interpolatio, quæ non debet impedire continuationem integritatis anni probationis, quia modicum pro nihilo reputatur. Franc. *in cap. 2. num. 5. de temp. ord. in 6.* Lessius *de iust. & iur. d. lib. 2. cap. 41. dub. 7. sub num. 59.* Nam responderetur, quod istud tempus currit de momento ad momentum, & traditum est pro forma, quæ est indiuisibilis, cuius ommissio etiam in minimo vitiat actum, & propterea iste annus debet determinari à puncto horæ suscepti habitus, & defectus etiam trium dierum, vel horarum potest vitare professionem, quia, ut dixi, annus novitiatus sumendus est de momento ad momentum. Sanchez *moral. lib. 5. cap. 3. num. 51. in fin. & cap. 4. num. 9. & num. 32. & de matr. lib. 2. disp. 24. num. 22. versiculo ceterum.* Homobon. *de exam. Eccles. part. 3. tract. 15. cap. 9. quest. 6. in observationibus, versiculo proinde, & multis adductis id firmat Dian. moral. resolut. part. 3. tract. 2. de dub. regul. resol. 57. vbi vide Farinac. d. decis. 175. sub num. 7. part. 1. & hoc tenet etiam Barbof. de off. Episc. in addit. ad allegat. 101. sub num. 22. part. 3. vbi testatur, quod in hac tertia editione fuit coactus recedere à sua priori sententia, in qua aliter senserat, & corrigendo se ipsum probat verius esse id, quod nos hic adducimus, etenim quamvis multi putent favorabile esse in hac materia iudicare pro Religione contra Novitium, tamen Rota aliter sentit, & putat odiosum esse velle restringere hunc novitiatus annum, & inter res odiosas hoc annumerat, vultque fieri computationem de momento ad momentum in fauorem Novitij, ut apud Farin. *decis. 175. n. 7. part. 1.**

Vnde Lap. *d. alleg. 46.* docuit annum probationis dissolui. I. B. Ciarrini *colitron. for. Tom. 1.*

continuari ex interruptione per quatuor horas, & Nauar. *confilio 32. num. 3. versiculo quoniam, ac regular. lib. 3.* inquit annum novitiatus interrumpi per exitum Novitij à claustro, per tres, vel quatuor dies sine licentia sui Superioris, & longè melius hoc docet Sanchez *moral. part. 2. lib. 5. cap. 4. num. 32. 33.* vbi in terminis facit hanc quæstionem de modico, & respondet contrariis, & defendit interrumpi dictam integritatem per quantumvis modicum continuationis defectum, quando intercessit factum contrarium religioni, velut dimissio novitiatus, & obedientiæ, ut hic dictus Fr. Augustinus fugam arripuit, habitum dimisit, & dixit se nolle amplius monachari; secus autem putat esse, si per modicum tempus retento habitu, & non animo delerendi Religionem cum licentia superioris permanisset extra Monasterium, fortè ex causa curandæ valetudinis, vel alia iusta ratione: & consentit Barbof. *de off. Episc. d. alleg. 101. numer. 28. part. 3.* qui non est casus noster, quia iste Novitius recessit sine licentia Superioris, & sine animo redeundi, & in habitu seculari. Ergo, &c.

Et sic in his terminis aded puto necessariam esse anni probationis integritatem, quod si Novitius faciat professionem ultimo probationis die in mane, quo post meridiem in vespere assumpserat habitum, inualida sit professio ex defectu paucarum horarum, quia debet expectari punctum ultimæ horæ, ut completus sit annus. Lap. *d. alleg. 46. num. 1. in fin.* Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 41. dub. 7. sub num. 59. versic. quarto,* idem Sanchez *moral. lib. 5. cap. 3. num. 31. in fin. & de matr. lib. 2. disp. 24. num. 22. versic. ceterum.* Ricc. *in prax. for. Eccles. part. 1. resol. 549. num. 5.* Barbof. *in addit. ad d. alleg. 101. sub num. 22.* Dian. *moral. d. part. 3. tract. 2. resol. 57.* qui alios multos allegant, & verius dicunt contra auctoritatem Gratian. *discep. 413. num. 16. 17. 22. 24.* qui hoc in puncto malè loquitur, & contra communem.

Quæ aded vera sunt, ut licet dictum sit non interrumpi annum probationis, si Novitius ex iusta causa cum licentia Superioris maneat per aliquod tempus extra Monasterium, tamen id non est tutum in praxi, quia aliter sensit Sacra Cardinalium Concilij Trid. Interpretum Congregatio, & aliter iudicauit Rota Romana dicens, quod Novitius habente anno probationis debet continud permanere intra claustra Monasterij, & tempus non debet discontinuari sub quouis prætextu, etiam ex causa infirmitatis, aut cum licentia Superioris, quia in illis, quæ sunt de forma, seruatur rigor, ut per Farinac. *decis. 175. num. 1. part. 1.* vbi adducit rationes, & testatur sic declarasse dictam Sacram Congregationem, & sic etiam mutatã sententiã docuit Gratian. *in d. disc. 166. num. 16. versic. quamvis, & disc. 440. num. 14.* à quibus non licet dissentire propter magnam vtriusque Tribunalis auctoritatem, nec mirum, quia ista lex Concilij annullans professiones non est pœnalis, sed est lata principaliter in fauorem fragilitatis profitentium. Nauar. *conf. 31. num. 4. in fin. de regul. lib. 3.* & sic videtur tenere Rota apud Farinac. *d. decis. 175. num. 7.* vnde non est mirum, si latè intelligatur ad fauorem illorum pro statu libertatis: concludendum est igitur dictam professionem esse nullam ob non completum probationis annum.

Tertio professio dicti Novitij est nulla, & inualida, quia fuit emissã metu, & minis dicti eius Fratris, & ob eius timorem, & reuerentiam; & propterea cum nondum lapsus sit quinquennium, immò vix cœptum, licet dicto Fratri Augustino reclamare aduersus professionem, & coram Ordinario, & eius superiore causas nullitatis adducere, ut per Concil. Trid. *sess. 25. cap. 19. de reform.* immò si per totum quinquennium durasset metus, adhuc postea liceret eidem de nullitate dicere, ut per Azor. *moral. part. 1. lib. 1. cap. 4. vers.*

vers. postremò. Flor. var. lib. 3. quest. 23. num. 68. Sanchez de matr. lib. 7. disp. 37. num. 22. Gratian. discep. 440. n. 25. 26. Farinac. decis. 705. n. 1. & n. 6. p. 2. & decis. posth. 779. num. 11. p. 1.

Certum est enim, quòd professio in Religione vi, aut metu emissa, ipso iure est nulla, & inualida, nec obligat ad obseruantiam Religionis, etiam in genere, ad textum in c. 1. vbi DD. *de his, quæ vi, metusque caus.* Bellam. in cap. *propter*, n. 30. 47. dist. 19. Tusch. *pract. quest. littera M, conf. 215. num. 3. Nauar. conf. 89. n. 2. de regul. lib. 3. Farin. fragm. p. 2. verb. metus, num. 48. idem Farinac. decis. posthum. 779. n. 10 p. 1. vbi multa allegat.*

Et quamvis dici soleat requiri metum, qui cadat in virum constantem, & propterea requiri metum alicuius grauis mali arbitrio iudicis, ad textum in l. 3. ff. *ex quib. causis maior.* tamen id debet intelligi secundum qualiter, & constantiam personæ metum passiæ, & propterea minor metus requiritur in puero, & minore viginti quinque annis, quàm in viro perfecto, & constanti, vt latè docet Sanchez *de matr. lib. 4. disp. 3. num. 4. vbi multos allegat, & post Caltr. conf. 174. num. 3. lib. 1. Barbat. conf. 60. num. 4. lib. 1. Menoch. de arb. iud. cas. 135. num. 5. Seraph. decis. 771. num. 4. pulchrè inquit Farin. decis. posthum. 105. num. 3. & decis. 779. num. 9. part. 1. vbi docet in minore, qualis erat ille noster Nouitius vix habens ætatem annorum 16. non requiri tantum metum, sed sufficere leuiorem; & idem dicit Ludouil. *decis. 326. num. 26. Et idèd licèt dubitari soleat, an satis sit metus reuerentialis, & in matrimonio carnali videantur DD. requirere vltèrius minis, & verbera, tamen ad irritandum matrimonium spirituale, quod per professionem inducitur, solus metus reuerentialis sufficere videtur, ad textum in cap. *puella*, 10. quest. 1. & in cap. *cum virum*, vbi Burr. num. 6. Abb. n. 8. de regul. Glos. in cap. *presens*, in verb. *paterem* 29. q. 1. Marfil. in l. *unic. num. 43. C. de rap. virg. Imol. in cap. *ffm tue*, col. pen. de spons. Ign. in l. 3. §. *Eléganter*, n. 170. cum ad Senatuscons. Syllan. Nauar. in Summ. cap. 22. num. 5. 1. *vers. Oflauum*, pulchrè Nauar. *conf. 89. num. 2. de reg. lib. 3. vbi dicit quòd ad annullandam professionem, etiam quoad forum exterius sufficit metus etiam reuerentialis minor iusto timore. Manucl. in Sum. cap. 6. num. 10. tom. 2. Iason in §. *Quadrup. num. 62. l. 1. ff. de act. Barbat. conf. 60. num. 2. lib. 1. pulchrè etiam Graff. dec. aur. lib. 12. cap. 5. quest. 4. vers. si roges*, p. 1. Menoch. de arb. iud. cas. 136. num. 7. 8. Graff. de eff. cler. eff. 4. n. 114. Dian. mor. part. 3. tract. 2. de dub. reg. resol. 92. vbi testatur Sacram Cardinalium Congregationem ita declaralle, & Rotam Romanam ita iudicallè contra Sanchez, & alios aliter sentientes. Quod pulchrè accommodatur casui nostro, vbi apparet dictum Fratrem Augustinum timore, & respectu sui fratris deuenisse ad susceptionem habitus, & ad professionem; certum est enim metum, & timorem reuerentialem cadere etiam in fratre minore respectu maioris, vt hìc, quando frater minor habitat cum maiori, & ab eo gubernatur: sic pulchrè Ruin. *conf. 98. numer. 24. lib. 1. Tiraq. de primog. in prefat. num. 143. Curt. Iun. conf. 141. numer. 11. lib. 2. & alij multi, quos citat Sanchez de matrim. lib. 4. disp. 6. n. 32. Adèd vt etiam ex importunissimis persuasionibus iustus metus oriatur. Farinac. decis. posthum. 105. num. 3. part. 1. Ludouil. *decis. 326. num. 13. vbi quod id procedit quando versamur cum persona, cui debetur reuerentia, vt hìc.******

Verùm etiam si magis placeret altera opinio, quod etiam matrimonium spirituale non inualidetur per solum metum reuerentialem, nisi concurrant minæ, & verbera, vt per Sanchez *de matrim. lib. 4. disp. 6. num. 18. 19. Azor. mor. part. 1. lib. 12. cap. 5. quest. 9. Couar. de spons. part. 2. cap. 3. §. 6. num. 8. Farin. frag. part. 2. verb. metus, num. 125. Ricc. in prax. for. Eccl. part. 1. resol. 599. num. 4. tamen hæc sententia non refragatur casui nostro, vbi satis constat de minis, & mala tractatio-*

ne. Et quamvis videatur desiderari etiam, quod minans sit solitus minas exequi, tamen præsumptio est pro metu pallo, & proinde ipse tenetur probare eum, cui debetur reuerentia, solere minas exequi, sed incumbit aduersario onus probandi consuetudinem minantis, vt per Padil. in l. *interpositas*, num. 20. C. de transact. Sanchez. de matrim. lib. 4. disp. 6. num. 21. *vers. & re ipsa*, & num. 22. & vltèrius satis est, quòd adsint aliæ coniecturæ metus, quia sufficiunt, etiam si non probetur minantem esse solitum minas exequi. Farin. in prax. quest. 50. num. 11. 39 Cyriac. contr. 106. num. 76. lib. 1. Vnde satis fuit, quod dictus Frater Augustinus fuerit ad prædicta inductus ex reuerentia, & timore dicti eius Fratris, vt per Nauar. d. *conf. 89. num. 2. de reg. lib. 3. & metus huiusmodi verisimilis redditur ex donatione, quam dictus Frater Augustinus fecerat dicto fratri suo, propter quam eius intererat, quod ille emitteret professionem, vt considerat Rota apud Farin. d. *decis. posth. 104. numer. 4. part. 1.**

Et omnes hoc saltem admittunt, quod licèt solus metus reuerentialis non sufficiat, tamen iunctis adminiculis metus satis est ad infringendum actum, vt per Ludouil. *decis. 326. n. 1. & decis. 374. n. 9. hìc autem concurrunt multa adminicula, quibus metus probatio coadiuuatur, vt videbimus: ergo.*

Et quamvis fortè non possent probari minæ, & verbera, nihil refert; rùm quia paria sunt, quod quis compellatur per minas, & verbera, vel quod timeat compelli, vt per Alex. *conf. 99. num. 6. lib. 3. rùm quia hæc traduntur à DD. per modum exempli: Ludouil. decis. 374. num. 13. & sufficit si loco eorum concurrant aliæ coniecturæ, & præsumptiones metus, quibus timor reuerentialis possit adminiculari, quia tunc satis est ad rescindendum actum. Curt. Iun. in d. l. *interposit. sub num. 26. C. de transact. vbi DD. Menoch. d. cas. 139. num. 6. Farinac. frag. part. 2. verbo metus, num. 127. Ludouil. decis. 326. num. 11. vbi quod minor metus requiritur, & sufficiunt adminicula, quoniam cum metus sit difficilis probationis, sufficiunt ad eius probationem præsumptiones, & coniecturæ, & leuiiores probationes. Bald. *conf. 26. lib. 3. Alex. conf. 98. num. 6. vers. Nam: & ibi add. lib. 3. Roland. conf. 100. num. 127. lib. 4. Marchesan. de commiss. part. 3. §. 2. num. 25. Prax. Archiep. cap. 105. num. 3. vers. secundò, latè Mascard. de probat. lib. 2. concl. 1055. num. 23. vbi multos allegat, & testatur de comuni. Menoch. d. cas. 136. num. 1. & lib. 3. præsumpt. 4. num. 5. Tusch. littera M, concl. 224 num. 7. Farinac. frag. part. 2. verbo metus, num. 18. vbi alios allegat. Ludouil. *decis. 326. num. 5. Quæ adèd vera sunt, vt minæ, & metus probentur etiam per testes singulares, vt pulchrè censuit in terminis Rota apud Farinac. d. *decis. posth. 779. sub num. 4. & sub num. 5. part. 1. Ludouil. decis. 326. num. 47. 48. vbi videatur. Vnde iste Nouitius ex multis habuit iustam causam timendi, stantibus his, quæ deponunt testes; etenim iusta, & probabilis suspicio metus habetur pro metu ipso, vt per Sanchez *de matrim. lib. 4. disp. 1. num. 17. Ludouil. decis. 374. num. 17. 18. quoniam metus consistit in mente, quia nihil aliud est, nisi instantis, vel futuri periculi causa mentis trepidatio, ad textum in l. 2. ff. *quod met. caus.* Mascard. de probat. d. *concl. 1055. num. 6. & idèd metus probatur tam ex præcedentibus, quàm ex subsequenribus. Tusch. pract. concl. littera M, concl. 224. n. 6.*******

Hìc autem satis constat de minis, & aliis metus coniecturis, quòd sufficit, quia minæ quæcunque iunctæ cum metu reuerentiali sufficiunt ad infringendum actum. Ludouil. *decis. 374. n. 15. neque de illis est dubitandum, quia ex retribus rectè colliguntur, inquit enim primus testis: Ho sentito dire alli vicini, & al detto F. Carlo, che esso era mal trattato dal Signor Manfredo suo fratello, & dalla Giulia sua serua, è che le facena mangiare della cipola. Et infrà: Ne meno lei volse dare da mangiare, anzi prese un coltel-*

lo in mano, e lo cacciò via. Et tertius testis dicit, *Che minacciava, e diceva, voglio che tu faci forfante.* Et quartus, *Sò di certo che il già Signor Manfredi Fumali persuadeva il Signor Carlo ad entrare nella Religione de' Servi, è lo strapaazzana, è materalanza, è lo faccena bastonare della Ginlin sua massara, sì che per disperatione fu astretto ad entrare nel noviciato de' Servi, e ciò per vdira di detto Fr. Agostino, e de' suoi vicini, & in particolare di M. Vincenzo Modanese.* Qui testes licet sint de auditu alieno à vicinis, tamen rectè probant metum, vt post Alex. conf. 99. sub num. 3. 4. lib. 3. Farinac. de testibus q. 69. num. 67. quoniam vicinus præsuntur scire facta vicini, & præsuntur verisimiliter informati, vt per textum in l. si ita, in fin. ff. de fund. instr. & in cap. quosdam, & cnp. quando, de præsumpt. Mascard. de probat. concl. 1414. num. 2. Farinac. in prax. quaest. 52. num. 129. & de test. quaest. 79. num. 40. Et ratio est, quia metus solet communiter clam inferri, vt per Mascard. d. concl. 1055. num. 4. vbi multos allegat Ludouif. decis. 326. num. 3. & cum deponunt super his, quæ consistunt in animo, scilicet super metu, etiam si essent singulares, plenè probant metum, & minas, vt per Farinac. d. dec. posthum. 779. num. 1. vers. Qui pariter, p. 1. Ludouif. d. decis. 36. num. 47. 48. & decis. 374. num. 20. 21. 22.

Secundò satis adminiculatur probatio metus ex auersione, quam dictus Fr. Augustinus habebat circa Religionem, vt hoc dicunt omnes testes, ex tali enim auersione, & repugnantia probatur metus, vt ex Riminald. lun. consil. 77. numer. 24 inter matrimonialia, censuit Rota apud Farinac. d. decis. 779. numer. 1. in fin. part. 1. vbi loquitur in terminis: ad rem Ludouif. decis. 326. num. 7.

Tertiò probatur metus ex multis declarationibus, seu protestationibus per dictum D. Carolum factis in nouitiatu, & alibi; quòd scilicet coactè, propter metum Fratris ingressus fuerat Religionem; & hoc dicebat non solum extraneis, sed etiam ipsis Nouitiis, & eorum Magistro, ac etiam aliis Fratribus; quæ protestationes, seu declarationes, licet non probent plenè metum, tamen valde profunt, quia remouent consensum ab actu sequenti, etiam quòd sint factæ absente parte coram testibus, maxime in his, quæ pendent à potestate protestantis, ad textum in l. at si quis, §. plerique, ff. de relig. & sumpt. fun. Graff. de Regular. decis. aur. part. 1. lib. 3. cap. 5. n. 30. vbi pulchrè. Natt. conf. 451. num. 21. 22. Tusch. verb. metus, concl. 223. num. 26. 27. & concl. 224. num. 22. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 1054. num. 10. 11. Menoch. lib. 3. præs. 126. num. 22. Prax. Archiep. Neap. cap. 105. sub num. 7. Farin. fragm. part. 2. verbo metus, num. 196. 197. Ludouif. decis. 326. num. 9. & num. 30. & Rota apud Farinac. d. decis. 779. num. 6. part. 1. & quando adest iusta causa metus, valet etiam clandestina protestatio parti non intimata ad effectum, vt actus subsequens, vti meretriciosus, non valeat, vt latè per Sanchez de matrim. lib. 2. disp. 45. num. 22. vbi multos allegat Beltram. ad Ludouif. decis. 326. num. 51. vers. & quod, vbi dicit occultas protestationes coadiuuare probationem metus; hic autem protestatio, seu declaratio dicti Fr. Augustini, licet fuerit fortè occulta dicto eius Fratri, à quo metus proueniebat, fuit tamen nota Fratribus dicti Conuentus, vt satis constat ex testibus; idèò non potest dici clandestina respectu Monasterij, quod est pars principalis; & idèò etiam si professio esset actus vltro, citroque obligatorius, adhuc protestatio valida est ad annullandum actum subsequenter, vt latè Sanchez de matr. d. lib. 2. disp. 45. n. 19. Farin. d. verb. metus, n. 195.

Quartò metus dicti Nouitij probatur ex fuga ipsius post ingressum Religionis, quando dimissio habitu regulari sine licentia Superioris, egressus Monasterium diuertit ad consanguineos cum declaratione, quod nolebat amplius monachari, quia metu, & per vim habitum assumpserat, vt satis vidimus, & benè deponunt testes; ex-

inde enim metus probatur propter fugam subsequentem, vt ex textu in cap. constans. quaest. 1. vbi glos. & in cap. ad id, vbi glos. Arch. & Card. de sponsal. Petr. Barb. conf. 24. n. 7. lib. 1. Mascard. de probat. conclus. 1055. n. 46. Menoch. lib. 3. præs. 4. num. 18. & tantò magis, quia in casu nostro iste Nonitius pluries tentauit aufugere, & aufugisset, nisi impeditus fuisset à magistro Nouitiorum, vt inquit quintus testis: *Anzi che più volte con occasione, che il Padre Maestro lo faccena cantare egli fuggi di sotto caminando giù della scala per andarsene via; ma perche il detto Padre gli correnna dietro, è lo pigliava, perciò non potena fuggire;* qui satis probat, vt per Mascard. de probat. concl. 1056. num. 5. ex quibus satis conuincitur, cum fuisse alienum à Religione, & solo metu fuisse detentum.

Quintò metus iste satis probatur ex iis, quæ gesta sunt circa professionem, tam ante, quam post eam, etenim reuerlus est ad religionem inductus, à dicto eius fratre minante, & coram ipsis Fratribus illi dicente: *Voglio che tu facci forfante.* Et infra: *Et detto Signor Manfredi gli branaua, vt dicit tertius testis, & idem resultat ex eo, quod deponit quintus testis, E che l'hauua disposto à tornaru.* Et infra: *Io sò, che detto Fr. Agostino doppo' essere tornato nel nouitiato continuo nell' istessa auersione alla Religione dichiarandosi, è lamentandosi con gli Nouitij che ci staua per forza, è che se non hauesse hauuto timore di suo fratello, sarebbe tornato à casa: & hoc idem replicat sextus testis, & adueniente tempore professionis inquit sextus testis: Sò che quando detto Fr. Agostino venne all' atto della professione, disse à me, & ad altri, ch'ini erano di farla per forza, è per minacciè di suo fratello, è dopò hauera fatta subito, volendo noi fare collatione, egli si pose à piangere, è non volse mangiare, e disse, ch'era pentito d'hauerla fatta.* Et quintus testis ait, *E dopò ch'ebbe fatta la professione subito vidi, che lui piangeua;* etenim ex huiusmodi protestationibus antè, & post factis metus, remanet iustificatus, vt per Farinac. d. verb. Metus, n. 157. & multò magis hoc idem insinuant afflictio, & lachrymæ dicti Nouitij ante, vel post professionem, vt per Farin. d. decis. posthum. 779. n. 5. p. 1. Menoch. d. lib. 3. præs. 126. num. 17. Ludouif. decis. 326. n. 40. 41. 42.

Sextò accedat, quòd dictus Nouitius, ex donatione prædicta in fauorem dicti eius fratris facta credidit se irrenocabiliter amisisse bona sua, sine quibus in saeculo viuere non potuisset, vt inquit septimus testis, & alibi: propter quod amissio, seu timor amissionis omnium, vel maioris partis bonorum iustum inducit metum cadentem in virtum constantem, vt fuscè per Sanchez de matr. lib. 4. disp. 25. numer. 21. 22. & seqq. Farin. decis. posthum. 779. num. 3. part. 2. Ludouif. decis. 326. num. 19.

Et cum ex prædictis coniecturis, & præsumptionibus satis constet de vi, & metu dicti Fratris Augustini, præsuntur, quòd etiam medio tempore, & successinè talis metus durauerit, quia huiusmodi thalium principium influit in omnes actus durante causa metus, aded vt non censeatur purgatus per actus liberos ea durante factos. Menoch. d. lib. 6. præsump. 36. num. 6. Mascard. de probat. d. concl. 1054. num. 34. Prax. Archiep. Neap. cap. 105. num. 5. Farinac. d. decis. 175. num. 5. part. 1. & d. decis. posth. 705. num. 14. part. 2. propter quod metus reuerentialis adminiculatus coniecturis, & præsumptionibus minarum, & veri metus debet esse considerabilis, & sufficiens ad infringendum professionem. Graff. decis. aur. lib. 1. 2. cap. 5. quaest. 4. vers. si roges, part. 1. Menoch. d. cas. 136. num. 7. §. Ludouif. decis. 326. num. 11. Farinac. de verb. metus, num. 127. Dian. moral. part. 3. tract. 2. de dub. regul. resol. 92. etenim ille, qui probat iustam causam metus, satis dicitur probare metum, qui potuit cadere in virtum constantem; quia nemo debet se exponere periculo: sic in verbis Barbat. conf. 60. num. 3. vers. & si dicatur, lib. 1.

Non obstant in contrarium adducta, primò iuramentum, de quo in instrumento possessionis, ubi iurauit seruare vota Religionis, & renunciauit iuri dicendo de inualiditate, quoniam tale iuramentum non valet, & non ligat: tum quia professio emanauit ante integrum probationis annum: tum quia fuit metulosa, & idè non firmatur iuramento, quod fortitur naturam primordiale actus, cui apponitur. Nauar. *conf. 62. num. 8. de reg. lib. 3.* Sanchez latè *de matrim. lib. 1. disp. 32. n. 8. & lib. 4. disp. 20. n. 12. 15.* ubi plurimos congerit, concludens huiusmodi iuramentum adè esse nullum, vt nec relaxatione indigeat; & stante metu multò magis cessat obligatio iuramenti, quia actus vi, vel metu constatus, etiam iuramento vallatus est inualidus. Borell. *in summ. decis. part. 1. tit. 5. 1. num. 5. 8. 9.* ubi alios allegat, siquidem si actus metu sit celebratus, omnes etiam aliæ clausulæ præsumuntur metu adiectæ. Menoch. *d. lib. 3. præf. 126. num. 30.*

Secundò non obstat renunciatio, quia licet ante Concilium Trid. liceret annuentibus Regularium Superioribus renunciare integritati anni probationis in nouitiatu, tamen post Concilium Trid. etiam de consensu Prælati non valet talis renunciatio, quia integritas huiusmodi est de forma, & iure publico inducta, & sic non attenditur etiam si sit iurata. Nauar. *d. conf. 62. n. 5. 6. 7. 8. 9. 10. de Regul. lib. 3.* Roderic. *qq. regular. tom. 3. quaest. 15. art. 7. per totum.* Garz. *de benef. p. 1. c. 9. n. 7.* Sanchez *mor. lib. 5. cap. 4. num. 10.* Gratian. *disc. 859. num. 15.* Barbof. *de off. Episc. part. 3. alleg. 101. num. 32.* in tantum, quod etiam si modicum tempus deficiat, vel interruptum sit, adhuc professio sit nulla, vt per Sanchez *mor. part. 2. lib. 5. cap. 4. num. 32.* Dian. *mor. part. 3. tract. 2. de dub. reg. resolur. 57.* quidquid dicat Lessius in contrarium adductus, qui communiter reprobat, quia loquitur sine bona ratione, & aduersus communem aliorum sententiam.

Tertiò non obstat, quòd metus non sit sufficienter probatus, quia iam vidimus ex tot coniecturis, & præsumptionibus de eo satis constare, vt dubitandum non sit quin metulosa, & inualida fuerit professio, ad tradita per Farinae. *in d. verbo metus, n. 127.*

Quartò non obstat ratificatio professionis inualidæ ob delationem habitus professorum, & exercitium actuum illis solis permissorum; quia qui ante finem nouitiatus, vel metu emittit professionem expressè, & inualidè, non censetur postea tacitè profiteri, vel ratificare, eo quod longo tempore manserit in Religione, & gesserit habitum, & fecerit actum professorum proprium, quamdiu putat professionem esse validam, quæ tamen reuerà est nulla, quia errans, & ignorans non censetur consentire: si: pulchrè inquit Nauar. *in conf. 23. num. 2. & conf. 34. num. 4. & conf. 89. num. 5. vers. Quare, de regul. lib. 3.* Graff. *d. cis. aur. part. 1. lib. 3. de regul. cap. 5. num. 22.* & Gratian. *d. seps. 440. num. 22. 23. 24. 25. & discept. 850. num. 15.* Non constat autem dictum Nouitium habuisse notitiam dictæ inualiditatis, imò ignorasse videtur, vt colligitur ex verbis secundi testis dicentis: *Doppo la professione detto Fr. Agostino con l'occasione che lui stava per stanza à Montecchio, è che veniu a Reggio più volte m'hà detto che lui era venuto per forza nella Religione minacciato da suo fratello, è se potesse uscirebbe fuori.* Qui licet sit vnicus, tamen cum sit Monachus eiusdem Religionis, probat contra illam, & propterea non est querendum de ratificatione, & si diceretur eum scuisse dictam inualiditatem, id probandum est ab allegante, vt per Grat. *discept. 640. num. 32.*

Deinde respondetur, non posse queri de ratificatione, quia cum post professionem pluries se declarauerit per metum, & contra suam voluntatem manere in Religione, vt ex dicto secundi, & sexti testis, & aliorum colligitur, non potest dici ratificasse, quod nullum erat, cum requiratur animus illam approbandi, & declaratio con-

traria tollit omnem ratificationis præsumptionem. Nauar. *62 d. conf. 34. n. 3. & conf. 89. n. 3. & conf. 42. n. 6. in fin. de Regul. lib. 3.* Farinae. *decis. 705. n. 4. 5. p. 5.* Honded. *conf. 78. n. 25. 26. lib. 2.*

Vtteriùs respondetur non posse dici ratificatam fuisse dictam professionem donec vixit dictus D. Manfredus eius Frater, qui erat causa metus. Menoch. *d. præsumpt. 63 126. n. 26.* Farinae. *d. decis. 705. n. 3. p. 2. & melius d. decis. posthum. 779. n. 11. p. 1. & iure merito, quia censetur potius continuasse in eodem timore, quàm voluisse approbare Religionem, cum metus ab initio inflicto influat in omnes actus sequentes.* Farinae. *d. decis. 705. num. 4. & in 64 d. verb. metus, n. 163.*

Denique respondetur prædicta de ratificatione procedere in tacita professione, quæ censetur ratificata per gestationem habitus professorum ab aliis distincti, sed non habere locum, quando emissa est professio expressa post Concilium Trid. quo conceditur quinquennium ad reclamandum; nam ante quinquennium non est querendum de tacita ratificatione, ex delatione habitus per annum, quia præcedente expressa professione non præsumitur noua voluntas ratificandi; sed potius perseverantia in priori irrita professione, alioquin frustra Concilium concederet quinquennium ad reclamandum, si per annalem habitus delationem induceretur ratificatio, pro: vt sic latè docet Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 37. n. 10.* ubi satisfacit moriuo Gratian. *disc. 440. n. 25.* & propterea videtur, quòd professio emanata non expleto probationis anno non possit ratificari, nisi ex dispensatione Pontificis, ante quinquennium. Graff. *dec. aur. p. 1. lib. 3. de regul. c. 5. n. 23.* & melius Barbof. *de off. Episc. p. 3. alleg. 101. num. 18.*

Non obstat, quòd metus non præsumatur, quia verisimur in tertis, ubi ministratur iustitia, & potuit Nouitius habere recursum ad superiores, quia id ei non fuit facile tum ratione fratris, tum ratione Magistri Nouitiorum, vt vidimus; & denique quia id procedit, ubi non exant aliqua metus coniectura, quibus ille iustificatur. Tusch. *d. concl. 224. num. 2. & num. 7.* Farin. *d. verb. metus, num. 181.*

Non obstant testes partis aduersæ, qui videntur deponere de læto animo dicti D. Caroli, & læticia accipiendi, & retinendi habitum regularem; tum quia data causa metus, licet metum passus videatur læto animo facere, nihilominus actus censetur metulosis. Alex. *conf. 99. num. 8. 10. lib. 3.* Prax. Archiep. Neap. *cap. 105. sub num. 5.* Tusch. *littera M, concl. 224. n. 13.* Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 50. n. 13.* pulchrè Farinae. *decis. 175. num. 5. p. 1.* ubi etiam dicit quod exinde magis metus confirmatur; & probatur, tum quia testes deponentes de metu, præferuntur testibus deponentibus de libera voluntate, etiam si plures sint. Farin. *frag. p. 2. verb. metus, n. 172.* ubi multos allegat. Ludouif. *decis. 326. n. 46.* & verè meliores sunt probationes dicti Nouitij ad docendum de metu; nam testes contra Nouitium non concludunt de tempore nouitiatus post fugam, nec de actibus exclusiuis metus, quia cum illi essent adherentes dictis eius fratris, facile dictus D. Carolus cum eis tractando dissimulauit metum, & coactionem, ne eius querimoniam peruenirent ad actus dicti D. Manfredi, & verè si loquimur de primo teste, quæ est vilissima pedissequa dicti D. Manfredi, cuius ministerio dolet dictus D. Carolus prædictum eius fratrem fuisse vsum ad malè eum tractandum, non est concors cum secundo teste, qui loquens cum dicto D. Manfredolibenter auditus fuit super deliberatione iugrediendi Religionem pro dicto D. Carolo, & tamen ipsa hoc inficiatur dicens fuisse à colloquio deterritum sub comminatione perdendæ amicitie; vnde istis testibus tanquam contrariis non est fides adhibenda. Farinae. *de 68 testib. quaest. 65. num. 2.* & alij testes patiuntur alios defectus, sed in effectum non tollunt probationes contrarias ad firmandum metum, ex traditis per Tusch. *d. verb.*

metus, conclus. 224. numer. 13. & Ludouic. decis. 326. numer. 45. 46.

His stantibus cum appareat de nullitate dictæ professionis, tum ex multis coniecturis, & præsumptionibus metus, quæ licet fortè singulæ essent imperfectæ, tamen iunguntur ad mouendum Iudicis animum, & inducunt vnam plenam probationem, vt pulchrè, & latè per Barbat. *conf. 45. num. 5. vsque ad fin. lib. 1. vbi concludit, quod neque talis probatio indiget iuramenti adminiculo, & sequitur eum Tusch. pract. conclus. littera M, conclus. 224. num. 5.* tum ex nouitiu non perfecto, vt vidimus, sequitur, quodd dictus Frater Augustinus potest tuta conscientia redire ad sæculum, immò peccaret manens in Religione sine noua professione, vel ratificatione, recipiendo alimenta à Monasterio, & ferens suffragia professorum, quod ei non licet. Nauar. *conf. 26. numer. 13. de Regular. lib. 3.* latius Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 37. numer. 42.* Ex quibus ego, & Prior dicti Conuentus inducti fuimus ad iudicandum inualidam esse dictam professionem, nullamque inducere obligationem ad quoscunque effectus, iuxta dispositionem sacri Concilij Trid. Nauar. *conf. 62. num. 7. vers. quinto, de Regular. lib. 3.* ideoque dictum F. Augustinum nuncupandum esse Carolum de Fabaliis, & ad sæculum licitè redire posse, prout sic pronunciamus pro statu libertatis, quod fauorabilius æstimat Rota, vt apud Fatin. *d. decis. 175. in fin. part. 1. Et ita, &c.*

CAPVT CIX.

EPITOME.

Hæres manutenendus est in possessione hæreditatis, non obstante legato à testatore facto eius concubinæ omnium bonorum vsufructuariæ, nec valet testamentum etiam tempore pestis, in quo testes oculis non viderunt testantem, licet vocem audierunt.

SVMMARIVM.

1. *Testes quinque in testamento sufficiunt tempore pestis.*
2. *Testes tempore pestis an necesse sit videre testantem.*
3. *Disponere de rebus suis unicuique licet.*
4. *Capax legati quilibet presumitur.*
5. *Concubina licet donare, & legare.*
6. *Adultera licet legare.*
7. *Confessio facta in testamento probat contra hæredes.*
8. *Producta scriptura probat contra producentem.*
9. *Hæreditas non potest dari ex die, vel ad diem.*
10. *Possessio hæredis continet in hæredem vigore statuti.*
11. *Statuta Ferraria seruantur Carpi.*
12. *Manutentio datur hæredi etiam sine apprehensione.*
13. *Hæredi quando competant omnia remedia possessoria.*
14. *Verba enunciatina geminata probant.*
15. *Verba enunciatina probant contra producentem.*
16. *Domicilium non acquiritur sine animo perpetuò habitandi.*
17. *Domicilium non acquirit habitans ex causa in aliquo loco.*
18. *Emulus non acquirit domicilium, vbi seruit.*
19. *Statuto vti volens debet probare qualitates statuti.*
20. *Forensis non auditur in in iicio, nisi data fideiussione.*
21. *Alienatio prohibetur in forenses.*
22. *Statutum prohibens alienationem in forenses est validum.*
23. *Legatum inualidum remanet penes hæredes.*

24. *Legatarius capiens possessionem propria auctoritate, cadit à legato.*
25. *Vsufructus debet capi de manu hæredis.*
26. *Molestia prohibita de qua intelligatur.*
27. *Vsufructuaria tenetur prestare cautionem de bene vterendo.*
28. *Vsufructuaria tenetur facere inuentarium.*
29. *Vsufructuarius an teneatur ad cautionem, si non petatur.*
30. *Frustruarius vitiosè possidens an teneatur ad cautionem.*
31. *Pauperem se dicens debet probare.*
32. *Vsufructuaria, quæ non potest prestare cautionem, quid facere debeat.*
33. *Testamentum non valet, si testes non viderunt testatorem.*
34. *Mulier, quæ mortuo viro supponit testatorem, quænam fecit hæredem.*
35. *Testes oportet videre, & cognoscere personam testatoris.*
36. *Pestis tempore committuntur multa falsitates.*
37. *Pestis tempore testes debent videre testatorem.*
38. *Testes an debeant videre testatorem in codicillis, & aliis ultimis voluntatibus.*
39. *Testes de auditu quando in testamento sufficiant tempore pestis.*
40. *Legata in testamento inualido pereunt.*
41. *Testator debet se ostendere testibus.*
42. *Minor quatuordecim annorum non est idoneus testis in testamento.*
43. *Testes testamentarij debent esse omninò testes.*
44. *Testamentum ad interrogationem an valeat.*
45. *Leno maritus quando dicatur.*
46. *Copula quibus signis probetur.*
47. *Adulterium est propriè in nuptiam.*
48. *Testis unicus probat contra inducentem.*
49. *Testis de auditu probat contra inducentem.*
50. *Adulterium, & copula probatur coniecturis, & præsumptionibus.*
51. *Testes singulares probant adulterium, & inhonestatem in genere.*
52. *Concubinas probatur ex cohabitatione.*
53. *Concubina illicita quæ dicatur.*
54. *Concubinas est prohibitus etiam de iure ciuili.*
55. *Concubinas prohibuit Serenissimus Cesar Dux Mutina.*
56. *Concubina quando licebat relinquere.*
57. *Concubina iure ciuili prohibita non licet donare, aut relinquere.*
58. *Concubina non potest vti iure retentionis.*
59. *Concubina emendatio non inducitur, nisi abstineat per triennium.*
60. *Concubina relictum remanet apud hæredes.*
61. *Pestis tempore quot testes requirantur in testamento.*
62. *Infirmi testatoris vox facillè imitatur.*
63. *Voluntas testatoris non attenditur, si lex resistat.*
64. *Adultera legatum factum ab adultero non valet.*
65. *Confessio testatoris non valet inter personas suspectas, & prohibitas.*

Ne scribam vanum, duc pia Virgo manum.

DE anno 1630. sub die 13. Decembr. Illustriss. D. Guido de Corradis Carpenis infectus contagione pestifera ruri existens in casino suæ habitationis, & iacens in lecto dicitur suum condidisse testamentum, in quo inter cætera reliquit vsufructuariam omnium suorum bonorum Catharinam Guerrinam de Concordia, & post eius mortem nominauit pro suis hæredibus Illustr. D. Hieronymum Io. Franciscum, Alphonsum, & Guidonem de Corradis eius ex fratre Nepotes, & eius voluntatem scripsit R. D. Curatus loci cum interuentu septem testium rogatorum,

torum, ut dicitur, quorum tamen nullus vidit testatorem, sed vocem tantum audierunt eis nouam, ut ipsi postea examinari dixerunt, & cum prædicti hæredes dicerent dictam Catharinam esse incapacem dicti legati, uti concubinam adulteram testatoris, nihilominus ipsa propria auctoritate se intravit in possessione bonorum dicti testatoris, & dum de hoc controuertebatur, iudex causæ pronuntiavit dictum testamentum esse in authenticam formam reducendum, & quoad prætenso per dictos fratres de Corradis se obtulit pro iustitia, à quo decreto ipsi appellauerunt, & pronuntiatum fuit appellationem deuoluere, ac deuoluisse, & postea de consensu patrum, & etiam ex rescripto Principis causa fuit commissa Illustrissimo Consilio Iustitiæ Mutinæ, coram quo nunc examinatur, & disputatur, an dicta Guerrina sit incapax dicti legati usufructus, an teneatur ad restitutionem fructuum percceptorum, & bonorum mobilium quæ occupauit. Quaritur quid iuris.

Et sane videbatur dicendum, validum esse dictum testamentum, maximè cum fuerit confectum tempore pestis, quo casu sufficiunt etiam solum quinquæ testes, ut per Corn. in l. fin. C. de testament. & de communi testatur Dec. consil. 283. num. 5. latè Borrel. in summ. decis. part. 3. tit. 20. num. 183. 184. 185. & seq. ubi alios congerit. Causale. de testibus part. 2. num. 54. aded ut licet oporteat testes videre testatorem, tamen tempore pestis sufficiat, si vocem illius sibi notam audiant, ut per Corn. consil. 166. numer. 3. libr. 3. Alciat. consil. 60. sub numero 13. libr. 9. Præuidell. tract. de peste, tit. de ult. vol. capit. 7. vers. Quæro.

Quo stante certum esse videtur, quod dictus testator potuerit relinquere dictæ Catharinæ prædictum usufructum, quia quilibet potest de rebus suis disponere ad suum libitum, §. disponat in Auth. de nupt. & quoad ipsam mulierem illa debet censeri capax, ut quilibet præsumitur. Cephal. consil. 48. n. 2. 3. Molin. de primog. Hispan. lib. 1. cap. 13. num. 8.

Et dato etiam, quod dicta D. Guerrina fuerit concubina dicti D. Corradi, adhuc dicti legati censenda est capax, quia de impro milite, vel clerico, cæteris licitum est dare, & donare suis concubinis, tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem, ad textum in l. affectionis, & in l. donationis, ff. de donat. & in l. uxorem, §. concubina, de legat. 3. Quod procedit etiam si esset concubina adultera, ut fuit decisum per Cappell. Tholos. decis. 141. incip. an adult. & ibi Aufret. & sequitur Tob. Non. consil. 53. num. 8.

Denique id longè clarius esse videtur respectu ducatorum, quos dictus testator in dicto testamento confessus est esse de iuribus dictæ Guerrinæ, & penes testatorem existere, sicut idem dixit de auro penes eam existere; nam talis confessio emanata in testamento probat contra hæredes, ad textum in l. cum quis decedens, §. codicillis, ubi Bart. de legat. 3. Peregr. latè consilio 6. numer. 14. libr. 3.

His tamen non obstantibus pro certo habeo, & de iure esse censeo, prædictos fratres de Corradis esse manutenendos in possessione bonorum, & hæreditatis prædictorum patrum, quia constat eos esse illius hæredes, siue ab intestato, cum appareat eos fuisse eiusdem testatoris proximiores agnatos, ut in primo processu, fol. 18. & in secundo processu, fol. 84. 86. siue ex testamento, ut cæntar prædicta scriptura testamenti, quæ plenè probat contra producentem, vulgata lege cum precum, ubi DD. C. de liber. caus. & dicunt testes Guerrinæ in secundo processu, fol. 3. 1. 2. 1. 3. 1. 4. 7. 56. 66. & quamvis dicat testator se relinquere hæredes dictos eius nepotes, moriente dicta Catharina, tamen pura censetur institutio, quia quando hæreditas ex die, vel ad diem datur, sublatò temporis vitio simplex manet institutio, ut in l. hæreditas, ff. de hæred. instit. & in §. hæres, Instit. eodem, cum vulgaribus.

Et propterea cum satis constet dictos D. Fratres de Corradis esse hæredes prædicti D. Guidonis, certum est,

quod possessio defuncti censetur translata, & continuata in eos à die mortis ipsius, etiam ante aditionem, seu apprehensionem hæreditatis, etiam si alius eam prius occupasset, aded ut hæredi competant quæcumque remedia possessoria, etiam recuperandæ, ut dispositum est in Statuto Carpi lib. 2. rubr. 36. & plenius in Statuto Ferrariæ lib. 2. rubr. 82. quod seruatur Carpi in defectum, & supplementum statutorum Carpensium, pro ut notorium est, & testatur Cephal. consil. 238. num. 6. 12. 14. quo stante prædictis DD. Corradis absque alia apprehensione bonorum, vigore prædictorum statutorum ex sola aditione concedenda est manutentio, ut pulchrè per Menoch. de adispic. poss. remed. 4. num. 365. 366. 367. ubi quod competit etiam remedium adipiscendæ, & retinendæ, remed. 3. num. 59. 60. ubi datur remedium retinendæ. Tusch. litt. F. conclus. 236. num. 15. & litt. P. concl. 406. num. 11. Honded. consil. 18. num. 15. & 21. lib. 2. Gratian. discept. 113. num. 18. Marescot. var. resolut. lib. 2. cap. 116. sub numero 3. Seraphin. decis. 1065. num. 1. Rot. diuers. decis. 159. numero 4. part. quarta, latissimè Ludouicus Posth. tract. de manutent. obseruat. 55. numero 54. 55. 56. 70. 71. ubi resoluit omnia, & obseruat. 57. numero 76. ubi dicit etiam, quod vigore dicti statuti hæres potest petere manutentionem tantum, vel immisionem tantum, vel utrumque si nullo: & idem censuit Rota apud eum decis. 168. numero secundo. Vnde cum prædicti DD. Corradi satis se declarauerint velle esse hæredes, & possessores, ut in primo processu, fol. 19. & in 2. processu, fol. 82. nulum remanet dubium, quin possessio sit manutendenda, amota dicta Catharina, ut per dictum Statutum Ferrariæ lib. 2. rubr. 82. & Ludouicus Posth. d. obseruat. 55. num. 71.

Nam ex multis constat prædictam Catharinam nulum ius habere in dicto usufructu, & legatis, neque esse legitimam contradictricem ad impediendam dictam manutentionem, vel immisionem, & ut liquiddò id constet, in primis, considerandum est, quod dicta Catharina Guerrina, & Constantius eius maritus respectu Carpi erant forenses, etenim de Concordia esse dicuntur, pro ut eam pro tali nominat dictus testator in primo processu, fol. 7. 8. & hoc idem deponunt testes eiusdem Guerrinæ in secundo processu, fol. 17. 25. 43. 60. 65. 70. & testes etiam dictorum Corradorum in primo processu, fol. 21. 22. 23. 24. 25. Et quamvis videatur deponere per verba enunciatiua, tamen cum pluries, & pluries sint geminata, & reiterata, inducunt plenissimam probationem, ut post Grat. consil. 143. num. 9. libr. 3. Barbat. consil. 14. num. 10. 11. libr. 3. Riminald. in consil. 314. num. 15. Cephal. consil. 246. num. 51. pulchrè inquit Nicol. Genua tract. de verb. enunciat. lib. 1. quest. 4. num. 30. & num. 46. ubi ampliat, quando res habetur cum aliqua ex partibus, ut hic cum dicta Guerrina; neque de hoc est dubitandum in casu nostro, ubi dicta Catharina produxit dictum testamentum, & dicta suorum testium, in quibus ipsa enunciatur esse de Concordia; hoc enim sufficit ad probandum eam esse forensensem, quia producens instrumentum videtur confiteri omnia in eo contenta contra se, ut post Binnimium consil. 126. num. 10. libr. 2. & Peregr. consil. 61. num. 10. libr. 1. inquit Genua d. tract. de verb. enunciat. lib. 2. quest. 1. num. 37. sed Guerrina produxit dictum testamentum, in quo verba enunciatiua inducunt dispositionem, ut per Bart. in l. consuevitur, §. codicillis, num. 3. ff. de iur. codicill. Ergo, &c.

Et quamvis per longum tempus fortè ipsa cum eius marito habitauerit in territorio Carpi, tamen non censetur mutasse originis domicilium, cum non appareat habuisse animum perpetuò ibi permanendi, ad textum in l. non utique, ff. ad municipal. & in l. eius qui, §. penult. C. de incol. lib. 10. Petrus de Vbald. de Canon. & Episc. cap. 7. n. 8. in fin. part. 2. Gratian. discept. 569. n. 5. & discept. 697. n. 27. Et ideo si quis aliò se contulit, non animo, aut causa perpetuò habitandi in loco, sed ex aliqua alia occasione, velut

17 velut studiorum, aut negotij, seu famulatus, ut hic, tunc etiam si habitaret per mille annos in loco, non dicitur contrahere domicilium, nisi se declaraverit, ut per Bart. in l. *questum, in princ. ff. de leg. 3.* Bald. & Salic. in *auth. habita, C. ne filius pro patre.* Menoch. *de arbit. iud. cas. 86. num. 22. vers. Ego vero.* Mascard. *de probat. littera D, conclus. 535. num. 13.* Farinac. in *fragm. criminal. part. 1. littera D, n. 215. 216.* Barthol. *de offic. Episc. part. 2. alleg. 4. num. 29.* ubi in terminis loquitur de famulo, qui ad rempus domino servit, qui ideo non censetur domicilium contrahere in loco, ubi famulatum præstat, quod satis est ad ostendendum dictam Catharinam esse forensensem, quia moram cum suo marito trahebat Carpi, ut inferni-
18 ret, propterea de facto serviebat, & si ipsa velit frui beneficio statutorum, oportet quod probet se sustinuisse onera realia, & personalia, ut in dictis statutis, & per
19 Castreñs. *consil. 89. numero secundo, versic. sed ista, lib. 2. Ruin. consil. 20. n. 6. in fin. lib. 4.*

Cum ergo Guerrina sit forensis, & non subdita, non solum non erat audienda in iudicio, nisi prius præstita
20 fideiussione de iudicio nisi, & iudicatum solvendo, ut in Statuto Carpi *lib. 2. rubr. 19.* & propterea petiti sunt pro parte DD. de Corradis in processu, *fol. 3.* & alibi; sed etiam erat incapax dicti legati respectu bonorum stabilium, cum prohibita sit alienatio rerum immobilium in forenses, & non subiectos, & non sustinentes onera realia, & personalia, non solum respectu plenæ proprietatis, sed etiam usufructus, & possessionis, tam inter vivos, quam
21 in ultima voluntate, ut per Statutum Carpi *lib. 4. rubr. 61. vers. Item quid nulla,* & plenius per Statutum Ferrar. *lib. 2. rubr. 98. ibi, vel usufructus;* ad rem Boët. *decis. 199. num. 4. part. 1.* & cum habeamus casum statuti, nihil ulterius est querendum, l. *ancille, C. de furt.* quia huiusmodi statuta sunt valida ad favorem subditorum. Ceph. *consil. 53. num. 7. 8. 9.* ubi de communi, & *num. 76. 77.* Decian. *consil. 2. num. 94. lib. 2.* Rim. *lun. consil. 354. n. 16. 17. 18.* & ideo si dicta Catharina vult frui beneficio dictorum statutorum, debet probare se esse subditam, & sustinuisse onera, & habuisse alias qualitates à dictis statutis requisitas: sic Laderch. *consil. 74. n. 1. 2.* Decian. *consil. 33. num. 27. lib. 1.* Rim. *lun. consil. 352. num. 26. 27.* quod cum non probaverit, excludenda est à dicto legato usufructus bonorum stabilium, quod remanere debet penes hæredem, & proximiorum agnatum subditum, cuius favore facta sunt dicta statuta, ut in dicto Statuto Ferrar. *lib. 2. rubr. 98.* Cyriac. *contr. 204. n. 5. lib. 2.* Rim. *lun. consil. 363. num. 338.*

Secundò dici potest dictam Catharinam, quatenus ius aliquod haberet, ab eo cecidisse, quia ausa est propriâ auctoritate capere possessionem bonorum dicti testatoris, & ea ex se usufructuare sine licentia hæredis, ut in secundo processu, *fol. 44. 61.* & in tertio processu,
24 *fol. 1. 9. 28. 44.* cum tamen deberet capere legatum de manu hæredis, ideo cecidit à iure suo, & nihil consequi potest, ad textum in l. *non est dubium,* ubi Bald. & DD. *C. de legat. Alexand. consil. 134. num. 2. lib. 4.* Rol. *consil. 78. num. 20. vers. quod secum, lib. 3.* Ceph. *consil. 289. num. 27.* Lud. Sacca *consil. 179. num. 19. lib. 2.* Borell. in *summ. decis. part. 3. tit. 22. num. 7.* Marcab. *consil. 56. num. 14.* Surd. *decis. 137. num. 12.* quod procedit etiam in usufructu, cuius possessio capienda est de manu hæredis, ut per Arium Pinell. in l. *1. part. 2. num. 62. versic. si autem, C. de bon. matern.* Boët. *decis. 199. num. 9. part. 1.* pulchrè Gratian. *decis. 3. in addition. num. 7.* Nec nocet præceptum testatoris de non molestando dictam usufructuariam sub pœna privationis, quia hoc intelligitur de molestia iniusta, & facti, non autem iuris. Bald. in l. *1. num. 13. C. de usufruct.* Dec. *consil. 481. num. 11.* Rol. *consil. 92. num. 9. lib. 1.* pulchrè, & latè Surd. *de alim. tit. 9. q. 26. n. 12. 13. 14. 15. 24. 28. 29.* ubi alios congerit: hic autem agitur de iure: ergo hæc non censetur molestia, & dicta Guerrina non potest evitare iuris pœnas: quod dictum sit de abundantia.

Tertiò addi potest, quod dicta Catherina Guerrina est privanda dicto usufructu, & non fecit fructus suos, quia non præstitit cautionem de utendo, & fruendo arbitrio boni viri, & de restituendis rebus finito usufructu, propterea tenetur, aded ut eam testator nequeat remittere, etiam sub pœna privationis, & etiam si mandaverit eam non
27 molestari, ad textum in l. *1. & l. si tibi, ff. de usufruct.* & in leg. *1. ubi DD. C. eodem: pulchrè Durant. de art. test. tit. 8. cautela. 1. num. 1.* ubi de communi testatur. Dec. *consil. 565. n. 2. 3.* Rol. *d. consil. 92. num. 9. lib. 1.* Arius Pinell. in d. l. *1. p. 2. n. 75. 76. C. de bon. matern.* ubi dicit etiam usufructuariam teneri facere inventarium bonorum, quod
28 testator tollere non potest, sicut nec potest remittere cautionem. Borgn. *de usufr. mul. reliq. num. 141.* Ruin. *consil. 202. num. 2. lib. 2.* pulchrè Surd. *de aliment. tit. 9. quest. 26. n. 11. 12. 13. 14. 16. 24.* Castil. *de usufr. c. 15. n. 1. & num. 17.* Gratian. *disc. 3. in addit. num. 5. 6. & disc. 696. num. 11. 12.*

Et quamvis secundum aliquos requiratur petitio ad hoc ut usufructuaria ob non datam cautionem fructus non faciat suos, tamen verior est sententia, quod illam
29 debeat offerre, etiam proprietario non petente, si illa non possidet, vel vitiosè possidet, ut hic. Azor in l. *uxori,* ubi Bart. *de usufr. leg.* Bald. in l. *1. C. eod. de communi Alber. in l. fructus, num. 12. de rei vind. Soc. consil. 131. in fin. lib. 1.* Sim. de Præst. *de interpr. ultim. vol. d. ubi 1. interpr. 2. num. 13. post med. fol. 501.* Ruin. *consil. 202. n. 6. lib. 2.* Arius Pinell. in d. l. *1. part. 2. n. 77. vers. ne obstat, & vers. limitatur tertiò, C. de bon. matern.* ubi vult hoc procedere, maxime quando fructuarius, vitiosè possessionem adeptus est, velut si ignorante proprietario, ut hic, possessionem ingressus sit; & idem dixit Surd. *decis. 57. num. 11.* pulchrè videndus Gratian. *d. decis. 3. in addition. num. 6. 7. 8. 9. 10.* ubi ampliat etiam si hæres promississet fructuariam non molestare in usufructu, quia hæc est molestia, quæ venit ex natura actus, ideo non censetur
30 prohibita: idem Gratian. *disc. 901. num. 9. 10.* hic autem constat de mora dictæ Catharinæ in præstando dictam cautionem per annos sex, & quod vitiosè ingressa est tenutam: ergo non fecit fructus suos, & perdidit usufructum. Gratian. *d. disc. 901. n. 15.*

Et si fortè diceret se esse pauperem, & admittendam esse ad cautionem iuratoriam, responderetur, quod neque obtulit hanc cautionem, & si obtulisset, non esset admittenda, tanquam suspecta de dilapidatione: sed si verè constaret de impossibilitate, ut ipsa probare debet, Surd. *decis. 141. num. 2.* Gratian. *d. disc. 901. num. 13.* tunc bona
31 fuissent deponenda apud sequestrem, qui respondeat ei de commodo fructuum, ad textum in l. *postquam, §. Imperator, ff. ut legat. nomine cau.* Bart. in l. *usufruct. C. de usufr. Abb. in cap. fin. de pignor. pulchrè Durant. de art. test. d. tit. 8. cautela. 1. num. 5.* Surd. *decis. 141. n. 3. in fin. & num. 12. vers. ubi tamen, & num. 13. vers. & quando.* Gratian. *d. decis. 3. in add. num. 4. & d. disc. 901. n. 13.* verum quia nec obtulit dictam cautionem iuratoriam, nec allegavit se fideiussores non posse inuenire, ut tenebatur, Surd. *d. decis. 141. num. 10. 11.* sed ex se iniuris hæredibus usufructuare cepit, ideo à commodo legati
32 cecidit.

Quartò eadem Catherina est excludenda à dicto legato usufructus, in quo nullum ius habet, quia testamentum prædictum nullum penitus est, & invalidum, cum testes omnes vno ore dicant se non vidisse testatorem, qui erat ruri, in domo iacens, in lecto infirmus epidimiâ, ipsi verò stabant extra domum, & solam vocem audiebant, & licet dicant sibi notam fuisse vocem dicti D. testatoris, cuius videbatur illa, quam audiebant, nihilominus id non sufficit ad validitatem testamenti, quia quidquid sit in contractibus, hoc certum est, quod in testamentis, & ultimis voluntatibus necesse est, quod testes non solum audiant vocem testatoris, sed etiam illum videant, & cognoscant, adeo ut si intermedia esset inter ipsos, & testator in
cortina,

cortina, vel paries, non valeret testamentum, quia necesse est omnino, ut testes in conspectu Testatoris testimonij officio fungantur, ad evitandas fraudes, & fallitates, quæ possent intervenire: sic per textum apertum in *leg. si non speciali*, vbi Cyn. Bald. Angel. Castr. & Alber. & communiter DD. de *test. sta.* Albert. in l. 2. §. *idem Labeo*, num. 2. vbi Cum n. 8. *vers. sed in testis*. Bart. n. 4. *vers. sed in testatore*, Castr. num. 3. Imol. num. 7. *vers. sed quod dicit*, & num. 8. *vers. item etiam*, ff. de aqua plu. arcend. Imol. in cap. *præterea*, num. 9. *ve. praterquam*, vbi Felin. num. 4. *vers. idem esset*, de test. Ioan. Crott. de testib. num. 346. Alex. conf. 99. num. 5. lib. 3. Corn. conf. 8. lib. 2. laf. conf. 97. col. 2. *vers. hinc est*, lib. 4. pulchrè Alciat. conf. 60. num. 3. 4. & per totum, & conf. 94. num. 1. 2. 3. & per totum, lib. 9. vbi latè adducit rationes, videndus Clar. in §. *testat* quaest. 59. per totam: vbi narrat exemplum de quadam muliere sagaci, quæ maritum exanimem de lecto extrahi fecit, & alium pro eo supposuit, qui simulans se eius in ritum, condidit testamentum, in quo uxorem fecit hæredem, & omnes credebant, ipsum esse verè eius maritum, & res quasi diuino miraculo fuit detecta; & hoc idem latè firmat Tusch. littera T, conclus. 176. num. 3. Grassi. in §. *testamentum*, quaest. 59. numer. 3. 4. Menoch. de arbitr. iud. cas. 475. numer. 2. 3. 24.

35 Anchar. lun. lib. 2. quaest. 11. num. 4. 5. 6. & seqq. latè Fulu. Pacian. tract. de probat. lib. 1. cap. 10. num. 17. 18. *vers. non tamen*, vbi testatur de veriori, & magis communi. Farinac. de test. quaest. 69. num. 173. & n. 185. Causale. eod. tr. part. 2. num. 78.

Nec verum est, quod id cesset tempore pestis, quia hæc sollemnitas requiritur multò magis eo tempore, ut testes videant testatorem, quia tunc maxime fallitates fabricantur, cum penes infirmos pauci reperiantur, & omnes eos vitent, vnde propter imminens periculum cautius fuit agendum, nec aliquid remittendum de hac sollemnitate, quia melius est, quodd venientes ab intestato succedant, quam remittantur sollemnia; vnde de facili posset falsum committi: sic in verbis dixit pulchrè Alciat. diff. conf. 94. num. 4. 5. & diff. conf. 60. num. 3. 4. 5. 6. 7. lib. 9. Et hoc comprobauit Menoch. de arb. iud. cas. 475. num. 23. in fin. vbi ait rectè id procedere etiam in tempore pestis; & hoc sentit etiam Ioan. Crott. tract. de testibus, num. 346. *vers. ex hac limitatione*, intelligendo eum, quando non adest clausula codicillaris, ut hic. Hector Emil. tract. de testibus in materia testis de auditu, num. 59. fol. 314. Hier. Præuidell. tract. de peste, tit. de ult. vol. cap. 6. *vers. necesse est*. Farinac. eod. tract. quaest. 69. num. 185. in fin. quæ sententia vera est, & communis, & valde rationalis, si attendantur, & ponderentur rationes, quas subtiliter adduxit Alciat. diff. conf. 94. num. 9. à quo dissentire non est ausus. Pacian. diff. tract. de probat. lib. 1. cap. 10. num. 22. in fin. licet dubitare videatur: & propterea Rapb. Fulgos. in l. fin. Cod. de testam. refert, quodd D. Aquilia vxor Domini Signorolli de Homodeis de Mediolano, peste infecta, cum non posset testari, quia non poterat habere testes, fecit se portare in viam publicam, ut ibi habens audientes suam ultimam voluntatem, valide testaretur, & Corn. in conf. 77. num. 7. lib. 4. quem refert etiam & sequitur Præuidell. diff. capit. 6. in fin. vbi inquit quod quidam testator pestifero morbo grauatus fuit ductus ad caput scalarum, ut coram testibus, & Notario posset testari; quod etiam facere poterat dictus D. Guido. Ergo.

Et quamuis aliqui opinati sint id non procedere in codicillis, & aliis ultimis voluntatibus, quasi tunc non sit necesse, quod testes videant testatorem, quoniam ista decisio non est vera, & altera sententia est communis, & verior propter identitatem rationis præsumptæ fallitatis, quæ habet locum tam in testamentis, quam in codicillis, & aliis ultimis voluntatibus, quia semper necesse est, ut testes videant, & cognoscant testatorem, ut post Corn. in conf. 18. vol. 2. pulchrè inquit Alciat. diff. conf. 94. num. 6. 7. lib. 9. Decius conf. 354. num. 2. 3. Menoch. diff.

cas. 475. num. 24. vbi vult id maxime procedere, si testator sit infirmus, Anch. lun. lib. 2. diff. quaest. 11. num. 11. *vers. seu maius dubium*. Pacian. diff. cap. 10. n. 93. Farinac. d. q. 69. n. 186. vbi testatur de communi, veriori, & probabiliori sententia.

Non obstant autem Alciat. in d. conf. 60. lib. 9. & Corn. d. conf. 166. lib. 3. in contrarium adducti ad probandum, quod tempore pestis satis sit, quod notam habeant vocem testatoris, licet eum non videant; quia ex prædictis constat contrarium esse verius, & verè Alciat. pro nobis magis sentit, ut videre est apud eum in d. conf. 94. lib. 9. 39

Corneus autem in d. conf. 166. nihil nocet casui nostro, quia ipse loquitur in testamento condito ad pias causas, & quando concurrunt alia adminicula, velut si adsit vnus testis de auditu, & alius de visu, ut ipse Corneus dicit d. conf. 166. num. 3. & sic enim intelligere videtur Pacian. d. c. 10. n. 23.

Minus obstat Præuidell. diff. cap. 7. *vers. Quæro*: tum quia est sibi contrarius, cum in cap. 6. contrarium apertis verbis docuerit; tum quia nihil allegat ad firmandam suam sententiam, nisi Corneum, quem non ob stare vidimus, quia loquitur in causa pia, & concurrentibus adminiculis, & denique quia falso nititur fundamento, putat enim testem dici præsentem, licet non videat, dummodo audiat, quoniam id non est verum, quia præsentia includit visum, Bald. in d. l. si non speciali, n. 1. in fin. C. de testam. Tusch. littera T, conclus. 177. num. 2. Surd. conf. 414. num. 75.

Cum ergo testamentum prædictum sit inualidum, & nullum, legata etiam in eo relicta pereunt, ut per textum in l. hac consultissima. §. ex imperfecto, vbi DD. C. de testamentis, & in l. 1. ff. de iniust. rupt. & l. si nemo, de reg. iur. Alciat. conf. 33. num. 1. 4. lib. 6. vbi dicit hoc maxime procedere quando non adest clausula codicillaris, ut hic. Verum in casu nostro etiam si adesset dicta clausula, adhuc etiam legata perirent, ut per Alciat. conf. 94. num. 7. lib. 9. vbi dicit, quod testamentum non valet neque in totum, neque in parte, vbi testes non viderunt testatorem, quæ longè veriora sunt hic, vbi in testamento dicti D. Guidonis non adest clausula Codicillaris, neque alterius ultimæ voluntatis, excepto testamento, & sic dicta Guerrina remanet exclusa.

Et sanè in casu nostro id magis sentiendum videtur, vbi res non caret suspitione fraudis, & suppositi testatoris, quoniam erat facile dicto D. Guidoni se exhibere visibilem al' cui fenestram domus, ut à testibus videri posset, cum experientiâ conpertum sit in hac contagione præterea, quod infirmi vix vnquam viribus desistebantur, ne possent deambulare, immò videbantur quietem abhorreere, & propterea verisimile est, quod dictus D. Guido, si fuisset viuus, se exhibuisset aliquo modo visibilem, vel saltem operâ dictæ Guerrinæ, & eius mariti, vel eorum, qui dicebantur, Beccamorti, fecisset se asportare in via, vel ad fenestram, ut paulisper videretur à testibus, ut fecit dicta D. Aquilia, de qua Borell. etiam in summ. decis. parte 3. tit. 20. n. 191. sed quia fortè dictus D. Guido erat mortuus, non curauit dicta Guerrina de huiusmodi diligentis ad regendam fraudem suppositi testatoris, prout fecit alia mulier sagax, de qua Clar. in d. §. testamentum, q. 59. ad fin. 41

Nam considerandum est, quodd testes examinari patiuntur multos defectus, siquidem vnus erat impubes, annorum scilicet tredecim, ut in secundo processu, fol. 19. qui non est idoneus testis, maxime in testamento, ad textum in l. hac consultissima, vbi laf. num. 10. & DD. C. de testam. Farinac. de test. q. 58. n. 8. 42

Deinde multi alij testes dubitant, an ille testator, qui loquebatur, esset verè dictus D. Guido, ut videre est ex primo teste Guerrinæ in secundo processu, fol. 2. dum inquit: *mi parue che fosse lui, ma non posso affermarlo*, & fol. 6. fac. 2. dum alternatiuè loquitur dicens: *Esso testatore, o quella persona*. Et alius testis fol. 8. 9. dicit: *Et parue, che quella voce*

voce non potesse troppo ben parlare. Et postea: *Sentei quella voce, che era in quella camera.* Et alius fol. 19. dicit. *Non posso affermare, che fosse lui.* Et alius fol. 27. idem replicat, & alius fol. 36. *Non giurare, che fosse lui.* Et alius fol. 61. inquit verba magnæ considerationis, *Non voglio con mio giuramento affermare, che fosse lui, & hora mi pare lui, hora di no.* Ex quibus deducitur quàm ambigui fuerint testes de persona dicti testatoris, & tamen requiritur, quòd taliter notam habeant vocem loquentis, vt decipi non possint, alioquin si non sic benè, vtputà mediocriter, notam illam habeant, nihil probant, vt per Farin. de testam. q. 69. n. 169. 170.

Ex quibus considerandum est etiam, an testes prædicti aliquam fidem faciant, quia in multis videntur discordes, nec deponunt super toto tenore testamenti; & propterea videtur dicendum, quòd non probent illud ita, vt possit authenticum dici, & legale, quia quando tractatur de testamento noncupatino confecto sine Notario, & in authenticam formam ex testium depositionibus redigendo, oportet quod testes non solum sint præsentis toti testamento, sed etiam quod totum illud intellexerint, & sensu perceperint, & ipsi sint sibi per omnia omnino conformes, in tantum, quod si in vno eorum depositio deficiat, tota testatoris dispositio corrumpitur: Bald. in l. cum antiquitas, num. 5. vbi Cast. num. 6. Alex. num. 10. Ias. num. 9. & communiter DD. C. de testam. Corn. conf. 304. num. 2. vers. *tamen huius*, lib. 1. vbi dicit, quod testes debent deponere de toto tenore testamenti, adeo quod si qui testes probant plus, aliqui minus, nullam fidem faciant, & hoc idem confirmat Vasq. de successoreat. p. 1. lib. 3. §. 22. lim. 17. n. 92. vers. *acinde*, vbi multos allegat. Crass. in §. test. quæst. 59. n. 2. Brun. conf. 14. n. 2. lib. 2. Lud. Bell. conf. 53. num. 14. Surd. conf. 414. num. 88. hoc autem erit remissum magnæ prudentiæ Illustrissimorum DD. Iudicum, qui sicut omnia considerant, sic hic aduertent, an simus in casu, vt id possit annullare dispositionem dicti testatoris factam ad fauorem dictæ Guerrinæ.

Accedit, quod dictus testator sic disposuit ad fauorem dictæ Guerrinæ ad eius interrogationem, vt ipsa dictaret Curato verba legati dicti vultusfructus, vt inquit vnus ex eius testibus in secundo processu, fol. 8. f. 2. & fol. 9. dicens; *E perche parena, che quella voce non potesse troppo ben parlare, la Caterina sodeisa, quale era ad vna finestra disse al Prete, che scrinasse, che'l detto Signor Guido la lasciauua usufruttuaria dei suoi beni, e poscia si voltò verso la camera con la faccia dicendo con voce alta; Non è vero che mi lasciate usufruttuaria? all' hora il Prete ancora lui soggiunse, e gli domando s'era vero, e sentei quella voce che era in quella camera disse; de si, & il detto Prete lo scrinasse.* Idem replicat alius testis fol. 28. & alius fol. 61. qui testes plenè probant contra inducentem, vt vidimus, & idèd talis dispositio redditur multum suspecta de falsitate; licèt enim aliàs validum dicatur testamentum ad interrogationem factum; tamen hic mixta consideratione interrogantis, & ægotantis constituti in periculo mortis vehemens oritur suspicio falsitatis, seu deficientis voluntatis, quasi quòd ita responderit potius ad suggestionem interrogantis, & ad submouendam molestiam propter morbum, quàm quod ita disponere vulerit, vt præsumitur quando duo concurrunt, scilicet grauis infirmitas, & interrogatio facta à persona suspecta: pulchrè Menoch. conf. 45. n. 19. Clar. in §. testam. q. 37. n. 6. Tusch. præf. concl. littera T, concl. 124. num. 6. vbi testatur de communi: sic latè Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 6. n. 9. vers. *& hoc maxime*. Borell. in summ. decis. part. 3. tit. 20. n. 171. 172. 173. qui alios allegant: & propterea stantibus tot suspicionibus non potest dici validum fuisse dictum testamentum factum tempore pestis, vbi nemo testium vidit testatorem. Alciat. d. conf. 94. num. 7. lib. 9. & sic excludenda est penitus dicta Guerrina; & hoc valeat quantum valere potest.

Quia igitur accedendo ad punctum magis proprium,

dicimus dictam Guerrinam fuisse incapacem & indignam dicti legati, & idèd non esse legitimam contradictricem ad impediendam manutentionem dictorum hæredum, quia fuit adultera, focaria, & probrosa concubina dicti D. Guidonis, iuncto etiam lenocinio, quia eius maritus consentiebat huiusmodi turpitudini, ad textum in leg. 1. §. lenocinis, vers. *ceterum*, ff. ad leg. Int. de adult. Et non dubitandum de hac illicita conuersatione, quia ferè omnes testes etiam ipsius Guerrinæ videntur asserere, quod ipsa esset adultera, & concubina dicti D. Guidonis, quam domi detinebat, & deponunt de publica voce, & fama; aliqui etiam de osculis inter ipsos, de actibus impudicis, de signis amoris, & quòd dormiebant in eodem lecto, prout dicunt partim testes ipsius Guerrinæ, vt in secundo processu, fol. 8. 9. 17. 26. 35. 60. partim testes dictorum hæredum, qui clarè deponunt in primo processu, fol. 20. 21. 22. 24. 25. & in secundo processu, fol. 72. & seqq. vbi testes recognouerunt fides ab eis factas, ex quibus satis probatur adulterium, & copula, vt per Farinac. de delict. carn. quæst. 136. n. 129. 141. 170. 171. 187. & 201. ita vt sufficiant testes vicini, & domestici, vt per Farin. d. quæst. 136. num. 38. 45. adde vt processum consideranti non possit remanere dubium, quin hæc sit veritas, iunctis omnibus, quæ tendunt ad hunc finem.

Et propterea huiusmodi conuersatio inter D. Guidonem prædictum, & dictam Guerrinam fuit propriè, & stricto modo adulterium, quia ipsa erat nupta dicto Constantio: textus est in l. inter liberas, §. 1. ad l. Int. de adulter. quod crimen omnes detestantur, & graue, & punibile existimant. Farinac. de delict. carn. q. 141. n. 3. & n. 84. 85. 87. vbi secundum magis communem vult esse punibile etiam in meretrice nupta respectu ipsius, saltem si ignoretur esse nuptam: sed hic notum erat dicto D. Guidoni esse maritum, & non versamur in meretrice, sed in concubina, quam domi detinebat, vt dicunt ferè omnes testes, adde vt non sit dubitandum de huiusmodi commercio probroso, & carnali, de quo deponunt ipsius Guerrinæ testes, quod satis est, quia testis etiam vnicus probat contra inducentem. Socin. Iun. consil. 69. num. 11. lib. 1. Cephal. consil. 82. num. 47. Riminald. Iun. consil. 209. num. 28. Bursat. consil. 20. num. 23. lib. 1. Gabr. de testib. conclus. 1. sub num. 14. Farinac. cod. tract. quæst. 62. num. 237. 238. vbi de communi testatur. Causale. de testib. part. 2. num. 135. & licèt aliqui sint testes de auditu alieno, tamen adhuc probant contra inducentem. Farin. de test. quæst. 69. n. 57. 58. 59. 60. & maxime cum versetur in his, quæ sunt difficilis probationis, vt est adulterium. Farinac. d. tract. q. 69. n. 48. 49. 51. Etenim adulterium, & copula carnalis probatur coniecturis, & præsumptionibus, etiam per testes de credulitate, maxime quando agitur ciuilitè ad priuationem dotis, aut similibus, vt hic Farinac. d. delict. carn. q. 136. n. 2. 3. 18. 34. qui ceteros congerit. Ergo certum est dictam Guerrinam fuisse concubinam adulteram dicti D. Guidonis.

Et dato etiam, quod hic adessent aliqui testes singulares, tamen eorum singularitas est adminiculatiua, & cum non agatur de probanda aliqua copula præcisè, & individuali, sed de probando adulterio in genere cum dicto D. Guidone, & in honestate dictæ mulieris cum eo, adhuc sufficiunt testes singulares. Alexand. conf. 13. 51. num. 24. lib. 7. Riminald. Iun. consil. 7. num. 50. 103. Bursat. consil. 69. num. 12. Petr. de fideicom. quæst. 12. sub num. 593. in fin. & num. 601. 612. 613. vide de communi. Maschard. de probat. concl. 1063. num. 37. Farin. de test. quæst. 64. num. 23. 229. & de delict. carn. quæst. 136. num. 28. pulchrè Causale. de test. part. 4. num. 138. ad fin. Borell. in summ. decis. part. 2. tit. 11. num. 66. 67. 71. vbi ceteros allegat. Fulu. Pacian. tract. de probat. lib. 1. cap. 14. n. 18. 19. 20. vbi vide.

Et verè non est dubitandum de concubinato, & coitu inter prædictos D. Guidonem, & Guerrinam, cum ex prædictis,

dictis, quæ deponunt testes super actis impudicis inter eos procedentibus; tum ex continua cohabitatione in
 52 domo ipsius testatoris, quæ satis probat concubinatum, maximè stante personarum disparitate, ita per *l. in concubinato, ff. de concubin.* Host. in cap. præterea, num. 5. vers. de adminiculis, vbi Ioan. And. num. 4. Anch. num. 3. Butt. n. 9. ad fin. Abb. n. 7. de test. Gramm. vol. 4. n. 2. 3. Rim. Iun. conf. 274. n. 9. Menoch. conf. 31. num. 22. 25. pulchrè Mascard. de probat. concl. 31. 2. n. 26. vbi quod hæc est violenta præsumptio, & concl. 344. n. 2. 3. 4. 5. & concl. 810. num. 10. Farin. de delict. carn. q. 136. n. 187.

Neque hîc tractamus de concubina iuris ciuilibis, quæ multa debet habere requisita; sed de concubina focaria, & probrofa, ac pellice, & versamur inter personas, inter quas non potest matrimonium consistere, velut inter clericum & mulierem, vel inter nuptam, &
 53 solum, vt hîc; hæc enim pellex, & illicita concubina dicenda est, per textum in *l. Massarius*, vbi Alciat. de verb. sign. pulchrè Bald. consil. 267. n. 1. lib. 1. Caccialup. in *l. si qua illustris*, n. 7. 3. C. ad Orfician. Ioan. Lopez de donat. inter vir. & vxor. §. 39. n. 14. versic. & secundum ista. Farinac. de delict. carn. q. 138. n. 6. vbi quod istæ mulieres dicuntur concubinæ focariæ, etiam si retineantur domi sub nomine pedisequæ: & licet loquatur in clerico, tamen loquitur per modum exempli, & satis est inter eos interdictum esse matrimonium, vt dicunt ipse, & præcitati DD. & inquit ad rem Crauer. conf. 229. n. 1. 2. vers. 4. respondeo. Tusch. pract. concl. littera C, conf. 566. n. 1. & concl. 568. n. 20.

Et circumscripto etiam adulterio, tamen hodie non licet amplius controuertere, an concubinatus sit permittus iure ciuili (nam clarum est veritum esse iure canonico, ad textum in *c. nemo*, & c. dicat aliquis 3. 2. q. 4.) tum quia de iure nouissimo ciuili prohibitus apparet etiam concubinat, vt probatur per textum in cap. 1. de filiis ex matr.
 54 ad morgam contract. in v. sub. feud. & melius in §. 1. & per totum, in Aurb. de lenon. Abb. in cap. tanta, num. 12. q. fil. sint leg. Felin. in cap. cum sit generale, num. 13. de for. compet. Cagnol. in *l. si qua illustris*, num. 10. 13. Alex. consil. 59. num. 3. in fin. lib. 4. Paleot. de nob. & spur. cap. 12. num. 21. Bursat. consil. 76. num. 1. 2. lib. 1. Baiard. ad Clar. §. fornicatio, num. 7. Decian. consil. 5. numer. 94. lib. 1. Farinac. d. quest. 138. num. 31. vbi de magis communi. Surd. de aliment. rit. 1. quest. 9. num. 15. & consil. 469. num. 20. Menoch. consil. 461. num. 20. Gratian. discept. 31. num. 3. 4. Cald. de iur. emphyt. lib. 2. quest. 19. num. 15. Tusch. littera C, conclus. 566. num. 4. tum quia Serenissimus Cæsar Dux Mutinæ pius, & Catholicus, sub die 9. Iunij 1598. generaliter prohibuit etiam simplicem concubinatum sub variis pœnis, & voluit pœnam duplicari contra vxoratos, vt videre est in
 55 eius proclamate, aded vt de hac re non sit ampliùs dubitandum, maximè in casu nostro, vbi dicta Guerrina est nupta, in qua ided cadit propriè adulterium, vt vidimus, vnde non sunt ampliùs allegandæ leges, quæ permittebant donare, & relinquere concubinæ, quia procedebant quando iure ciuili tolerabatur concubinatus, non
 56 autem hodierno tempore, quo est prohibitus, vt inquit pulchrè Crauer. conf. 364. num. 3. vers. tertio responderetur, & num. 8. vers. sed enim.

Etenim iure magis receptum est, vt concubina illicita, cum qua non potest consistere matrimonium, sit non solum indigna, sed etiam incapax quorumcumque relictorum sui amassij, tam inter viuos, quàm per vltimam voluntatem, adeo vt omne datum, seu dispositio pro ea facta, sit inualida, & emolumentum remanere debeat penes hæredes grauatos, & ad quos pertinet hæreditas: sic voluerunt Cum. in *l. miles ita*, §. mulier, num. 2. vers. in pagano, ff. de milit. test. & melius in *l. afflictionis*, n. 2. de donat. Cyn. in *l. 1. num. 3. C. de condit. ob turp. caus.* pulchrè videndus Bald. consil. 267. num. 2. lib. 1. & consil. 457. num. 1. vers. sed his, lib. 5. Luc. de Peñ. in *l. si cohortalis*, versic. 2. & vers. quod si, C. de cohort. lib. 1. 2. Iaf. consil. 37.

vers. quadam lib. 3. & in *l. miles*, num. 18. 19. de re iudic. Peregr. de iur. fisc. lib. 2. tit. 9. num. ... videndus etiam Ruin. conf. 109. num. 29. 30. 33. lib. 3. Crauer. conf. 229. num. 12. vers. 4. respondeo, & consil. 368. num. 3. & num. 10. vers. consequens, pulchrè Bursat. conf. 205. num. 21. 22. lib. 2. Couac. in cap. peccatum, p. 2. §. 2. vers. nam etiam, de reg. iur. in 6. Corn. in *l. l. hereditas*, col. 2. C. de his quibus vt indign. Carp. ad Stat. Mediol. c. 295. num. 56. p. 1. Lancell. Gall. de stat. verb. maritus, quest. 3. num. 32. 44. in fin. Mantua in enchirid. rer. sing. lib. 6. c. 142. Surd. consil. 469. n. 5. 6. Caccialup. in *l. si qua illustris*, n. 37. vers. & ita, C. ad Orf. Sim. de Præf. de interpr. vlt. vol. lib. 3. interpr. 1. dub. 3. col. 2. num. 2. Marcabrun. conf. 1. num. 54. 55. 56. Vrsill. ad Afflict. decif. 102. num. 3. Ioan. Lopez in rep. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 37. num. 8. Giouagn. conf. 47. num. 6. lib. 1. pulchrè Gratian. discept. 31. n. 8. 19. 20. Tusch. littera L, concl. 568. num. 12. 17. 20. & littera D, concl. 700. num. 42. Seraph. decif. 46. num. 6. vers. in terminis. Farin. decif. 4. post conf. crim. lib. 1. Ioan. Bapt. Lup. tract. de illegitim. & natal. rest. com. 2. §. 1. n. 3. vers. item nec ipsis, & num. 14. vers. Sed Ruinus, ibi: similiter. Homobon. de exam. Eccles. part. 2. tract. 10. cap. 4. quest. 6. versic. quo verò. Ex quibus apparet hanc esse communissimam DD. sententiam, vt non valeat legatum factum concubinæ illicitæ, cum qua non poterat consistere matrimonium, & ego aliàs habui in facto in casu fortiori cuiusdam fœminæ solutæ, quæ fuerat concubina vxorati, & fuit pronuntiatum fuisse incapacem legati ei ab
 58 eo facti; vnde quantò magis idem dicendum est in casu nostro, vbi tractatur de adultera: ita Gratian. discept. 31. sub n. 18. 19. quæ aded vera censenda sunt, vt talis mulier neque possit vti iure retentionis, per textum in *l. 1. §. Sed & si*, & §. quibus tacentibus, C. de natur. liber. ad rem bene Ruin. d. conf. 109. n. 30. lib. 3.

Nec potest dici dicta Guerrina emendata, cum perseuerauerit in dicta conuersatione illicita vsque ad mortem dicti testatoris, vt in primo processu, fol. 19. & in secundo, fol. 8. 17. 26. 35. & tamen ad probandam emendationem necesse erat ei ostendere, quod manifestè per triennium abstinuisset à conuersatione eius. Bald. conf. 354. n. 5. in fin.
 59 lib. 3. Matfil. in *l. vnic. n. 19. de rapt. virg.* Carp. ad Statut. Mediol. c. 295. n. 10. p. 1. Rip. in *l. is cui bonis*, n. 43. de verb. oblig. pulchrè Lancell. Gall. d. de stat. verb. maritus, q. 3. num. 46. 47. Ceph. conf. 523. n. 130. Seraph. decif. 54. n. 1. 4. 5. Gratian. d. discept. 31. n. 29. 30. 31.

Cum ergo dicta Guerrina sit incapax penitus legati, Bald. d. conf. 267. n. 2. Crauer. d. conf. 229. n. 6. vers. secunda ratio, & n. 12. vers. 4. fiscus nullum ius prætereundere potest in dicto legato, quod debet remanere penes hæredes, vel
 60 proximiores agnatos ab intestato venientes, quia habetur pro non scripto, & tantum vltimo loco cæteris deficientibus succedere potest fiscus: ita probatur per textum in leg. vnic. §. in primo itaque, iuncto §. tantum etenim, C. de caduc. toll. & in terminis nostris Ruin. d. conf. 109. num. 30. vers. nec per fiscum, num. 32. in fin. & num. 33. vers. est etiam, lib. 3. Cyriac. contr. 205. num. 26. 27. p. 2. vbi alios allegat, pulchrè ad rem Lancell. d. q. 2. num. 24. Rim. Iun. conf. 239. num. 16. Menoch. conf. 511. num. 18. Farinac. quest. 102. n. 110. & consil. 105. n. 92. vers. prout, lib. 2. Mangil. de impus. q. 4. n. 34. vers. sunt, latè Sanchez moral. lib. 2. cap. 14. n. 42. vers. sed hæreditas. Vnde D. Guerrina ex defectu iuris non potest dici legitima contradictrix ad impediendum manutentionem, vel inuersionem dictorum hæredum, & est condemnanda ad restitutionem fructuum, & omnium bonorum, quæ occupauit de hæreditate dicti D. Guidonis.

Non obstant autem in contrarium adducta, & in primo validum esse testamentum confectum tempore pestis coram quinque testibus, quia hoc recipit multas difficultates, cum multi graues DD. sentiant etiam tempore pestis
 61 necessarios esse septem testes, vt videre est apud Borell. in summ. decif. f. 3. tit. 20. n. 190. 191. sed quia hic non est casus

casus noster, cum nostro testamento adfuerint testes septem, aliunde dicimus testamentum non fuisse validum, quia nullus testium vidit testatorem. Alciat. d. consil. 94. num. 5. lib. 9. ubi in fine ita concludit; ideo hæredes ab intestato venientes debent obtinere tam in possessorio, quam in petitorio.

Secundò non obstat satis esse tempore pestis, si testes notam habeant testatoris vocem, quia id non est verum, ut plenè vidimus, & maximè in infirmo, cuius vox facillè potest imitari, nec potest certa eius cognitio in teste præsumi, ut per Alciat. d. consil. 94. num. 7. in fin. lib. 9. Menoch. d. cas. 175. num. 24. in fin. P. cian. d. cap. 10. num. 30. Farinac. de testib. d. quest. 69. num. 188. ubi alios allegat, sed noster testator dicebatur esse infirmus, quando testatus est: ergo non valet eius testamentum, etiamsi testes dicant se notam habere vocem illius: & sic corrumpit omnis eius dispositio etiam ad favorem dictæ Guerrinæ facta, ut ostensum est.

Tertiò non obstat, quod quilibet possit de rebus suis ad sui libitum disponere, quia id verum est, nisi lex resistat, cum nemo possit facere, quin leges habeant locum in suo testamento. l. nemo potest. ff. de leg. primò, & lege reluctante voluntas testatoris nullius est momenti, l. si quis sub conditione. ff. de cond. inst. Alba cons. 46. num. 6. Crauet. consil. 977. num. 13. Marcabrun. consil. 81. num. 63. hic autem lex resistit, ne possit quisquam relinquere concubinæ fornicariæ, & illicitæ: ergo non est curandum de voluntate testatoris, etiamsi utatur præceptis, & pœnis. Surd. de aliment. titul. 9. question. 26. numero 12. 13. 15. 24.

Quartò non obstat, quod valeat donatio concubinæ etiam adulteræ, ex decisione Capellæ Tholosanæ, quia huiusmodi decisio est sine fundamento, & fuit reprobata: ut per Seraphin. d. decis. 26. num. 6. & Gratian. d. decis. 31. num. 19. & id verum esse satis constat ex supradictis.

Quintò, & ultimò non obstat confessio dicti testatoris, dum se facit debitorem dictæ Guerrinæ de dnc. 150. & confitetur eam esse dominam auri, de quo in testamento, quia talis confessio uti fraudulenta nihil probat, etiamsi iurata esset, quia emanata est inter personas suspectas, & prohibita: ita per textum in l. qui testamentum, ff. de probat. l. cum quis decedens, §. Titia, ubi Batt. de leg. 3. & melius in l. si forte, de cast. pecul. l. si donatione, C. de coll. Rip. in d. l. miles, num. 11. videndus Dec. consil. 132. num. 2. Crauet. consil. 368. num. 17. Peregr. de iur. fisc. lib. 2. tit. 9. num. 5. 6. & consil. 6. num. 14. 15. lib. 3. Chouer. tract. de concubin. verb. qui etiam filios, num. 31. 32. Gratian. d. cap. 31. num. 17. Vnde concludo dictam Guerrinam esse omninò incapacem dispositionis factæ per dictum D. Guidonem, quatenus valida esset, & penitus esse excludendam à beneficio dicti testamenti, & dictos DD. Fratres de Corradis hæredes illius, siue ex testamento, siue ab intestato debere victoriam obtinere, tam in possessorio, quam in petitorio, ut dixit Alciat. in d. consil. 94. in fin. lib. 9. prout ita iuris esse censeo. Saluo, &c.

- 2 Exemptus debet manuteneri in quasi possessione exemptionis.
- 3 Immunitas transit ad singularem successorem in beneficio Principis.
- 4 Immunitas res vendita à Principe transit cum exemptione.
- 5 Immunitas realis transit ad quemcumque successorem.
- 6 Exemptio respectu certæ rei quomodo transeat.
- 7 Principis bona sunt exempta à quocunque onere.
- 8 Exemptio realis dicitur concessa rei determinata, & transit ad omnes.
- 9 Exemptio ex titulo oneroso transit ad quemcumque.
- 10 Exemptiones interpretantur ab observantia.
- 11 Observantia quando debeat esse præscripta.
- 12 Immunitas quanto tempore præscribitur.
- 13 Principi quando noceat scientia eius Officialium.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

DE anno 1502. ex mandato suæ Celsitudinis Illustrissimi DD. Factores Serenissimi Herculis Ducis Ferrariæ vendiderunt Borzio Marchesio vnam possessionem sitam in territorio Carpi in villa S. Martini intra suos confines, eamque, & res venditas ex rescripto dicti Principis dederunt eidem cum exemptione, & immunitate, quam terræ prædictæ haberent, & habuissent, si suæ Celsitudinis fuissent, & hoc pro se, hæredibus, & successoribus. Verum in progressu temporis dicta possessio fuit vendita diuersis personis, & denique DD. Gauradis, qui longo tempore possederunt dictam possessionem cum exemptione prædicta. Nunc autem deducitur in controversiam, an dicta immunitas potuerit transire ad dictos DD. Gaurados tanquam singulares successores, qui titulo emphyteusis acquisiverunt dictam possessionem cum exemptione. Quæritur quid iuris.

Et sanè dubium prima facie inducebat, quod cum prædicta exemptio fuerit concessa dicto Borzio pro se, & hæredibus, ac successoribus, hoc intelligendum videatur de successoribus vniuersalibus, non autem singularibus, quia non fuit adiecta dictio, Pro quibuscumque: sic enim resoluere videntur las. consil. 89. lib. 3. Bertaz. tract. de claus. claus. 21. gl. 4. num. 4.

His tamen non obstantibus censeo verè Perillust. D. Franc. Gauradium modernum possessorem dicti prædij esse manutenendum in quasi possessione pacifica dictæ exemptionis, & immunitatis prædictæ, in qua usque adhuc ipse, & sui antecessores fuerunt, datur etenim manutentio pro conseruanda libertate, & exemptione, etiam ex sola assistentia iuris, & multò magis concurrente verè quasi possessione: sic Gratian. disc. 898. num. 18. Fontanell. de pact. nupt. claus. 7. gl. 3. part. 1. o. num. 14. 2. tom. post. Lud. Posthius in tract. de manut. obser. 10. num. 22. 23. & sic non debet impediri effectus immunitatis, donec disputatur, an transeat ad singularem successorem, quia hæc respiciunt petitorium.

Nec obstat, quod huiusmodi immunitas non transeat ad singulares successores, stantibus verbis, Pro hæredibus, & successoribus, quia responderetur, quod id fortè procedit in priuilegiis: sed quando versamur in beneficio Principis, qui per contractum concessit talem immunitatem, utique tunc comprehenditur etiam singularis successor, quia beneficium Principis debet latè intelligi: sic Alex. consil. 193. num. 12. lib. 1. pulchrè Alciat. consil. 13. numer. 18. 19. lib. 5. Sylua consil. 98. numer. 14. Bertaz. claus. 21. gl. 25. num. 2. vers. nisi versumur, ubi in practica hanc opinionem admittit, quando versamur in beneficio Principis: & pulchrè firmat hoc Cyriac. controuers. 141. numero 57. 58. libro primo, ubi in terminis similis venditionis dicit, quod quando immunitas fuit concessa pro re alias immuni, uti quæ erat Principis, & nemini fuit præiudicatum, nisi ipsi Principi, dicitur

CAPVT CX.

EPITOME.

Exemptio, & immunitas concessa à Principe titulo oneroso, vel reali, transit etiam ad singularem successorem, & quando.

SVMMARIVM.

- 1 Exemptio concessa pro se, & successoribus intelligitur de vniuersalibus.

I. B. Ciarlinij controu. for. Tom. I.

beneficium, non priuilegium, & ob id patitur extensio-
nem, & latissimam interpretationem.

Deinde respondeo, quod adducta in contrarium pro-
cedunt in exemptione personali, quæ stantibus prædictis
non transit ad singularem successorem, secus est in im-
munitate reali, quando concessio illius facta est determi-
nate respectu rei certæ; hæc enim transit in quemcum-
que successorem, etiam singularem, ad quem res ipsa de-
uenit cum sua exemptione, ad textum in l. via, l. 2. §. qua-
cumque, ff. de seruit. rust. præd. & in leg. si aqueductus, cum l.
seq. ff. de contrah. empt. l. testatrix, §. 1. ff. si seru. vend. Bart. in
l. licitatio, §. mercatores, ff. de publican. Alex. consil. 93. num. 3.
lib. 2. l. al. consil. 89. in princ. vers. quare, & col. penult. vers.
non obstat, lib. 3. ubi licet teneat contra Alexandrum,
quando indeterminatè facta est concessio, tamen nobis-
cum sentit, quando determinatur respectu certæ rei, ut
hic: & sic concordat Bertaz. d. claus. 21. gl. 25. num. 3. in
fin. Bursat. consil. 452. num. 15. Riminald. lun. consil. 500. nu-
mero. 47. Tusch. præf. conclus. littera F, conclus. 558. num. 12.
13. ubi id firmat etiam si non sit specificata exemptio.
Menoch. consil. 136. num. 18. Bertaz. consil. civil. 42. num. 48.
Surd. consil. 525. num. 26. latè Cyriac. d. controuers. 141. nu-
mer. 27. lib. 1. ubi multos allegat, & propterea ista bona
semper erunt immunia, ad quemcumque transcant: &
cum Princeps ea vendiderit cum immunitate, qua ipse ea
tenebat, dicitur concessisse illa etiam cum immunitate
gabellarum: Cyriac. d. controuers. 141. num. 72. ubi alios
congruit.

Non est autem dubitandum, quin hæc immunitas, de
qua in præsentī casu quærimus, fuerit, & sit realis, & rei
cohereat, cum dicatur in instrumento venditionis, quod
vendidit possessionem, & res cum eadem exemptione,
quam ipse Princeps habebat. Certum est enim bona
Principis esse per se immunia ab omnibus oneribus, ad
textum in l. priuilegia, & l. pen. C. de excusat. muner. lib. 10. &
l. fin. C. de priuileg. dom. Aug. lib. 11. Cephal. consil. 58. nu-
mer. 29. §. 1. Bertaz. d. consil. civil. 42. num. 2. Bursat. consil. 258.
ante num. 20. ubi dixit bona Principis esse immunia apud
eum immunitate reali: & sequitur Cyriac. d. controu. 141.
num. 68. 69. & sic cum prædium prædictum proueniens
a bonis Principis sit ex sua natura immune, & immuni-
tas in venditione eius concessa, sit ipsi rei data, censen-
da est omnino realis, ut latè per Cyriac. d. controu. 141.
num. 20.

Et tantò minùs de hoc potest dubitari, quia huiusmo-
di immunitas in casu nostro fuit concessa dictæ posses-
sioni specificæ, & nominatim, & sic data est respectu
rei determinatæ, quo casu absque dubio exemptio cen-
setur realis, & transit ad quemcumque, etiam si non sit
dictum, quia hoc est de sui natura. Tusch. d. conclus. 558.
num. 13. lib. 2. l. al. d. l. al. consil. 89. ad fin. vers. non obstat,
lib. 3. Bertaz. d. claus. 21. gl. 7. n. 14. vers. sed quando, & idem
Bertaz. d. consil. 42. num. 47. Bursat. d. consil. 138. num. 26.
Decian. consil. 5. num. 31. lib. 4. Menoch. consil. 276. num. 16.
& consil. 205. num. 2. 3.

Denique verè dicta immunitas dicitur realis, & tran-
sitória ad quoscumque, quia fuit concessa titulo vendi-
tionis oneroso, & pacto per contractum stipulato. l. al.
in l. si sic stipulatus, num. 13. 17. de verb. obligat. Menoch.
lib. 3. præf. 103. numero 22. Bursat. consil. 16. numero 44. &
consil. 258. numero 14. 17. Bertaz. consil. 42. numero 44.
Cyriac. d. controuers. 141. num. 21. adeò ut non possit ne-
gari, quin hæc immunitas sit realis, & transitória ad
quemcumque successorem, etiam singularem, quia id est
de natura rei.

Vnde iure merito hucusque pro tali est habita, ut in lit-
teris factoralibus, in quibus præcipitur gabellariis Carpi,
ut dictam possessionem tractent tanquam exemptam, &
immunem, & patiantur frui sua immunitate, & propte-
rè nil ulterius est quærendum, quia in exemptionibus
optima est interpretatio, quæ ex obseruantia deducitur,
ut latè per Cyriac. d. controuers. 141. num. 38. ubi alios

allegat, & in tali consuetudine, & obseruantia non re-
quiritur præscriptio, quia non est consuetudo iuris, quæ
faciat ius, sed est quadam consuetudo facti, ut inquit Dec.
consil. 48. num. 1. vers. & in tali.

Et quamvis etiam requireretur præscriptio, ea opti-
mè probatur ex cursu 30. & 40. annorum & ultra, quo
tempore semper à gabellariis dictum prædium fuit habi-
tum pro immuni, & hoc fuit admissum ab Illustrissimis
DD. Factoribus Ducalibus, tanto enim tempore præscri-
bitur immunitas contra Principem, & eius fiscum, ad tex-
tum in c. cum persona, de priuileg. in 6. Bartol. in d. leg. licita-
tio, §. earum, de publican. Corn. consil. 268. num. 19. lib. 4.
Curt. lun. consil. 61. col. 2. Peregr. de iur. fisc. lib. 6. tit. 8. nu-
mer. 28. 29. ubi etiam in fin. dicit, quod sufficit in hoc
scientia Officialium Principis, ad quos illius rei cura
pertinet, quod etiam dixit Surd. consil. 335. num. 55. Ex
quibus satis liquet dictum prædium esse immune ab om-
nibus oneribus, & gabellis, quia cum tali immunitate
Princeps illud vendidit. Cyriac. d. controu. 141. num. 68.
70. 72. Cum igitur res videatur satis clara, ampliùs non
insisto; & ita iuris esse censeo. Saluo, &c.

CAPVT CXI.

EPI TOME.

Legitimus per subsequens matrimonium non
excludit substitutum sub illa conditione, si
grauatus decesserit sine filiis legitimis, &
naturalibus, & de legitimo, & vero matri-
monio natis.

S V M M A R I V M.

- 1 Coniectura cessant in claris.
- 2 Filiatio, & legitimitas probatur per tractatum.
- 3 Legitimus per subsequens matrimonium excludit substi-
tutum, & quando.
- 4 Liberorum defectus præsumitur, ut quis sine filiis mortuus
credatur.
- 5 Condicio si sine filiis, à quo verificanda.
- 6 Legitimus se dicens probare debet.
- 7 Legitimitatis defectus ante omnia est discutiendus.
- 8 Substitutus excludit legitimum per subsequens matri-
monium, & quando.
- 9 Condicio, si quis decesserit sine filiis de vero, & legiti-
mo matrimonio, de quibus intelligatur.
- 10 Nobilitas testatoris denotat, per quosnam substitutus ex-
cludatur.
- 11 Substitutio una declarat aliam.
- 12 Legitimatus per subsequens matrimonium equiparatur
legitimè natis.
- 13 Mitius agitur cum lege, quàm cum homine.
- 14 Filiario quando debeat plenè probari.
- 15 Legitimus per subsequens matrimonium an dicatur na-
turus de vero matrimonio.
- 16 Filius imputat in detractiones, quod soluendum est ex cau-
sa eius delicti.
- 17 Legitima potest onerari cum consensu filij.
- 18 Fruetus quando in Trebellianicam imputentur.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo manum.

Um inter viuos ageret illustrissimus Dominus Mar-
chio Hercules Coccapanus, nobilis Mutinensis,
suum condidit testamentum in quo exheredato Domino
Comite Francisco eius filio, hæredibus autem institutis
cæteris eius filiis, scilicet Illustrissimis DD. Comitibus
Guidone,

Guidone, Paulo, & Sigismundo, eos fideicommisso reciproco grauauit his verbis: *E se vno, ò più di detti miei figliuoli, e nipoti instituiti mancasse, ò mancassero senZa figli maschi legitimi, è naturali, è nati di vero, è legitimo matrimonio, à quello, ò quelli tali sostituisco gl'altri miei figli, e nipoti all'hora vinenti, è gli ài quello, ò quelli che prima fussero morti, in stirpe, è non in capi, volgarmente pupillarmente, è per fideicommisso.*

Verum circa exheredationem dicti D. Com. Franc. testator mutata sententiâ eum in codicillis fecit capacem suæ hereditatis, iisdem tamen conditionibus, & modis, quibus alios eius filios vocauerat, & postea diem clausit extremum.

Mox dictus D. Com. Franciscus, adita eum aliis, & acceptata hereditate paterna decessit è viuis, relicto post se hærede D. Com. Leonardo, quem dixit esse suum filium legitimum, & naturalem, eo quod licet natus sit sine figura matrimonij, tamen dicunt fuisse legitimatum per subsequens matrimonium, & idè ipse prætendit euauuisse conditionem fideicommissi.

At Illustrissimus, & Reuerendissimus D. Marchio Paulus Coccapanus Episcopus Regij, & Princeps, & Illustrissimus D. Com. Sigismundus eius frater ob mortem dicti D. Com. Franc. eorum fratris prætendunt venisse casum fideicommissi paterni vocando ad hereditatem fratres superstites eius, quem decedere contingat absque filiis masculis, legitimis, & naturalibus, & natis de vero ac legitimo matrimonio, qualis non potest dici dictus D. Com. Leonardus: ex quibus putant nullum extare dubium, quin purificatum sit fideicommissum, quia in verbis nulla est ambiguitas, & idè non est locus coniecturis, *l. ille, aut ille, §. cum in verb. ff. de leg. tercio, l. continuus, §. cum ita, de verb. oblig. l. tres partes, ad l. falcid.*

Nihilominus, quia auditur ex aduerso haberi pro certe euauuisse fideicommissum ob existentiam dicti D. Com. Leonardi, & quod satis probatur esse D. Com. Francisci filium, & legitimum ex nominatione patris facta in testamento, eum etiam hæredem instituendo, quoniam huiusmodi tractatus solet probare filiationem, & legitimisationem, Peregr. *conf. 6. num. 2. lib. 3. Caualer. decis. 46. num. 3.* idè videndum est an excludat substitutos.

Et sanè licet non sit legitimè natus, tamen cum fuerit legitimatus per subsequens matrimonium, videtur quod excludat substitutum etiam cum illa conditione, si hæres decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, quia per existentiam sic legitimati talis conditio defecta dicitur, ut per DD. *ad Alexand. conf. 5. lib. 7. Paris. conf. 13. num. 23. 40. lib. 2. Bursat. conf. 18. num. 16. lib. 1. & de veriori testatur Michael Grassin §. fideicommissum, quæst. 38. num. 7. in fine, Zanch. in l. hæres mei, §. cum ita, part. 7. num. 49. ff. ad Trebell. Sforz. add. tract. de compend. part. 7. art. 6. num. 7. Caualc. decis. 106. num. 5. part. 3. Decian. conf. 5. lib. 1. Ant. Gabr. comm. conclus. tit. de legitim. conclus. 1. num. 33. & de magis communi testatur Giouagn. conf. 59. num. 66. lib. 1.*

Verumtamen in isto casu ego puto euidenter euenisse casum fideicommissi, & purificatam esse conditionem fideicommittentis, quia verè dictus D. Cnm. Franciscus decessit sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, in quo animauertendum est substitutum releuari ab onere probandi, quia qui dicit aliquem decessisse sine liberis, habet intentionem fundatam in iure communi, quoniam grauatum esse mortuum sine filiis de necessitate, concordat cum qualitate status hominis à principio; & qui contrarium dicit, debet probare: sic per textum in *l. ex facto, §. si quis autem, in fine, vbi Rip. num. 9. ff. ad Trebell. Barr. in l. qui duos, §. cum in bello, vers. item dicere, vbi pulchrè Socin. & in l. quod de pariter, num. 1. vers. aut tale, ff. de reb. dub. & in l. si prius, de non. oper. nunc. Alex. in l. 15. post col. 7. ff. de acquir. hered. & in conf. 20. num. 12. lib. 1. Iaf. in l.*

l. B. Ciartlinij controu. for. Tom. 1.

fin. §. licentia, C. de iur. delib. Bellon. conf. 19. num. 3. perbellè Capyc. decis. 159. n. 10. in fin. & n. 11. 12. vbi quod non est recedendum in iudicando à tantorum virorum opinione, & quod ita seruatur in practica. Farinac. decis. 436. num. 3. part. 1. pulchrè Mascard. de probat. conclus. 786. num. 2. 3. & num. 6. vers. verior, vbi testatur de magis communi, tam in agendo, quàm in excipiendo: latè Surd. conf. 92. num. 16. lib. 1. vbi multos all gans testatur de magis communi. Manent. decis. 138. num. 30.

Nec satis est ad excludendum substitutum probare filiationem, quia oportet etiam docere de legitimitate nati, per quem dicitur conditio deficere, & propterea dictus D. Com. Leonardus debet probare se esse legitimum, & talem qualem requirit testator: sic post Abb. *in c. peruenit, num. 4. vbi Butr. num. 5. qui filij sint legitimi, Butr. in c. lator, & in c. causam, eod. Bart. in l. is potest, de acquir. hered. pulchrè Ruin. conf. 52. num. 3. 4. lib. 5. Dec. conf. 471. num. 2. Natt. conf. 421. num. 1. 2. vbi vult hoc procedere tam in agendo, quàm in excipiendo, & conf. 473. num. 31. 32. Bursat. conf. 88. num. 5. lib. 1. Petra de fideicommissis quæst. 1. num. 223. & num. 475. vbi vult, quod siue filius agat, siue conueniatur, semper ab eo probandam esse legitimitatem: idem Mascard. sentit d. conclus. 386. num. 7. 8. Statil. Pacific. de Salu. interd. inspect. 1. cap. 5. num. 96. Roland. conf. 100. num. 22. lib. 2. latissimè Manent. d. decis. 138. num. 17. 27. 28. 29. 30. 31. vbi plures alios allegat, & dicit hæc in tantum esse vera, ut iste non possit nisi intentare beneficium legis finalis, *C. de edict. D. Adr. roll. nisi incontinenti doceat de legitimatione, etenim defectus legitimitatis est ante omnia discutiendus. Grat. conf. 140. num. 30. lib. 1. Paris. conf. 11. num. 10. lib. 2. Ruin. conf. 28. num. 11. lib. 1. Gozzadin. conf. 21. num. 28. quoniam legitimatio personarum in primis est facienda in omni iudicio, etiam summarissimo: Mascard. d. conclus. 786. num. 8. Gratian. discept. 486. num. 6. 7. Lud. Posth. de mandato de manutentione, obseru. 87. num. 3. & Rota apud eum decis. 297. num. 13.**

Verum enim verò demus satis de prædictis constare, ut placidè deueniamus ad punctum; adhuc certum est euenisse casum fideicommissi, quia quando in substitutione dictum est, ut hic, *Si grauatus decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis;* tunc substitutus excludit legitimatum per subsequens matrimonium, quia verè attento principio natiuitatis, ei non conueniunt verba testatoris, & sic pro substituto tenent Butr. *in c. per venerabilem, col. 19. & in cap. tanta, qui filij sint legitimi,* pulchrè videndus Bald. *conf. 367. numer. 1. vers. in contrarium, lib. 5. latè Alex. conf. 5. num. 3. & seqq. lib. 7. vbi adducit multas rationes, Ruin. conf. 92. num. 14. lib. 3. qui dicit neminem in hoc discrepare. Dec. conf. 155. in fin. latè, & pulchrè Bero. conf. 167. num. 2. & per totum, lib. 2. Socin. lun. conf. 63. num. 18. lib. 3. Cephal. conf. 176. numer. 29. lib. 2. latè Rol. conf. 100. num. 19. & per totum, lib. 2. vbi plures adducit rationes. Tusch. in littera L, conclus. 238. num. 39. 41. vbi de magis communi. Menoch. conf. 129. n. 70. lib. 3. & conf. 776. in principio, lib. 8. vbi testatur communem opinionem, & ab ea in iudicando non esse recedendum: idem videndus Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 81. num. 23. 24. vbi multos DD. allegat, & concludit in iudicando, & consulendo non esse recedendum ab ista recepta opinione. Bursat. conf. 390. num. 50. lib. 4. latè etiam Peregr. de fideicommissis. art. 24. num. 40. vbi dicit ita fuisse iudicatum; sic etiam tenet fusè Mantie. de coniect. ult. volunt. lib. 11. tit. 12. num. 20. 21. Crauet. conf. 675. num. 3. in fin. lib. 4. vbi inquit neminem ab hac opinione dissentire. Surd. conf. 213. num. 18. & conf. 456. num. 9. lib. 4. vbi multos allegat. Intrigl. de substit. centur. 3. quæst. 66. num. 26. 27. 28. 29. vbi infinitos congerit, ex quibus apparet hanc esse communissimam sententiam, & ita iudicasse Senatum Pedemontanum testatur Thesaur. decis. 196. num. 4. vbi per totam sic tenet, & latissimè comprobat*

bat Fufar. *de substit. quæst.* 400. n. 39. & seq. & n. 43. dicens ab hac opinione magis recepta non esse recedendum; & ita iudicauit Senatus Mantuanus, vt apud Surd. *decis.* 319. num. 5. Cald. *de iure emph. part. 4. quæst.* 21. n. 49. qui alios allegat. Cyriac. *contr.* 21. num. 11. 12. lib. 1. & pro hac sententia stat Marth. *de success. legal. part. 1. quæst.* 18. art. 8. num. 8. vbi inquit, quod licet aliàs fuerit in voto contrario, tamen ceteri eius collegæ votum eius non fuerunt secuti, & testatur in ceteris tribunalinus pro substituto contra legitimatum per subsequens matrimonium fuisse in suo casu iudicatum; & idem concludit dicens: *Ab hac via plana in iudicando ne discedas.* Ex quibus apparet hanc etiam communem, & magis communem esse l. D. sententiam, & in praxi receptam, contra Ioan. Baptistam Lup. *trakt. de illegit. & natal. rest. com.* 4. §. 3. num. 15. 16. 17. qui loquitur contra communem.

• Sin placeret, & magis altera opinio minùs communis, tamen in casu nostro dicendum esset venisse casum fideicommissi, quia testator fideicommittens locutus est verbis magis prægnantibus ad fauorem substitutorum, cum non solum apposuerit conditionem de filiis natis de legitimo matrimonio, sed etiam de vero; nam licet legitimatus per subsequens matrimonium sit verè legitimus, & dicatur etiam legitimè natus, secundum leges, non tamen dicitur natus de vero matrimonio, sed ficto vigore retractionis, & sic non excludit substitutum: sic probat textus in c. tanta, ibi: *legitimi habentur*, vbi DD. *qui filij sint legitimi*: ita pulchrè Bero. *d. conf.* 167. n. 2. lib. 2. Rol. *d. conf.* 100. n. 37. lib. 2. Peregr. *d. art.* 24. n. 46. in fin. Mantie. *d. lib.* 11. tit. 12. num. 20. vers. *si perest*. Thesaur. *d. decis.* 196. num. 4. Rustic. *de cond. & demost. lib.* 2. cap. 16. num. 184. Fufar. *d. quæst.* 409. num. 55. pulchrè Merlin. *trakt. de legit. lib.* 1. tit. 2. quæst. 7. num. 12. vbi declarat, & distinguit, & nobiscum sentit, vbi positi in conditione sunt nati de vero matrimonio.

Et hoc sanè conuenit etiam nobilitati D. testatoris, qui cum esset nobilis, & Illustris, videretur voluisse suam hæreditatem deuolui ad eos, qui non sint illegitimè nati; attenditur enim nobilitas testatoris ad cognoscendum, per quosnam filios substitutus excludatur: ad textum in l. ex facto, §. si quis rogatus. ff. ad Trebell. Rustic. *de fil. in conditione positis*, lib. 1. part. 2. c. 2. n. 33. Menoch. *conf.* 173. num. 74. Bursat. *conf.* 390. num. 51. lib. 4. Et propterea cum substituti sint filij testatoris verè, & legitimè nati, ex verbis huiusmodi substitutionis præsumitur prætulisse propriam solemni immaculatè natam sic legitimo. Ruin. in l. Gallus, §. si eius, num. 92. ff. de lib. & posthum. quod etiam comprehenditur ex dispositis in testamento eiusdem, vbi filios dicti D. Com. Francisci non aliter voluit admitti, nisi nati essent ex eius vxore paris, vel honestæ conditionis, à quo declarantur disposita in codicillis, quia vna substitutio declarat aliam, & per institutionem declaratur substitutio. Petr. *de fid. quæst.* 6. num. 34.

Neque ex prædictis detrahitur quidquam matrimonio, propter quod legitimati æquiparantur legitimè natis, vt in d. c. tanta, qui filij sint legitimi, quia hæc differentia non prouenit à iure, sed ab hominis dispositione, qui potuit etiam diuersimodè vocare ipsos legitimè natos, velut quando instituitur primogenitus, vel substituitur, & ceteri excluduntur; vnde multò magis potuit testator suis verbis præferre substitutum legitimo per subsequens matrimonium, quia mitiùs agitur cum lege, quàm cum homine, vt in his terminis considerant Rol. *d. conf.* 100. num. 43. 45. lib. 4. Peregr. *d. art.* 24. num. 41. 42. Mantie. *d. lib.* 11. tit. 12. num. 20. in fin. & num. 11.

Non obstant ex aduerso deducta, & primò satis probaram fuisse filiationem dicti D. Com. Leonardi ex nominatione & tractatu patris; nam hoc credo satis esse sublatum, & denudò respondetur id fortè procedere si ageremus de hæreditate eius patris; sed quia agimus de bonis aliunde prouentis, scilicet ab ano, dicimus filiationem non satis probari ex quasi possessione, & tractatu, sed requiri

plenam probationem. Bursat. *conf.* 88. num. 5. lib. 1. quoniam ex nominatione, & tractatu probatur fortè filiatio solum contra tractantes, non autem contra eos, qui non consenserunt, neque sic tractauerunt, quia est res inter alios acta; sic latè distinguit Gratian. *disc.* 562. num. 78. 79. 80. qui videatur.

Non obstat legitimatio per subsequens matrimonium ex iam dictis, quia cum dictus D. Com. Leonardus sit natus ante matrimonium, non potest dici natus de vero, & legitimo matrimonio, sed ficto. Thesaur. *d. decis.* 196. num. 3. 4. cum aliis supra congestis, & propterea concludo dictum D. Com. Leonardum esse exclusum à substitutis, & euenisse casum fideicommissi.

Circa verò detractiones faciendas à dicto fideicommissio animaduertendum est, quod in legitima debent imputari ea, quæ iussit testator sub capite 38. & præcipuè imputari debent margaritæ, quas Illustrissima D. Comitissa Lavinia mater communis reliquit secundogenitis Illustrissimi D. Marchionis Guidi, vt in testamento eiusdem; seu potius illa possessio, quam pro prædictis tradendam esse mandauit testator noster, eo quod prædictus D. Com. Franciscus volenter tulit dictas margaritas Illustrissimæ D. Violantæ eius nurni, redeundo à Venetiis, quæ erant valoris ducatonorum 4538. & vt in codicillis prædictis sub capite 20. Nam cum hæc obligatio descendat ex delicto dictæ D. Com. Franc. Pater non erat obligatus ad quidquam; & idem ipso mortuo filius de suo, & de sua parte tenebatur satisfacere, & propterea id totum debet imputari in eius detractiones, vt per Bart. in l. sacculus. ff. de pecul. leg. Mangil. *trakt. de imput. detract. quæst.* 40. num. 19. 20. 21. Merlin *trakt. de legit. lib.* 2. tit. 2. quæst. 25. num. 11. Nec potuit dictus D. Com. impugnare dispositionem paternam, quam seruare promisit per solemne instrumentum, iuxta mentem patris sub capite 40. cum etiam legitima filij possit onerari cum consensu filij. Mangil. *d. trakt. quæst.* 48. num. 19. licet hic non possit dici onerata legitima, sed quod fiat solutio debiti spectantis ad dictum D. Com. Franciscum.

Deinde animaduertendum est, quod si deducenda sit Trebellianica; in ea debent imputari fructus percepti à dicto D. Com. Francisco à die mortis fideicommittentis, quia sic mandat testator in dicto suo testamento, sub cap. 38. quod cum fuerit approbatum, vt dixi, non potest talis dispositio impugnari, etiam si sit filius primi gradus, quia sequitur est patris iudicium: ita Mangil. *dict. trakt. quæst.* 116. numer. 46. 47. & ita iuris esse censeo, saluo, &c. Veruntamen hæc controuersia non fuit decisa, sed accordio sopita, in quo emicuit benignitas, & humanitas prædicti Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Episcopi, qui erga dictum D. Com. Leonardum voluit se exhibere benenolum, beneficium acceptando, & non solum dispositionem eius patris, habita illius scientia, sed etiam ipsum pupillum sub suo regimine, & protectione, & declarando eum esse natum de vero, & legitimo matrimonio, ad tollendos scrupulos, quod licet deseruiat ad ostendendam humanitatem dicti Prælati, non tamen efficit, quin opinio prædicta à nobis defensata sit communis, & probabilis, à qua in iudicando, & consulendo si Index non recederet, non malè faceret.

CAPVT CXII.

EPITOME.

Executio iudicati non potest fieri in bobus aratoris, & instrumentis rusticalibus, sicut neque in libris Scholarium, & quando id verum sit.

§ V M M A

S V M M A R I V M.

- 1 Statuta laicorum non seruantur in foro Ecclesiastico.
- 2 Boves, & instrumenta aratoria, & rusticalia non possunt capi in pignus.
- 3 Executio facta in bobus aratoriis, fieri debet illarum restitutio.
- 4 Agricultura non debet destitui, & melius est, quod creditum perdat.
- 5 Leges civiles non contraria sacris canonibus seruantur etiam in foro Ecclesia.
- 6 Aratoria res non subiiciuntur executioni, etiam in debito priuilegiato.
- 7 Publica utilitatis causâ multa recipiuntur contra strictam rationem.
- 8 Boves aratorii non possunt capi in pignus, etiam ex conventionione partium.
- 9 Bestie aratoria, etiam si offerantur in executione, non possunt capi in pignus.
- 10 Executio non est facienda etiam in Italia in rebus rusticilibus.
- 11 Executores boves aratorios in pignus capientibus licet resistere, & eos recuperare.
- 12 Executio fit etiam in bobus aratoriis de consuetudine, & an sit verum.
- 13 Instrum. rusticalia capta in pignus debent restitui sine interest.
- 14 Conueniunt, ut boves aratorii capiantur in pignus, est seruandum.
- 15 Considerando pessima, quæ nocet agriculturæ.
- 16 Rusticalia instrumenta, quæ non sunt domini fendi, an possint capi in pignus.
- 17 Boves aratorii certis anni temporibus possunt capi in pignus.
- 18 Cessante ratione legis cessat lex.
- 19 Rusticalia possunt capi in pignus, dummodo reseruentur etiam ad agrorum culturam.
- 20 Rusticus gaudet priuilegiis agriculturæ, si ei vacat in alio, & non aliter.
- 21 Boves aratorii non deseruientes agriculturæ possunt capi in pignus.
- 22 Boves aratorii superabundantes cultura fundi capi possunt in pignus.
- 23 Instrumenta aratoria possunt oppignorari unâ cum fundo.
- 24 Aratoria instrumenta, & boves possunt capi in pignus ob debitum fiscale.
- 25 Boves aratorii in subsidium capi possunt in pignus, aliis bonis non extantibus.
- 26 Executio non fit in bobus aratoriis etiam in subsidium.
- 27 Executio fit prius in mobilibus, & postea in stabilibus.
- 28 Scholaris non potest oppignorari in libris.
- 29 Libri scholaris non possunt capi in pignus, nisi in subsidium.
- 30 Arma militibus, Breniarium Clerico, libri scholari non sunt oppignorandi, nisi in subsidium.
- 31 Boves aratorii facili debent relaxari oblata fideiussione.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

IN vna Regiensi executionis pro Domino Capitaneo Mutio Giocechio contra R. D. Dominicum à Boue eius debitorem euenit, quod executores grauantes dictum R. D. Dominicum abstraxerint & sustulerint ab eius prædio boves aratorios ex causa pignoris: reclamante autem debitore, & protestante de nullitate executionis, & expensarum, stante statuto ciuitatis, I. B. Ciarlinij controu. for. Tom. 1.

quo prohibetur, ne animalia, & instrumenta aratoria abstrahantur à cultura, quæsitum fuit quid agendum?

Et sanè non vigore statutorum laicalium, quæ non seruantur, & non ligant in foro Ecclesiastico, ad textum in c. Ecclesia S. Mariæ, vbi DD. de constit. sed vigore iuris communis, quo hoc idem statuitur, ne boves, aut serui aratorii, & instrumenta rusticalia ad culturam agrorum destinata ab executoribus abstrahantur, aut expignorantur, & si secus faciant, iudicis arbitrio puniantur, vt habetur in l. executores, vbi Barr. Bald. Salyc. & DD. C. quæ res pignori oblig. poss. l. in l. 1. numero 2. ff. de fer. Negul. de pignori. part. 2. membr. 3. numero 49. Carroc. de locat. part. 5. tit. de inuest. quest. 20. numero 2. pulchre Menoch. de arbit. indic. cas. 378. numero 2. §. 6. & per totum. Mantie. de sac. & amb. conuent. lib. 1. tit. 15. numero 34. Peguer. decis. 186. numero 1. & per totam, Giurb. decis. civil. 40. numero 2. 3. 4. Costa de remed. subsid. remed. 43. numero quarta, latè Anton. Monach. tract. de execut. in vestib. cap. 6. numero 9. 10. 11. quod receptum est ab omnibus; idè sumpta informatione, quod bestie essent aratoriæ, mandauit eas restitui, prout factum fuit; nam hoc introductum est favore agriculturæ, quâ viuimus, cum melius sit vnum perdere debitum, quàm si cultura destituatur: teste Rebuff. de lit. oblig. aric. 2. gl. unic. numero 105. Antonius Monach. d. cap. 6. numero 11. & nota, quod hæc procedunt non solum in bone, sed etiam in equo aratorio. Carpan. ad stat. Mediol. part. 1. cap. 25. numero 2.

Quod adèd verum est, vt etiam procedat, & seruari debeat etiam in foro Ecclesiastico, quia iustum est, & honestum; & quia leges civiles communes, quæ non sunt contrariæ iuri canonico, seruantur etiam in foro Ecclesiæ, quia Canones non dedignantur imitari leges, & è contra, ad textum in cap. 1. c. constitutiones, & c. fin. 16. quest. 3. Felin. in d. c. Ecclesia S. Mariæ, numero 37. 38. Abb. consil. 73. numero 9. 10. lib. 2. latè Ruin. conf. 4. numero 11. lib. 5. Tusch. pract. conclus. littera L. conclus. 277. numero 8. 10. 11. 15. 16. 17.

Secundò amplia id procedere etiam in quocumque debito bullari, & priuilegiato; adhuc enim in rebus aratoriis non potest fieri executio, vt in d. l. executores, Giurb. d. decis. 40. numero tertio, præualet enim publica utilitas, cuius gratiâ multa contra strictam rationem recepta sunt. Aut. Sol. ad 3. decret. Duc. Sab. in nouis, tit. de form. accord. proced. in pignori. bon. mob. gl. ult. numero quinto. Antonius Monach. dict. capite sexto, numero undecimo.

Tertiò ampliatur, vt procedat etiam in pignote conuentionali, quia non valet pactum, vt in rebus aratoriis possit fieri executio, quoniam pactis priuatorum iuri publico derogari non potest: Barr. & Salyc. in d. l. executores, Negul. d. membr. 3. numero 49. Menoch. d. cas. 378. numero 15. 35. & var. resolut. vol. 1. lib. 2. tit. de execut. rei indic. resol. 2. sub numero quarto. Giurb. dict. decis. 40. numero 3. 4. vbi inquit, quod etiam si tales bestie sponte à colono offerantur, non possunt acceptari, quia non potest præiudicare domino: Antonius Monach. d. cap. 6. numero 14. vbi ait id fieri, quia pacta contra legem non valent. Carpan. d. cap. 25. numero 16.

Quartò amplia, vt hæc procedant non solum extra Italiam, prout loqui videtur d. l. executores, sed etiam in Italia, quæ est libera à tributo, & sic vbique hoc idem seruandum est: ad textum in l. pignorum, & in Auth. agricul. Cod. quæ res pignori oblig. poss. Barr. Bald. & Salic. in d. l. executores, Mantie. de sac. & amb. conuent. lib. 11. tit. 15. numero 34.

Quintò amplia in tantum hæc esse vera, quod si executores contraherent, & boves, & instrumenta huiusmodi conentur asportare, potest dominus illis de facto resistere, & ea propriâ manu recuperare, & si fuerint expignorata, à colono possunt reuocari: Barr. in l. si alius, §. bellissimè,

*bell. ff. de quod vi aut clam. l. conf. 20. col. 3. vers. prate-
rea, lib. 3. Carroc. d. quæst. 20. num. 3. Menoch. d. cas. 378.
num. 8. Peguer. d. deci. 186. num. 2. Giurb. d. decis. 40. n. 4.
11. Ant. Monach. d. cap. 6. num. 11. vbi de veriori, & magis
communis. Carpan. d. cap. 251. num. 8.*

Limita autem primò hæc non procedere de consue-
tutine, quia tales leges in aliquibus locis seruantur ad
vnguem, in aliis verò nihil, ut inquit Bald. *in d. l. pigno-
rum, C. qua res pign. oblig. poss. & generaliter Negul. de pig-
nor. part. 2. membr. 3. num. 50. vbi inquit, quod istæ Consti-
tutiones hodie de consuetudine non seruantur; & idem
fatetur Carroc. de locat. p. 5. quæst. 20. in fin. vbi id deplorat.*

Sed hæc limitatio non est generaliter vera, quia in
plerisque locis dictæ Constitutiones seruantur, non qui-
dem absolute quoad pœnas, sed saltem quoad nullitatem
arrestu, & ad finem, quod animalia, & instrumenta rusti-
calia restituantur sine damnis; & pro obsequantia viden-
tur facere Menoch. *d. cas. 378. num. 10. melius Peguer. d.
13. decis. 186. per totam, Giurb. d. decis. 40. per totam, & qui te-
stantur de consuetudine, debent intelligi de illis locis, in
quibus versati sunt, & propterea non est audiendus Ne-
gul. d. membr. 3. num. 50. qui allegat Salyc. in d. l. executores,
qui non dicit has constitutiones non seruari. Bene ve-
rum est, quod si alicubi adesset specialis constitutio, vel
14. consuetudo, ea seruanda esset. Affliet. in const. Neap. lib. 1.
tit. vi. null. off. rubr. 91. sub num. 7. Ferrer. de gabell. num. 525.
526. Marant. de ord. indic. æt. 3. part. 6. sub num. 31. Ant. Mo-
nach. de execut. in vestib. cap. 6. num. 25. 26. vbi tamen
inquit talem vsum esse pessimum, & Reipublicæ, quæ
plurimum ex agricultura pendet, valde perniciosum, cum
non expediat res culturæ agrorum destinatas distrahi, &
5. amoueri, & propterea melius esse, ut in eis non fiat exe-
cutio, nisi saltem in subsidium; & qui aliter seruant,
malè faciunt, adeò ut iure merito de hoc doleat Carroc.
d. tract. p. 5. q. 20. in fin.*

Limita secundò, quando boues aratorij, & instrumen-
ta rusticalia sunt coloni, & rustici, qui non est Dominus
prædij; tunc enim pro pignore capi possunt, ut per Rip.
16. in tract. pestis, tit. de remed. præf. contra pestem, num. 221.
vbi ait secus esse, quando idem colonus est etiam Domi-
nus prædij. Verumtamen hæc distinctio non est vera, nec
placet Menoch. *d. cas. 378. n. 13. vbi inquit, quod in utro-
que distinctionis casu viget eadem ratio, ne agricultura
impediatur, & propterea, siue ea sint rustici, siue Domini
prædij, semper viget eadem prohibitio. Costa de remed.
subsid. remed. 43. num. 5. vers. siue animalia, Carroc. de locat.
part. 5. quæst. 20. num. 10. Giurb. d. decis. 40. num. 13.*

Limita tertio, ut prædicta procedant tantum certis
mensibus, & temporibus, quando solet agriculturæ vacari,
ut quando per talem executionem non impeditur
17. agrorum cultura, velut perfectio seminandi opere; tunc
enim non iniuste fit executio in dictis animalibus, & in-
strumentis rusticalibus, cum non vigeat tantæ necessitas,
nisi pro stercoreandis agris, quod alia virâ fieri potest: ita
Costa de remed. subsid. d. rem. 43. num. 6. vbi inquit nouissi-
mè ita longo vso receptum esse; quod tamen non placet
omnibus, sed mihi videtur iustum, & honestum, quia
tunc videtur cessare ratio legis, ne impediatur cultura
agrorum; & certum est quod cessante ratione legis,
18. cessat lex, l. quod editum, ff. de part. cap. statuimus,
dist. 61.

Limita quarto, si talia caperentur in pignus, ut hasta
subiici possent, & venundarentur, vel in solutum credi-
tori assignarentur, ut ea seruaret pariter ad agrorum cul-
turam, ex Ruin. *conf. 130. num. 9. lib. 1. Plot. in l. si quando,
num. 712. vers. fallit etiam, Cod. unde vi. Sed hoc non pla-
cet Menoch. d. cas. 378. num. 14. quia de facili fieret fraus
legi, siquidem affirmarent creditores, se boues aratorios
ad hunc vsum habere velle. Verum priorem sententiam
magis receptam sequuntur Viu. in com. opin. in verb. exe-
cutio rei indic. in fin. vers. limit. etiam, Plot. in d. l. si quan-
do, num. 712. Carroc. de locat. part. 5. quæst. 20. num. 14.*

Carpan. ad Stat. Mediol. part. 1. cap. 251. num. 7. Ant. Mo-
nach. de execut. in vestib. cap. 6. num. 24. vbi inquit quod à
fraude per Menochium considerata facile erit cauere, si
cognitio causæ procedat; nec est verum militare eam-
dem rationem, quia non impeditur cultura ab obitu, cum
licet hie non fiat, alibi tamen fieri contingat, vbi talia in-
strumenta translata sunt, & ulterius bonus iudex poterit
obligare emptorem, vel creditorem ad huc faciendum, ut
inquit Carroc. *d. quæst. 20. num. 14.*

Limita quinto, ut prædicta procedant solù in rustico
actu exercente, cui soli dicta priuilegia competant, non
ei qui non vacat agriculturæ, nec eam exercet, velut in
mercatore, vel alio simili conductore; tunc enim etiam
20. boues aratorij, & rusticalia instrumenta possunt in pig-
nus capi, ut per Luc. de Peñ. in l. 1. in princ. vers. insistentes,
C. de agricol. & cens. lib. 11. Ang. in Auth. agricultores, C. qua
res pign. oblig. poss. Menoch. *d. cas. 378. num. 17. Ascan. de
patr. potest. effect. 17. sub num. 44. in fin. & numer. 45. 46.
Ant. Sol. in d. gloss. ult. num. 7. Ant. Monach. de execut. in
vestib. cap. 6. num. 18. 19. vbi quod etiam boues indo-
miti, qui non arant, ut iuueni, capi possunt in pig-
nus, non enim lex procedit in bestiis, quæ non sunt
in opere. Carpan. ad statut. Mediol. cap. 251. num. 3. 19.
part. 1.*

Limita sexto, nisi tales boues, vel instrumenta in fun-
do essent superabundantia, quia capi possunt superflua,
quoniam tunc agricultura nullum patitur detrimentum,
22. cessat necessitas colendi agrum à legibus considerata, ut
sic notat Ioan. Faber in d. l. executores, sub num. 5. C. qua res
pign. oblig. poss. Ant. Monach. *d. cap. 6. num. 22. vnde in
præsenti ego non laudavi restitutionem omnium bestia-
rum aratoriarum, quia multæ non erant necessariae, & si
pars instasset pro superfluis, pronunciassem executio-
nem fuisse legitimam.*

Limita septimò, non procedere, si boues, vel instru-
menta aratoria fuissent cum fundis ipsis hypothecata, &
cum fundo ipso caperentur in pignus; sic enim possunt
23. hypothecari, & euitatur damnum Reipublicæ, quia de
fundo ipso non auferuntur, & non interest cuius sint.
Alber. in d. l. executores, sub num. 2. vbi etiam Cyn. & Petr.
C. qua res pign. oblig. poss. Aluar. & Præpos. in §. agricultores,
de stat. & consuetud. in vrbibus feud. Ant. Monach. *d. cap. 6.
num. 20. 21.*

Limita octauò, hoc non procedere, quando debitum
est fiscale, vel publicum, tunc enim iura prædicta non ser-
uantur, & boues aratorij possunt in pignus capi. Asin.
24. in prax. §. 31. cap. 3. limit. 33. in fin. Viu. d. verb. execut. rei
indic. vers. interpretantur. Ferrer. de gabell. sub d. num. 525.
vers. fallit in debito fiscali, num. 35. & var. resolut. vol. 1.
lib. 2. de execut. rei indic. resol. 2. in fin. Ant. Monach. *d.
cap. 6. num. 23. Carpan. ad stat. Mediol. d. cap. 251. num. 7.
vers. pro aliquo, part. 1.*

Denique limita eas leges procedere, quando exant
alia bona, in quibus potest fieri executio; secus autem si
alia non adsunt, quia tunc in subsidium potest fieri exe-
cutio etiam in bobus aratorijs, & instrumentis rusticali-
bus: ita per textum in l. stipendia, C. de execut. rei indic. in-
25. quit glossa in d. l. executores, in verb. aratorium, vbi Ang. C.
qua res pign. oblig. poss. & confert textus in l. commodis ff. de
re iudic. Mathes. in d. l. stipendia, Petr. Ducn. reg. 255. lim. 2.
Horat. Lucius Callien. de priuileg. schol. priuileg. 32. Rip. d.
tract. de remed. præf. res. post num. 221. Asin. in prax. d. §. 31.
cap. 2. limit. 33. vers. id autem. Plot. in d. l. si quando, num. 712.
C. unde vi, aliàs de in lit. iux. §. 43. in fin. Magon. decis. Lu-
cens. 24. num. 7. Costa d. rem. 43. num. 4. Viu. d. verb. executio
rei iudicata, in fin. Luc. Peñ. de indic. form. cap. fur. lib. 8. c. 2.
sub num. 19. Ferrer. de Caball. sub num. 525. vers. item in de-
bitore, Gomez. in §. item Seruiana, num. 30. l. sit. de action.
Marant. de ord. indic. part. 6. art. 3. num. 16. Carroc. *d. q. 20.
num. 6. 7. Carpan. ad statut. Mediol. parte 2. capit. 251.
num. 6.*

Nihilominus contrariam sententiam tenuerunt multi,
quod

26 quod immò neque in subsidium, quando non extant alia bona, nequeat fieri executio in bobus, & instrumentis aratoriis, ut voluerunt Petr. Greg. & yn. Alber. & Salic. in d. l. executores, C. qua res pign. oblig. Aluar. Prapof. & Balzar. in d. §. agriculores, de stat. & consuetud. in usibus feud. Corn. co. fil. 155. num. 1. lib. 1. Neguf. de pign. part. 2. membr. 3. num. 49. Rebuff. de priuileg. schol. priu. 13. Ann. sing. 66. latè Menoch. de arbit. iudic. cas. 378. num. 10. 11. 12. ubi respondet contrariis. Auil. ad ll. Prætor, cap. 10. gloss. Nilleuan. num. 14. Ant. Sola ad decret. Sabaud. in tit. ac subst. gloss. 1. num. 5. Mantua sing. 497. Zirrico. de iur. sistendi, part. 5. num. 16. 35. d. resol. 2. sub num. 3. pulchrè videndus Peguer. decis. 186. num. 3. Ant. Monach. d. cap. 6. num. 10. 11. 12. ubi testatur de veriori, & magis communi.

Quid dicendum? utique DD. in hoc puncto valde inter se dissentiunt, teste Giurb. d. decis. 40. num. 15. ad fin. qui idcirco noluit rem decidere, sed duxit melius esse iura partium præservare, ut discussis prius bonis debitoris, eoque non existente soluendo, videat iudex, quid iudicandum sit.

Verumtamen si meam mihi licet interponere sententiam, utique credo, si debitor habeat saltem bona stabilia, quæ sufficiunt pro satisfactione creditori, & non habeat bona mobilia, nisi boues aratorios, & instrumenta rusticalia, utique etiam si antequam deveniatur ad capiendâ bona immobilia, debeat fieri executio in bonis mobilibus, l. à Duo Pio, §. in venditione, ff. de re iudic. tamen isto casu etiam in defectum aliorum bonorum mobilium censeo debitorem non esse molestandum in his bobus, & instrumentis rusticalibus; in hisque terminis posteriorem sententiam esse magis veram, magisque communem, nisi tamen debitum esset ita leve, quod non expediret accipere in solutum frustulum terræ; tunc enim etiam censeo posse deveniri ad executionem in bobus aratoriis, antequam deveniatur ad stabilia; si debitor nulla alia bona haberet, quia tunc non esset Dominus prædij, & ad Dominum spectat onus providendi de bobus aratoriis, eo casu nimis iniquum mihi videtur defraudare creditorem suo credito ex eo, quod debitor non habeat nisi res rusticales; nam certum est, quod neque in libris scholarium potest fieri executio: glossa in l. nepos Proculo, in verb. dignitate, ff. de verb. sign. lal. in §. fin. num. 6. Iustit. de action. Rebuff. tract. de privileg. schol. privileg. 19. Horat. Luc. eod. tract. privileg. 32. A sin. in prax. §. 31. cap. 2. limit. 36. ubi multos allegat, & tamen si scholaris alia bona omnino non habeat, poterit etiam oppignoriari in libris, ut voluit Specul. in tit. de execut. sententia, §. sequitur, in fin. Marant. de ord. iudic. part. 6. art. 9. numer. 46. Masil. in rubr. ff. de fideiuss. quest. 27. in fin. Horat. Lucius d. privileg. 32. Dueñ. d. reg. 275. limit. 5. A sin. in prax. d. lim. 36. num. 4. Coita d. remed. 43. sub num. 4. Carroc. d. quest. 20. num. 7. ubi quod arma militibus, clerico Breuiarium, & scholari libri non sunt auferendi, nisi alia bona non habeant: & ita etiam tenet Carpan. ad stat. Mediolan. c. 253. num. 2. part. 1. Cum ergo privilegia litterarum non sint minora, quam rusticotum, puto æquius esse, & receptius, quod in subsidium, ubi nulla penitus alia bona existunt, fieri possit executio, etiam in bonis rusticalibus, & bobus aratoriis, ne creditor iure suo sine causa legitima priuetur; utraque tamen opinio est probabilis, nec credo errare iudicem sequendo quam malit; melius tamen puto sic distinguere, ut dictum est, & propterea iudex facilius debet esse ad relaxandos boues aratorios, & similia, dum quandoque capiuntur in pignus, & dantur campfariis, vel tabernariis Communitatis, apud quos facile deteriorantur, nisi detur cautio in forma depositi, ut benè dixit Vinc. Carroc. d. quest. 20. num. 4. & ita iuris esse censeo. Verum si non sit spes satisfaciendi creditori in aliis bonis, & nulla offeratur cautio idonea, iustum esse iudico, ut etiam de illis solvatur debitum, cum non debeat perire ius creditoris, eo quod debitor non

habeat nisi boues aratorios, & instrumenta rusticalia, per ea, quæ supra dicta sunt, & servantur in praxi, & maxime quia plerumque debitores talia opponunt ad protelandum, & cauillandum. Verum si aliis bonis verè extantibus executio fiat in prædictis animalibus, & instrumentis, debet fieri summarie restitutio una cum expensis, & damnis reficiendis à parte sic procurante, vel ab executoribus, si pars ignoraverit, pro ut aliàs vidi observari, & secundum prædicta debent intelligi statuta locorum, quia secundum ius commune recipiunt interpretationem, ut scilicet si statuto caveatur, ne fiat executio in rebus rusticalibus, seu bobus aratoriis, id intelligatur extantibus aliis bonis, & secundum prædictas limitationes, quia statutum debet interpretari, ut potius nihil operetur, quam ut corrigat ius commune. Carpan. ad statut. Mediol. part. 1. c. p. 55. num. 81. vers. quod quidem, & num. 8. ubi etiam inquit, quod statutum dicitur satis addere iuri communi, si verbis magis clavis, & pacificis statuatur id quod iure communi sancitum est.

CAPUT CXII.

E P I T O M E.

Si venditur animal morbosum non manifestato eius morbo, locus est redhibitoria actioni, nisi vitium sit patens, & quando, si venditur aliquid cum pacto displicentia, debet redhiberi intra sexaginta dies.

S V M M A R I V M.

- 1 Vendito animali cum vitio patenti non licet propter hoc à contractu recedere.
- 2 Animal leniter morbosum, seu vitiosum si vendatur, propter hoc non retractatur venditio.
- 3 Peritorum iudicio statuitur in venditionibus animalium.
- 4 Venditis pluribus animalibus morbosis venditio retractatur tantum quoad morbosos.
- 5 Venditor tenetur facere certiore emptorem de morbo, seu vitio rei vendite.
- 6 Emptor animalium non debet decipi ignorantia, vel calliditate venditoris.
- 7 Vendens animal cum omnibus suis schinellis, tenetur de vitio occulto.
- 8 Venditorem cum pacto displicentia licet emptori recedere à contractu intra sexaginta dies.
- 9 Colonus non habens interesse probat pro domino.
- 10 Tractatus accordatus censetur repetitus in conclusione venditionis.
- 11 Praestationes censentur repetita in perfectione contractus.
- 12 Vitium patens an semper faciat cessare redhibitoriam actionem.
- 13 Decipere emptorem prohibitum est.
- 14 Morbus euidenter apparens excusat venditorem, ne teneatur.
- 15 Displicentia pactum efficit, ut intra sexaginta dies liceat recedere à contractu.
- 16 Morbofo animali vendito an liceat cum, & simul redhibere non morbosum.
- 17 Emptor in totum potest recedere à contractu, si venditis pluribus rebus eiusdem officij, una sit vitiosa.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

IN vna Regiensis redhibitoriae actionis, cum quidam Geminianus Montruculus vendidisset R. D. Andreae Simonio vnum par vaccarum cum pacto, quod eas daret pro ut decet virum bonum, & si forte ei displicerent, posset emptor eas restituere venditori, asserens eas esse bonas, & idem respiceret ipsum, sed non dictas boues, concordato pretio, & traditis vaccis, quatum altera habebat tumorem subtus ventrem, emptor remisit eas ad venditorem, dicens amplius sibi non placere, quia altera erat morbosa, & arando augebatur tumor, eo quod rupta credebatur; venditor vero eas deposuit super hospitio, ubi expensis cibariis consumptae sunt, & prouocauit coram foro Ecelesiasticae dictum R. D. Andreae, ut compelleretur ad sibi retinendum dictas vaccas, & fabricato processu fuit quaesitum quid iuris.

Sanè videbatur dictum Geminianum meliora habere iura, primò quia morbus ille erat patens, quoniam visibiliter tumor apparebat subtus ventrem illius vaccae tempore venditionis, & propterea cessat aedilicium edictum, quo solet permitti venditionem retractare ob morbum, seu vitium rei venditae non manifestatum; si enim intelligitur vitium morbiue mancipij (ut plerumque signis quibusdam vitia demonstrari solent,) potest dici edictum cessare, ut inquit textus in l. 1. §. si intelligatur, ubi glossa, & in l. queritur, §. fin. ff. de adil. edict. Gomez. resol. lib. 2. cap. 2. num. 48. vers. quod tamen. Mascard. de probat. conclus. 615. numero 9. 10. Bonacin. de contract. disp. 3. quaest. 2. punct. 6. numero 13. Layman. moral. lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 2. numero 14. versicul. ceterum.

Secundò quia iste morbus videbatur lenis, eo quod animal illud non reddebatur inutile; certum est enim quod non quodlibet vitium, aut morbus facit locum redhibitoriae actioni, sed graue, & damnosum, l. 1. §. proinde, l. ob qua, in fin. ff. de adil. edicto. Caball. de adil. act. cap. 2. num. 15. vers. circa secundum. Mascard. dicta conclus. 615. n. 13. & idem cum periti electi fuerint discordes in aestimando damnum, tertius concorditer electus dixit non esse locum rescissioni contractus, & in hac materia standum est peritis. Mascard. d. conclus. 615. num. 4. 6.

Et dato quod contractus posset rescindi, videbatur dicendum, quod tantum posset retractari quoad vaccam morbosam, non autem quoad alteram, quae vitio carebat, quia utile per inutile non debet vitari, l. si plura mancipia, ff. de adil. edict. Signor. Hom. conf. 53. in princ. Tusch. littera V, conclus. 61. num. 1. Gomez. d. cap. 2. num. 49. vers. in quo.

His tamen non obstantibus contrarium censui, & iudicaui esse locum redhibitoriae actioni, siquidem venditor teneatur certiore facere emptorem, si animal venditum sit vitiosum, aut morbosum tempore contractus, alioquin licebit emptori rescindere venditionem, & rem redhibere venditori infra sex menses pretio sibi restituto, vel stare contractui, & infra annum agere ad diminutionem pretij actionis quanti minoris: textus est in d. l. 1. ubi glossa & DD. in l. sciendum, §. tempus, ff. de adil. edict. Gomez. resol. lib. 2. cap. 2. num. 48. vers. si quis vendat. Bonacin. de contract. disp. 3. quaest. 2. punct. 6. num. 6. 7. 8. Layman. de pact. & contract. d. lib. 3. tract. 4. cap. 17. §. 2. numero 14. quod procedit, siue venditor ignorabat vitium, siue sciebat; cum nihil intersit, an emptor decipiatur ignorantia, an calliditate venditoris, d. l. 1. §. causa, ff. de adil. edict. quae adeò vera sunt, quod etiam si venditor dicat se nolle teneri de vitiis occultis, & se vendere animal cum suis schinellis, adhuc in utroque foro teneatur ad restitutionem pretij, vel diminutionem, ac si nihil dixisset, quia oportet virum, seu morbum certo, & claro modo exprimere; sic probatur per textum in l. 1. ff. de

adil. edict. l. ea qua, §. fin. ff. de contrah. empt. l. 1. §. si venditor, §. sed & si, ff. de act. empt. l. teneatur, §. fin. l. Iulianus, §. idem Iulianus, cod. Bald. in l. 1. num. 4. Cod. de adil. act. Ang. & Alex. in l. si quis cum aliter, ff. de verb. oblig. Gomez. d. cap. 2. num. 49. Bonacin. d. punct. 6. num. 15. vers. dixi non teneri.

Deinde, & fortè etiam melius, & fortius dixi locum esse redhibitoriae actioni, quia pactum inter partes initum, quod scilicet si res vendita non placeret emptori, liceat illam venditori restituere, valet, & eo emptor uti potest intra sexaginta dies, nisi aliud tempus sit à partibus praefixum, etiam si res illa non sit vitiosa, aut morbosa, quia sufficit quod non placeat emptori: sic probat textus in l. praedium, C. de adil. action. l. quod si noluit, §. si quid ita, ubi gl. & Cypol. sub cap. 555. num. 1. & num. 12. ff. de adil. edict.

De hoc autem pacto concordato satis constat ex depositionibus testium, inter quos licet adsit colonus dicti Simonini, tamen quia nullum habet interesse, rectè probat, & suppletur ab aliis. Farinac. de testib. quest. 55. n. 213. & seqq. & certum est, quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum, l. ubi numerus, ff. de testib.

Neque obstat non apparere, quod in vltima conclusione contractus sic pactum fuerit, & stabilitum hoc displicentiae accordium, quia cum euidenter constet in ipso prauius venditionis tractatu sic concordatum fuisse, ut in casu displicentiae licet emptori à contractu recedere, idem censetur reperitum in conclusione venditionis, etiam si tantum altera die perfecta fuerit, quia dicta in praefationibus censentur repetita in conclusione: sic in terminis probat textus in l. si verò, 20. ubi glossa ff. de adil. edict. quod multò magis procedit, quando in praefatione pactum fuit concordatum, ut hic dicunt testes: sic Surd. decis. 71. per totam, part. 1. Card. Mantica. de iac. & ambig. conuent. part. 1. lib. 3. tit. 4. num. 6. 15.

Non obstat autem, quod venditor non teneatur de vitio, seu morbo patenti, & quod venditor tunc videtur oscitanter ignorasse: nam responderetur id procedere, quando emptor, & venditor simul ignorauerunt rei vitium; utroque enim casu repellitur emptor: verum si venditor scivit, emptor verò ignorauit vitium patens, ut hic, tunc venditor teneatur, licet supinè emptor ignoret, quia praeponderat venditoris dolus sic per textum in l. item si oblerit, §. fin. ff. at l. Aquil. & l. si putator, cod. glossa in d. l. queritur, §. fin. in verb. fuisse ff. de adil. edict. quod tantò magis habet locum in casu nostro, ubi emptor non curauit morbum, seu vitium vaccarum aduertere, quia dictus Geminianus eas vendidit, da huomo da bene: dicens etiam, quod inspiceret seipsum, non vaccas, & sic videtur dedisse causam emptori, ne aduerteret ad rei vitium, & habuisse animum decipiendi emptorem, quod principaliter prohibitum est: Gomez. d. cap. 2. num. 48. vers. cuius verba. Bonacin. d. punct. 6. & seq. num. 14.

Dici etiam potest, quod hic morbus non potuit dici patens, quia ut talis sit, oportet quod omnibus appareat, ut puta, si caecus homo venundaretur, aut habens cicatricem euidentem, & periculosam, ad textum in d. l. queritur, §. si nominatim, ff. de adil. edict. hic autem licet apparet quidem levis tumor sub ventre, tamen non indicabat sufficienter morbum interiorem, quod rupta esset vacca; immò coloni vxor excusauit hunc tumorem, quod prouenisset ex petirione cornu ab altera, cui non fuit replicatum, quia sic credidit emptor, sub quo praetextu fuit deceptus, & tamen hoc tantum intueudum est, ne emptor decipiatur, ad textum in dict. leg. prima, §. si intelligatur, ff. de adil. edict.

Non est autem curandum de periti iudicio, quem apparet ex praedictis fuisse allucinatum, sed esto, quod sit leuissimè morbum, ut ipse putauit, tamen stante pacto displicentiae, de quo vidimus, licitum fuit à contractu rescindere,

filire, ad textum in d. l. quod si nolit, ff. de adil. edict. & l. 4. C. eod.

Non obstat, quod tantum morbosa vacca possit redhiberi, quia id procedit quando res inuicem distinctæ sunt, & separatæ, & distincto pretio venditæ, d. l. si plura, ff. de adil. edict. Verum si res venditæ sint ex aliqua ratione coniunctæ, adeo ut earum separatio esset dampnosa, velut in animalibus eiusdem officij, ut hic in bobus aratoris sub eodem iugo laborantibus, tunc contractus in totum rescinditur, & omnes res venditæ redhibentur, nisi partes consentiant in redhibitione vnius tantum, ut habetur in textu l. cum eiusd. cum l. seq. vbi gloss. & communiter DD. & in l. adiles, la 2. §. fin. cum duabus ll. seqq. vbi DD. ff. de adil. edict. Azor. in sum. Cod. de adil. action. num. 24. Bald. in d. l. si pradium, col. 2. vers. sed pone, & ibi communiter DD. C. eod. Gomez. resol. lib. 2. tit. 2. num. 49. in fin. Tusch. d. littera V, conclus. 61. num. 2. 3. & ita censui, & iudicaui, & mea sententia fuit etiam confirmata per iudicem ad quem; unde prædicta volui annotare, quia licet causa esset de paupere regno, tamen frequens est in praxi iudiciorum, & oportet etiam in causis minoribus iudicem cuncta rimari, ut iustitiam faciat.

CAPVT CXIV.

EPITOME.

Inmissus in possessionem vigore testamenti minus solemnis ad pias causas, an sit manutenendus in possessione aduersus hæredem ex testamento solemniori; & multa alia tractantur in materia manutentionis.

S V M M A R I V M.

- 1 Hæres ex testamento solemniori non cancellato immittendus est in possessionem.
- 2 Hæres saysius est manutenendus.
- 3 Scriptura quacunque probat contra producentem.
- 4 Possessio manutenibilis probatur ex fructuum perceptione.
- 5 Testamentum ultimum non tollit primum solemniori, si ultimum est imperfectum.
- 6 Clausula, sine præiudicio, in immissione dat possessionem; conditi nem & non præiudicat.
- 7 Hæres inmissus cum clausula, sine præiudicio, an acquirat possessionem.
- 8 Manutentionem petens debet probare se esse in possessione tempore litis.
- 9 Possessionem præsupponit habere qui petit manutentionem.
- 10 Manutentionem petenti incumbit onus probandi penes se existere realem possessionem.
- 11 Possessio probatur ex instrumentis de tenuta accepta.
- 12 Manutenendus est, qui per instrumentum probat tenutam accepisse.
- 13 Hæres inmissus ex testamento manutenendus est.
- 14 Testamentum primum solemniori tollitur per secundum non solemniori ad pias causas.
- 15 Possessorium remedium, ex l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. est adipiscenda, non retinenda.
- 16 Manutentio non datur in iudicio adipiscenda, nisi post obrentam possessionem.
- 17 Viam quam elegisti, hac tibi pateat.
- 18 Manutentionis iudicium non admittit exceptiones altioris indaginis.

- 19 Statutum allegatum in alieno foro, debet in actis totum produci.
- 20 Statutum de continuata possessione interruptitur, si interim possessio interueniat.
- 21 Hæres extraneus non constituitur in possessione sine actus naturalis apprehensionis.
- 22 Hæres suus continuat in possessione sine apprehensione.
- 23 Statutum Saxoli tollit clericis beneficium statutorum.
- 24 Statutum de successione non habet locum in hereditate Clerici.
- 25 Procurator non sibi, sed domino possidet.
- 26 Asinam possessionem habent, qui alieno nomine administrant.
- 27 Manutentio non datur colonis, & aliis alieno nomine administrantibus, sed domino.
- 28 Possessio procuratoris, & coloni est asinam, & de ea intelliguntur qui dicunt eos possidere.
- 29 Scripturam impugnans non potest iurari ex ea.
- 30 Exactio facta interpretatur iuxta præcedentem titulum.
- 31 Fructus percipiens procuratorio nomine non possidet.
- 32 Exemplum etiam scriptura publica non probat non exhibitio originali.
- 33 Episcopi scriptura est semper priuata extra officium suum, & non probat, nisi recognoscatur.
- 34 Testamentum manu Episcopi scriptum non probat nisi recognoscatur.
- 35 Parochi scriptura etiam ad pias causas non probat, nisi facta recognitione à testibus.
- 36 Manutentionis in iudicio sufficit probare nudam detentionem.
- 37 Manutentionis iudicium non admittit scripturarum impugnationem.
- 38 Manutenendus est hæres inmissus cum clausula, sine præiudicio: alio non existente in possessione.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo manum.

IN vna Saxolensi manutentionis, Presbyteri Collegiales vigore cuiusdam ultimæ voluntatis admodum Reuerendi Domini Hyppoliti Melesij Archipresbyteri Anglosij descriptæ manu Reuerendissimi Caroli Scalie Episcopi Tridentini coram septem testibus petierunt immitti in possessionem bonorum stabiliū prædicti Reuerendi Domini Hyppoliti, existentium in territorio Saxoli, ad terminos l. fin. C. de edict. D. Adr. toll. quod eis fuit concessum, & in executione decreti tenuta dictorum bonorum fuit eis data, & postea comparuit D. Aloysius dicens se hæredem dicti Reuerendi Domini Hyppoliti, & in possessione eius bonorum, petens manuteneri in dicta possessione, & reuocari acta ad fauorem dictorum Presbyterorum, præcipiendo eis, ne amplius eum molestant, fuitque protestatus se non animo instituendi aliquod iudicium ordinarium possessorium, vel petitorium, sed ut provideatur eius manutentioni, hæc deducere. Contra verò Presbyteri dicebant eum non esse possessorem, & ided non esse audiendum in iudicio manutentionis. Quærebatur quid iuris.

Et sanè videbatur dicendum, dicto Domino Aloysio dandam esse manutentionem; tum quia producebat testamentum solemniori dicti Reuer. Domini Hyppoliti eius consobrini, in quo erat institutus hæres, non cancellatum, neque abolitum, iuxta tenorem l. fin. C. de edict. D. Adr. tollend. tum quia etiam ab intestato hæres esse videtur, & cum statutum Saxoli continet possessionem defuncti in hæredem, etiam sine vlla apprehensione, sequitur quod talis hæres saysius sit manutenendus in possessione, cum ei competant remedia possessoria retinenda, & recuperanda: Couar. lib. 3. var. resoluit. cap. 5. numero 6 & præst. quæstionum cap. 17 numero 5. Molin. de primog. Hisp. lib. 3. cap. 23. num. 5. Gabr. conf. 36. num. 10. lib. 1.

lib. 1. Peregr. de fid. art. 47. num. 13. Verall. decis. 223. part. 3. Gratian. discept. 732. num. 7. 8. Lud. Posth. tract. de manut. obseru. 50. num. 7.

Secundò id clarius reddebatur ex eadem scriptura testamenti dicti R. D. Hyppoliti, producta à prædictis Presbyteris, in qua dicebatur, ipsum relinquere prædictæ Collegiæ sua bona stabilia, & fructus decursos, quæ ad præsens possidet Dominus Aloysius Melesius, quæ probat contra producentem, vulgata l. cum precum, C. de lib. caus. Natt. conf. 361. num. 3. Mascard. de probat. conclus. 915. num. 1. Et sic cum per illam scripturam proberetur possessio dicti Domini Aloysij, videbatur quod ei non posset denegari manutentio.

Tertiò hoc idem colligebatur ex petitione dictorum Presbyterorum, qui instabant eum cogi ad reddendam rationem de fructibus ab eo perceptis, & sic dum fatentur eum fructus percepisse, concedunt etiam possedisse, quia ex perceptione fructuum probatur possessio manutentibilis. Masquil. decis. 184. num. 13. part. 4. Lancell. de attent. part. 1. capit. 4. limit. 1. num. 4. Gratian. discept. 615. num. 32. Ludouic. Posth. d. tract. de manutent. obseruat. 23. num. 8. 9.

Neque obstat testamentum productum à dictis Presbyteris, quia licet sit posterius, tamen non tollit primum solemnne, ad textum in l. nolimus, vbi Bald. Salyc. & DD. C. de testament. & maximè, quia non fuit productum originale, sed copia, & exemplum, quod non probat ad effectum manutentionis, vt per dictum Ludou. Posth. obseruat. 12. num. 92.

Neque nocet decretum immissionis dictis Presbyteris fauorabile, & tenuta subinde secuta, eo quòd fuerit concessa cum clausula, Sine præiudicio iurium quorumcumque cuiusque competentium; quia possessio sic tradita est condicionalis, & incerta, quæ impedit quin habens meliora iura sit manutendendus. Put. decis. 32. num. 1. lib. 2. Seraphin. decis. 810. in princ. Rol. diuers. decis. 161. num. 6. part. 4. Peregr. de fid. art. 48. num. 36. Gratian. discept. 732. sub num. 12. Ludouic. decis. 332. num. 4. Ludou. Posth. d. tract. de manutent. obser. 50. num. 4. 5. vbi latè probat eum, qui capit possessionem cum dicta clausula, eam non acquirere in præiudicium alterius possessoris, neque esse manutendendum.

His tamen non obstantibus censui contrarium esse verius in præsentis casu, scilicet denegandam esse manutentionem dicto Domino Aloysio, quia non probauit se fuisse in aliqua possessione dictorum bonorum stabiliu, eo quòd ipsius manutentionis essentiale fundamentum est ipsa possessio, quam debet probare, qui manutentionem petit. Couar. pract. questionum cap. 17. num. 3. Menoch. conf. 268. num. 13. Cristoph. Pal. de tenut. cap. 2. num. 19. & cap. 9. num. 9. Ricc. decis. collect. 1909. vers. & à parte. Farinac. decis. 129. num. 7. part. 2. Lud. Posth. d. tract. obseruat. 15. num. 3. 4. 5. vbi allegat plures Rotæ decisiones; etenim verum est, quod petens manutentionem præsupponit penes se habere possessionem. Giouagn. consilio 9. num. 77. lib. 1. Rot. diuers. decis. 317. in princ. part. 2. Lud. Posth. d. obseruat. 15. num. 1. 2. & manutentio concedenda est possessori antiquiori tempore litis motæ possidentis. Verall. d. decis. 190. part. 2. Ludou. decis. 40. num. 4. 5. Coccin. decis. 325. num. 3. Gratian. discept. 910. num. 12. quæ adèd vera sunt, vt petens manutentionem habeat necesse probare penes se extare realem, & actuale possessionem. Ludou. Posth. d. obseruat. 15. num. 9. 10. & seqq. & num. 16. vbi concludit, quòd mandatum de manutendendo non conceditur ei, qui non probat penes se habere veram possessionem facti.

Et cum Collegiata melius probauerit suam intentionem, quoniam docuit se possidere, & habuisse tenuram dictorum bonorum stabiliu ex instrumento super hoc solemniter facto, in sua possessione manutenda est; certum est enim, quod actualis possessio probatur ex instrumentis productis, ad textum in l. prædia, ff. de acq.

poss. Socin. conf. 205. num. 5. in fin. lib. 2. Rol. conf. 46. num. 18. lib. 2. Surd. conf. 160. num. 1. lib. 2. Seraphin. decis. 1065. num. 1. ad medium. Gratian. d. discept. 732. num. 11. & omnes concludunt ad effectum manutentionis sufficere instrumentum possessionis capræ, illudque facere probationem probatam. Rot. diuers. decis. 174. num. 1. 4. part. 4. Farinac. decis. 690. num. 1. part. 2. Caualer. decis. 181. num. 3. & decis. 432. num. 1. Lud. Posth. d. tract. de manutent. obser. 18. num. 6. & obseruat. 21. num. 6. 7. 8. & seqq. vbi id plenè probat, & in propriis terminis nostris de hærede immisso vigore l. fin. C. de edito D. Adr. toll. quod sit manutendendus, probant Verall. decis. 347. in princ. part. 2. Lud. Posth. d. tract. obseru. 12. num. 16. quod sufficere debet pro victoria dictis Presbyteris.

Non obstant modò in contrarium adducta, & primò non facit ad rem testamentum productum à dicto D. Aloysio, licet sit solemnne, quia prætenditur esse sublatum per secundum etiam nõ solemnne ad causas pias factum, vt per Hostiens. & Ioan. And. in c. ultimo, de solut. Abb. conf. 11. col. 3. lib. 1. Ias. in d. l. nolimus, C. de testament. Alex. conf. 105. col. penult. vers. non obstat, lib. 4. Tiraq. de priuileg. pie cause, priuileg. 2. in princ. & priuileg. 3. per totum. Deinde quia in hoc iudicio manutentionis non congruit remedium immissionis, vigore d. l. fin. C. de edito D. Adr. tollend. quod non est remedium retinendæ possessionis, sed adipiscendæ, vt ibidem concludunt omnes, propter quod impertinens videtur hîc tractare de tali remedio, quia non datur manutentio in iudicio adipiscendæ, nisi post obtentam, & adeptam possessionem, & immissionem. Marchesan. de com. part. 1. de comm. appellat. in poss. num. 73. fol. 931. Ludou. Posth. d. obseruat. 15. numero 6. & tantò minùs debet audiri dictus Aloysius, quia protestatus est, se manutentionis velle instituire iudicium, & non immissionis, & propterea dici potest: Viam quam elegisti, hæc tibi pateat, l. si mulier, §. fin. ff. de eo quod met. causa, §. qua de fullone, vers. sed nostra, Inst. de oblig. ex delict. Bald. in l. 1. C. de execut. rei iudic. Socin. Iun. conf. 46. numer. 7. lib. 2. Vnde melius esse videtur reservare in petitorio, vel possessorio ordinario exceptiones Milefij, quæ requirunt altiore indagine, dum videre oportet, quodnam ex duobus testamentis inuicem sit, quia in iudicio manutentionis non admittuntur exceptiones altioris indaginis. Ruin. consil. 87. in fin. lib. 3. Gozzad. consil. 86. num. 6. Socin. Iun. consil. 97. num. 16. lib. 2. Bero. consil. 57. num. 3. lib. 2. Rol. consil. 21. num. 36. & seqq. lib. 3. Menoch. de adipisc. poss. rem. 4. numero 755. usque ad num. 759. Verall. decis. 342. numero 3. 4. part. 2. Seraphin. decis. 1065. num. 1. Grat. d. discept. 732. num. 13. & 21.

Non obstat statutum Saxoli lib. 2. rubr. 91. de continuanda possessione defuncti in hæredem, quia est statutum laicorum, ad cuius scientiam, & cognitionem non tenetur Index Ecclesiasticus, in cuius foro causa agitur in Ciuitate Regij, & propterea cum allegeretur in alieno foro, & extra patriam, nihil inuauit, nisi integraliter in actis producat: Bart. in l. omnes populi, num. 67. ff. de iust. & iure: & Index non potest supplere super non productis iuribus vulgaribus.

Deinde esto quod huiusmodi statutum potest habere locum, videtur posse responderi, interruptum, & impeditum fuisse effectum continuationis, ex vi, & potentia eiusdem statuti, propter possessionem exceptam à dictis Presbyteris, & quod per possessionem captam ab alio, quàm ab hærede, sit interuersa illius civilissima possessio. Glos. in l. cum miles, in verbo, quasi coniunctim ff. ex quibus caus. mai. Fulg. & Ias. in l. Pomponius, §. questum, ff. de acquir. poss. Castren. in l. si forori, C. de iur. delib. Tiraquell. in tract. de mort. saisit, part. 5. decl. prima. Alex. consil. 82. num. 4. lib. 2. Natt. consil. 237. num. 4. Gabriel de acq. poss. conclus. 9. numero 18. Cocc. in memorab. in verb. decreto Mediolani, Peregr. de fideicommiss. art. 47. numero 14. 15. Verall. decisione 199. part. 2. Farinac. decis. 263.

cif. 263. p. 2. & fuit decifum per Rotam in una Romana vince, 13. Marty 1606. coram Peña, qui hoc admittunt in hærede extraneo, qualis est iste Melefius, qui non conftituitur in poffeffione hæreditatis fine actu naturalis apprehenfionis, per l. 1. §. Scandola, ff. si quis test. lib. effe, & per l. si forori, vbi Bald. & DD. Cod. de iur. ælib. Tiraq. in dict. tract. in præfatione, decl. 3. num. 2. quidquid fit in hærede fuo, in quo DD. aliter sentire videntur. Gabr. conf. 36. num. 13. lib. 1. Peregr. de fid. iur. 47. num. 15. verf. Nifi hæres. Bertazol. conf. ciuil. 100. num. 6. Rim. Inn. confil. 91. num. 15.

Denique respondetur, quod dictus Melefius laicus non potest vti dicto statuto fæculari in foro Ecclesiastico aduersus dictos Presbyteros, cum ab eodem statuto, lib. 1. rub. 11. disponatur, quod statuta illa non profint Clericis, & propterea statutum loquens de fuffeffione, minimè afficit hæreditatem Clerici, nec in ea locum habet: Imol. in cap. quod Clericis, num. 4. verf. Et per hoc, de for. comp. Dec. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ; num. 35. de const. Alex. conf. 44. in fin. lib. 5. Brnn. de stat. excl. fæm. art. 8. quæst. 2. num. 9. Georg. Nat. eodem tract. quæst. 3. numer. 90. Ruinus conf. 195. num. 4. & feqq. vol. 2. Surtus decif. 160. num. 9. Bertazol. conf. ciuil. 63. num. 23. vbi de veriori, & magis communi testatur: Barbat. conf. 63. col. antepenult. verf. Nec est, lib. 4. Alex. Mascard. de interpr. stat. concl. 1. num. 43: vbi inquit, quod ita bis indicatum fuit, quod iustum esse videtur, quia sicut non licet Clericis vti dicto statuto aduersus laicos, ita conueniens est, vt laicis non permittatur eius vfus aduersus Clericos ratione æqualitatis feruandæ.

Non obstat secundum, quod ex eademmet scriptura testatoris prohibetur poffeffio Melefij, iuncto etiam instrumento confecto sub die 16. Decembris 1643. in quo ipse per se, & vti procurator dicti D. Hyppoliti facit fidem Petro Iacobo Teggia de ducat. 100. debitis dicto D. Hyppolito occasione pretij domus emptæ à dicto Aloyfio dicto nomine. Nam respondetur, quod cum dictus Dominus Aloyfius hæc omnia ageret vti procurator dicti R. D. Hyppoliti testatoris, non sibi, sed Domino poffidere dicendum est, l. 1. §. Procuratore, vbi Iaf. in princip. & l. generalis, & l. quamuis, & l. quod meo. ff. de acq. poff. Rot. diuers. dec. 93. num. 2. p. 2. Lud. Posth. tract. de manut. obser. 52. num. 32. 33. & propterea cum isti, qui alieno nomine adminiftrant, vt tutor, Colonus, procurator, habeant solum quamdam nudam, & afuinam detentio nem non manutenibilem, Ang. conf. 112. sub. num. 1. verf. fecundò; hinc est quod fimiles personæ alieno nomine poffidentes non funt manutenendæ, sed domino, quorum nomine adminiftrant, & poffident, datur manutentio, & competit remedium retinendæ ratione ciuilibis poffeffionis, & recuperandæ ratione naturalis, ad textum in §. retinenda, Instir. de interd. Menoch. conf. 612. num. 16. Gratian. difcept. 113. num. 63. & difcept. 283. num. 5. 6. Farinac. decif. 677. num. 7. Lud. Posth. d. obser. 52. num. 33. 34. Causal. decif. 171. per totam. Rota in una Romana de Torniellis, 4. Martij 1616. apud dictum Posthium, dec. 153. n. 1. 2. 3. coram Remboldo. Ex quibus colligitur, quod dictus Aloyfius nullam habebat poffeffionem manutenibilem, & propterea verba testatoris, quæ dicunt eum poffidere, funt intelligenda de illa poffeffione afuina, quam habent procuratores, & adminiftratores, vt veritati conueniant, & repugnantiam non inducant, ad textum in l. non ad ea, ff. de condit. & demonst. l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. Grat. difcept. 264. num. 4. & difcept. 282. num. 29. Rot. dict. decif. 135. num. 5. & cum dictus Aloyfius impugnauerit dictam scripturam, non potest in ea se fundare. Mascard. de probat. concl. 915. num. 4. Menoch. præfump. 45. num. 16. lib. 2.

Et quamuis dictus Dominus Aloyfius in dicto instrumento videatur etiam seipsum obligare, & eius bona propria, & non solum agere poffefforio nomine, sed etiam proprio, propter illam claufulam, pro sententiâ;

tamen id cenfetur facere ad cautelandum debitorem, qui voluit esse securus in folutione. Nam dum agit etiam vti procurator dicti testatoris, impossibile est in bonis eius proprio nomine quidquam agere, cum exinde fupponat testatorem adhuc viuere, ftante quod morte principalis cellat mandatum, & propterea exactio per eum facta interpretari debet iuxta præcedentem procuratoris titulum. Rot. diuers. decif. 262. num. 5. parte 1. Rota d. dec. 135. num. 3. quod satis confirmatur, quia in dicto instrumento pactum fuit, quod si vnquam dictus debitor reciperet molestiam occasione dictæ folutionis, pretium folutum cenfetur folutum in forma depofiti, ad finem illud foluendi, cui de iure.

Non obstat tertium de fructibus ab eo perceptis, quia fuae loquamur de illis, quos percepit in vita testatoris, fuae post eius mortem, cum appareat eos percepiffe procuratorio nomine dicti testatoris, nullam acquifuit poffeffionem: Rota d. dec. 135. n. 1. Ludou. Posth. obser. 52. n. 33. 34. qui alios allegat.

Et quamuis procurator Presbyterum in quadam instantia dicat Melefium non esse audiendum in peritorio, nisi prius reddiderit computum de aliis pecuniis ad eius manus peruentis de furibus testatoris, & nisi prius conftitutus in poffeffionem dictis eius principalibus; & folutis omnibus expensis in iudicio, poffefforio factis, inftans ita declarari antequam ad vltiora procedatur; tamen propter hoc non est arguendum, quod neger dictos Presbyteros esse in poffeffione, & aduerfarium fateatur poffidere, quia cum dictus Presbyterorum procurator profiteatur se victorem in poffefforio, non est præfumendum, quod eodem instante admittat poffeffionem in aduerfario, quem negat etiam audiri in peritorio; & propterea dicta verba funt congruè interpretanda iuxta præcedentia, vt petat prius sibi reftitui fructus decurfos & pecunias per dictum Aloyfium exactas: Rota d. decif. 135. n. 5. 6.

Minus obstat quod testamētum pro dicto D. Aloyfio fit folemne, nostrum verò imperfectum; nam vtique si dictus Aloyfius concurriffet in iudicio omiffionis, fortè obtinuiffet ostendens testamētum folemne, eo quod nos habeamus tantum exemplum scripturæ priuatæ, quod minimè probat, non exhibito originali, etiamfi effer exemplum scripturæ publicæ; ad textum in cap. cum dilectæ, vbi DD. de confirm. vtil. vel inutil. cap. fin. de fid. instrum. Gloffa in cap. Abbat, de verb. fignific. Mascard. de probat. conclus. 711. in primis nofter Modern. Parisienf. de mor. Paris. tit. 1. glof. 1. §. 8. in verb. de non cremant. numer. 33. Carol. Iafon. in fua Razemat. Iuris ciuil. 85. numer. 1. Sigifmund. Scaec. in prax. de iud. cauf. ciuil. lib. 2. capit. 11. numer. 593. & feqq. Genua de fcrip. priuat. lib. 1. quæst. 16. numer. 2. 3. 4. quod multò verius est in cafu nostro, vbi etiamfi exhiberetur originale, fidem non faceret, nisi testibus in iudicio deponentibus, licet enim testamētum prædictum pro Presbyteris fit scriptum manu Epifcopi, adhuc tamen dicitur scriptura priuata, & per confequens nullam fidem facit, nisi legitime recognofcatur, quoniam scriptura Epifcopi non habet vim publicæ scripturæ, sed priuatæ, tam in contractibus, quam in testamētis, vt perbellè inquit Baldus in cap. cum à nobis, numer. 10. vbi etiam gloffa de testibus. Rebuff. in fua tract. de chirog. & cedul. recog. num. 1. Genua in dict. tract. de fcrip. priu. lib. 1. quæst. 4. num. 19. & lib. 3. de litteris Epifcopi, concl. 1. n. 31. quia hæc non fpectant ad eius officium; quod aded verum est vt neque ad pias caufas scriptura Presbyteri etiam Parochi non Notarij probationem inducat, quia priuilegium piæ caufæ non fupplet inhabilitatem fcribentis, per textum in l. fraudem, §. si quis, vbi Baldus sic docet, ff. de mil. testam. & conf. 120. num. 1. Capra conf. 57. Paris. conf. 146. n. 2. 3. lib. 4. Præteus conf. 80. num. 36. Bonel. conf. 37. n. 5. 6. Genua d. tract. lib. 1. q. 11. n. 4. 5. 6. vbi hanc rem examinat.

Verum quia hic non tractatur amplius de immiffione, sed de manutentione, non attenditur amplius, quis habeat meliora iura, & an possessio sit iusta, vel iniusta; sed tantum, an quis possideat; sufficit enim probare nudam detentionem; & solam facti insistentiam. Couar. *pract. 99. cap. 17. num. 4. vers. in specie*, Menoch. *de rein. p. ff. rem. ultim. num. 36. Cenc. de cens. part. 2. cap. 2. questio. 5. art. 2. in addit. sub num. 5. Rot. diuers. decis. 423. num. 1. part. 1. Farinac. decis. 512. in fin. part. 1. Ludouif. decis. 275. num. 12. Coccin. decis. 99. num. 4. Rot. decis. 251. num. 2. post Ludouic. Posth. d. tract. de manut. obseru. 15 num. 18. 19. 10. ubi multos allegat. Et propterea in hoc iudicio manutentionis non admittitur scripturarum impugnatio, aut redargutio. Menoch. *d. rem. ultimo, num. 43. Capyc. decis. 55. in fin. Roderic. de annu. redd. lib. 1. quest. 17. numero 37. versic. ultim. Giouagn. consil. 14. numero 73. lib. 1. Ludouic. Posth. d. tract. obseruat. 70. numero 1. 2. 3. ubi multa allegat. Vnde non est hic querendum de validitate testamentorum, cum queratur de sola facti possessione, & questio validitatis est remittenda in alio iudicio, quia licet testamentum posterius habeat formam priuatae scripturae, tunc forte facta debita recognitione apparebit esse solemne, & in forma probanti.**

Ultimo non obstat, quod immiffus in possessionem cum clausula, *sine prauidio*, non acquirat possessionem, quia id procedit, si constet tunc temporis alium possedisse: verum si non apparet alterum fuisse in possessione, tunc ille sic habens possessionem cum dicta clausula est manutenendus, ut per Boccac. *de interdicto, vi possideris, cap. 2. num. 62. Honded. consil. 86. num. 52. lib. 2. Gratian. c. septe. 317. num. 31. Beltram. ad Ludouif. decis. 332. num. 6. Farinac. decis. 513. num. 1. & seqq. parte 1. Caualier. decis. 633. num. 56. Ludouic. Posth. d. tract. obseru. 50. num. 8. ubi alios allegat.*

Ex quibus bene resultat, manutentionem fuisse dandam dictis Presbyteris, cum dictus D. Aluysius non probauerit se possidere, licet petierit terminum ad probandum suam possessionem, eamque capitulauerit. Et idem forte videns succumbere, omisso possessorio, voluit transire ad petitorium, in eo petens assignari terminum ad probandum, licet postea poenitenti ductus remeauerit ad possessorium, & fuerit necesse singula discutere, ut supra dictum fuit. Sic ergo censui, & iudicaui, & iuri conuenire existimaui.

CAPVT CXV.

E P I T O M E.

Clericus pugnans in duello priuatur non solum beneficiis Ecclesiasticis, sed etiam pensionibus, & quomodo id procedat.

S V M M A R I V M.

- 1 Duelli poenas qui tractans, remissio.
- 2 Duellans ipso iure excommunicatur, & absolutio reservatur Pontifici.
- 3 Duellans clericus committit delictum depositione dignum.
- 4 Clericus pugnans in duello priuatur beneficiis, & inhabilis ad eos redditur.
- 5 Beneficij incapax dicitur etiam incapax pensionis.
- 6 Pensio, & beneficium iisdem modis amittuntur.
- 7 Pensio dependet a beneficio.
- 8 Excommunicatus est incapax pensionis.
- 9 Pensio non est quid spirituale, & potest dari laico.

- 10 Beneficij appellatione non venit pensio.
- 11 Spurius non potest habere beneficium patris; potest tamen habere pensionem super eo.
- 12 Pensio non venit appellatione beneficij in materia odiosa.
- 13 Pensio venit appellatione beneficij in causa heresis.
- 14 Pensio beneficij nemine contrahitur in favorabilibus.
- 15 Pensio non potest reservari excommunicato, nisi absoluitur ad effectum.
- 16 Pensionem perdit infordegens in excommunicatione per annum.
- 17 Excommunicatus non facit fructus beneficij, vel pensionis suos.
- 18 Pensionis dua species, alia prophana, alia rei spiritualis annexa.
- 19 Pensio datur loco beneficij, & qua sit.
- 20 Pensionem habentes tenentur recitare officium B. M. V.
- 21 Inhabilitas ad beneficium est etiam inhabilis ad pensionem.
- 22 Spiritualia, & spiritualibus annexa eodem modo indicantur.
- 23 Pensio qua datur in titulum, quomodo fiat.
- 24 Sententia priuatoria beneficiorum continet pensiones, quae dantur in titulum.
- 25 Pensio nunquam potest dici proprie beneficium.
- 26 Pensionem obtinens perinde est ac si haberet beneficium.
- 27 Pensionis mentionem facere debet impetrans beneficium.
- 28 Sententia priuatoria beneficiis an perdat pensiones.
- 29 Constitutio poenalis potest esse favorabilis.
- 30 Pensionis causa coram iudice Ecclesiastico tantum tractanda.
- 31 Poena ipso iure infligenda non incurritur ante sententiam declaratoriam.
- 32 Censura ipso iure lata non requiritur sententiam iudicis declaratoriam.
- 33 Duelli poena ut incurrantur, requiritur iudicis declaratoria.
- 34 Duellans clericus suspendendus est, non deponendus.
- 35 Duellans laicus non fit inhabilis ad beneficiandum.
- 36 Miles clericus priuatur pensione.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

Annis praeteritis ante pestilentiam mox subsecutam, quidam Clericus in manibus Pontificis resignauit quoddam beneficium simplex ad fauorem alterius cum reservatione annuae pensionis, qua admissa obtinuit etiam a Sanctissimo, ut posset dictam pensionem exigere, etiam si in habitu clericali non incederet; dum vero militis incumberet, prouocauit quemdam nobilem ad singulare certamen, quod solemniter fuit peractum patrinis adhibitis, sine tamen laesione alicuius eorum. Verum obrenta absoptione a censuris, petebat pensionem a resignatario, qui recusabat eam soluere dicens, quod extincta iam fuerat, ex causa dicti, duelli quod grauissimis poenis persecuti sunt Concilium Trident. sess. 25. cap. 19. de reform. Pius IV. constitutione, quae incipit: *Ea quae*, de anno 1560. Gregor. XIII. constitutione, quae incipit: *Ad tollendum*, de anno 1582. & ultimo Clemens VIII. constitutione, quae incipit: *Illius vices*, de anno 1592. quibus ipso iure excommunicantur sic duello pugnantes, & absolutio reservatur Pontifici, ut statuit Clemens VIII. in dicta sua constitutione, ut videre est apud Quarant. verb. *Duellum*. Sayr. de censur. lib. 3. cap. 31. a num. 21. Caball. de omni genere homicid. n. 76. & seqq. Reginald. in prax. for. poen. lib. 21. cap. 7. num. 75. Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 39 num. 19. Bonac. de censur. disp. 2. num. 1. 15. Barbof. de off. Episc. part. 2. alleg. 50 n. 120. Azor. moral. part. 3. lib. 1. cap. 6. ubi ponit poenas contra duellum. Queritur quid iuris.

Et sanè non vidi apud quemquam hanc quæstionem in terminis tractari, an pugnans in duello priuatur pensionibus; nihilominus si rationibus licet discurre, videtur dicendum, quod dictus Clericus remanserit priuatus dicta pensione; tum quia duellando commisit delictum depositione dignum, ut in cap. 1. de Cler. pugnans. in duell. vbi Abbas & DD. tum quia Pius I V. in dicta constitutione, quæ incipit: *Es qua*, 21. §. 4. contra sic duellantes statuit, quod si Ecclesiastici fuerint, ultra excommunicationem ipso facto incursum, etiam omnibus, & singulis Ecclesiis, Monasteriis, dignitatibus, & aliis beneficiis Ecclesiasticis per eos obtentis, seu in quibus, & ad quæ ius eis competit, eo ipso sint priuati, & ad illa, ac alia in posterum obtinenda inhâbiles existant, necnon illa tantum quam per priuationem huiusmodi vacantia ab aliis impetrari possint, ut apud Sayr. d. c. 31. n. 21. Bonacin. de censur. in particulari, extr. Bull. Can. disp. 2. q. 3. punct. 48. propos. 3. n. 21.

Vnde colligitur, quod sicut iste duellator priuatur beneficio, ita etiam priuatur pensione; tum quia incapax beneficii, est etiam incapax pensionis, ut inquit Nauar. de temp. ord. lib. 11. conf. 11. num. 2. vbi quod hoc est de stylo Curia, qui est seruandus. Sanchez de precept. Decalog. lib. 2. cap. 28. num. 36. Farinac. decis. post. 246. num. 2. par. 2. vbi quod pensio vacat sicut beneficium, & isdem modis amittitur, ut dixit etiam Hieron. Gabr. consil. 1871. num. 11. lib. 2. tum quia pensio est fructus, & pars beneficii, & beneficio accessoria, ac ab eo dependens, & idè debet iudicari ad instar principalis. Imol. in Clem. 1. §. 11. vers. circa secundâ, de suppl. negl. Pralat. Gigas conf. 14. n. 4. in verbis Sanchez in Decal. d. c. 28. num. 36. vers. secundò. Farinac. decis. posthum. 585. n. 3. p. 2.

Accedat, quod pugnans in duello est ipso facto excommunicatus, ut vidimus; & certum est, quod excommunicatus est incapax pensionis, cum habeatur pro mortuo circa spiritualia: latè Gigas de pension. q. 14. num. 1. & num. 9. ac per totum, & q. 36. num. 5. Tolet. in summi. in edit. Rom. lib. 1. c. 13. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 5. num. 15. Paris. de resign. benef. lib. 4. quest. 3. num. 28. Garz. de benef. p. 1. cap. 5. num. 130.

Veruntamen in contrarium multa dici possunt, & primò nullum extare Canonem, qui priuet pensionibus sic duellantem; & licet Pius IV. eum priuet beneficiis, tamen talis constitutio uti odiosa, & pœnalis non est extendenda ad pensionem, quæ non est beneficium Ecclesiasticum, nec quidquam spirituale, cum possit etiam dari laico. Gigas de pension. quest. 1. num. 1. & quest. 21. in princip. & pulchrè in consil. 30. num. 1. 2. Rip. in capit. 2. num. 128. de iudic. Bursat. consil. 178. num. 27. lib. 2. Grassi. decis. 91. num. 5. Garz. de benef. p. 1. cap. 5. num. 7. Borell. in summi. decis. p. 1. tit. 30. num. 111. & propterea appellatione beneficii non venit regulariter pensio, nisi largo modo, ut concludit latè Gigas de pension. quest. 28. num. 10. & seqq. & dict. conf. 30. numer. 1. Franch. in cap. quæst. 11. num. 2. vbi DD. de prebend. in 6. Nauar. consil. 11. de constit. num. 8. Paris. de resign. benef. lib. 1. quest. 10. num. 69. Suarez de censur. disp. 15. sect. 1. numer. 7. Gonzal. ad reg. Cancell. 8. gloss. 5. §. 5. Garz. dict. tract. part. 1. cap. 5. num. 3. vbi multos allegat.

Vnde videmus quod licet filius spurius prohibeatur habere beneficium aliàs ab eius patre obtentum, non tamen prohibetur habere super eo pensionem, ut probat Gigas dict. consil. 4. num. 2. 3. & sequitur Rota ut apud Farinac. decis. posthum. 12. num. 1. 2. 3. p. 2. quæ respondet, & tollit contraria; etenim in materia stricta, & odiosa, vel pœnali, qualis est ista, pensio non venit appellatione beneficii, ut docent Baldus, Abbas & Felin. in cap. ad audientiam, el. 2. de rescript. Gomez. in dict. cap. quamvis, in princip. de prebend. in 6. Anan. in cap. non satis, col. 2. de simon. Gigas de pension. quest. 94. numer. 4. Crescent. decis. 14. num. 1. de re iud. Borell. dict. tit. 30. numer. 116. Gratian. discept. 397. numer. 14. 15. vbi ampliatur etiam si I. B. Ciarlunij contron. for. Tom. 1.

verba sint generalia, & geminata, quod tamen non procedit in causa hæresis, quia tunc pensio veniret appellatione beneficii, & priuatus beneficio, amitteret etiam pensionem, propter fauorem fidei, ad textum in cap. quicumque, §. hæretici, iuncta glossa in verb. beneficium, de hæret. in 6. Gigas dict. quest. 94. numer. 7. Gratian. dict. discept. 397. num. 16. latè Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 28. num. 36.

Quæ autem ex aduerso adducuntur, videntur procedere in fauorabilibus, in quibus appellatione beneficii utique continetur pensio, quia largo modo est beneficium, ut per Gigas de pension. quest. 28. numer. 18. & quest. 94. num. 8. Borell. dict. tit. 30. num. 114. sicut enim odia restringuntur, ita fauores debent ampliari, cap. odia, de reg. iur. in 6.

Et quod dicitur de excommunicato, ut non possit habere pensionem, intelligitur ut ei non possit nouiter reseruari, nisi absoluitur; & propterea solet semper apponi in Bullis reservationis illa clausula, *ab'orientes à vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti ad effectum presentium dumtaxat consequendum*, ut bene inquit Gigas quest. 14. numer. 9. Si verò antea habeat pensionem, eam non perdit, nisi per annum infordeat in excommunicatione, ex duritia cordis, & in contemptum clauium. Gigas conf. 33. n. 4. 5. 9. 10. Benè verum est, quod excommunicatus, antequam absoluitur, non facit fructus pensionis suos, sicut nec beneficii, & sic titulus pro illo tempore non tenetur soluere pensionem, & si solueret ignoranter, posset repetere: ita Suares tom. 5. disp. 13. sect. 1. 9. & sect. 2. n. 21. & fuit dictum in una Valentina pensionis, 31. Ian. 1600. coram D. Litta, ut testatur Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 131. 132. 133.

Quid dicendum? Sanè pro solutione casus oportet distinguere, & declarare, duplicem esse pensionis speciem; alia enim datur titulo sæculari, & uti laico assignatur in stipendium pro seruitio temporali, vel pro pullandis campanis, aut ad aperiendum fores Ecclesie; & sic pro remuneratione laborum; & hæc sanè est prophana, & laico dari potest, nec continetur sub beneficii nomine: Bald. in d. c. ad audientiam, il. 2. vbi Felin. col. 1. de rescript. Corn. conf. 12. vol. 2. Gigas de pension. q. 67. n. 3. & conf. 33. n. 10. Duard. de benef. lib. 6. cap. 4. Mandos. reg. 19. Cancell. quest. 11. num. 2. Garz. d. tract. de benef. p. 1. cap. 5. num. 3. 8. 9. 134. & hæc species pensionis hodie non est in usu, & vix vnquam practicatur. Alia igitur est pensio, quæ datur in titulum, & quæ est in usu, & ferè loco beneficii assignatur, ut decentius sustentari valeat, vel pro alimentis, & præferri quando fuit assignata ex eo, quod quis renunciauit beneficium cum reservatione pensionis, ne nimum dispendium patiatur, vel cessit liti, & causæ, ut fit tota die cum eadem reservatione; tunc pensio non est quid merè temporale, sed spirituali annexum dependenter à beneficio, & loco beneficii subrogatur, & videtur dari in titulum, adèd ut in impetratione beneficii de ea sit facienda mentio: sic per textum in d. cap. ad audientiam, vbi DD. de rescript. Innoc. de Compost. in cap. postulasti, eodem, Calder. conf. 30. in fin. de prebend. Gigas de pension. quest. 67. num. 4. & conf. 33. num. 10. vers. aut sumus. Mandos. dict. quest. 11. num. 2. Nauar. in Manual. cap. 25. n. 111. & conf. 59. de simon. Gabriel. conf. 191. n. 8. lib. 2. Redoan. de spol. Eccles. §. ex his, num. 6. Paris. de resignat. benef. lib. 6. quest. 4. num. 54. & censuit Rota in una Britoriens. 2. Decembris 1588. & 3. Maij 1586. coram D. Gipsio, & sic ita esse, latè probat Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 9. 10. 11. 18. 19. 20. & multis sequentibus, vbi multis rationibus id probat, & maximè hodie, cum pensionarius teneatur ad recitandum quotidie officium paruum B. M. V. ex constitutione Sixti V. & sic pensio datur propter officium, sicut beneficium, ad quod nullo modo obligatur qui habet pensionem prima ratione, scilicet titulo sæculari: Garz. d. c. 5. n. 68.

Cum igitur clericus noster habuerit pensionem ex causa

- causa resignationis, ne ex renunciatione nimium dispendium patiatur, sequitur talem pensionem esse quid spirituali annexum; & idè de ea iudicandum esse sicut de beneficio, & venire sub nomine beneficij, etiam in pœnibus, & odiosis, adè vt inhabilitatus ad beneficia sit etiam inhabilis ad talem pensionem. Nauar. d. conf. 11. n. 2. de temporibus ordin. Gigas d. conf. 33. n. 9. vers. pramissis, & n. 10. vers. aut sumus. Crescent. d. decis. 14. n. 3. de sententia, & re iud. Paul. de Rom. tract. de pension. qu. 6. Rot. diuers. decis. 109. lib. 2. p. 3. Ioan. Nicol. Gimon. in Enchirid. benef. tit. 1. cap. 10. num. 6. Sanchez d. cap. 28. num. 36. Garz. di. part. 1. cap. 5. num. 121. 125. 125. Borrell. in summ. decis. p. 1. tit. 30. num. 112. 117. quæ sanè vera sunt, & probabilia, tum propter verisimilitudinem mentis statuentis, tum propter rationis identitatem, quoniam idem iudicandum est de spiritualibus, & de eorum annexis, & dependentibus. Sanchez in Decalog. lib. 2. d. c. 28. n. 36. Farin. d. decis. posthum. 585. num. 3. p. 2. quod cum verum sit, multò magis procederet in ea pensione, quæ propriè datur in titulum, velut quando ex pingui beneficio extrahitur certa pensio, vt deinceps sit beneficium Ecclesiasticum; hæc enim verè est beneficium, licet alio nomine nuncupetur; sed non est ius in nomine, ad textum in c. conquærente, vbi Abb. num. 5. de cler. non resid. Card. in Clem. 1. 5. eadem, n. 4. de supplend. negl. Pral. Gigas de pens. quæst. 28. n. 20. & conf. 33. n. 9. vbi inquit quod sententia priuatoria quorumcumque beneficiorum solum eas pensiones comprehendit, quæ dantur in titulum. Cucch. inst. maior. lib. 5. tit. 7. n. 17. alios allegat Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 5. 6. & idè hæc pensiones non sunt in vsu.

- Verumtamen non per hoc credas pensionem, quæ hodie est in vsu, & loco beneficij clerico, vt tali assignatur, vt commodius sustentari valeat, vel ne nimium dispendium patiatur, esse verè, & propriè beneficium, quia nō est tale propriè, & strictu modò. Sarnicel. de infir. 9. 16. Gigas d. q. 28. n. 10. Paris. de resign. benef. q. 25. n. 7. 8. & multis seqq. vbi ponit differentias inter pensionem, & beneficium, & idem Paris. de confid. benef. q. 58. num. 58. Garz. de benef. p. 1. c. 5. n. 48. 52. vbi Rota sic censuit. Ant. Riccilulus tract. de iur. person. extr. Eccl. grem. lib. 7. cap. 5. num. 27. sed ita dictum est, quia cum talis pensio sit rei spirituali annexa, & succedat loco beneficij, perinde est, ac si ille pensionem retinens haberet beneficium, ad textum in di. cap. ad audientiam, vbi DD. de rescript. Innoc. in di. cap. postulasti, alios congerit Garz. di. cap. 5. n. 8. 1. vbi probat quod idè impetrans beneficium debet facere mentionem de pensione, quam habet.

- Non obstat ergo, quod priuatus beneficio intelligatur non priuatus pensione, nisi sit talis, quæ datur in titulum, quia hoc procedit in sententia hominis priuatoria, quæ cum sit stricti iuris, si priuat clericum beneficiis, non extenditur ad pensiones, vt in his terminis loquuntur Gomes. super reg. Cancell. de annal. quæst. 21. Gigas di. conf. 33. num. 9. Crescent. di. decis. 14. num. 2. de sententia, & re iud. Garz. di. tract. de benef. p. 1. cap. 5. n. 124. nos autem versamur in constitutione, quæ licet sit pœnalis, est tamen fauorabilis respectu animæ; prohibita enim sunt duella, ne homines moriantur in quasi certo damnationis statu, sicut etiam constitutiones contra hæreticos factæ sunt pœnales, & tamen quia sunt factæ fauore fidei, quasi fauorabiles extenduntur à beneficiis ad pensiones: Gigas di. quæst. 94. numer. 7. Gratian. di. discip. 397. num. 16. Sanchez di. lib. 2. cap. 28. numer. 36. Garz. de benef. part. 1. cap. 10. sub num. 79. vers. quod si priuantur, vbi Rota sic extendit constitutionem pœnalem à stricta significatione beneficij ad latam pensionis; cætera nihil nocent, quin concludere valeamus hunc clericum duellantem fuisse eo ipso non solum beneficiis, sed etiam pensionibus priuatum vigore dictæ Constitutionis Pij IV. à cæteris Pontificibus confirmatæ: & cum sit causa spiritualis, à solo Iudice Ecclesiastico poterit cognosci, qui de pensionibus solus habet cognitionem.

Gigas pens. quæst. 99. numer. 3. & numer. 13. & conf. 14. num. 6.

Animaduertendum est autem, quod licet sic duellans ipso iure sit priuatus beneficiis, & pensionibus, tamen debet declarari eis priuatus, quoniam in pœnis ipso iure incurfis necessaria est sententia declaratoria, ad quam etiam pars est citanda, ad textum in cap. cum secundum de heret. in 6. Felin. in cap. Rodolphus, num. 63. de rescript. Glossa & Abbas in Clement. præsent. de censibus, Gigas di. conf. 14. num. 7. in terminis Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 39. num. 32. vbi inquit quod licet respectu censurarum ipso iure latorum non requiratur alia sententia, tamen aliæ pœnæ ex duello prouenientes, vt infamia, proscriptio bonorum, priuatio beneficiorum, amissio loci, vbi duellum exercetur, elarè requirunt Indicis sententiam: & ita Ioan. Guttier. can. qq. lib. 2. cap. 5. num. 28. Vgolin. de simon. tab. 1. cap. 21. §. 3. vers. quoad priuationem. Azor. inst. mor. p. 1. lib. 5. cap. 8. quæst. 3. Suarez de cens. tom. 5. disputat. 27. sect. 1. num. 8. ad fin. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 29. num. 63. & cap. 34. numer. 143. 147. & 148. pulchrè Bonac. de legibus disputat. 1. quæst. 1. punct. 7. num. 11. Rot. diuers. decis. 30. num. 6. lib. 3. p. 3. Farinac. decis. posth. 255. numer. 2. p. 1. vbi Rota iudicat, quod etiam si incuratur pœna priuationis ipso iure, adhuc est necessaria declaratoria facti sententia, per quam incurritur talis priuatio.

In hac autem materia duelli, ne putes Clericum esse deponendum, pro vt videtur importare textus in di. cap. 1. de cler. pugnans in duell. quia cum ille textus dicat licere Episcopo cum eo dispensare, DD. communiter intelligunt illum canonem non loqui de propria depositione, in qua vix Papa dispensat; sed de suspensione, adeo, vt nec ipso iure sit suspensus, sed suspendendus: Nauar. in summ. cap. 27. n. 156. Henriquez lib. 13. de excommunicat. cap. 39. num. 23. Salzed. in præf. Bernard. Diaz, cap. 100. in princip. Suarez tom. 5. p. 3. disputat. 31. sect. 4. num. 48. Manub. tom. 1. summ. secunda edit. cap. 73. in fin. pulchrè Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 39. num. 18. qui sic rem declarat. Bonacin. de censur. disput. 2. quæst. 6. punct. 2. num. 13. Vt autem quis incurrat inhabilitatam ad beneficia, necesse est, quod tempore duelli esset clericus, quia talis pœna non ligat laicos. Rot. diuers. p. 3. lib. 3. decis. 30. numer. 2. 3. 4. Sic igitur concludo, & iuris esse censeo, non attento quod inceserit in habitu laicali, quia non per hoc cessat esse clericus, cum ex Indulto Apostolico habeat, vt sine eo possit incedere, & pensionem exigere; quod tamen debet intelligi, dummodo non se immisceat enormitatibus, vel suscipiat habitum, qui sit contrarius habilitati retinendi pensiones, veluti si duceret uxorem; & propterea iste clericus duellando fecit actum repugnantem statui clericorum, & punibilem ac odiosum: vnde si clericus factus miles, & militati seruitio ascriptus perdit non solum beneficia, sed etiam pensiones, vt per Laur. in Clem. 1. §. eadem, vbi Card. num. 5. Imol. num. 3. de suppl. negl. Pralat. idem Card. in Clem. 1. n. 19. de reb. Eccles. non alien. Paul. de Rom. tract. de pension. cap. 3. numer. 4. Caccialup. in eodem tract. quæst. 15. Gigas eodem tract. quæst. 15. & idem Gigas eodem tract. quæst. 65. & latius Anton. Riccilulus tract. de iur. person. libro 7. capit. 5. numer. 26. quanto magis debet esse priuatus qui pugnat in duello, cum facit actum adè militarem, & inhumanum, vt etiam militibus sit interdictus: & sic teneo pensionem esse extinctam, beneficiumque remansisse liberum. Dubium istud fuit propositum ab vtraque parte in Curia Romana, sed non decusum, quia partes deuenerunt ad accordium titulari multum fauorabile.

CAPUT CXVI.

EPI TOME.

Hospitale, quando censeatur Ecclesiasticum, & gaudeat immunitate Ecclesiarum, & an absens, pro quo facta est pax, censatur ante ratificationem in pace comprehensus, adeo ut offendens, vel offensus dicatur proditor.

S V M M A R I V M.

- 1 Hospitale carens Ecclesia, vel Campanili dicitur laicale.
- 2 Hospitalis prophani multa signa.
- 3 Hospitale laicorum non gaudet immunitate Ecclesiastica.
- 4 Immunitate Ecclesia gaudent non solum loca sacra, sed etiam religiosa.
- 5 Hospitale Episcopi auctoritate fundatum dicitur locus, religiosus.
- 6 Immunitas competit omnibus locis piis.
- 7 Hospitale Ecclesiasticum gaudet immunitate Ecclesiarum.
- 8 Hospitalis Rector non durat ultra triennium.
- 9 Hospitale dicitur religiosum, si Episcopus ei deputat rectorem.
- 10 Hospitale est prophanum, si in eo Episcopus nunquam exercuit iurisdictionem.
- 11 Hospitale prophanum nemo potest impetrare ab Episcopo.
- 12 Hospitalis religiosi signum est Ecclesia, & Campanile.
- 13 Hospitale religiosum potest esse sine Ecclesia.
- 14 Episcopi Palatium absque Oratorio gaudet immunitate Ecclesia.
- 15 Seminarii domus gaudet immunitate Ecclesia.
- 16 Hospitale prophanum non potest habere Ecclesiam, vel Altare.
- 17 Ecclesia nondum benedicta gaudet immunitate.
- 18 Hospitale merè laicale an possit visitari ab Ordinario.
- 19 Hospitale merè saculare potest destrui, & renocari.
- 20 Hospitale laicorum non est capax legatorum.
- 21 Hospitalis bona an possint alienari absque solemnitatibus.
- 22 Hospitale tenetur ad onera ordinaria.
- 23 Hospitale religiosum non soluit onera extraordinaria.
- 24 Hospitale ubi est modica hospitalitas, adhuc est religiosum.
- 25 Hospitale efficitur religiosum ex consensu Episcopi subsequenti.
- 26 Hospitale dicitur religiosum, si intitulatur sub nomine alienius Sancti.
- 27 Hospitale est eiusdem naturæ cum eo, in cuius locum subrogatur.
- 28 Proditorie interficiens aliquem, priuatur beneficio immunitatis.
- 29 Proditor dicitur, qui sub titulo pacis alium interfecit.
- 30 Immunitate nemo priuatur, nisi si scus plenè probet delictum exceptum.
- 31 Inimicum interficiens à retro non dicitur proditor.
- 32 Mediator pacis non est idoneus testis ad pacem probandam.
- 33 Proxenetæ etiam non salariatus, non est idoneus testis.
- 34 Testis non benivolus nihil probat.
- 35 Testis non creditur etiam ob leue odium partis.
- 36 Testis non probat, qui dat contestem aliter disponentem.

I.B.Ciarlinij controu. for. Tom. I.

- 37 Testis patiens plures defectus nihil probat.
- 38 Testi impossibilia, vel inuicem similia deponenti non creditur.
- 39 Testis deponens de tractatu non probat conclusionem.
- 40 Proditor non dicitur ante pacem ratificatam ab absente.
- 41 Absens à pace pro eo facta, quando in ea dicatur comprehensus.
- 42 Pax facta pro absente, an obliget ante ratificationem.
- 43 Pace inter plures facta, etiam pro absente non ligat aliquam partem ante ratificationem.
- 44 Absens à pace non obligatur, nec obligat, nisi ratificet.
- 45 Pacem faciens pro filio absente quomodo obliget aduersarium.
- 46 Pater quomodo possit pacem facere pro filio.
- 47 Absenti per stipulationem in no queritur ius antequam ratificet.
- 48 Castrensis opinio damnatur.
- 49 Ratificatio quomodo debet extorqueri ab absente.
- 50 Pax stipulata an possit renocari ante ratificationem absentis.
- 51 Pax quomodo rumpatur quoad pœnam conventionalem.
- 52 Ratificatio pacis debet fieri re integra.
- 53 Aequalitas debet seruari inter partes.
- 54 Causa noua excusat à pœna pacis violata.
- 55 Pacis violata pœna non intrat ob noxam causam, etiam leuem.
- 56 Causa noua quam excuset à pœna pacis violata.
- 57 Primi motus non sunt in nostra potestate.
- 58 Vratata cubitalis est sufficiens pro noua causa.
- 59 Offendens presumitur motus ex noua causa.
- 60 Causa noua potest probari per coniecturas, & semiplenè.
- 61 Pacis violator non dicitur offendens ex noua causa.
- 62 Immunitati Ecclesiastica est fauendum etiam in dubio.
- 63 Appellatio non datur à sententia priuante reum immunitate Ecclesia.
- 64 Fiscus non appellat à decreto reum esse restituendum Ecclesia.
- 65 Fiscus non solet appellare.
- 66 Appellatione remota pro una parte, prohibetur etiam pro alia.
- 67 Bulla Gregoriana, in cuius fauorem sit facta.
- 68 Farinacius declaratur.
- 69 Appellare permittitur à notoria iniustitia, non obstante clausula, remota appellatione.
- 70 Immunitas seruanda est reo, non obstante sententia Episcopi.

Ne scribam vanum, duc pia Virgo
manum.

IN vna Saxolensi primò quæ situm fuit, an Camillus Zinanus, qui Iacobum de Clericis interfecerat, & postea ad Hospitale Sanctæ Mariæ, & Sancti Georgij peregrinorum, & infirmorum dicti loci confugerat, posset gaudere beneficio immunitatis Ecclesiasticæ, iuxta indultum Pontificis Gregorij XII. De quo in eius Bulla data Romæ 9 Kal. Iunij 1591. quæ incipit: Cum aliis. Et dubium faciebat, quia fiscus secularis prætendebat dictum Hospitale esse merè prophanum, & laicale, idque deducebat ex eo, quod in dicto Hospitali non adest campanile, neque Ecclesia ad diuina officia persoluenda, ut per Benintend. decis. 13. num. 3. 4. & Capol. cautel. 111. confirmabatque suum sermonem, quia, ut dicebat fiscalis, bona dicti Hospitalis subsunt gabellis, datis, & collectis, & bona eius solent alienari sine solemnitate, in eoque modica hospitalitas seruatur, & à laicis gubernatur, & propterea laicale censendum est, ut per Calderin. consil. 65. seu cons. unico, de supplenda neglig. Pralat. Castr. consil. 167.

167. lib. 2. quo stante videbatur dicendum dictum Hospitale non gaudere immunitate Ecclesiastica, & quod fugiens ad illud, potuerit extrahi à Iudice laico, vt per Rom. conf. 477. num. 2. & num. 6. pulchrè Cardin. Tusch. litt. H, concl. 157. num. 10. Peregr. tract. de immun. Eccl. cap. 4. num. 66. propter quod de facto dictus Camillus fuit à dicto Hospitali extractus, & ad carceres fori secularis perductus.

Verum re deducta ad notitiam fori Ecclesiastici, & instante parte dicti Camilli, res versa est in controuersiam, & procuratores fiscales vtriusque fori ceperunt causam agitare in foro Ecclesiæ; negotio autem satis ventilato pronuntiaui dictum Hospitale esse locum religiosum, & prius, & propterea dictum Camillum esse capacem immunitatis Ecclesiasticæ, & remittendum ad illud, nisi obster ei aliquod crimen de exceptis in dicta Bulla Gregoriana. Et ratio fuit, quia immunitas prædicta fuit concessa non solum Ecclesiis, & locis sacris, sed etiam locis religiosis, vt habetur in dicta Bulla, ibi: *Ad sacra, & religiosa loca confugientes*. Neminis autem dubium est, quin Hospitale Episcopi auctoritate ad vltim hospitalitatis, vel pauperum fundatum, & deputatum, dicatur omnino locus religiosus, vt habetur expressè in cap. ad hac, vbi Abbas & DD. de relig. dom. glossa in Clement. Quia contigit, vbi DD. eodem, quod satis est ad tribuendam immunitatem dicto Hospitali, quia hodie non solum omnibus Ecclesiis, sed etiam locis piis competit immunitas. Giurb. conf. 10. n. 16. vbi alios allegat.

Verumtamen in terminis Hospitale esse locum immunem, quando est erectum auctoritate Episcopi, adeo vt confugiens ad istud, gaudeat immunitate, & iniurus extrahi non possit, tradiderunt post Archid. in cap. definiuit, 17. quest. 4. Baldus in l. si quis ad declinandum, Cod. de Episcop. & Cler. Alexand. conf. 9. num. 1. lib. 2. latè Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 25. num. 18. pulchrè Farinac. tract. de immun. Eccl. cap. 17. num. 265. 266. vbi multos allegat. Giurb. conf. 10. num. 4. vers. & si Hospitale, Gratian. discept. 34. num. 1. Tusch. dicta littera H, conclus. 163. num. 18. & num. 26. Bonac. tract. de legibus disput. 3. quest. 7. cap. 2. n. 7. Barbof. de offic. Episc. p. 3. alleg. 74. n. 56. vbi plurimos congerit.

Nam in casu nostro satis manifestum erat; dictum Hospitale fuisse fundatum auctoritate Episcopi, & successiue esse religiosum, & publicum, quia prouiso Rectoris, & administratoris dicti Hospitalis pertinet ad dictum Episcopum, nominatio autem, & præsentatio ad Communitatem Saxoli; etenim de triennio in triennium solet fieri prouiso noui Rectoris dicti Hospitalis, quod est conforme, immò depromptum videtur à Concilio Tridentin. sess. 25. cap. 8. in fin. de reformat. vbi statutum est, vt gubernium Hospitalis non committatur vni, & eidem personæ ultra triennium, vt per Garz. de benef. p. 1. c. 3. n. 8. Etenim Communitas nominat personam, quam postea Episcopus instituit, & ei administrationem committit, & in fine triennij, & etiam quotannis ab ea administrationis rationem exigit, ex quo conuincitur, dictum Hospitale non esse prophanum, vel laicale, sed publicum, & religiosum, vt post Bald. conf. 167. incipit: *Factum super quo*, lib. 4. Calder. conf. 4. vers. Item constitutio, de relig. dom. Tusch. dicta littera H, concl. 158. num. 5. & concl. 159. num. 24. vers. eadem omnia, vbi sicut Hospitalale censetur laicale quando institutio hospitalarij sine Episcopo spectat ad laicos, vt etiam dixit Rom. conf. 477. n. 8. vers. Quamò: ita dico ego à contrario sensu, quod si Rector apponitur ab Episcopo, debet censi auctoritate Episcopi constructum; hic enim est actus iurisdictionis, qui ab Episcopo exercetur, instituendo Rectorem per Bullas patentes, & committendo Rectori administrationem Hospitalis; & tamen ad hoc vt Hospitale sit prophanum, requiritur non extare memoria, quod Episcopus in eo iurisdictionem exercuerit. Federic. de Senis conf. 130. in princ. Butr. conf. 19. n. 19. vers. Ad nonam.

Tusch. dicto conf. 159. numer. 24. Et propterea satis constat dictum Hospitale esse religiosum, dum ostenditur Rectoris præsentationem spectare ad Communitatem, & institutionem ad Episcopum. Tusch. dicta littera H, conclus. 161. numer. 3. Rot. diuers. decis. 725. numer. 1. p. 1. Hospitale enim prophanum non potest ab Episcopo impetrari: Butr. in cap. inter dilectos, numer. 15. ad finem de donat. Idque satis adiuuatur ex eo, quod solet visitari ab Episcopo, & eius ordinationes obseruantur, & quotannis redditur ratio administrationis ministris Episcopalibus, vt infra etiam dicitur.

Non obstant autem in contrarium adducta, & primò hic non extare Ecclesiam, vel Campanile, & propterea Hospitale esse censendum merè laicale; nam responderetur, quòd Campanile, & Ecclesia in hac materia non considerantur tanquam causa efficiens loci religiosi, sed tanquam signum, quod in eo fundando interuenit Episcopi auctoritas: Castrenf. conf. 167. in fine, lib. 2. Tusch. dicta conclus. 159. numer. 23. Benintend. dicta decis. 13. numer. 4. 5. Ricci. in prax. de alie. at. rer. Eccl. res. 37. numer. 2. Idem si ex aliis signis comprehendatur Hospitale esse fundatum cum Episcopi auctoritate, id sufficit ad constituendum locum religiosum, quia id solum requiritur, ad dict. cap. ad hac, de relig. dom. & propterea non interest, quod non habeat Ecclesiam, quia nihilominus diceretur locus religiosus, si fuerit Episcopi auctoritate fundatum, vt per Ant. de Butr. conf. 40. numer. 2. Tusch. dict. concl. 159. numer. 15. & conclus. 161. numer. 3. vbi ad præsumendam auctoritatem Episcopi sufficere pro signo non solum Altare, vel Campanile, sed etiam similia signa, satis scriptum reperitur, & hoc etiam pro signo, & coniectura posuit Peregr. de immun. Eccl. cap. 3. numer. 66. & alternatiue locutus est Barbof. de offic. Episc. p. 3. alleg. 75. numer. 3. sed in casu nostro satis constat prædictum Hospitale, tum ex prædictis, tum ex infra dicendis, fuisse fundatum auctoritate Episcopi: ergo non est curandum, si non adsit Ecclesia; licet enim Farinac. dict. tract. de immun. Eccl. capit. 17. numer. 266. faciat mentionem de Ecclesia, & quòd celebrentur in eo diuina officia, id tamen considerat tanquam signum auctoritatis Episcopi, de qua si aliunde constet, satis erit, quia secundum eum immunitas Hospitalis consistit in eo tantum, quòd fuerit fundatum auctoritate Episcopali, ad textum in d. cap. ad hac, de relig. dom.

Nec enim in proposito immunitatis refert, an adsit Ecclesia, necne, quia sufficit locum esse religiosum, quod fieri potest absque Ecclesia; etenim Bulla Gregoriana tribuit immunitatem, vt vidimus, non solum locis sacris, sed etiam religiosis; & propterea Palatium Episcopi etiam si distet ab Ecclesia ultra quadraginta passus, & nullum habeat Oratorium, tamen gaudet immunitate, vt per Giurb. conf. 10. n. 13. vbi de communi testatur, & multos allegat, & Dian. moral. p. 4. tract. 1. resol. 96. & similiter domus Seminarij. Propter quod de anno 1601. fuit restitutus quidam homicida domui furni Seminarij Neapolis, qui ad eum confugerat, quia erat locus pius, & religiosus, prout narrat Prax. Archiep. Neap. capit. 22. sub num. 10. & sequitur Peregr. de immun. Eccl. cap. 4. num. 67. Bonac. de leg. disput. 3. q. 7. §. 2. num. 7. in fin. Giurb. conf. 10. num. 12.

Deinde responderetur, quod immò dictum Hospitale habet Ecclesiam ei annexam in altum eleuatam, & cooperatam, licet fabrica illius non fuerit perfecta, quod satis esse videtur ad arguendum dictum Hospitale esse fundatum Episcopi auctoritate, quoniam fabrica illa fuit ad huiusmodi statum perducta à Rectore eius, & de prouentibus illius, cuius computa quotannis auctorizantur ab Episcopo, propter quod auctorizata etiam censetur dicta fabrica, quæ fieri non potuisset, si Hospitale esset laicale, eo quod in eo non possit construi Ecclesia, neque cam

campanile, aut cimiterium, vel altare, & si aliquod ex eis
 17 in esset, præsumeretur auctoritate Episcopi erectum, vt
 post Caltr. *conf.* 167. *num.* 4. *lib.* 2. plenè Rom. *d. conf.* 477.
num. 2. & *seqq.* pulchrè Tusch. *d. conclus.* 158. *num.* 9. &
 quamvis dicta Ecclesia nondum sit benedicta, neque in
 ea fuerint celebrata diuina officia, tamen cum sit funda-
 ta auctoritate Episcopi, gaudet beneficio immunitatis
 ecclesiasticæ, per ea quæ tradit Giurb. *conf.* 10. *num.* 2. Bo-
 nacin. *de leg. disp.* 3. *quest.* 7. §. 2. *num.* 2. qui tollit omnem
 difficultatem, & nobis sufficit hoc esse signum euidentis,
 quod dictum Hospitale sit publicum, & religiosum.

Quod autem sit dictum Hospitale fundatum auctori-
 tate Episcopi, probatur non solum ex iure instituendi
 Lectorem, & exigendi rationem ab eo, sed etiam ex iure
 visitandi, cum pluries fuerit visitatum; quod est signum,
 hospitale esse Ecclesiasticum, seu religiosum, quia de iure
 communi Ordinarius non potest visitare merè laicale:
 18 Abb. in *cap. fin. de cens.* Tusch. *littera H, conclus.* 161.
num. 1. & licet ex forma sacri Consilij Trident. *sess.* 22.
cap. 8. *de reformat.* possit Episcopus etiam laicalia hospi-
 talia, etiam exempta visitare tanquam loca pia, Gra-
 tian. *discept.* 481. *numero* 15. 16. tamen id non facit
 tanquam Ordinarius, sed tanquam delegatus, vt per
 Ludonic. *decis.* quarta, *num.* 16. Tusch. *dict.* *conclus.* 161.
numero quinto: hic autem Episcopus visitauit auctori-
 tate ordinaria, non delegata, vt ex libro visitationum.
 Ergo.

Hoc idem confirmatur, quia hospitale merè laicale
 non est perpetuum, sed manuale, & potest reuocari, & in
 eo succedunt hæredes tanquam in bonis hæreditariis,
 nec est capax relictorum, vt post Calder. *consil.* 23. *de te-
 stament.* Castren. *consil.* 351. *lib.* 1. inquit Tusch. *præf.* *con-
 clus.* *littera H, conclus.* 159. *num.* 7. sed semper obserua-
 tum fuit, quod istud Hospitale sit capax legatorum, & de
 facto ei fiant legata, & Rector illa capit; & dicere in restra
 20 Saxolensi quod istud Hospitale sit reuocabile, & possit
 ad nutum destrui, haberetur pro crimine inaudito: ergo
 dicendum est esse locum religiosum Episcopi auctoritate
 fundatum.

Non obstat autem, quod bona dicti Hospitalis soleant
 alienari absque solemnitate, quia id negamus non solum
 de iure, sed etiam in facto; siquidem ex libro partitorum
 Consilij Saxolensis, de anno 1593. & de anno 1604. die
 10. Octobris, & 1605. die 21. Aprilis, & 1609. die 9. Iulij,
 apparet pro alienandis quibusdam dicti Hospitalis bonis
 requisitum fuisse consensum Vicarij Generalis Regij, &
 beneplacitum Apostolicum, quod est signum euidentis, di-
 ctum Hospitale esse fundatum auctoritate Episcopi, quo-
 niam tunc eius bona prohibentur alienari sine solemniti-
 21 bus sicut bona Ecclesiæ, non obstante quacumque con-
 suetudine: pulchrè Beniat. *decis.* 13. *num.* 13. vbi quod ne-
 que aliter potest consuetudine introduci. Tusch. *d. litte-
 ra H, conclus.* 163. *num.* 9. & *conclus.* 169. *num.* 5. Macerat.
decis. 14. *lib.* 1. Farinac. *decis.* 36. *sub num.* 1. *part.* 1. & *de-
 cis.* 30. *num.* 1. *part.* 2. Ricc. in *prax. de alien. rer. Eccles.*
resol. 37. *num.* 4.

Non obstat, quod bona dicti Hospitalis subsint ga-
 bellis, & collectis, quia responderetur respectu gabellarum
 id penitus esse falsum, & quamvis fortè id aliquando fue-
 rit præsumtum, tamen in libris partitorum dicti Con-
 silij constat Episcopum Regij die 8. Martij 1609. scrip-
 sisse litteras, ne pro quibusdam bonis dicti Hospitalis
 permutatis solueretur gabella, & sic factum fuit. Respe-
 ctu verò collectarum, si loquimur de ordinariis, non est
 dubitandum, quin non solum bona Hospitalis, sed etiam
 Ecclesiæ ad ea teneantur, quia res transit cum onere suo.

22 Surd. *conf.* 262. *num.* 3. Fetter. *de gabell.* *num.* 403. Pacif. *de
 Salutar. interd.* *inspect.* 3. *cap.* 4. *num.* 525. Aut. Dian. *de im-
 mun. Eccles.* *part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 39. Extraordinarias autem
 negamus fuisse solutas, vel soluendas, nec constat de
 aliqua solutione, quod est signum, locum esse religio-
 23 sum. Rom. *consil.* 477. *num.* 9. *vers.* item ex bonis. Valasc.

L. B. Claruij controu. for. Tom. I.

decis. 105. Ricc. in *prax. for. Eccles. de alien. rer. Eccles.*
resol. 37. *num.* 2. in fin.

Non obstat, quod modica hospitalitas in eo seruetur,
 quia si id verum est, accidit de facto, vel propter loci pau-
 pertatem, vel peregrinorum exiguum concursum: locus
 tamen semper est paratus pro viribus ad recipiendos
 pauperes; & propterea licet pauci veniant, non tamen
 locus cessat esse religiosus. Rom. *diuers.* *decis.* 725. 24
num. 12. *part.* 1.

Quare concludendum esse censeo, dictum Hospitale
 esse Ecclesiasticum, & Episcopi auctoritate fundatum,
 pro quo ostendendo etiam si à principio non appareret
 interuenisse Episcopi consensum, tamen postea visitan-
 do, & nihil prophandum inueniens, censetur approbare;
 quod sufficit, quia satis est, quod ex postfacto illius con-
 sensus interueniat: Gratian. *disc.* 481. *num.* 16. & per con-
 sequens gaudere immunitate Ecclesiastica, quod licet ex
 prædictis satis elucescat, tamen euidentius id probò ex
 duabus alijs rationibus, & signis; siquidem certum est
 Hospitale censi Episcopi auctoritate erectum, si ha-
 25 bet nomen alicuius Sancti sibi appropriati, vt post Fe-
 lin. & Menoch. tradidit Ioan. Aloys. Ricc. in *prax. for.*
Eccles. de alienat. rer. Eccles. resolut. 37. *num.* 2. *vers.* *ter-
 tiò*: sed sic est, quod dictum hospitale intulatur sub no-
 mine Sanctæ Mariæ, & S. Georgij: ergo cessat omnis
 26 ambiguitas.

Secundò sciendum est, prædictum hospitale antiquitus
 fuisse alio in loco fabricatum cum sua Ecclesia, & cam-
 panili, vbi solitum erat Missam celebrari, quod erat sig-
 num euidentis fuisse Episcopi auctoritate erectum. Tusch.
d. littera H, conclus. 158. *num.* 9. eo autem destructo istud
 fabricatum est cum Ecclesia, quæ nunc cernitur, licet
 imperfecta, sic intrat in locum illius; videtur enim re-
 nouatio hospitalis, non autem noua constructio: ergo
 sapit eandem naturam, & eiusdem debet esse rationis, quia
 subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subroga-
 tur, S. fuerat, *insist. de action. l. filia, §. Titia, ff. de cond. & 27
 dem. l. si eum, §. qui iniuriarum, si quis cau.* Crauer. *consil.* 425.
num. 110. Riminald. *lun. consil.* 112. *num.* 148. ergo sicut
 illud erat religiosum, & immune à iurisdictione seculari,
 ita istud tale debet censi, & relatum habeo ita de facto
 seruatum fuisse, quia ex longa consuetudine delinquentes
 ad dictum Hospitale confugientes tanquam immunes ha-
 biti sunt à Curia seculari, & nunquam fuerunt ab illo
 extracti.

Quibus stantibus pronunciaui dictum Camillum esse
 restituendum Ecclesiæ, & eius immunitate gaudere, nisi
 Curia secularis doceat de crimine excepto in Bulla, à
 quo tamen decreto appellauit fiscus. Verum melius cog-
 nita veritate fiscalis renunciauit appellationi, propter
 quod dictus Camillus fuit consignatus in fortis Curie
 Ecclesiasticæ. Sed quia Curia secularis coepit agitare
 aliud punctum, dicens, quod dictus Camillus non poterat
 gaudere beneficio immunitatis, quia à tergo, & prodito-
 riè interfecerat dictum Iacobum sub titulo pacis viola-
 28 tæ; idè Camillus fuit retentus in carceribus nomine
 Episcopi, & assignatus partibus terminus ad probandum
 incumbentia, stante quod proditoriè interficiens ali-
 quem priuatur beneficio immunitatis, vt in Bulla Greg.
 & tradit Bonacin. *de cens. in particulari, disp.* 2. *quest.* 3.
punct. 16. §. 8. *num.* 3. Farinac. *de immun. Eccles.* *num.* 135.
 136. 137. vbi in fine ait eum dici proditorem, qui sub pa-
 ce facta alium interficit. Hic autem de pace satis vide-
 batur constare per tres testes, qui plenè de ea deposue-
 runt, vt in processu: ergo, &c.

His tamè non obstantibus causa benè vtilata, & pro-
 bationibus vtriusq; partis benè examinatis, censi dictum
 Camillum esse restituendum Ecclesiæ, & gaudere beneficio
 immunitatis, siquidem ad extrahendum eum ab Ecclesia, &
 priuandum immunitate, non sufficit quodlibet simplex
 homicidium, vt latè per Farinac. *d. tract. de immuni.* *cap.* 7.
 n. 108. sed requiritur quod sit proditoriè, & appensatè

commisum, quod adeò verum est, vt fiscus secularis debeat plene probare qualitatem delicti excepti in dicta Bulla, si velit reum priuare immunitate Ecclesiastica, quia qualitas tribuens iurisdictionem debet plene probari coram iudice, qui cognoscit de causa: sic per textum in l. 2. §. sed si dubit. ff. de iudic. & Benintend. decis. 8. num. 3. tenuerunt in hac materia Ambros. tract. de immunit. Eccles. c. 11. num. 4. Mar. Ital. cod. tract. lib. 1. cap. 6. §. 1. num. 80. 81. 82. latè Farin. conf. 76. num. 4. 5. & seqq. lib. 1. & conf. 168. n. 8. 9. & seqq. lib. 2. idem Farinac. d. tract. de immunit. Eccles. cap. fin. num. 374. Giurb. conf. 10. num. 24. Gratian. discept. for. lib. 4. cap. 619. num. 18. 19. Bonacin. cod. tract. de immunit. disput. 3. de leg. quest. 7. §. 7. num. 4. vers. respondeo. Ricc. decis. collect. 1792. in fin. Ioan. Baptista Latrea decis. non. Granatenf. 29. num. 18. Et ego aliàs plene examinavi in vna Guastallensi, vbi auctoritates, & rationes late deduxi, & comprobaui, & nunc addo Dian. moral. part. 3. tract. 1. resol. 38. & part. 4. tract. 5. resol. 112.

Hic autem licet constet de homicidio à tergo commissum, non tamen constat de qualitate proditoris, quia inter dictum Camillum, & Iacobum precedebat grandis inimicitia, eo quod retroacto tempore dictus Iacobus vulnerauerit grauiter dictum Camillum multis percussionibus sanguinolentis, & eum debilitauerit in vna manu, qui ideo diu aegrotauit, & post non breue tempus vix reconvalescit, & propterea stante hac causa, de qua testes vtriusque partis clare deponunt, euidenter resultat inter eos inimicitia, propter quam licet postea occiderit dictum Iacobum incautum, non potest dici proditor, quia inimicus, licet interficiat suum inimicum per insidias, à retro, & incautum, non tamen dicitur proditorie fecisse, eo quod ille precauere debebat: sic ex Bart. in l. respiciendum, §. delinquent. ff. de pœnis, tradunt Ambros. de immunit. Eccles. cap. 6. num. 5. latè Farinac. cod. tract. tit. 9. num. 143. vbi multos congerit, & testatur tunc doctrinam Bartoli fuisse admissam à Clemente VIII. Pont. Max. de voto Cardinalium Burghesij, & Plattæ. Giurb. conf. 20. num. 14. 15. Gratian. discept. 380. num. 39. 40. & hoc idem docent Bonacin. de leg. disput. 3. quest. 7. §. 4. num. 14. & in Bull. Cœna Dom. disp. 2. quest. 3. punct. 16. §. 8. num. 3. Peregr. de immunit. Eccles. cap. 7. num. 20. Dian. Moral. part. 4. tract. 1. resol. 34. vbi loquitur in casu fortiori, quando etiam inimicus dedisset fideiussorem de non offendendo inimicum.

Non obstat autem pax ex aduerso deducta, & allegata multis rationibus, & causis; & primò quia non satis probatur, testes enim potius includunt tractatum pacis inter dictum Camillum, & Iacobum, quam pacem ipsam; & qui videntur circa illam concludere, patiuntur varios defectus, ex quibus eis tollitur fides, siquidem si placet loqui de primo teste pro fisco examinato, qui eiusdem est etiam officialis, certè ex actis resultat non esse testem integrum. Primò quia se facit mediatorem dictæ pacis, vt per Tiraquell. de retract. confang. in prefat. num. 26. Gabriel. de testib. conclus. 20. num. 1. lib. 1. Benintend. decis. 61. numero quinto. Farinac. de testib. quest. 60. num. 406. 408. vbi testatur de magis communi, quod procedit etiam si proxeneta non fuerit salariatus, neque vllum receperit ex negotio emolumentum; quia adhuc non est idoneus testis, propter affectionem, quam præsumitur habere erga causam, in qua fuit mediator. Gabriel d. concl. 20. num. 3. Mascard. de probat. conclus. 1036. numero sexto. Farinac. d. quest. 60. num. 409. Honded. conf. 52. num. 11. lib. 1.

Deinde idem testis nihil probat, quia se ostendit à dicto Camillo offensum, dum inquit: *Sentei molto dispiacere, che Camillo hauesse ammazato detto Giacomo, è vi mandai la gente à circondar l'ospitale, & mi dispiace, che costui l'habbia ammazato sotto la pace fatta nauti di me.* Et rursus: *Menzono per la gola quelli, ch'anno fatto questo capitolo.* Etenim exinde videtur euasisse inimicus dicti Camilli, & ad tollendum ei de fide, sufficit, quòd se putet offensum,

vel se ostendat non beneuolum, aut odiosum, seu non diligenter eum, contra quem producit, ad textum in c. inquisitionis, de accusat. & in cap. testes 3. quest. 5. Baiard. Clar. in prax. quest. 24. num. 30. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1127. numer. 20. Farinac. conf. 18. num. 20. in fin. vbi additio littera T, & conf. 60. num. 13. & 36. lib. 1. idem Farinac. tract. de testib. quest. 53. numero 30. 33. 53. 54. vbi concludit, quòd in criminalibus etiam si lenis sit inimicitia, vel leue odium erga partem, adhuc testis non est integer, & de eius fide multum diminuitur.

Accedat, quòd idem primus testis dat in contestes Morialem, & Bernabeum, & postea dicit: *Che Bernabeo fù sempre presente al tutto, ne si parli prima fosse fatta la pace, vt in processo, fol. 21. 62. 64. 65.* Bernabeus verò contrarium dicit, quòd inimò paruam moram fecit, & discessit ante conclusionem, vt fol. 80. Item dictus testis deponit fol. 65. *Io feci venire à posta il Moriale.* At Morialis fol. 69. 74. dicit: *Non fù ricercato à cosa alcuna, mà vi andai per vna lettera.* Ex quibus videtur impossibile hoc testes concordare ad effectum vt probent, & ipse suspectus redditur, dum dat in contestem illum, qui aliter deponit, quam ipse fecerit; & ideo nihil probat: Alex. conf. 91. num. 17. in fin. lib. 4. Decian. conf. 92. num. 51. lib. 2. Butsat. conf. 69. num. 26. lib. 1. Bertaz. conf. 234. numero 3. lib. 2. pulchre Farinac. conf. 37. num. 24. lib. 1. Giouagn. conf. 44. num. 8. lib. 1. idem Farinac. de testib. quest. 65. num. 274. vbi id verius esse testatur, & magis communes & num. 275. vbi id vult procedere præsertim ad effectum probandi: latè, & pulchre Giurb. conf. 37. numer. 28. vbi multos allegat. Et hæc contradictio etiam si non esset substantialis, maximè debet attendi in teste suspecto, propter alias rationes. Cyriac. controuers. 250. numer. 57. parte 1.

Et propterea concludendum est, dictum testem nullam fidem facere, quia patitur plures defectus, vt ex prædictis vidimus, etenim testis, qui fortè alioquin esset habilis, vel aliquam fidem faceret, si plures patiatur defectus, omnino ei tollitur fides, etiam si propter singulos non posset repelli à testimonio, & admissus non probat, etiam in casu, in quo veritas per alios haberi non posset, adeò vt nec faciat indicium, ad textum in cap. cum nunciis, vbi Ant. de Butr. n. 2. de testib. Grammatic. conf. 44. num. 22. Marsil. conf. 102. num. 12. Bursat. conf. 439. n. 22. lib. 4. Giurb. conf. 91. num. 45. latè Farinac. de test. q. 62. num. 80. & n. 381. 382. vbi infinitos congerit idem Farinac. conf. 88. n. 2. lib. 1. Rota diuers. decis. 126. n. 4. part. 3. adeò vt hæc conclusio omnium consensu sit recepta, & maximè quia deponit de eo, quòd ipse gessit cum alio. Giurb. conf. 91. n. 55.

Minus pacem prædictam probat Morialis secundus testis; tum quia est contrarius primo testi, vt vidimus; tum quia contradicit etiam Bernabeo tertio testi, hic enim fol. 20. inquit: *Non era alcuno meco,* ille verò fol. 73. dicit: *Era seco vn contadino:* & propterea cum ille sit contrarius primo, & tertio testi, nullam fidem facit: Farinac. d. quest. 65. num. 274. & vt vidimus. Verumtamen iste quoque de mendacio manifestè conuincitur, dum fol. 70. inquit. *Non sò, se Bernabeo fosse in camera, no se appoggiato di fuori alla finestra.* Et postea subiungit: *Sò però che vedeva, è sentina il Signor Colloniello, che disse messer Giulio, &c.* si enim nescit, vbi esset dictus Bernabeus, quomodo scire potest, quòd viderit, & audierit? Vtique nulla fides adhibetur testibus impossibilia, incredibilia, vel inuerisimilia deponentibus. Alex. conf. 162. num. 8. lib. 6. Dec. conf. 448. num. 25. Rol. conf. 73. n. 38. lib. 2. Menoch. de arb. iud. cas. 474. num. 59. Mascard. de probat. conclus. 745. num. 17. Farinac. de testib. quest. 65. num. 148. & conf. 8. num. 61. lib. 1. Giurb. conf. 91. num. 25. propter quod etiam ille secundus testis excluditur à fide.

Verum multò facilius Bernabeus tertius testis repellitur

39 rur à fide; hic enim ad pacem nihil probat, quia non deponit de aliqua pacis conclusione, sed de tractatu, qui non solet attendi, cum multa tractentur, quæ non perficiuntur; & sic nulla est fides huius testis, qui interfuit tractatui, non autem conclusioni: Baldus in cap. final. col. fin. de iur. calum. Alba conf. 95. n. 5. pulchrè Surdus d. conf. 202. n. 5. Farinac. decif. crim. 187. n. 3. Ludouil. dec. 168. num. 6.

40 Sed esto, quod isti testes pacem prædictam plenè concluderent, & probarent, nihilominus prodicionem non concludunt, quia deponunt de pace stabilita inter dictum Camillum, & eius patrem ex vna, & Dominicum patrem dicti Iacobi partè ex altera, vt dicunt filii, testes, si illis aliquid credendum est; & concludunt absentem fuisse dictum Iacobum, pro quo licèt dictus Dominicus promiserit, & pacem fecerit, quia tamen Iacobus non ratificauit, nec constat vnquam ratum habuisse factum patris, pax non dicitur completa, sed perficienda, & propterea ante ratificationem, si ipse offendar, vel offendatur, non dicitur proditor, vt ad rem inquit Vulpel. in tract. de pace, quest. 9. & Dec. conf. 531. num. 10.

41 Benè verum est, & negari non potest, quin satis ardua sit hæc quæstio: An quando pro absente facta est pax, antequam ipse ratificet, si offendar, vel offendatur, dicatur pax rupta. Et pro negativa allegatur Bart. in l. si uxor, §. si quis uxorem; num. 4. ff. ad l. Iul. de adult. qui tamen nihil resolvere videtur, cum profiteatur quæstionem non examinare; Baldus verò in l. si filiusfam. numer. 4. Cod. ad S. C. Maced. dubius videtur, & ponit rationes vtriusque opinionis; sed vltimò videtur adhærere affirmatiuæ opinioni, quòd fracta sit pax; quia licèt absentes pacem non ratificauerint, tamen eorum status est implicitus in pace; vnde non debuerunt timere inuadi, nec præcipiti festinantia offendi; & quicquid sit, quando absens, & non ratificans offendit, tamen quando principalis paciscens offendit absentem, pro quo pax facta fuit, videtur posse æstimari pacis fractor; quia offendi us eum, qui pacem non ratificauit, sed ratificandi potestatem habebat, dicitur omnino pacem fregisse, pendente enim potestate ratificandi, nihil est innouandum, nisi requisitus ratificare recusauerit, vt dixit Castrenf. in l. bonorum, num. 5. 6. ff. rem rat. hab. quem sequitur Petrin. Bell. de re milis. part. 10. tit. 2. num. 55. & hoc verius existimauit Farinac. de var. & diuers. crimin. quæstion. 107. num. 282.

43 Veruntamen non solum magis communis, sed etiam verior est Doctorum sententia in casu proposito, quod siue offendar, siue offendatur ille absens in pace comprehensus, antequam pacem ratificet ille qui offendit, etiam si sit vnus ex principalibus paciscentibus, non dicatur proditor, nec pacis violator; quia absentes non sunt comprehensi in pace actualiter, sed tantum potentialiter; & sicut ipse absens sine timore prodicionis potest offendere alteram partem, etiam principaliter paciscentem, nec tenetur pacem seruare ante ratificationem; ita stipulator pacis debet posse vti eodem iure, vt secundum rationem, & naturam æqualitas seruetur, cum non sit iustum, vt ille absens interim sit liber, & alij sint obligati: ita tenere videtur Dyn. in dist. l. si uxor, §. si quis uxorem, ff. ad l. Iul. de adult. à quo non videtur dissentire ibidem Bartol. licèt quæstionem noluerit examinare: & ad eundem Dyn. se remittit Bald. in dist. l. si filiusfam. numer. 4. in fine, vbi etiam Salicet. numer. 1. ad med. vers. Ex his inferitur, Cod. ad Macedon. pulchrè Dec. consilio 531. numer. 10. vbi ante ratificationem de vtraque parte idem censet; quia si absentes non sunt interim obligati, ita nec ipsi debent alios habere obligatos, & loquitur in fortioribus terminis, quando Notarius stipulatus est etiam pro absentibus. Marfil. singul. 337. ante fin. vers. Quid autem, pulchrè Paris. conf. 78. num. 49. lib. 1. vbi loquitur in iisdem terminis nostræ quæstionis;

& quamuis stipulatio adfuerit per Notarium facta, idem tamen sentit, & concordat Socin. lun. consil. 103. numer. 15. in fine, libro 3. Curtius Iunior consil. 52. numer. 13. & consil. 74. numer. 9. Gozad. consil. 51. numer. 9. Bero. consil. 199. numer. 2. vsque ad numer. 8. lib. 3. vbi testatur de magis communi, & tollit contraria, dicitque ab hac sententia non esse recedendum in iudicando. Riminald. lun. consil. 103. numer. 9. lib. 1. & consil. 470. numer. 19. lib. 4. late Herculan. tract. de caut. de non offend. capit. 15. num. 1. 6. 7. 8. vbi plurimos allegat, & dicit contrarium non procedere, nisi secuta ratificatione. Moron. de iur. & pac. parte 2. quest. 20. numer. 3. in fin. Mascard. de probat. concl. 1131. numer. 25. & conclus. 1162. numer. 104. pulchrè videndus Honded. consil. 97. numer. 10. 11. lib. 1. qui resoluit omnia: ad rem Gratian. discept. 499. num. 15. Barad. ad Clar. quest. 47. numer. 37. Malual. consil. 33. numer. 23. late Farinac. dist. quest. 107. numer. 281. vbi multos allegat, & testatur de magis communi. Vulpel. tract. de pac. dist. quest. 9. vbi loquitur de patre, qui facit pacem pro filio, & ait, quod filius ante ratificationem si offendar, non dicitur proditor, quod etiam firmiter Tusch præf. concl. lit. P, concl. 184. numer. 1. vbi testatur de magis communi, & num. 4. vbi loquitur in casu, quando non ratificans offenditur, vel offendit: sequitur pulchrè Guazzin in tract. de iur. & pac. parte 1. quest. 12. num. 36. vbi similiter loquitur de patre faciente pacem pro filio, & hi omnes sentiunt ante ratificationem non posse dici pacem fractam, nisi fortè quoad pœnam conventionalem, quando principaliter paciscens promisit de rato pro absente sub certa pœna, cuius respectu aliqui admittunt, pacem posse dici ruptam, si ante ratificationem absens offendatur, vt per Honded. dist. consil. 97. numer. 14. quod pro nunc non examino, & in his terminis dicendum est, quod licèt pater possit quandocumque remittere iniuriam pro filio, & pacem pro eo facere, tamen id procedit tantum quoad pœnam paciscentis conventionalem, non autem ad effectum violationis pacis, & obligandi filium ante ratificationem, cum non dicatur in pace comprehensus antequam ratificet, nec potest cogi ad ratificandum, & ante ratificationem nullum ius potest dici ei quæsitum. Bero. consil. 199. num. 2. vers. Quibus tamen, & num. 3. 4. 5. 6. 7. lib. 3. Vulpel. dist. tract. de pac. q. 8. n. 4. & q. 9. Herculan. d. tract. de caut. de non offend. q. 15. n. 7. Tusch. d. concl. 184. num. 1. 3. Honded. eodem consil. 97. n. 11. 13. 14. pulchrè Guazz. dist. quest. 12. ad fin. vbi loquitur de patre promittente pro filio: hic autem pater non promittit de rato pro filio, sed simpliciter pro eo fecit pacem: ergo, &c.

47 Non obstat igitur doctrina Castrensis in dist. l. bonorum, ff. rem rat. hab. quam videtur sequi Farinac. dist. quest. 107. num. 182. etenim potest primò responderi, veram non esse eius resolutionem, quia cum non queratur ius absenti per stipulationem eius nomine factam antequam ipse ratificet, vt docuit ipsemet Castrenf. in consil. 199. num. 2. 3. lib. 2. Bero. dist. consil. 199. num. 3. 4. lib. 3. Herculan. dist. quest. 15. num. 7. non video quomodo ante ratificationem agi possit vigore dictæ promissionis non acceptatæ ad pœnam violatæ pacis, & propterea Castrensem benè improbat Bero dist. consil. 199. num. 2 in fin. & num. 3. quidquid dicat Farinacius, qui non respondet huic fundamento, immò ipsemet Castrensis in consiliis diuersimodè sensit dicens, quòd si facta fuerit pax pro aliquibus, & antequam illi eam ratam habeant, vnus ipsorum fuerit offensus, pœna pacis ruptæ non dicitur commissæ, 48 prout testatur Paris. d. consil. 78. n. 49. lib. 1. vbi allegat dictum Castrensis consilium.

Neque obstat illa ratio, quòd absens non fuerit requisitus ad ratificandum, & quòd interim nihil esset innouandum; quoniam probandum erat huiusmodi requisitionem esse necessariam, quia nemo dicit, quod principalis paciscens teneatur requirere absentem ad ratificandum, sed benè DD. tradunt modum extorquendi ratifi-

49 cationem intimando absenti pacem, & cautionem datam, vt per Herculan. *diēt. tract. quest. 15. sub num. 13.* Verum si principaliter pacificens non curet vt absens aduersarius suus ratificet, quia fortè pœniteat eum, vel alia ratione habeat in animo reuocandi actum, vel non curet rem istam, quia fortè sciat, quod sicut aduersarius ante ratificationem non ligatur, ita ipse interim immunis est à promissis, nihil est, quod requirat absentem ad ratificandum, nisi quando ab eo vult extorquere ratificationem, vt obliget eum ad pacem seruandam; iste enim est actus facultatis, non necessitatis. Exempla autem à Castrense adducta de appellante nomine meo, vt non possit renunciare appellationi, antequam ego ratificem, non ferunt casum nostrum, quia hic non tractatur de illo principali pacificante, qui fecit pacem pro absente; ille enim fortè non posset reuocare actum; sed sermo est de aduersario, qui cum eo ad stipulationem alterius in pace conuenit; iste enim non videtur posse impediri, quin actum reuocet, vbi non adest iuramentum antequam absens ratificet, eo quod ante ratificationem non sit ei ius

50 quæsitum, vt per Castrenf. in *d. conf. 195. n. 2. lib. 2.* Grat. *discep. 297. n. 29. 23.* Herculan. *d. q. 15. n. 7.* Bero. *d. conf. 199. num. 3.*

51 f. Secundò responderetur, quod doctrina Castrensis in *diēt. l. bonorum, num. 5.* si vera esset, non posset intelligi, nisi de pœna conuentionali; dicit enim: *Quod si aliqua Communitas fecit pacem pro se, & adherentibus cum promissione de non offendendo sub pœna, &c.* Nam quando tunc principalis pacificens promissit de rato sub certa pœna, & interim absens offendit, tolerabile videtur quod pax dicatur rupta, quoad pœnam exigendam, non quoad alios effectus, vt post Corn. & Paris. inquit Vulpel. *diēt. tractat. de pac. quest. 9.* Honded. *conf. 97. numer. 14.* Guazz. *diēt. quest. 12. num. 36.* qui alios allegat.

Tertio respondeo, quod doctrina Castrensis procedit quando pars offensa saltem ratificauit post offensionem, vt ipsemet Castrensis in *diēt. l. bonorum, num. 5.* inquit dicens: *Et antequam adherentes ratificent, offenduntur per alteram partem, postea ratificant, & ita eum intelligit Bero. in diēt. conf. 199. num. 6. vers. Præterea, lib. 3.* sed sic est, quod in casu nostro Iacobus non ratificauit pacem, neque ante, neque post offensionem: ergo non potest dici pax rupta, nec Iacobo ius vllum acquisitum. Verumtamen etiam si postea ratificasset, nihil proderet ratificatio ad effectum de quo quærimus, quia ratificatio debet fieri re integra, & rebus in eodem statu manentibus, vt per Castrenf. *diēt. conf. 195. num. 3.* Herculan. *diēt. tract. de caution. q. 15. n. 12.* vbi multos allegat: Farinac. *d. quest. 107. num. 178.* Gratian. *discep. 499. num. 15.* & sic verè nullo modo potest obstare Pauli Castrensis doctrina, mortuo dicto Iacobo ante ratificationem, vt per Grat. *discep. 573. n. 28.* & iure merito, quia æqualitas debet seruari utrimque, aded vt sicut non ratificans potest interim me offendere sine periculo pacis violatæ, ita id mihi non debet esse veritum, ne ad imparia iudicemur:

53 Dec. *d. conf. 531. n. 10.* Paris. *d. conf. 178. num. 49.* Maron. *d. q. 20. n. 3.* Mascard. *d. concl. 1162. n. 104.* Honded. *d. conf. 97. num. 11. lib. 1.*

Denique dato etiam, quod Iacobus pacem ratificasset, & de hoc nullum esset dubium, adhuc tamen dictus Camillus non dicitur pacis violator, licet interfecerit dictum Iacobum; id enim fecit ex noua causa superueniente; quoties autem quis ex noua causa paci contrahente, vel cautioni, non habet locum pœna pacis violatæ, in qua intelligitur semper clausula, *rebus sic stantibus.* Sic per doctrinam Bartol. in *l. aut facta, §. inter locatorem, ff. locati,* tenent, & docent. Bald. Castrenf. Roman. Alex. Decius, Abbas Butr. Socin. & alij, de quibus Herculan. *diēt. tract. de caut. quest. 13. num. 3.* vbi dicit, quod hæc est veritas, & Mascard. *de probat. diēt. concl. 1162. num. 6.* & *num. 104.* Clar. in *prax. §. fin. quest. 47. vers. Quæro nunc,*

vbi Baiard. *num. 49.* Farinac. *diēt. conf. 30. num. 1. littera P,* & *d. q. 107. num. 403.* vbi infinitos congerit, Vulpel. *d. tract. de pac. q. 45. n. 2. 3. 4.* Honded. *d. conf. 97. num. 24.* Guazzin. *eodem tract. parte 1. q. 44. n. 1.* latè Caball. *resol. crim. cas. 101. n. 11.* & multis sequentibus. Bonacina in *Bullam Cœna Domini, disputat. 2. quest. 3. punct. 16. §. 8. num. 5.* lac. Cancer. *var. resol. parte 2. cap. 11. num. 6. 7. sub. tit. de pace.*

Quæ aded vera sunt, vt à pœna violatæ pacis, & proditionis excuset etiam leuis causa superneniens, dummodo sit aliquo modo colorata, & talis, quæ possit ad iracundiam prouocare, non tamen affectata: Alexand. *conf. 117. n. 17. lib. 4.* pulchrè Herculan. *d. q. 13. num. 10. 11.* vbi ponit causas excusantes, inter quas enumerat derisum, & tactus cum cubito. Mascard. *d. concl. 1162. num. 13.* Honded. *d. conf. 97. n. 33.* Farinac. *d. q. 107. n. 460. 464. 466.* Vulpel. *d. tract. q. 48. n. 2. 7.* latè Caball. *d. resol. 101. n. 17. 18. 19.* Guazzin. *diēt. tract. p. 1. q. 44. num. 2. 22.* Bertaz. *conf. crim. 245. num. 51.* vbi inquit satis esse tale præcessisse, quod prouocet ad iram, quoniam primi motus non sunt in nostra potestate. Grammat. *conf. 56. n. 17.* Barz. *dec. 182. num. 9.*

Hic autem satis iustificata remanet noua causa, propter quam dictus Camillus videtur prouocatus, & indutus ad offendendum dictum Iacobum; nam vnus testis pro ea satis clarè deponit in processu, folio 23. dicens: *Giacomo corse dietro à Camillo dandoli un urtone, & d'un braccio nelle coste, ingenocchiandofeli vicino, armato di cortella, mettendoli à guardarlo, & à ridere con compagni.* Et rursus folio 85. *Finita la messa nell' uscire di Chiesa gli andò dietro, e li diede un altro urtone dall' Altare di San Tomaso.* Et alter testis, folio 105. 106. ait: *Giacomo accompagnato da altri subdito, che Camillo fù in Chiesa vi venne dietro, & le passò auanti ingenocchiandofeli vicino due ò tre passi, armato di cortella mettendoli à guardare, & à ridere con compagni.* Quibus adminiculantur depositiones aliorum testium, scilicet quarti, quinti, & sexti, dicentium: *Hauer sentito dire pubblicamente in piazza, oue orano molte persone per publica voce, è fama, che Giacomo il giorno di San Georgio in Chiesa rise dietro à Camillo, è lo beffaua, & le diede un urtone.* Nec refragatur vnus testis fisci dicens, prædicta non vidisse, quia nihil probat, cum possit esse, quod prædicta non viderit, & tamen vera sint. *Non hoc, C. unde legit.*

Quo facto, stante noua causa satis remanet probata, exinde enim dictus Camillus grauiter offensus, potuit facile prouocari ad iracundiam, cum videret se irrideri, & vtari, hæc enim omnia pro iusta causa noua considerantur à DD. & loquuntur etiam in specie de vtata cubitali, & de tactu in vestibus, prout videre est apud Herculan. *diēt. quest. 13. sub num. 11.* Mascard. *diēt. concl. 1162. num. 67.* Magon. *decis. Lucens. 100. num. 9.* Farinac. *diēt. quest. 107. num. 497.* vbi loquitur de vtata. Guazz. *d. q. 44. n. 24. ad medium.* Cancer. *var. resol. p. 2. c. 11. n. 8. 9. & seqq.*

Et supposito huiusmodi facto prouocatorio facile est præsumere nonam causam in offendente; in dubio enim, qui offendendo contrahente paci, vel cautioni, præsumitur ex noua causa contrahente, ne cautio, vel pax censeatur rupta: Baldus in *l. si prædium, Cod. de edilic. act.* Alex. & Ias. in *l. qui seruum, ff. de verb. oblig.* Marsil. in *pract. §. aggredior, num. 85.* Herculan. *diēt. quest. 13. n. 7. 8. 9.* Farinac. *diēt. quest. 107. num. 432.* Guazz. *diēt. tract. p. 1. quest. 45. num. 1.* vbi multos allegat. Caball. *diēt. resol. 101. num. 20. 33.* Cancer. *diēt. cap. 11. num. 31.* Vnde non est necesse, quod noua causa plenè probetur, sed satis est, quod semiplenè, & per coniecturas, aut præsumptiones fiat probatio, vt per Alexand. *conf. 115. col. fin. lib. 4.* Herculan. *diēt. quest. 13. num. 12.* Mascard. *diēt. concl. 1162. num. 71. 72. 73.* Farinac. *diēt. quest. 107. numer. 435. 437.* Caball. *diēt. resol. 101. num. 31.* Honded. *diēt. conf. 97. n. 29. lib. 1.* Guazzin. *diēt. quest. 45. num. 6. 7.* qui rationes, & aucto

auctoritates adducunt; hinc autem videtur potius adesse plena probatio, stante depositione duorum testium de vitio, & aliorum de publica voce, & fama.

Si igitur videtur concludendum, quod dictus Camillus male quidem fecerit interficiendo dictum Iacobum, & sit puniendus pœnis iuris communis pro excessu, non tamen potest dici pacis violator, Caball. *resol.* 101. n. 55. quia ex noua prædicta causa irrisiōis, & vtratae cubitalis fuerit intenso dolore præuentus, ita vt non habuerit mentis plenitudinem, ad textum in l. *quidquid calore*, vbi Dec. & Cagn. *de reg. iur.* Honded. *conf.* 104. num. 29. lib. 1. & propterea ex ista noua causa est excusandus à pœna violatae pacis, vt proditor dici non possit. Vulpel. *d. tract.* de pac. *quæst.* 9. Alia possent considerari ad eius fauorem; sed quia hæc satis, & abundè sufficiunt ad excludendum homicidium proditorium, idèd ea missa faciam.

Vnde his benè pensatis, & ruminatis indicauì dictum Camillum esse capacem immunitatis Ecclesiasticæ, & esse remittendum ad Ecclesiam, de quo etiam si dubius fuisset, adhuc oportebat me idem pronunciare, quia in dubio fauendum est immunitati Ecclesiasticæ, non solum ab Ecclesiasticis, sed etiam à Principibus, & ministris sæcularibus, vt per Giurb. *de conf.* 10. num. 25. & dixit Senatus Granatensis *d. decis.* 19. n. 6.

His sic firmatis iterum positum est in controuersiam, an ab huiusmodi sententia liceat appellare, èd quod Bulla Gregoriana dicat appellatione postposita reum esse consignandum foro sæculari; certum est enim à sententia Episcopi declarantis reum non gaudere Ecclesiæ immunitate, non dari appellationem vigore dictæ Bullæ: Farinac. *conf.* 168. num. 67. in fin. lib. 2. & in append. de immunit. Eccl. cap. 22. n. 372. Mar. Ital. *cod. tract.* c. 6. § 1. num. 83. Guazzin. *de defenf. reor.* lib. 1. *defenf.* 1. c. 31. n. 6. 11. Peregr. *de immunit. Eccl.* c. 16. n. 33. Dian. *mor. p. 4. tract.* 1. *resol.* 97. in fin.

Sed difficultas est, an idem dicendum sit, quando fertur sententia in fauorem rei, vt debeat restitui Ecclesiæ, an tunc liceat fisco sæculari à tali sententia appellare; & sanè pro fisco facit, quia Bulla prædicta videtur in eius fauorem facta, & propterea non debet extendi, vt pro sit etiam reo, vt concludere videtur Farinac. *d. c.* 22. num. 372.

Verumtamen nimis durum est, & absolum dicere, quod reo denegetur appellatio, fisco autem permittatur; quia reus, & actor non debent ad imparia iudicari, & propterea melius dicendum est, neque licere fisco appellare, quando pro reo fertur sententia, vt in terminis inquit Peregr. in *d. tract. de immunit. Ecclesiæ*, cap. 16. num. 33.

Cuius sententia est non solum iusta, sed etiam honesta, & plena æquitaris, adèd vt Pontifex in dicta Bulla censetur multò magis prohibuisse fisco appellare, cuius partes sunt odiosæ, rei autem fauorabiles; & idèd direxit verba ad fiscum, quia magis erat dubium, an reus posset appellare, quando contra eum pronunciatur. Nam si contingat reum absolui, minùs dubium erat fisco non licere appellare; tum quia ipse non solet à sententiis contra se latis appellationem interponere, vt per Farinac. in *prax. quæst.* 101. num. 32. Scacc. *de appell. quæst.* 17. limit. 49. num. 2. tum quia remota appellatione pro vna parte, censetur etiam remota pro alia: Magon. *decis. Lucens.* 58. num. 3. Farinac. *d. quæst.* 101. num. 34. Scacc. *d. limit.* 49. num. 3. Ruginell. *de appell.* § 2. cap. 3. num. 8. & num. 230. prout sic aliàs obtentum fuit in vna Guastallensi.

Non obstat autem Farinac. *d. c.* 22. n. 372. dum primo loco dicit hanc Bullam esse factam in fauorem fisci, quia ibi solum probat non licere reo appellare: an autem id fisco permittatur, ipse non decidit, neque absolute admitto, dictam Bullam fuisse factam in fauorem fisci, quia potius compilata fuit in fauorem immunitatis Ecclesiæ, & continet multa specialia, quæ respiciunt fauorem reo-

rum, propter quod multi Principes supplicauerunt Paulum Quintum P. Max. pro moderanda dicta Bulla, vt desumitur ex Dian. *mor. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 97. vbi allegat Regentem Constantiam in supplicatione ad Paulum Quintum pro moderanda Bulla Gregorij XVI. propter quod dicta Bulla videtur continere mixtum fauorem rei, & fisci, singula singulis congruè referendo.

Minùs obstat Farinac. *d. cap.* 22. n. 372. *vers.* *Nec facit*, vbi magis accedere videtur ad punctum, dum quærit, an liceat fisco appellare à decreto Episcopi pronuntiantis reum non esse ab Ecclesiâ extrahendum. Nam èd loci Farinacius aliam quæstionem determinat, an scilicet fiscus debeat recurrere ad suos laicos superiores; & determinat potius esse recurrendum ad Superiores Ecclesiasticos, nec mirum, quia semper appellandum est ad Superiores iudicis, qui sententiam tulit. Sed hic non est casus noster, quia non versamur in decreto de extrahendo reo ab Ecclesiâ, cum à principio causæ fuerit extractus, & pendente processu in carceribus custoditus, sed versamur in decreto de reo restituendo Ecclesiæ, à quo fiscus non potest appellare. Peregr. *d. c.* 16. n. 33.

Hoc punctum tetigit etiam Dian. *d. tract.* 1. *resol.* 95. in fin. Sed ita succinctè, vt vix colligi possit, quid sentiat. Nam videtur tenere cum Peregr. *d. c.* 16. n. 33. non licere fisco appellare; sed cum postea dicat Farinacium dicto loco consentire cum Bonac. *de leg. disput.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 7. num. 11. dubium relinquit, in qua sententia resideat, quia verè Bonacina in meo libro de hac quæstione nullam facit mentionem, quomodo autem Farinacius intelligendus sit, etiam iam vidimus, & propterea puto non esse recedendum ab illa sententia Peregrini, alioquin si fisco liceret appellare, causa rei protraheretur in infinitum, & nimis onerosum esset causas huiusmodi defendere, cum fiscus sit durus aduersarius.

Benè verum est, quod si fortè notoriè constaret de iniustitia, & iniquitate sententiæ Episcopi, seu eius Vicarij, tunc utique tam reo, quàm fisco non esset deroganda appellatio, si ita tamen videretur eius Superiori. Nam remota appellatione, tamen non prohibetur appellatio à sententia notoriè iniqua. Bald. *conf.* 141. num. 8. *versic. Item quando*, lib. primo. Dec. *conf.* 49. num. 3. Alexand. *conf.* 77. num. 17. lib. 3. Tuseb. *littera A*, *conclus.* 400. num. 5. & 22. ad rem Mar. Ital. *d. tract.* cap. 6. §. primo, num. 84. 85. Quod adèd verum est, vt etiam si reus fuerit cum effectu traditus foro sæculari, nulla interposita appellatione, & postea constet iudici laico iniustam fuisse Episcopi sententiam, eo quòd non constet verè de qualitate criminis excepri, adhuc tenetur iudex laicus talem reum restituere Ecclesiæ, quia illi debita est immunitas, & re integra debet illi seruari, vt nouissimè tenet Ant. de Marinis *resol. quorid.* lib. 1. cap. 175. num. 2. & seqq. & Regens Constant. in *d. sup.* 70. *applicat. ad Paulum Quintum*, num. 50. & post eos Dian. *d. resol.* 97. vbi videre potes, & secundum prædicta censeo esse seruandum in vtroque foro, etiam conscientia; & caueant ministri, ne calumniosè interponant appellationes ad protrahendas causas pauperum carceratorum, quia de omnibus reddituri sunt rationem; & si calumniosè faciant, graue erit peccatum. Et ita, &c. Saluo, &c.

CAPVT CXVII.

E P I T O M E.

Maledictio paterna quos effectus producat, & quando pater possit cogi ad emancipandum filium, & priuari usufructu bonorum eius aduentitiorum.

S V M M A R I V M.

- 1 Pater est usufructuarius bonorum aduentitiorum filij.
- 2 Pater tenetur alere filios congruè iuxta suum statum, & conditionem.
- 3 Erubescimus sine lege loqui.
- 4 Pater an priuetur usufructu bonorum filij ob secundas nuptias.
- 5 Pater potest cogi ad filium emancipandum, si cum malè tractat.
- 6 Emancipare filium cogitur pater ob iniuriam atrocem.
- 7 Filius quando cogat patrem ad eum emancipandum.
- 8 Filius tenetur patienter sustinere iniurias patris, & quomodo.
- 9 Filius debet impetrare veniam, si velit cogere patrem ad emancipationem.
- 10 Pater solet laetari magis de commodo filij, quàm proprio.
- 11 Pater censetur fatuus, qui non laborat pro filio.
- 12 Maledictio paterna est maximum malorum.
- 13 Maledictio parentum eradicat domos filiorum.
- 14 Imprecationes parentum saepe nocent filiis etiam immenitibus.
- 15 Parentum maledictiones saepe ad effectum perducuntur.
- 16 Matris impia laqueo se suspendentis exemplum occasione maledictionis in filios.
- 17 Maledictio paterna est res perhorrescenda.
- 18 1 stitutio filij facta cum maledictione valet.
- 19 1 u clarus non est locus coniecturis.
- 20 Pater expellens filium de domo, dicitur cum malè tractare, & cogitur emancipare.
- 21 Pater priuatur patria potestate filium exponens.
- 22 Maledicens filium videtur uelle lacerare eius corpus, & animam.
- 23 Pater exharedans filium videtur facere rem furiosi.
- 24 Pater denegans filio alimenta, priuatur patria potestate.
- 25 Patria potestas debet in pietate consistere.
- 26 Filius ex quibus causis possit cogere patrem ad eum emancipandum.
- 27 Filius maledicens patri potest exharedari.
- 28 Maledictio est peccatum mortale.
- 29 Filius quando possit perere alimenta extra domum patris.
- 30 Nouerca prasumitur odio habere priuignum.
- 31 Pater emancipando filium retinet dimidium usufructus eius bonorum.
- 32 Pater coactè filium emancipans perdit usufructum.
- 33 Emancipatio coacta non est beneficium.
- 34 Filius prapponitur patri, si iustam foneat causam.
- 35 Filij debent obedire parentibus.
- 36 Parentes non debent prouocare filios ad iracundiam.
- 37 Pater transiens ad secundas nuptias mutat affectionem erga filios primi matrimonij.

Ne scribam vanum, duc' pia Virgo manum.

IN vna Placentina requisitus fui, quid sentiam in casu non leuis considerationis, licet rarissimæ contingentiæ. Titius habuit duos filios ex vnica vxore, quorum alteri relicta fuit hæreditas satis opulenta à consanguineo collateralis cognato, cuius usufructum obtinuit pater vigore patriæ potestatis, iuxta terminos *l. cum oportet, C. de bon. qua. liber.* sed defuncta priori vxore Titius superinduxit nouercam, ex qua alios progeniuit filios, quo facto ille filius nomine Sempronius domum patris est egressus cum eius licentia, vt militiæ, & bonis artibus incumberet, & cum genitor tenuissima, & saepe nulla subministraret alimenta, filius ad conseruandam suam dignitatem legitimè petiit congrua alimenta, pro quibus ministerio iudicis certa executione facta pater ira percitus multas contumelias protulit in filium, & animo deliberato postea subiunxit dicens: *Và, che io ti maledico nel nome del Padre, del Figlio, & dello Spirito Santo*; & imprecatus ei multa mala, & postea vitauit eius confortium. Quæritur, an propter talem iniuriam sine legitima causa illatam dictus Titius sit ipso iure priuatus, vel possit aliquo modo priuari dicta hæreditate.

Pro cuius quæstionis resolutione dixi utique dictum Titium se gessisse impiè contra eius filium cum maledicendo ita solemniter, & deliberatè sine alia iusta causa; cum certum sit parentem teneri alere filios non tanquam feras, & canes, sed decenter, & congruè, iuxta suum statum, & conditionem, ad textum in *l. tutor secundum dignitatem, in princ. ff. de adm. tutorum, l. si cui, ff. de ann. leg. l. Mela, l. pen. ff. de alim. & cib. legat. Tit. traet. de Nobil. cap. 20. num. 143. Cordub. in l. si quis à liberis, §. sed si filius, num. 43. ff. de liber. agnosc. vbi multos allegat. Surd. de alim. tit. 4. q. 1. §. n. 1. 2. & tit. 9. q. 39. n. 3. & propterea Titius exinde non habuit iustam causam sic malè tractandi eius filium.*

Verum an propter hoc sit priuatus usufructu bonorum aduentitiorum filij, non habemus legem, quæ hoc expressim dicat, aut disponat, & erubescimus sine lege loqui; §. consideremus, in *Aust. de trient. & semiss. leg. fin. C. de consul. lib. 12. l. qui filium, §. Sabinus, ff. ad Trebell.* propterea non est dicendum, quod ipso iure priuatus remaneat usufructu dictæ hæreditatis.

Neque recurrendum est ad secundas nuptias, quia parentes ad eas conuolando non amittunt usufructum bonorum aduentitiorum filij. Benè verum est, quod pater in casu secundi matrimonij redditur suspectus filiis prioris vxoris, & tenetur satisfacere eis, si petant de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri, salua rerum substantia, & de reddenda ratione administrationis, ad textum in *leg. hac edita, §. his illud, C. de secunda. nupt. Cast. conf. 455. ad fin. lib. 2. Arius Pinell. in l. 1. part. 2. numer. 31. 75. C. de bon. matern. Tusch. littera P, conclus. 125. num. 19. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 88. num. 35. sed ex hoc capite non potest priuari usufructu bonorum filij.*

Vnde necesse est confugere ad alia remedia, & puto animaduertendum esse, quod filij existentes sub patria potestate possunt cogere patrem ad eos emancipandum, si, & quando illos malè tractat, & contra pietatem paternam, prout probat textus in *leg. Diuus, ff. si quis à pair. fuer. manumiss. glossa in §. fin. in vers. pen. Inst. quibus mod. ius patr. potest. solu. pulchrè Raph. Raym. Cuman. in conf. 83. sub num. 1. vers. inspectis causis, Soc. in traet. reg. & fallens. reg. 286. verb. Pater, num. 4. Capol. cautel. 115. num. 2. ad rem Farinac. de var. ac diuers. crim. quaest. 105. n. 141. vbi post Nicasium dicit, quod propter atrocem iniuriam parentes coguntur emancipare filios, & cum supradictis concordant Ascan. Clemens in traet. de patr. potest. cap. 1. num. 13. & cap. ult. num. 91. Menoch. de arb. ind. cas. 138. num. 4. Surd. in traet. de alim. tit. 7. q. 14. num. 3.*

7 num. 3. & tit. 8. privileg. 65. num. 42. & tit. 9. q. 20. num. 43. qui omnes concludunt cogendos esse parentes ad emancipandum filios ob graues iniurias eis illatas à genitoribus, qui illos habent in potestate, quia abutuntur iure parentum.

Licet enim dici soleat, filium teneri sustinere patienter omnia verba, quantumcumque iniuriosa in se à patre prolata, ad textum in l. Prator edixit, §. praterea, vbi Ang. num. 3. ff. de iniuriis, tamen id procedit, si vellet experiri actionem iniuriarum, quia hæc non cadit inter ipsum, & patrem hoc modo, sed non procedit quoad effectum cogendi parentem ad emancipandum filium, provt verè cogi potest stante graui iniuria, & intolerabili, sic per eum filio illata, vt bene sic rem declarat Ascan. Clem. in dist. tract. de patr. potest. c. 1. n. 13.

8 Bene verum est, quod filius non potest deuenire ad hanc petitionem emancipationis, nisi prius impetrata venia à Principe, vel à iudicante, iuxta terminos l. 1. & 2. C. de in ius voc. provt sic in terminis ad rem nostram dixerunt Raph. Cuman. d. conf. 83. n. 2. in fin. Cæpol. d. cautel. 115. n. 2. in fin.

9 Stante igitur hoc fundamento videndum est, an pater ita solemniter, & delibere sine iusta causa maledicendo filium, dicatur eum malè tractasse, & contra pietatem? Et sanè res videtur clarissima, cum pater soleat diligere filios plusquam seipsum, & magis lætari de eorum bono, quàm de propriis commodis, vt inquit Plato 11. de legib. Surd. decis. 107. num. 4. Christophor. Martius Medices decis. 15. num. 11. adeò vt fatuus consueat pater, qui pro salute filij non laborat. Uccian. conf. 40. n. 14. lib. 1. Medic. d. decis. 15. n. 10. Idèò pater sic maledicendo filium tam iniuste non facit opus pietatis, sed impietatis, quia maledictio est maximum malorum, quæ parentes possunt inducere super filios, provt probatur multis locis sacræ Scripturæ, & aliquibus auctoritatibus, etenim habetur in sacra Genes. cap. 9. dum Patriarcha Noë maledixit Cham filium suum sibi illudentem, dixisse: *Maledictus Chanam, seruus seruorum erit fratribus suis.* Et hinc est, quod de hac re simili valde timebat Iacob, vt in eadem Genes. cap. 27. dum persuasionibus maris se parabat ad surripiendam Esau fratri suo benedictionem paternam, & dicebat genitrici suæ: *Timeo, ne inducam super me maledictionem pro benedictione.*

10 Et iure merito sic timebat, quia talis maledictio est magnum malum, & fertur habere vim cuiusdam maleficiij; sicut enim benedictio parentum firmat domos filiorum, ita maledictio eradicat fundamenta, vt habetur in Ecclesiastico, cap. 3. adeò vt huiusmodi imprecationes quandoque noceant filiis etiam immeritis, vt inquit D. Gregor. lib. 1. dial. c. 33. & huius maledictionis filij meminuit etiam D. Petr. epist. 2. cap. 2. tanquam de re valde mala; experientiâ enim compertum est tales maledictiones, & imprecationes Deo permittente aliquando ad effectum perducere, & ingentia producere mala, vt videre est apud Martin. Delrium disq. Magic. libr. 3. q. 7. sect. 2. vbi etiam narrat casum impiæ matris, quæ habens decem filios, & ab vno malè tractata, suadente diabolo maledixit omnes, & videns postea suas maledictiones in omnibus peruenire ad effectum, conscientiam suæ impietatis, & opprobrium hominum ferre non valens, laqueo se suspendit. Vnde Seneca 11. epist. dicebat: *Iam non admiror, si omnia nos à prima pueritia mala sequantur; inter execrationes parentum creuimus.* Et hinc est, quod maledictionem paternam rem esse perhorrescendam dixit, & censuit Rot. Roman. vt apud Ludouic. decis. 414. num. 2.

11 Non obstat autem textus in l. his verbis, §. 1. ff. de her. inst. vbi dicitur valere filij institutionem etiam cum maledictione: tum quia non loquitur de huiusmodi maledictione, sed de improperiis. Tum quia nihil est impedimento patri, quò possit hæredem instituere filium, quem maledixit, vt ibidem dicunt DD. & in claris non est lo-

cus coniecturis, ad textum in l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. l. continuus, §. cum ita, de verb. oblig. & sic cum ille parens voluerit hæredem facere filium impium, & de se malè meritum, nihil interest, nec inde tollitur, quin maledictionis magnus, & perniciosus non sit effectus.

12 Ex quibus concludendum est, patrem sic maledicendo filium sine iusta causa esse impium, & tractare contra pietatem, adeò vt possit, cogi ad eum emancipandum. Etenim sicut quando pater expellit filium de domo, dicitur eum impiè tractare, & cogitur emancipare, vt per Cæpol. d. caut. 115. n. 2. quanto magis erit impius, & cogendus sic iniuste filium maledicendo.

13 Et addi potest pro confirmatione prædictorum, quòd sicut pater priuatur patria potestate, quando filium exposuit, ad textum in cap. 1. de infant. expos. Mart. de Sylu. tract. de feud. rub. quibus mot. feud. amitt. n. 178. Surd. de alim. tit. 6. q. 18. n. 19. Menoch. de arb. iud. cas. 396. n. 11. Gratian. discept. 267. n. 1. 2. 4. 5. Azor. mor. p. 2. cap. 20. vers. decima species; ita & multò magis ille pater erit priuandus patria potestate, qui filium sic indebitè maledicit, & deferit; sic enim videtur velle, si fieri potest, lacerare omnia bona filij, tam animæ, quàm corporis; cum tamen filium exponens videatur tantummodò negligere corpus.

14 Hinc certè mihi videtur de patre filium iniuste maledicente, posse aptè, & rectè dici, quod Iurisconsultus in l. 2. ff. de inoff. testam. dixit de patre sine legitima causa filium exhæredante, vt videatur fecisse rem quasi furiosi, non quia verè furiosus testatus sit, sed quia sic fecerit, non ex officio pietatis, & hoc bene confirmat Rot. Rom. diuers. coram Durano, decis. 233. num. 26. in nouissimis ad Coccinum. Si enim sic exhæredans filium facit contra officium pietatis, quanto magis sic maledicens: hic sanè maius malum inferre voluisse videtur.

15 Accedat, quod sicut verum est patrem, filio denegantem alimenta, priuari patria potestate, secundum communem DD. sententiam, de qua Surd. in tract. de alimen. tit. 8. privileg. 63. num. 1. 2. 3. & num. 8. ita & multò magis eà priuandus est sic filium maledicens, cum possit hoc modo ei causare infinita mala, vt vidimus, & experientia rerum magistra id pluries docuit, verè enim patria potestas in pietate debet, non in atrocitate consistere, ad textum in l. Diuus, ff. ad l. Pomp. de parricid. cum vulgaribus.

16 Et licet prædicta sufficiant, tamen ratio nostra potest augeri ex eo, quod filius potest etiam cogere patrem ad eum emancipandum ex causis, ex quibus potest eum exhæredare, vt per Ascan. Clem. in tract. de patr. potest. cap. ult. num. 92. Immo leuior etiam causa sufficit ad cogendum patrem, vt emancipet filium, quàm ad eum exhæredandum: Surd. de alim. tit. 7. q. 14. n. 3. Sed filius maledicens patri potest exhæredari, vt in §. causas, in Auth. Et cum, de appell. cognosc. Ergo etiam pater poterit ex eadem causa exhæredari, quia ex iisdem causis congruè pater exhæredatur à filio, ex quibus filius à patre, si credimus Surd. d. tract. q. 14. num. 1. in fin. vbi etiam dicit, quod pater committendo causas ingratitude, prluatur patria potestate. Vnde sequitur, quod si propter hoc possit pater exhæredari, possit etiam cogi ad faciendam emancipationem. Verè enim maledictio est maior iniuria, quàm exhæredatio, quando est deliberata, & non ex aliquo primo motu, aut impetu alicuius displicentiæ emanata; cum enim pater sic appensarè maledixerit filium, dicitur commisisse peccatum mortale, quod est tantò grauius, quanto personam, cui maledicimus, magis amare tenemur, vt bene probat D. Thom. 2. 2. q. 76. art. 3.

17 Nec obstat filio, quòd petat alimenta extra domum patris; tum quia hæc non est bona ratio ea denegandi. Surd. d. tract. de alim. tit. 4. q. 14. n. 19. tum quia propter nouercam filius habet iustam causam petendi alimenta extra domum, eo quod inter eam, & priuignum semper præsumitur

30 præſumitur odium, etiamſi illud non probetur, vt per Surd. *d. tit. 4. q. 15. n. 24. 25. 26. 27.* Vnde negati non po-
teſt, quin adſit iuſta cauſa cogendi patrem ad emanci-
pandum dictum filium, ad idque compelli poterit multa
indicta, & captis pignoribus tories, donec rædio affectus
ſe diſponat, & aliis modis arbitrio iudicis, qui poterit
etiam pronunciare eam pro facta, niſi intra certum ſpa-
tium temporis ipſe ad illam deuenierit.

His ſic firmatis facile eſt decidere, an dictus parens ſit
priuandus uſuſuſu bonorum aduentitiorum filij. Nam
licet regulariter pater emancipando filium retineat dimi-
diam uſuſuſu huiusmodi bonorū, ad textum in *l. cum*
31 *oportet*, §. *cum autem*, C. *de bon. qua liber.* tamen id pro-
cedit in emancipatione voluntaria, & honoris gratiā
facta, non autem in ea, ad quam pater deuenit coactē,
& propter iniuriam filio illatam; tunc enim perdit omne
32 commodum uſuſuſu, & quodcumque emolumen-
tum, ad textum in *d. l. Diuus*, ff. *ſi quis à patre fuerit*
manumiff. Cuman. *d. conſ. 83. n. 3.* quem ſequitur Tuſch.
præſt. concl. verb. filius, concl. 353. num. 8. Cæpol. *d. cautel.*
115. num. 3. pulchrè Surd. *de aliment. tit. 9. queſt. 20.*
num. 42. 43. qui etiam dicunt, quod quando pater cogi-
tur emancipare filium, tunc non dicitur ei conferre be-
33 neficium, quia emancipatio prouenit à lege, vel à Iu-
dice cogente, vt per Cæpol. *d. cautel. 115. n. 3.* Surd. *d. præſt.*
tit. 8. priuil. 65. n. 46. 47.

Non ergo dicatur filium debere eſſe parentibus ſubdi-
tum, nec habere anſam de eis conquerendi ex quacum-
que cauſa, quia verius eſt cum eſſe audiendum, & patri
etiam præponendum, ſi iuſtam, & bonam cauſam ſoueat, 34
vt habetur in *cap. quaritur 2. queſt. 7.* & probat textus in
d. l. Diuus, ff. *ſi quis à patr. fuer. manum.* quoniam inue-
niuntur etiam parentes, qui ſunt erga filios valde cru-
deles, & nihil curant de bono eorum, ſue corporis, ſue
animæ. Vnde doceat iſte pater de ſeipſo, qui imprudenter
hæc geſſit, & meminerit, quod ſicut D. Paul. *ad Ephes.* 35
cap. 6. dixit, *Filij obedite parentibus ueſtris in Domino*; ita
etiam dixit: *Et vos patres nolite ad iracundiam pronocere*
filios ueſtros, ſed educate illos in diſciplina, & correptione 36
Domini. Sed non eſt mirum, ſi hæc ſcandala naſcantur,
vbi parentes tranſeunt ad ſecundas nuptias, quia nouer-
ca odit ſemper priuignos, & pater cenſetur mutare vo-
luntatem, & affectionem erga filios primi matrimonij, 37
vt per Farinac. *decif. 723. num. 17. part. 2.* vbi dicit etiam,
quod lex ſuſpicatur de nouerca propter odium prædi-
ctum in eius priuignos, vt per Farinac. *decif. crimi. 242.*
num. 18.

Concludo igitur dictum patrem eſſe cogendum ad fi-
lium emancipandum, & ſucceſſiue priuandum totaliter
uſuſuſu bonorum aduentitiorum filij: ſed quid euene-
rit in hoc caſu, nescio, quia ſub ficto nomine fui ab ami-
co requiſitus de mea ſententia. Et ita, &c.

*Et ex his ad laudem Dei, & B. Mariæ Virginis, & SS. Ioannis Baptiſtæ, Hieronymi,
& Franciſci patronorum meorum impoſitus ſit finis his controuerſiis, quas omnino
ſubmitto iudicio S. Matris Eccleſiæ Catholice Romane.*

INDEX

RERVM ET VERBORVM

Quæ in hoc primo Controuerfiarum
Libro continentur.

Primus numerus paginam; secundus numerum marginalem indicat.

A.

Abbatēs ordinare non possunt, & quando
id verum sit. p.293.n.28
Abbatīs Guastallæ dignitas. p.128.n.17
Ablatiua absoluta important conditionem.
p.67.n.66.p.189. n.11. & p.145.n.3
Ablatiua absoluta faciunt conditionem. p.210. num.19
Absens à pace pro eo facta quando in ea dicatur com-
prehensus. p.427.n.41
Absens à pace non obligatur, nec obligat nisi ratificet.
ibid.n.44
Absens à patria quomodo fruatur beneficio ciuini.
p.200.n.74
Absens iustâ causâ lucratur distributiones. p.153.n.18
Absens antequam pestis adueniat, ea adueniente non lu-
cratur distributiones. ibid.n.28
Absens tempore pestis lucratur fructus præbendæ, sed
non distributiones. p.152.n.55
Absenti per stipulationem non quæritur ius antequam
ratificet. p.427.n.47
Absolutionis capaces efficiuntur, qui restitunt Ecclesiæ
extractos ab ea. p.42.n.64
Acceptare dicitur, qui vti velle actu declarat se. p.12.
num.116
Acceptatio debet fieri cum sua causa. p.341.n.29
Acceptatio in fauorabilibus præsumitur. p.42.n.116
Acceptatio præsumitur in fauorabilibus data scientiâ.
p.373.n.114
Accidens variatur secundum conditionem personæ.
p.107.n.37
Acquirens primus in feudo potest successoribus præi-
dicare. p.306.n.7
Acta declarant, qualis sit acceptatio præcedens. p.341.
num.24
Acta in sæculari foro, an probent in Ecclesiastico. p.61.
num.10
Acta iudicialia nō possunt probari per testes. p.155.n.27
Acta iudicialia debent parti intimari. p.305.n.24
Acta non probantur testibus, nisi sint deperdita. p.306.n.7
Actio communi diuidendo est indiuidua. p.187.n.47
Actio constitutæ pecuniæ est inanis, vbi non constat de
debito principali. p.344.n.2
Actio de re Ecclesiæ dicitur, quando agitur eius occasio-
ne. p.168.n.26
Actio, & passio non cadunt in eodem subiecto. p.258.
n.14. & p.327.n.56
Actio in rem scripta quænam sit. p.269.n.29
Actio rei vindicationis contra quem detur. p.157.n.27
Actio non potest variari post litē contestatam. p.305.n.22
I.B. Ciariij conu. for. Tom. I.

Actio hypothecaria quomodo dicatur indiuidua. p.158.
num.55
Actio spoliij competit Ecclesiæ pro malè alienatis. p.371.
n.80
Actione constitutæ pecuniæ tenetur, qui suscipit se sol-
uere alienum debitum. p.344.n.1
Actionem qui habet, nondum propriè habere rem dicitur.
p.45.n.55
Actionis realis naturam sequitur personalis. p.267.n.8
Actore non probante reus absolvitur. p.15.n.28
Actor sequitur forum rei. p.107. num.28. & p.277. n.1.
& p.233. n.1.
Actum præsumitur, quod erat gerendum. p.102.n.50
Actus agentium sunt in patiente benè disposito. p.107.
num.36
Actus agentium regulatur secundum intentionem. p.64.
num.24
Actus est potentior in causa, quàm in causato. p.177.
num.57. n.1.
Actus non acceptatus à parte aduersa, non prodest.
p.341.n.26
Actus nullus executioni demandatus facit incurrere pœ-
nam. p.231.n.37
Actus omnis ex voluntate, & potestate perficitur. p.41.
n.66
Actus primus non tollitur per secundum inualidum.
p.191. n.39
Actus tribuitur mandanti, non exequenti. p.106.n.33
Actus vt potius valeat, quàm pereat, sit interpretatio.
p.54.n.29
Adiectiuum determinat substantiuum. p.325.n.25
Adiunctione confunduntur actiones. p.327.n.56
Adiudicatio ex debito voluntario dicitur voluntaria, quò
ad ius congrui. p.301.n.16
Adiudicatio fit causa cognita. ibid.n.13
Adiudicatio iudicialis an subiiciatur retractui. ibid.n.11
Adiudicatio quomodo fiat. ibid.n.9
Adiudicari non potest, qui nihil habet. p.72.n.129
Aduersariua quando repetat qualitates præcedentes.
p.50.n.79
Adulteræ licet legare. p.404.n.5
Adulteræ non licet donari ab amasio. p.178.n.76
Adulteræ legatum factum ab adultero non valet. p.409.
num.64
Adulterium est coitus vxorati cum soluta. ibid.n.75
Adulterium est propriè in nuptam. p.407.n.47
Adulterium, & copula probatur coniecturis, & præsum-
ptionibus. ibid.n.50
Adulterium est delictum mixti fori. p.261.n.52
Adulterium non est coitus vxorati cum soluta. p.173.n.9
Adulter

Index Rerum

- Adulterium potest puniri ab Ecclesia, & quomodo p.93.
num.36
- Adæquatorum maior virtus attribuitur alteri. p.173.n.9
- Ædes suas tollere vsque ad Cælum unicuique licet.
p.164. n.1
- Ædificare in muro licet obturando etiam lumina vicini.
p.166. n.22
- Ædificare licet, nisi seruitus sit constituta. ibid. n.25
- Ædificare non licet ad æmulationem vicini. p.166.n.29
- Ædificare non licet tollendo lumen scalarum. p.166.
num.33
- Ædificans debet relinquere certum spatium. ibid.
num.35
- Æquitas ficta est duplex iniquitas. p.428.n.51
- Æqualitas censetur seruata inter filios. p.231. n.7
- Æqualitas seruanda est in successioneibus. p.238.n.15
- Æquiparatorum eadem est natura. p.88.n.13.
- Ætymologia facit venditionem. p.229.n.3
- Æstimation non debetur, vbi legatum est nullum. p.201.
num.89
- Æstimation quando debeat forensi rei stabilis sibi reli-
cta. p.299.n.36
- Æstimation rei an debeat illi, cui relicta, si illius non est
capax. p.201.n.87
- Ætatis ius cedi non potest. p.280.n.7
- Affectiois pars causa tollit suspicionem fraudis. p.50.
num.85
- Affinis non est idoneus testis. p.315.n.39
- Affrancatio facit rem, quæ erat feudalis, liberam. p.133.
num.7
- Affrancatione sequuta libera dicitur venditio. ibid.n.8
- Agere licet ante diem, vt adueniente die parata sit ex-
ecutio. p.341.n.7
- Agere creditori quando liceat ante tempus. p.190.n.20
- Agnatio quomodo probetur. p.394.n.57
- Agnationis gradus an probetur, vbi succeditur vltra de-
cimū gradum. p.395.n.69
- Agnationis eiusdem censentur, qui deferunt eadem arma,
& insignia. p.143.n.27
- Agnationis iura non habent nascituri. p.347.n.13
- Agnationis gradum non est necesse probare. p.141.
num.8
- Agnationis gradum probans præfertur probanti agnatio-
nem in genere p.145.n.44
- Agnationi facto relicto an admittantur proximiores.
p.143.n.17
- Agnatio probatur ex instrumentis, vbi quis interuenit
vti agnatus ad solemnizandum instrumentum. p.141.
num.6
- Agnatio probatur ex verbis instrumentorum enunciati-
uis. p.142.n.9
- Agnatio probatur incipiendo à stipite, vel à duobus fra-
tribus. ibid.n.12
- Agnatio probatur per tractatum, & opinionem, & quan-
do. p.242.n.15
- Agnatio probatur ex tractatu contra omnes habentes
causam à tractatore. p.144.n.34
- Agnationis probandæ causâ iunguntur plures species
probationum. ibid.num.30
- Agnatio quomodo epistolis & scripturis probetur.
p.143. n.21
- Agnatos præferendos esse cognatis intelligitur quoad
bona paterna. p.311.n.3
- Agricultura non debet destitui, & melius est, quod credi-
tum perdatur. p.413.n.4
- Alienabilis facta res ad extraneos semper est alienabilis,
& quomodo. p.49.n.61
- Alienabilis facta res Ecclesiæ non durat alienabilis, si
cesset causa. ibid.n.62
- Alienandis in rebus Ecclesiæ, qualis ordo seruandus.
p.370.num.63. & p.382.num.22
- Alienandum est tantum, quantum requirit necessitas.
p.370. n.66
- Alienans bona Ecclesiæ sine solemnitate potest proprium
factum impugnare. p.45.n.13
- Alienans bona Ecclesiæ saluo assensu Papæ, & non aliter,
nec alio modo, si tradat ante assensum, incidit in cen-
suras. p.382.n.11
- Alienans partem rei alienari prohibet cadit solum à par-
te. p.230.num.11
- Alienans contra voluntatem testatoris dicitur delinquere.
p.231. n.40
- Alienans malè bona Ecclesiæ potest petere manutentio-
nem. p.367.n.28
- Alienans malè bona Ecclesiæ potest facto proprio con-
trauenire. ibid.n.35
- Alienans feudum & tradens sine consensu domini non
aliter, nec alio modo, non cadit, &c. pag.380.
num.1
- Alienare non potest, qui non est dominus. pag.49.
num.61
- Alienare licet ob debita testatoris soluenda, & quando.
p.231.n.45
- Alienare non posse non est de domini diffinitione. p.263.
num.8
- Alienare prohibitus non est perfectus dominus. ibid.
num.7
- Alienare qui prohibetur ratione iuramenti, potest alie-
nare res paruas. p.19.n.90
- Alienare non potest extra descendentes prohibitus extra
familiam alienare. p.79.n.31
- Alienari non possunt bona locorum piorum sine solen-
nitatibus. p.46.n.32
- Alienari non posse bona extra familiam, vel in ea conser-
uari, paria sunt. p.78. num.22
- Alienari possunt bona Ecclesiæ necessitatis causâ absque
solemnitate. p.366. n.9
- Alienari possunt bona fideicommissi pro dotandis nepo-
tibus testatoris. p.285.n.6
- Alienata ab Ecclesia sine solemnitate debent restitui vnâ
cum fructibus à die alienationis. p.370. num.71.
- Alienatio bonorum Ecclesiæ nulla est sine utilitate Ec-
clesiæ, & beneplacito Apostolico. p.45.n.9
- Alienatio bonorum Ecclesiæ debet esse simul utilis, &
solemnis. ibid.n.18
- Alienatio bonorum Ecclesiæ non solemnis an in totum
annullatur. p.46.n.32
- Alienatio bonorum Ecclesiæ præsumitur solemnis ob
lapsum 30. annorum, & quando. p.48.n.55
- Alienatio bonorum Ecclesiæ non valet nisi simul con-
current solemnitas, & iusta causa. p.366.n.11
- Alienatio bonorum Ecclesiæ est nulla ob euidentem læ-
sionem. p.49.n.67
- Alienatio bonorum Ecclesiæ in alteram Ecclesiam requi-
rit solemnitatem Paulinæ. p.120.n.29
- Alienatio bonorum Ecclesiæ sine assensu Apostolico.
p.366.n.24
- Alienatio bonorum Ecclesiæ permittitur ex quatuor cau-
sis. p.368.num.46
- Alienatio bonorum locorum piorum an requirat solen-
nitatem. p.209.n.1
- Alienatio bonorum Ecclesiæ copulatiuè requirit causam,
& solemnitatem. ibid.
- Alienatio bonorum Ecclesiæ requirit assensum Aposto-
licum. ibid. num.2
- Alienatio censetur prohibita etiam in casu permissio, con-
currente prohibitione legis, & testatoris. p.232.n.55
- Alienatio emphyteusis Ecclesiæ non fit in potentiorē,
etiam si dominus sit æquè potens. p.51. n.85
- Alienatio emphyteusis an permittatur in casu necessita-
tis. p.108.n.45
- Alienatio ex necessitate quæ sit. p.366.n.10
- Alienatio in forensem facta est nulla stante statuto.
p.197. n.30

Alienatio

Notabilium.

Alienatio facta ex necessitate sine solemnitatibus, postea debet solemnizari. p. 370. n. 68
 Alienatio facta non seruata forma, in totum corrumpit. p. 374. n. 120
 Alienatio fendi requirit consensum domini ante factum, vel in ipso facto. p. 381. num. 16
 Alienatio intuitu pietatis an requirat assensum Apostolicum. p. 119. n. 16
 Alienatio inualida potest retractari. p. 229. n. 9
 Alienatio inualidatur in totum, si excedatur in forma seruanda. p. 46. num. 27
 Alienatio non censetur sollemnis ex solo cursu temporis sine alia coniectura. p. 210. n. 9
 Alienatio non præsumitur sollemnis ex cursu temporis, nisi obseruantia sit clara, & certa. ibid. n. 8
 Alienatio prohibetur in forenses. p. 405. n. 21
 Alienatio quando dicatur voluntaria. p. 373. n. 67
 Alienatio rerum Ecclesiæ modica valet sine solemnitate. p. 121. n. 37
 Alienatio rerum Ecclesiæ ex cursu 30. ann. præsumitur sollemnis, & utilis. p. 209. n. 5
 Alienatio solùm dolosa priuat hæredem bonis testatoris. p. 232. n. 52
 Alienatio stabilium prohibita à statuto an comprehendat forenses. p. 295. n. 28
 Alienatio sine solemnitate tenet volente Ecclesia. p. 121. num. 36
 Alienatio rei legatæ quando inducat reuocationem legati. p. 309. n. 4
 Alienatio titulo lucratiuo præsumitur voluntaria. ibid. n. 6
 Alienatio titulo oneroso præsumitur facta ex necessitate. ibid. n. 7
 Alienatio utilis Ecclesiæ sustinetur absque solemnitatibus. p. 45. n. 15
 Alienatio vsus rerum Ecclesiæ an requirat solemnitates Paulinæ. p. 118. n. 15
 Alienatio voluntaria ex titulo oneroso inducit reuocationem legati. p. 309. n. 2
 Alienatione facta rei prohibita alienari statim admittitur substitutus. p. 229. n. 6
 Alienatione inualida adhuc incurritur pœna à testatore imposita. p. 231. n. 36
 Alienationem bonorum Ecclesiæ dicenti etiam validam incumbit onus probandi. p. 366. n. 20
 Alienationem dicenti esse factam ex iusta causa incumbit onus probandi. p. 368. n. 47
 Alienationem fieri ob casum permissum, est exprimendum. p. 232. n. 51
 Alienationem non reuocans non dicitur esse sine dolo. ibid. n. 54
 Alienationes inualidas reuocauit Paulus Quartus. p. 212. num. 39
 Alienationes bonorum Ecclesiæ an possit Legatus authorizare. p. 45. n. 19
 Alienationis prohibitio in forenses non habet locum nisi re tradita. p. 298. n. 25
 Alienationis bonorum prohibitio quando extendat fideicommissum. p. 79. n. 38
 Alienationis bonorum prohibitio quando inducat fideicommissum. ibid.
 Alienationis prohibitio geminata inducit simplex fideicommissum. p. 78. n. 26
 Alienationis bonorum Ecclesiæ commissarij excedentes fines mandati nulliter agunt. p. 45. n. 23
 Alienationi prohibita consentiens cadit à iure suo. p. 229. n. 8
 Alienatis bonis Ecclesiæ an liceat pœnitere post obtentum beneplacitum. p. 45. n. 22
 Alienatis bonis Ecclesiæ an liceat resilire à contractu. p. 122. n. 43
 Alimenta debentur iuxta dignitatem, & patrimoniij vires. p. 39. n. 29

Alimenta debentur fœminæ à statuto exclusæ, etiam aliàs diuiti. p. 239. n. 44
 Alimenta debentur sorori à fratre, donec nubat. ibid. num. 39
 Alimenta consequitur ab omnibus, qui manet cum vno ex obligatis. p. 240. n. 52
 Alimenta petuntur extra domum iuxta ex causa arbitrio iudicis. ibid. n. 51
 Alimenta petuntur extra domum stante lite. p. 239. num. 48
 Alimenta possunt peti extra domum, si obligati sunt inter se diuisi. ibid. n. 46
 Alimenta præstantur alternis vicibus in domo cuiusque obligati. ibid. n. 47
 Alimenta non debentur spuris iure ciuili. p. 177. n. 61
 Alimenta quando succedant loco legitimæ. p. 239. n. 41
 Alimenta sunt præstanda in domo alere debentis. ibid. num. 45
 Alimenta solent præstari annua, vel menstrua. p. 40. n. 53
 Alimentorum causâ non transigitur. p. 49. n. 65
 Alimentorum causa est mixti fori, & ab Ecclesiastico cognoscitur. p. 134. n. 19
 Alimentorum causa est pia, si de paupere agatur. ibid. num. 20
 Alimentorum causa est mixti fori, si paupeti debeantur. p. 156. n. 16
 Alimentorum causa est pia, & tractatur in foro Ecclesiæ. ibid. n. 17
 Alimenta, quæ debentur naturalibus filiis, mater non potest prætere. p. 177. n. 62
 Alimentorum legatum, quando valeat spuris, vel concubinae factum. p. 181. n. 108
 Alimentorum causa est pia, & tractari potest coram iudice Ecclesiastico. p. 278. n. 7
 Allodialia præsumuntur bona. p. 15. num. 25. & p. 333. num. 12.
 Allodium quid sit. p. 333. n. 11
 Alternatiua disiunctiue coniungit. p. 325. n. 26
 Alternatiua disiungit verba, & sensum. ibid. n. 29
 Alternatiua tribuit actum vtrique alternato. p. 323. n. 1
 Alternatiue alterutram partem verificari sufficit. ibid. num. 2
 Alternatiue alteram partem adimpleri sufficit. p. 225. num. 30
 Amicitia tollit iudicium præmeditati homicidij. p. 71. num. 112
 Ancillarum partus non sunt in fructu, neque in redditu. p. 43. n. 13
 Anima cunctis rebus præferenda est. p. 38. n. 10. p. 198. n. 28. & p. 175. n. 29
 Animal leniter morbosum, seu vitiosum si vendatur, propter hoc non retractatur venditio. p. 416. n. 2
 Animal morbosum an præsumatur fuisse, si de recenti moriatur. p. 328. n. 8
 Animalia ad vnum vsus destinata, si vnum vitiosum vendatur, omnia redhibentur. p. 333. n. 7
 Animus, & intentio declaratur ex præcedentibus. p. 341. num. 26
 Animus nocendi non præsumitur. p. 166. n. 31
 Annonæ leges ligant etiam Ecclesiasticos. pag. 167. num. 4.
 Annus apud Mercatores quando incipiat. p. 161. n. 51
 Annus probationis Religionis ita debet esse integer, vt non liceat coniungere tempora. p. 398. n. 19
 Antipathia est inter iurisdictionem Ecclesiasticam, & seculari. p. 126. n. 2
 Antiquiore vocato non est necesse probare gradum parentelæ. p. 395. n. 66
 Antiquum tempus in materia iurispatronatus. p. 278. num. 6
 Antiquum tempus dicitur annorum centum. p. 144. num. 36

Index Rerum

- Appellare an liceat in causa immunitatis reorum ad Ecclesias confugientium. p.74.n.154
- Appellatio non datur à iudice Ecclesiastico ad laicum. p.75.n.158
- Appellatio admittit, vt possint purgari omnes errores, qui causam causæ concernunt. p.338.n.16
- Appellatio non datur à sententia priuante reum immunitate Ecclesiæ. p.429.n.63
- Appellatio non datur in visitatione. p.65.n.17
- Appellatione pro reo prohibita, censetur etiam prohibita pro fisco. p.75.n.157
- Appellationis in causa potest dici: Non deductum deducam, non probatum probabo. p.338.n.15
- Aratoriarum res non subiiciuntur executioni etiam in debito priuilegiato. p.413.n.6
- Aratoria instrumenta, & boues possunt capi in pignus ob debitum fiscale. p.413.n.24
- Appellatione remota pro vna parte prohibetur etiam pro alia. p.429.n.66
- Appellare permittitur à notoria iniustitia, non obstante clausula, *Remota appellatione*. ibid.n.69
- Arbitrer declarat suum laudum. p.303.n.10
- Arbiter electus in casu discordiæ an sit verè arbiter, an consultor. p.154.n.6
- Arbitraria vbi est poena, mitior est eligenda p.319.n.15
- Arbitrator præsumitur dolosus ob læsionem. p.294.n.21
- Arbitri duo non possunt iudicare, seu laudare tertio irrequisito. p.154.n.6
- Arbitri primi electo tertio possunt concordare, & laudare. ibid.n.8
- Arbitri pro tertio electi præsentia requiritur in laudando per alios duos. ibid.num.2
- Arbitrio boni viri de vtendo promissio quid importat. p.20.n.104
- Arbitrarium boni viri, quando censetur concessum. p.69.num.81
- Arbitrium boni viri per quæ verba importetur. p.150.num.15
- Arbitrium boni viri semper datur stante læsione. p.294.num.11
- Arbitrium esse regulatum magis decet. p.150.n.17
- Arbitrium habens quid possit facere. p.69.n.84
- Arbitrium iudicis regulatur à iure. ibid.n.83
- Arbitrium iudicis cessat in rebus definitis, vel determinatis. p.17.n.59
- Arbitrium liberum important illa verba, *Iudicio tuo videbitur*. p.66.n.88
- Arbitrorum maior pars quod facit, ratum est. p.154.n.9
- Arbitrum tertium fuisse requisitum ab aliis in laudando, sufficit de iure Canonico. ibid.n.4
- Arbores an dicantur fructiferae ex sola ramorum incisione. p.15.n.37
- Arbores cadere spectat ad Dominum. p.263.n.11
- Arbores caduæ an pertineant ad usufructuarium. p.264.num.33
- Arbores corruptioni proximas potest cadere fructuarius. p.265.num.45
- Arbores fructiferae possunt etiam à fructuario cædi pro refectione villæ. p.264.n.22
- Arbores fructiferas quomodo fructuario liceat cadere. ibid.n.31
- Arbores fuisse grandes tempore incisionis probandum est ad effectum caducitatis. p.15.n.32
- Arbores magnas nō licet emphyteutæ incidere. p.16.n.52
- Arbores infructiferae possunt sine poena caducitatis cædi. p.15.n.29
- Arbores non sunt in fructu, sed pars proprietatis. p.262.num.1
- Arbores non fructiferas grandes quomodo fructuario licitum sit cadere. p.265.n.15
- Arbores non fructiferas incidens non dicitur deteriorare. ibid.n.17
- Arbores patuæ incise non causant caducitatem. p.16.num.42
- Arbores quomodo dicantur fructiferae. p.15.n.38
- Arbores solent patresfamilias cadere pro vsu suo. p.264.num.34
- Arbores verustas licet incidere. ibid.n.39
- Arbores vmbra suâ nociuas fructuarius cadere potest. p.265.n.42
- Arbores vi ventorum deiectæ spectant ad proprietarium. p.264.n.38
- Arbores verustas, vel vi ventorum euulsas fructuarius tollere potest. p.263.n.4
- Arboribus excisis fundi substantia salua non remanet. p.263.n.4
- Arboribus succisis non est salua rerū substantia. ibid.n.12
- Arboribus vi ventorum euulsis quomodo potatur fructuarius. p.264.num.21
- Arborum duarum incisio an dicatur notabilis deterioratio. p.17.n.57
- Arborum incisio quænam sit digna caducitate. p.17.n.55
- Arborum incisio licita, si ager fiat fertilior. ibid.n.65
- Arborum incisio non nocet emphyteutæ, nisi de eius mandato fiat. p.21.n.109
- Arborum incisio quando credatur facta de mandato conductoris. ibid.n.100
- Arborum incisio æquiparatur demolitioni domorum. p.14.n.5. & p.263.n.3
- Arborum incisio non prohibetur fructuario, sed tantum frugiferarum. ibid.num.16
- Arborum non fructiferarum quis sit vsus. p.15.n.30
- Archiepiscopus non potest benedicere populum extra Diocesim suam. p.292.n.13
- Archipresbyter Carpi facit synodum. p.291.n.12
- Archipresbyter Carpi est suspensus à collatione Ordinum. ibid.n.6
- Archipresbyter Carpi an possit facere dimissorias. p.241.num.22
- Archipresbyter Carpi est Ordinarius. p.241.n.18
- Archipresbyteri Carpi dignitas. p.124.n.26
- Archipresbyteri Carpi potestas. p.292.n.2
- Arctati non dicuntur, qui non legitimam habent ætatem. p.207.n.52
- Arctati non recipiendo Ordines nullas poenas incurrunt, nisi moniti. p.207.n.54
- Arctatio quando incipiat ligare. ibid.n.55
- Arctatus dicitur, qui non habet Ordines suo beneficio annexos. p.208.num.56
- Arctatus quis dicatur. p.207.n.53
- Argumenta probabilia, & indicia indubitata sunt idem. p.69.n.89
- Argumentari non licet à contrario sensu, vel à simili in verbis Doctoris. p.111.n.106
- Argumentum ab vltimis voluntatibus ad contractus valet. p.276.num.15
- Argumentum à nomine valet. p.342.n.7
- Argumentum à contrario sensu sumitur strictè ad limites verborum. p.246.n.62
- Argumentum à necessario consequenti valet. p.55.n.48
- Argumentum à pari quando procedat. p.88.n.12
- Argumentum à feudo ad emphyteusim valet. p.110.num.75
- Argumentum à contrario sensu valet etiam in vltimis voluntatibus. p.150.n.9
- Argumentum à fortiori semper valet. p.176.n.56
- Argumentum à rubro ad nigrum au valeat. p.253.n.25
- Argumentum à sufficienti partium enumeratione licitum est. p.55.num.47
- Arma auferre alicui in Ecclesia ad quem spectet. p.96.num.80
- Arma auferre Clerico an liceat iudici laico. ibid.n.82
- Arma militibus, Breuiarium Clerico, libri scolari non sunt oppignerandi, nisi in subsidium. p.415.num.30
- Arma

Arma portans ad Ecclesiam, vel in ea, potest eis spoliari à iudice laico. p. 90. n. 3
 Arma portans extra Diocesim Episcopi non punitur eius statuto. p. 284. n. 22
 Armata facere prohibitum est. p. 319. n. 16
 Armorum usus est clericis interdictus. p. 96. n. 79. & p. 127. num. 10
 Articulus eisdem produciens post didiscita testificata videtur calumniosè facere. p. 342. n. 4
 Assinua derentio quid operetur. p. 384. n. 57
 Assinam possessionem habent, qui alieno nomine administrant. p. 419. n. 26
 Assassini speciale est, ut indicii probetur. p. 68. n. 75
 Assassini specialia non procedunt, nisi constito plenè pecunias ad hoc datas. ibid. n. 77
 Assassinium non est, nisi detur, vel promittatur pecunia. ibid. n. 76
 Assassinium potest ubique puniri. p. 74. n. 44
 Assassinium probatur præsumptionibus tantum in foro Ecclesiastico. p. 69. n. 88
 Assassinus punitur, licet probetur tantum deliquisse probabilibus argumentis. p. 66. n. 55
 Assassinus non dicitur, qui alium pecuniis spoliatur, & occidit. p. 72. n. 134
 Assassinus non potest ubique puniri, si tantum pendeat processus. p. 74. n. 146
 Assensus Apostolicus an præsumatur ex cursu triginta annorum. p. 209. n. 6
 Assensus Apostolicus an debeat præcedere, vel sequi alienationem bonorum Ecclesiæ. p. 211. n. 25
 Assessor Episcopi potest esse laicus. p. 272. n. 8
 Assignare verbum quid importet. p. 138. n. 22
 Assignare, & consignare idem sunt. ibid. n. 25
 Attinentia probata cum vno fratre, censetur probata etiam cum alio. p. 395. n. 63
 Attinentes, vel cognati non sunt voces tractum futuri temporis importantes. p. 347. n. 12
 Auocatio causæ ad Curiam Principis intelligitur in iisdem terminis, quibus prius erat. p. 196. n. 1
 Auxilians non punitur, si principalis est contumax. p. 319. n. 14
 Auxilians, seu consulens aliàs etiam facturo non punitur ut reus. ibid. num. 5
 Auxiliator ante delictum lenius est puniendus. p. 319. n. 7
 Auxilij pœna non tenetur, qui longè astat à delinquentibus. p. 319. n. 7
 Auxilium simplex præstans lenius punitur. ibid. n. 11

B

Baptismi suscipiendi actus non potest determinari. p. 225. n. 25
 Bartoli sententia improbat. p. 353. n. 14
 Bartolus damnatur à Rota Romana. p. 358. n. 60
 Bartolus declarat. p. 91. n. 14
 Beatius est dare, quam accipere. p. 276. n. 11
 Benedictio populi est actus iurisdictionis. p. 292. n. 14
 Benefacere remuneraturis est species auaritiæ. p. 315. n. 42
 Beneficiatus potest viuere de fructibus beneficii, & reseruare sua bona. p. 99. n. 14
 Beneficia omnia præsumuntur libera. p. 391. n. 12
 Beneficia sunt purè, & liberè conferenda. p. 295. n. 2
 Beneficiali in materia attèditur quasi possessio. p. 207. n. 51
 Beneficiatus cum residentia tenetur ad seruitium personale. p. 205. n. 18
 Beneficiatus est manutenendus, si est institutus ab eo, qui est in quasi possessione conferendi. p. 390. n. 5
 Beneficii appellatione non venit pensio. p. 421. n. 10
 Beneficii incapax dicitur etiam incapax pensionis. ibid. num. 5
 Beneficii onus, & conditio an possit tolli, & transferri. p. 296. n. 7

I. B. Ciarkini controu. for. Tom. I.

Beneficii prouentus quomodo probetur in exactione decimarum. p. 149. n. 44
 Beneficio alterius consequor, quod ipse consequi non possem. p. 238. n. 18
 Beneficio vacanti potest onus pium imponi. p. 295. n. 1
 Beneficium actu sacerdotale est, quando tempore præsentationis requiritur qualitas Sacerdotij. p. 205. n. 11
 Beneficium conferri potest minori 14. annorum vigore foundationis. p. 275. n. 50
 Beneficium, & pensio perditur per militiam, sicut per matrimonium. p. 194. n. 56
 Beneficium habitu sacerdotale solum requirit aptitudinem ad Sacerdotium. p. 205. n. 12
 Beneficium non potest retinere Clericus coniugatus omnia requisita habens, & cum licentia Episcopi. p. 275. num. 46
 Beneficium obrinens potest petere, ut iterum instituat. p. 222. n. 10
 Beneficium potest dari clerico coniugato, non tamen in titulum. p. 274. n. 40
 Beneficium potest fieri sacerdotale fundacione, statuto, & consuetudine. p. 204. n. 7
 Beneficium semel oneratum semper tale remanet. p. 296. num. 6
 Beneficium simplex requirit ætatem 14. ann. p. 275. n. 49
 Beneficiū vacat ipso iure, clerico effecto milite. p. 194. n. 44
 Beneplacito Apostolico nondum expedito non est quitum ius ad rem. p. 212. n. 41
 Beneplacitum an præsumatur existente contradicatore. p. 210. n. 13
 Beneplacitum an præsumatur, quando oppositum est in conditione. ibid. n. 18
 Beneplacitum an præsumatur, quando ex facie instrumenti de illo non apparet. p. 211. n. 27
 Beneplacitum an præsumatur in iis, quibus ius commune resistit ex cursu 30. annorum. ibid. n. 31
 Beneplacitum Apostolicum præsumitur ex cursu 30. ann. cum obseruantia contractus. p. 209. n. 4
 Beneplacitum Apostolicum semper requiritur in alienatione bonorum Ecclesiæ. p. 366. n. 23
 Beneplacitum Apostolicum quando præsumatur. p. 372. num. 100
 Beneplacitum Apostolicum reseruatum, vel enunciatum ex cursu temporis an præsumatur. p. 210. n. 11
 Beneplacitum non potest apparere ex instrumento, in quo reseruatur. p. 211. n. 27
 Beneplacitum Pontificis an præsumatur non probata eius scientia. p. 210. n. 15
 Beneplacitum præsumitur ex cursu 30. ann. non deducto etiam tempore vitæ alienantis. p. 211. n. 30
 Beneplacitum reseruatum an requiratur, ubi aliàs non fuisset opus. ibid. n. 20
 Beneplacitum reseruatum debet expediri etiam si alioquin non sit necessarium. p. 212. n. 39
 Bestiæ aratoriæ etiam si offerantur in executione non possunt capi in pignus. p. 413. n. 9
 Bigamus clericus non fruitur aliquo priuilegio clericali. p. 272. n. 12
 Bizzochæ quibus priuilegiis vtantur. p. 118. n. 15
 Bizzochæ quomodo ad habitum admittendæ, & à quo recipiant sacramenta. p. 119. n. 21
 Blasphemus clericus quomodo puniatur. p. 95. n. 68
 Bona clerici, ad quorum titulum est ordinatus, censentur Ecclesiastica. p. 156. n. 15
 Bona clericorum nunquam sunt tributaria. p. 354. n. 20
 Bona conseruari in familia, vel inter descendentes, paria sunt. p. 78. n. 21
 Bona Ecclesiarum, & clericorum sunt exempta. p. 353. num. 8
 Bona Ecclesiarum, quæ transeunt ad laicos, perdunt exemptionem. ibid. n. 9

Index Rerum

Bona Ecclesiastica censentur delata ex libro æstimi. ibid. num. 11
 Bona Ecclesiasticorum sunt immunia à quibuscumque oneribus. p. 356. n. 44
 Bona Ecclesiastica fuisse malè alienata, quilibet potest opponere. p. 367. n. 36
 Bona Ecclesiæ non possunt vendi pro ære alieno, nisi creditores vigeant. p. 369. n. 58
 Bona expedita quæ dicantur. p. 40. n. 18
 Bona fama quomodo præualeat malæ famæ. p. 216. n. 27
 Bona fides debet allegari, & quando. p. 171. n. 31
 Bona fides in dubio præsumitur. ibid. n. 36
 Bona fides non est in acquirente bona Ecclesiæ sine solemnitatibus. p. 372. n. 93
 Bona fides potest dari etiam ex contractu nullo. p. 371. num. 76.
 Bona fides præsumitur etiam si de titulo non appareat. p. 171. n. 29
 Bona fides requiritur in debitore præscribente. ibid. num. 27
 Bona fides requiritur in præscriptione statutaria. p. 170. num. 15
 Bona libera debent prius alienari. p. 231. n. 48
 Bona materna non dicuntur post aditam hæreditatem. p. 320. n. 7
 Bona materna non comprehenduntur statuto præferente agnatos cognatis. p. 311. n. 2
 Bona oneribus gravata sic transeunt ad Ecclesiasticos. ibid.
 Bona piorum locorum fundatorum auctoritate Episcopi non possunt alienari sine solemnitate. p. 121. n. 40
 Bona sunt accessoria personæ. p. 107. n. 31
 Bona tradita Ecclesiis eximuntur à dominio laicorum. p. 357. n. 50
 Donarum mentium est culpam agnoscere, vbi culpa non est. p. 175. n. 31
 Bononiæ prohibetur alienatio in forenses, & quomodo. p. 202. n. 100
 Donorum possessores non dicuntur hæredes, sed successores. p. 4. n. 28
 Boes, & instrumenta aratoria, & rusticalia non possunt capi in pignus. p. 413. n. 9
 Boes aratorii non possunt capi in pignus etiam ex conventionione partium. ibid. n. 8
 Boes aratorii certis anni temporibus possunt capi in pignus. p. 414. n. 17
 Boes aratorii non deseruientes agriculturæ, possunt capi in pignus. ibid. n. 21
 Boes aratorii superabundantes culturæ fundi capi possunt in pignus. ibid. n. 22
 Boes aratorii in subsidium capi possunt in pignus aliis bonis non extantibus. ibid. n. 25
 Boes aratorii facillè debent relaxari oblata fideiussione. ibid. n. 31.
 Bulla Gregoriana an possit extendi. p. 73. n. 137
 Bulla Gregoriana de immunitate Ecclesiæ requirit actum consummatum. p. 80. n. 23
 Bulla Gregoriana in cuius fauorem sit facta. p. 63. n. 27
 Bononiæ Archiepiscopus non habet sub se Regium, nec Mutinam. p. 31. n. 73
 Bulla Gregoriana de immunitate Ecclesiæ quid disponat. p. 87. n. 4
 Bulla Gregoriana de immunitate omnia reduxit ad vnam formam. p. 90. n. 30
 Bulla Gregoriana de immunitate Ecclesiæ, quare facta. p. 63. n. 27
 Bulla Gregoriana non est extendenda ad casus non expressos. p. 89. n. 23
 Bulla Gregoriana reduxit omnia ad vnam formam, & sola debet seruari. p. 63. n. 28
 Bullæ Gregorianæ pœnæ non incurruntur sine dolo. p. 64. n. 43

Bulla Gregorij Decimiquarti de immunitate Ecclesiæ declaratur. p. 90. n. 1

C

Caducitas cessat ob quamcunque iustam causam. p. 16. n. 47
 Caducitas est maxima pœna. p. 17. n. 61
 Caducitas feudi incurritur ob feloniam delicti, & contractus. p. 280. n. 9
 Caducitas incurritur ob deteriorationem notabilem. p. 14. n. 9
 Caducitas incurritur in totum, si alienatur pars rei vetitæ alienari. p. 230. n. 12
 Caducitas non incurritur sine dolo, vel culpa. p. 14. n. 17
 Caducitas non igitur sine magna causa. p. 17. n. 60
 Caducitas non declaratur à successore Domini, qui non ignorauit deuolutionem. p. 51. n. 96
 Caducitas vt viterur sententia benignior est sequenda. p. 380. n. 7
 Caducitati non esse locum in dubio iudicatur. p. 16. num. 49
 Caducitatis pœna imponitur ad terrorem. p. 17. n. 62
 Caducitatis declaratio potest fieri etiam tacite. p. 192. num. 15
 Caluities liberat ab onere tonsuræ. p. 131. n. 65
 Calumniosus euidenter non admittitur ad iniurandum. p. 165. n. 9
 Cameralis obligationis tres sunt iudices. p. 349. n. 20
 Cameralis obligatio non extensa valet. ibid. n. 21
 Canonem non soluere, vel deteriorare, paria sunt. p. 14. num. 12
 Canones iuri civili se subiiciunt in prophanis. p. 202. n. 105
 Canonici an possint cantare suas Missas per alium. p. 206. n. 27
 Canonici Cathedralium debent habere aliquem ordinem annexum. p. 204. n. 10
 Canonici Ecclesiæ Collegiatæ non habent ordinem sacrum annexum vigore Concil. Trid. ibid. n. 11
 Canonici tenentur an residentiam. p. 205. n. 13
 Canonici sub mortali tenentur canere. ibid. n. 20
 Canonici potest abesse studiorum causâ. p. 206. n. 36
 Canonici Collegiarum Carpi sunt Sacerdotes. p. 205. n. 21
 Canonicus censetur expendere prius fructus beneficii quam suorum bonorum. p. 99. n. 15
 Canonicus quæ bona censetur expendere. p. 101. n. 39.
 Canonicus libere disponit de distributionibus. p. 99. n. 12
 Canonicus non potest seruire per substitutum. p. 205. num. 17
 Canonicus obligatus celebrare per se, vel per alium intelligitur per alium posse, iusto stante impedimento. p. 206. n. 28
 Canonici tenentur personaliter obire sua munia. ibid. num. 29
 Canonicatus omnes esse sacerdotales laudabile est. p. 204. n. 8
 Canonicatus est sacerdotalis, si habet onus celebrandi. ibid. n. 9
 Canonicos oportere habere aliquem ordinem sacrum annexum non est verum in Collegiatis. p. 205. n. 14
 Canonis solutio probat dominium directi Domini. p. 35. n. 43
 Canonis solutio est indiuidua. p. 280. n. 14
 Canon soluitur pro pretio non soluto, quando adest pactum francandi. p. 33. n. 12
 Capaces tantum censentur vocari à testatore. p. 199. n. 54
 Capax legati quilibet præsumitur. p. 173. n. 3, & p. 404. n. 4
 Capax successionis quilibet præsumitur non forensis. p. 196. n. 15
 Capella alicuius familiæ in Ecclesia est signum illius ciuitatis. ibid. n. 17
 Capella

Capella Ecclesiæ quomodo ciuilitatem familiæ probet. p. 199. n. 67
 Capellania non est Sacerdotalis, licet habeat annexum onus Millarum. p. 205. n. 15
 Capere potest ex testamento alterius quicumque potest testari. p. 173. n. 7
 Capita duo cernere in eadem Diocesi monstrum est. p. 192. n. 16
 Capituli factum valet contra statutum iuratum. p. 207. n. 48
 Capitulum mortuo Episcopo potest facere testimoniales habentibus Breue Apostolicum. p. 241. n. 12
 Capitulum mortuo Episcopo non succedit in iurisdictionem ei delegatam. ibid. n. 16
 Capitulum mortuo Episcopo non succedit in his, quæ ei competunt iure speciali. ibid. n. 16
 Capitulum non potest statuere in præiudicium Patroni. p. 207. n. 49
 Capitulum non potest dispensare, & tollere statutum eius. ibid. n. 47
 Capitulum Sede vacante succedit in iurisdictione Episcopali. p. 241. n. 10
 Capitulum Sede vacante non potest infra annum dare dimissorias, nisi arreclatis. ibid. n. 11
 Captura dum disputatur an sit valida, vel fienda, quid agendum. p. 349. n. 15
 Carceratus pro delicto excepto, si fugiat, non gaudet immunitate Ecclesiæ. p. 88. n. 9
 Carceratus fugiens non priuatur immunitate Ecclesiæ si de delicto verè non constet. ibid. n. 10
 Carcerantur laici in Curiis Episcopalibus ratione delicti. p. 259. n. 35
 Carceres frangens, & fugiens mulctatur arbitrio Iudicis. p. 87. n. 7
 Carcerum fractor gaudet immunitate Ecclesiæ. ibid. n. 8
 Carpenſis Collegiatæ origo. p. 192. n. 10
 Carpi statutum de creditoribus post lapsum tempus certi temporis non audiendis quomodo intelligitur. p. 169. num. 1
 Carpi statutis deficientibus recurritur ad statuta Ferrariz. p. 196. n. 7
 Casus, & terræmotus sunt casus fortuiti. Vide *Terra motus*.
 Castensis opinio damnatur. p. 427. n. 48
 Casus omissus habetur pro omissio. p. 340. n. 17
 Catechumeni postea baptizati retinent ius succedendi. p. 226. n. 45
 Causa etiam bestialis excusat à dolo. p. 16. n. 48
 Causa in præfatione posita dicitur finalis. p. 360. n. 6
 Causa, & occasio quomodo differant. p. 24. n. 41
 Causa expressa in proœmio censetur finalis. p. 120. n. 31
 Causa expressa est illa, quæ censetur mouere. p. 231. n. 46
 Causa expressa in proœmio censetur finalis. p. 275. n. 3
 Causa cognoscitur ab effectu. p. 53. n. 8
 Causa impulsiva quomodo fiat finalis. p. 54. n. 26
 Causa impulsiva quando efficiatur finalis. p. 58. n. 72
 Causæ debent terminari de iure Canonico intra biennium. p. 277. n. 5
 Causa naturalis vincit accidentalem. p. 184. n. 6
 Causa notoriè iusta non sufficit sine solemnitate in alienandis bonis Ecclesiæ. p. 366. n. 22
 Causa præsumitur impulsiva. p. 24. n. 40
 Causa iusta non recipiendi alimenta in domo obligati est probanda. p. 239. n. 50
 Causæ si concurrant plures, actus sustinetur à vera. p. 54. n. 33
 Causa de opere moliendo efficit, vt vicinus possit prosequi fabricam. p. 165. n. 4
 Causa noua excusat à poena pacis violatæ. p. 428. n. 54
 Causa noua potest probari per coniecturas, & semiplenè. ibid. n. 60.
 Cautio de non offendendo rumpitur per iniuriam verba-

lem. p. 330. n. 22
 Cautio de non offendendo directè, vel indirectè quid comprehendat. ibid. n. 27
 Cautio de non offendendo an frangatur ex leui iniuria. ibid. n. 28
 Cautio Mutiana non præstatur, nisi petatur. p. 327. n. 53
 Cautelæ insolitæ sunt fraudis argumentum. p. 383. n. 42
 Cedulones excommunicationis qui deturpant, puniuntur ab Episcopo. p. 248. n. 8
 Censuræ ipso iure latæ non requirunt sententiam Iudicis declaratoriam. p. 412. n. 32
 Cimeterium gaudet priuilegio Ecclesiæ. p. 96. n. 76
 Censuris quando Prælati vt liceat. p. 94. n. 52
 Censuris non est procedendum, vbi potest fieri excusatio realis, & personalis. p. 261. n. 46
 Certioratio habet vim clausulæ, Ex certa scientia. p. 86. num. 19.
 Certioratio omissa in contractu mulieris quid efficiat. p. 102. n. 55
 Cessante causa cessat effectus. p. 275. n. 2
 Cessante causa finali cessat effectus. ibid. n. 17
 Cessante causa quando remaneat effectus. ibid. n. 22
 Cessante ratione cessat lex. p. 361. n. 10. & p. 414. n. 18
 Citari debent solum quorum interest, stante clausula, Citatis citandis. p. 222. n. 6
 Citari non debet ille, quo inuito actus potest expediri. p. 226. n. 41.
 Citatio fideiusſoris quomodo facienda. p. 340. n. 12
 Citatio non arctatoria exprimens casum arctatorium obligat ad comparandum. p. 235. n. 35
 Citatio quando non sit necessaria ad sententiam. p. 255. num. 56
 Citatio rei, & finalis Ecclesiæ est necessaria antequam reus tradatur foro laico. p. 74. n. 149
 Citationis defectus impedit executionem rei iudicatæ. p. 254. n. 43
 Citationis defectus non totalis executionem impedit. p. 255. n. 57
 Citatio est necessaria cum omni casu. p. 339. n. 4
 Ciuilitas ex priuilegio sufficit ad acquirendum. p. 298. num. 23
 Ciuilitas potest concedi quoad quædam. ibid. n. 22
 Ciuilitas patris transit ad filios. p. 196. n. 16
 Ciuilitas potest perdi quoad effectum. p. 199. n. 61
 Ciuilitatem accipiendi promptitudo sufficit, vt quis possit acquirere stabilia. p. 197. n. 22
 Ciuilitè moritur statim condemnatus ad mortem. p. 326. num. 39
 Cuius absens an sit adstringendus ad onera subeunda. p. 200. n. 76
 Cuius originarius potest effici forensis. p. 199. n. 59
 Cuius quis esse præsumitur, non forensis. p. 196. n. 15
 Cuius quando præsumatur deseruisse patriam. p. 199. num. 63
 Clara quoque cauillationibus offuscantur. p. 339. n. 1
 Clarus damnatur in materia Iudæorum. p. 227. n. 68
 Clarus damnatur. p. 375. n. 126
 Clarus in praxi damnatur in materia sacrilegij. p. 92. n. 24
 Clarus reprobatuſ dicens Ecclesiasticis non licere carcerare laicos. p. 94. n. 51
 Clarus reprobatuſ in materia iurisdictionis. p. 25. n. 6
 Clausula, *Adm*, significat rem perfectam. p. 102. n. 48
 Clausula, *Sine præiudicio*, in immissione dat possessionem conditionalem, & non præiudicat. p. 417. n. 6
 Clausulæ codicillaris effectus. p. 327. n. 58
 Clausula, *Ad habendum*, posita in executiuis non alterat. p. 34. n. 27
 Clausula, *Ad habendum*, non operatur quando prohibita est alienatio. ibid. n. 29
 Clausula, *Amore Dei*, quid operetur. p. 174. n. 24
 Clausula, *Ad habendum*, facit emphyteusim ad extraneos transitoriam. p. 32. n. 2
 Clausula

Index Rerum

- Clausula, *Audiat, & iustitiam faciat*, quid importet. p.86.n.18
- Clausula codicillaris facit induci fideicommissum ex verbis directis. p.77.n.17
- Clausula codicillaris an possit trahere directam substitutionem ad fideicommissum. p.348.n.22
- Clausula, *constituo*, & similis clausulæ cognitio. p.67.n.71
- Clausula, *constituo*, requirit plenas probationes. p.68.n.72
- Clausula, *cum omnibus accessibus, & egressibus*, efficit ut servitutes censeantur reservatæ. p.305.n.13
- Clausula, *constituo*, requirit cognitionem, & partis citationem. p.221.n.4
- Clausula constituti, & precarij efficit, ut mulier non teneatur excutere bona viri vergentis ad inopiam. p.338.n.19
- Clausula, *dummodo*, præservat ius. p.111.n.106
- Clausula, *& hæc omnia in dotem*, quid denotet, & ad quæ referatur. p.55.n.42
- Clausula, *& quibus dederit*, operatur tantum quoad primum acquitentem in liellis. p.33.n.26
- Clausula, *& quibus dederit*, quid importet. p.32.n.4
- Clausula, *in perpetuum*, facit emphyteusim in extraneos alienabilem. ibid.n.5
- Clausula, *liberè, & purè*, quid efficiat. p.54.n.27
- Clausula, *omni meliori modo*, quando non proffit. p.181.n.111
- Clausula, *nec aliter, nec alio modo*, quid importet. p.380.n.4
- Clausula *pro heredibus, & successoribus*, quid importet in liellis. p.32.n.1
- Clausula, *ne ex resignatione nimium dispendium patiaris*, quid importet. p.193.n.25
- Clausula, *pro quibuscumque heredibus*, dicitur diabolica, & facit bona allodialia. p.45.n.22
- Clausula, *Pro iurato*, habet omnes vires iuramenti. p.14.n.13, & p.52.n.99
- Clausula, *Pro iurato*, quid operetur. p.220.n.74
- Clausula, *quatenus opus sit*, quid operetur. p.211.n.21
- Clausula, *reservato beneplacito Apostolico*, facit conditionem. p.212.n.38
- Clausula, *salvo iure*, quid importet. p.255.n.62
- Clausula, *super quo conscientiam tuam oneramus*, quid importet. p.221.n.5
- Clausula, *summariè, & quantum sufficit pro conscientia*, quid importet. p.70.n.100
- Clausula, *vocatis vocandis*, facit executorem mixtum, & quid faciendum sit. p.221.n.3
- Clausula, *ut melius sustentari valeas*, quid importet. p.193.n.24
- Clausula testamenti, *sive sit filius, sive non*, quando operetur. p.38.n.13
- Clausulæ insolitæ augent suspicionem. p.383.n.41
- Clausulæ executivæ quando incipiant in instrumento, & quid importent. p.32.n.3
- Clausulæ executivæ dicuntur, quæ incipiunt post formatam acquisitionis speciem. p.34.n.28
- Clausulæ, *omni meliori modo*, virtus. p.174.n.22
- Clausulæ esse non debent superflue. p.146.n.13
- Clausulæ, *quorum tenores*, sublata, & decretum irritans, regulantur secundum naturam dispositionis. p.148.n.33
- Clausulæ renunciantis effectus. p.215.n.13
- Clausulæ, *super quibus*, quæ sit virtus. p.189.n.18
- Clandestinum, & occultum pro eodem usurpantur. p.360.n.8
- Clementis Octavi decretum declaratur. p.70.n.96
- Clericatus probatur litteris Episcopi, vel eius Notarij. p.129.n.47
- Clericatus quomodo probetur ad effectum remissionis. ibid.n.46
- Clerici an gaudeant Ecclesiæ immunitate. p.62.n.17
- Clerici an possint spoliari armis, retribus, vel canibus à laicis. p.132.n.75
- Clerici an possint esse Medici. p.132.n.77
- Clerici abstineant ab obligatione Camerali. p.349.n.19
- Clerici Carpenfes debent ordiari ab Episcopo Murinæ ex decreto S.C. p.241.n.14
- Clerici coniugari an sint in usu. p.271.n.1
- Clerici coniugati quare non frequententur. ibid.n.2
- Clerici coniugati fruuntur beneficio fori Ecclesiastici in omnibus delictis. p.272.n.8
- Clerici coniugati censentur laici, excepto privilegio fori, & canonis. ibid.n.6
- Clerici coniugati ut fruantur privilegio fori, tria copulatim requiruntur. ibid.n.11
- Clerici coniugati an fruuntur beneficiis fori, & canonis, si non abstinent se à secularibus. p.273.n.26
- Clerici coniugati causa civilis potest cognosci à laico usque ad executionem exclusivè. p.274.n.33
- Clerici coguntur à suo superiore ad observantiam statuti laicorum honesti. p.168.n.10
- Clerici debent esse Medici animarum, & non corporum. p.177.n.11
- Clerici tenentur denunciare sua blada Episcopo, non iudici laico. p.168.n.14
- Clerici, & Ecclesiastici sunt immunes à gabellis, tributis, & oneribus iure Cæsarium, & Pontificum. p.136.n.1
- Clerici, & Ecclesiæ bona parificantur quoad beneficium fori. p.156.n.14
- Clerici etiam pro bonis patrimonialibus sunt exempti. p.353.n.3
- Clerici, & Ecclesiæ quando teneantur ad onera à laicis imposita. p.358.n.62
- Clerici excludunt sorores, si extant alij fratres laici. p.238.n.19
- Clerici in itinere possunt vii vestibus brevioribus. p.131.n.62
- Clerici ne seminant orizam, ab Episcopo sunt prohibendi, non à laico. p.287.n.21
- Clerici non possunt cogi ad onera, nisi à Iudice Ecclesiastico. p.139.n.54
- Clerici non sunt immunes in negotiatione. p.139.n.56
- Clerici non ligantur consuetudine laicorum etiam immemorabili. p.168.n.16
- Clerici non possunt fieri Notarij, & quando. p.287.n.15
- Clerici non tenentur ad onera etiam prius eorum bonis imposita. p.153.n.7
- Clerici non tenentur ad salarium Prætoris, & Medici. p.354.n.26
- Clerici non possunt cogi ad collectas soluendas, nisi per Iudicem Ecclesiasticum. ibid.n.29
- Clerici nunquam tenentur ad collectam, quæ crescit, & decrescit. p.353.n.18
- Clerici obligati in forma Camere an possint excommunicari, & carcerari. p.349.n.12
- Clerici Orientales etiam in sacris retinent uxores. p.271.n.3
- Clerici Patrimonium, ad cuius titulum est ordinatus, æquiparatur bonis Ecclesiasticis. p.139.n.48
- Clerici possunt extrahere blada Ecclesiæ extra Statum, non obstante Statuto. p.167.n.5
- Clerici possunt vri statuto laicorum in favorabili, non ut statuto, sed tanquam privilegio. p.237.n.5
- Clerici possunt privari beneficio statutorum, si ea in omnibus non acceptent. ibid.n.11
- Clerici quomodo constriuantur ad soluenda debita civilia. p.349.n.3
- Clerici quando tenentur ad onera laicorum, cogendi sunt à solo Episcopo. p.169.n.19
- Clerici servus gaudet privilegio fori. p.129.n.38
- Clerici si pro se allegant statuta, contra se etiam debent admittere. p.238.n.14
- Clerici

Clerici sunt exempti à laicis etiam quoad bona patrimonialia. p.237.n.4.
 Clerici sunt exempti ab omnibus oneribus ordinariis, & extraordinariis. p.353.n.2
 Clericis coniugatis permittitur honesta negotiatio. p.273.n.27
 Clericis non imponuntur onera personalia. p.356.n.42
 Clerici tempore penuriæ non possunt extrahere. p.168.n.9
 Clerici tenentur ad collectas, quæ subrogantur loco onerum, ad quæ ipsi tenentur. p.139.n.57
 Clerici tenentur denunciare ad officium gabellæ res, quas traducunt. p.139.n.58
 Clerici tenentur ad collectas eorum bonis impositas antequam ad illorum manus pervenirent. ibid.n.55
 Clerici ut possint cogi ad onera laicorum, quæ requirantur. p.355.n.32
 Clerici vxor gaudet beneficio fori. p.274.n.36
 Clericorum bona patrimonialia sunt immunia. p.357.n.51
 Clericorum bona patrimonialia sunt exempta. p.139.n.49.
 Clericus an possit societatem inire. p.100.n.30
 Clericus an admittatur ad defensionem eius, qui eum nominavit pro domino. p.114.n.129
 Clericus pugnans in duello priuatur beneficiis, & inhabilis ad ea redditur. p.421.n.4
 Clericis an liceat extrahere fructus bonorum patrimonialium. p.167.n.7
 Clericus septennis quomodo incapax sit beneficij. p.275.n.52
 Clericus captus sine habitu manet in carceribus Iudicis laici donec probetur clericatus. p.156.n.8
 Clericus coniugatus quomodo gaudeat fori beneficio. p.130.n.52
 Clericus caluus non tenetur ad faciendam tonsuram. p.131.n.64
 Clericus coniugatus non potest esse Vicarius Episcopi, nisi in temporalibus. p.272.n.7
 Clericus coniugatus quid probare debeat, ut fruatur foro Ecclesiæ. ibid.n.13
 Clerici solebant soluere tributum. p.357.n.52
 Clericus coniugatus tenetur ferre vestes clericales, & quales sint. p.272.n.17
 Clericus coniugatus reassumendo habitum, an recuperet habitus priuilegia, & quæ. ibid.n.10
 Clericus coniugatus contumax curiæ sæculari, reassumendo habitum iudicatur ab Ecclesia. p.272.n.22
 Clericus coniugatus fugiens è carceribus sæcularium an possit iudicari ab Ecclesia. p.273.n.23
 Clericus coniugatus gaudet priuilegio fori tantum in criminalibus. ibid.n.28
 Clericus coniugatus quomodo gaudeat fori beneficio, ex decreto S.C. p.274.n.38
 Clericus coniugatus non potest dispensare ad beneficium curatum, vel cum dignitate. ibid.n.39
 Clericus coniugatus quomodo à solo Papa dispensetur ad beneficium simplex. p.274.n.42
 Clericus coniugatus an possit habere beneficium vigore foundationis. p.275.n.47
 Clericus carceratus manet in carceribus, donec disputetur an sit carcerandus. p.349.n.14
 Clericus coniugatus gaudet priuilegio fori etiam in causa merè ciuili. p.274.n.34
 Clericus coniugatus est incapax beneficij Ecclesiastici. p.272.n.9
 Clericus de euictione obligatus, vbi conueniatur. p.114.n.130.
 Clericus debet gestare habitum, & tonsuram copulatimè ad fori priuilegium. p.127.n.9
 Clericus debet frequenter seruire, & continuo portare habitum. p.130.n.57

Clericus diffamatus potest trahere laicum diffamantem ad forum Ecclesiæ. p.184.n.4
 Clericus ducens corruptam à se non efficitur bigamus. p.272.n.15
 Clericus decem annorum est capax beneficij ex decreto Sacre Congregationis. p.275.n.51
 Clericus dimisso habitu non perdit priuilegium fori sine monitione. p.94.n.48
 Clericus est Dominus fructuum beneficij. p.98.n.10
 Clericus, & miles, & alij concubinæ donare non possunt. p.176.n.49
 Clericus, & laicus hæredes debitoris possunt omnes conueniri coram Iudice Ecclesiastico. p.185.n.13
 Clericus, & laicus si commiscantur in aliquo negotio, clericus trahit laicum. p.187.n.36
 Clericus effectus miles in effectum, cessat esse clericus. p.194.n.38
 Clericus exemptus punitur à Iudice Ecclesiastico non suo, si coram eo deliquit. p.247.n.5
 Clericus etiam priuilegiatus, & regularis extra claustra degens ab Ordinario loci punitur. p.257.n.3
 Clericus etiam coniugatus non perdit priuilegium per vnicam habitus dimissionem. p.272.n.16
 Clericus falsum dicens in foro laici ab eo non potest puniri. p.248.n.11
 Clericus gaudet priuilegio etiam quoad bona patrimonialia. p.282.n.13
 Clericus inuentus cum armis an debeat puniri secundum leges Principis sæcularis. p.131.n.73
 Clericus miles an priuetur fori priuilegio. ibid.n.72
 Clericus miles non gaudet priuilegio fori. p.194.n.39
 Clericus minorum Ordinum an gaudeat beneficio capitis Odoardus. p.349.n.7
 Clericus necessarius defensor trahit causam ad suum forum. p.107.n.38
 Clericus non potest spoliari armis à Iudice laico, sed ei licet resistere. p.96.n.83
 Clericus nominatus in Dominum trahit causam ad forum suum. p.113.n.118
 Clericus non præsumitur. p.127.n.4
 Clericus non incedens in habitu priuatur priuilegio fori sine alia monitione. ibid.n.3
 Clericus non debet remitti quem Iudex laicus detecto capite inuenit sine tonsura. ibid.n.6
 Clericus non excludit fœminas stante statuto fœminarum exclusiuo. p.237.n.6
 Clericus non tenetur nisi in quantum facere potest. p.348.n.1
 Clericus non compellitur bonis cedere. ibid.n.4
 Canonicus absens ex causa pestis habetur pro præsentem, & lucratur distributiones. p.152.n.8
 Canonicorum Cathedralis Regij Concordia. p.153.n.27
 Canonicus pestis tempore debet petere licentiam absentia. ibid.n.26
 Clericus non potest carcerari etiam pro executione contractus iurati, aut sententiarum conformium. p.349.n.5
 Clericus non potest renunciare beneficio cap. Odoardus. ibid.n.6
 Clericus non potest reconueniri coram laico. p.231.n.31
 Clericus non tenetur contribuere nisi in casu necessitatis. p.355.n.33
 Clericus obligatus in forma Cameræ si efficiatur periturus potest carcerari. p.349.n.12
 Clericus ob delationem armorum non priuatur priuilegio fori. p.131.n.71
 Clericus Ordinum minorum non gaudet priuilegio fori nisi incedat in habitu, & tonsura. p.127.n.2
 Clericus potest de fructibus beneficij tantum referuare quantum de suo expendit. p.99.n.15
 Clericus potest compelli ad diuisionem à solo Iudice Ecclesiastico. p.80.n.28
 Clericus

Index Rerum

- Clericus pro debito civili non potest carcerari, vel excommunicari. p. 348. n. 2
- Clericus quando possit carcerari in Ecclesia. p. 63. n. 23
- Clericus, qui non habet requisita, & non gaudet privilegio fori, potest etiam ab Episcopo puniri. p. 131. num. 70
- Clericus quomodo dicatur concubinaris. p. 175. n. 44
- Clericus quando debeat manere in carcere laico. p. 131. num. 70
- Clericus quando præsumat dimisisse habitum animo deferendi. p. 130. n. 56
- Clericus quando trahat laicum ad forum suum. p. 269. num. 30
- Clericus quanto tempore debeat habitum reassumere ante delictum. p. 230. n. 25
- Clericus ratione rei sitæ convenitur coram Iudice Ecclesiastico, ubi res est. p. 282. n. 12
- Clericus remittitur, & laicus retinetur in foro laico. p. 186. n. 28
- Clericus remissus potest iterum foro seculari restitui. p. 127. n. 12
- Clericus reassumens habitum quem dimiserat, recuperat privilegia clericalia. p. 194. n. 47
- Clericus si mortua eius vxore reassumat habitum, recuperat omnia privilegia. p. 230. n. 25
- Clericus trahit ad suum forum laicum cum turbantem in sua possessione. p. 156. n. 12
- Clericus volens defendere laicum, tenetur id facere in foro laicorum. p. 113. n. 119
- Clerici, & Episcopi consensus requiritur ab subeundum onera laicorum. p. 355. n. 35
- Cognitio supponit facultatem recipiendi probationes. p. 65. n. 49
- Cognominis identitas datur etiam in diversis familiis. p. 143. n. 24
- Cors vxorati cum soluta est punibilis. p. 178. n. 76
- Collatio an habeat locum si filia, quæ excluditur ab intestato, succedat ex testamento. p. 155. n. 29
- Collatio beneficii tanquam de libero non infringitur per superuenientem iurispatronatus possessionem. p. 391. n. 15
- Collatio beneficii non vitatur licet postea pronuncietur contra possidentem. p. 396. n. 93
- Collatio habet locum inter succedentes iure diverso. p. 155. n. 28
- Collatores possunt multiplicare titulos beneficiorum. p. 222. n. 8
- Collecta est onus mistum. p. 137. n. 22
- Collecta imponitur per æs, & libram. ibid. n. 23
- Collecta in quo foro exigatur à Clericis. p. 354. n. 30
- Collecta imponitur illis, qui iure suo possident. p. 137. num. 25
- Collecta quando liget Colonos Ecclesiarum. p. 140. n. 66
- Collecta quando transcat ad Ecclesias, & clericos. p. 354. num. 25
- Collectarum impositionis tempus attenditur. p. 353. n. 15
- Collectarum onus spectat ad Dominum, non ad colonum. p. 137. n. 24
- Collectas quando teneantur soluere bona Ecclesiæ. p. 359. n. 63
- Collectas an soluere debeant clerici pro bonis acquirendis. p. 353. n. 16
- Collectas imponuntur personis pro rebus. p. 137. n. 21
- Collectas non possunt imponi clericis etiam ob commune bonum, nisi consulto Papa. p. 139. n. 53
- Collectas personales pro rebus, quæ imponantur. p. 356. num. 41
- Collectari non possunt clerici pro bonis patrimonialibus. p. 139. n. 53
- Collectari non potest emphyteuta Ecclesiæ, nisi deducto canone, contra Menochium. p. 138. n. 44
- Collectari non possunt coloni Ecclesiæ, si non est solitum. p. 138. n. 44
- Collectari an possit emphyteuta Ecclesiæ à laicis. p. 112. num. 108
- Collectans clericos est excommunicatus. p. 139. n. 52
- Collectatur emphyteuta pro fructibus separatis à solo. ibid. n. 47
- Collegiata Canonici tenentur ad residentiam. p. 205. num. 19
- Coloni Ecclesiarum an teneantur ad Gabellas. p. 137. num. 15
- Coloni Ecclesiæ pro parte sua sunt laicales. p. 138. n. 36
- Coloni, & conductores bonorum Ecclesiæ sunt exempti, ubi sic conventum est cum Ecclesia. ibid. n. 37
- Coloni Ecclesiæ, & Clericorum non possunt collectari si nimis gravarentur. ibid. n. 38
- Coloni Ecclesiarum sunt exempti, & quando. p. 140. n. 62
- Coloni Ecclesiarum pro pensionibus non trahuntur ad forum Ecclesiæ. p. 269. n. 36
- Coloni Ecclesiæ, vel Clerici sunt exempti à iurisdictione laicorum in concernentibus res Ecclesiæ, vel Clericorum. p. 287. n. 17
- Coloni Ecclesiæ possunt seminare orizam, non obstante statuto. ibid. n. 19
- Coloni Ecclesiæ, vel clerici nominando Dominum trahunt causam ad forum Ecclesiæ. ibid. n. 20
- Coloni Ecclesiæ sunt de foro laicorum. ibid. n. 22
- Coloni Ecclesiæ tenentur ad onera personalia. p. 188. num. 29
- Coloni Ecclesiæ, & clericorum laici possunt conveniri in foro Ecclesiæ. p. 268. n. 34
- Coloni Episcopi, & Ecclesiæ non gaudent privilegio fori. p. 128. n. 36
- Coloni non sunt immunes pro ut Ecclesia. p. 168. n. 18
- Coloni partiarum luctum incertum est. p. 138. n. 35
- Coloni quando dicantur exempti. p. 140. n. 65
- Colonus Ecclesiæ soluens modicam pensionem an possit collectari à laicis. p. 112. n. 110
- Colonus & conductor non tenentur ad collectas. p. 137. num. 31
- Colonus non collectatur, si dominus non potest collectari. p. 137. n. 28
- Colonus non habens interesse probat pro domino. p. 379 num. 23
- Colonus non sibi, sed domino possidet. ibid.
- Colonus si soluit collectam, repetit à Domino. p. 137. n. 26
- Colonus soluens collectam non præiudicat domino exemplo ignorant. ibid. n. 27
- Color quæritur de contractu ad contractum quomodo præsumat. p. 53. n. 15
- Commendatitiæ litteræ quid efficiant, & à quibus efficiantur. p. 241. n. 20
- Commissarii Apostolici licet non pronunciauerint, tamen non licet alienantibus pœnitere. p. 213. n. 48
- Commissarius Apostolicus quomodo procedat stante clausula: *Ciratis citandis*, vel *constito*. p. 221. n. 2
- Commissarius non potest recedere à forma suæ commissionis. p. 45. n. 24
- Commissarius pinguius adimplendo commissionem valide agit. p. 47. n. 37
- Communi ab opinione quando liceat recedere. p. 19. n. 79
- Communi ab opinione non est recedendum in iudicando. p. 106. n. 19
- Communis DD. sententia quæ dicatur. p. 19. n. 78
- Communis opinio quæ sit ubi non discernitur, quid agendum. ibid. n. 80
- Communis res efficitur, si in communi plures eam utantur. p. 100. n. 35
- Communitas in materia iurispatronatus dicitur potens, etiam si alioquin sit parua. p. 279. n. 13
- Compatriota præsuntur scire conditionem alterius. p. 39. n. 34

Compensatio

Compensatio admittitur in solutione pensionis. p.193. num.26
 Compensatio crediti non liquidi non potest opponi. ibid.n.30
 Compensatio deteriorationis, & meliorationis quando admittatur. p.18.n.67
 Compensatio fit ipso iure. p.193.n.20
 Compensatio habetur pro solutione. ibid.n.19
 Compensatio liquida dicitur vera solutio. p.193.n.27
 Compensatio meliorationis cum deterioratione datur fructuario, & aliis. p.265.n.54
 Compensatio non admittitur, ubi requiritur realis solutio. p.193.n.31
 Competentia fori cognoscitur ex natura causæ. p.248. num.49
 Competentiæ iudicum cognitio requirit aliqualem tantum cognitionem. p.66.n.56
 Compromissi statutum ligat etiam pupillos, & minores. p.351.n.3
 Compromittere cogitur etiam privilegiatus, stante statuto. ibid.n.5
 Concesso vno concedantur omnia ad illud necessaria. p.235.n.48
 Concesso vno omnia censentur concessa, per quæ deuenitur ad illud. p.91.n.9. & p.281.n.6
 Concessum ad tempus censetur post tempus prohibitum. p.30.n.8
 Concilium non receptum non obligat. p.207.n.41
 Concilium loquens de Episcopis habet locum in Ordinariis. p.293.n.27
 Conclusio sola est contractus. p.313.n.12
 Concubina clerici efficitur de eius foro. p.261.n.50
 Concubina clerici à quo foro sit punienda. ibid.n.51
 Concubina clerici dicitur etiam mulier, quam tenet extra domum. ibid.n.55
 Concubina dicitur, quæ detinetur extra domum secundum loquendi usum. p.175.n.42
 Concubina censetur ignorare amicum suum habere uxorem. p.174.n.12
 Concubina hodie dicitur infamis, & turpis persona. p.178.n.12
 Concubina illicita quæ dicatur. p.175.n.41 & p.408.n.53
 Concubina non est, si deficiat vnum requisitum. p.175. num.40
 Concubina non potest ignorare matrimonium amicum eiusdem loci. ibid.n.33
 Concubina non potest excommunicari, nisi præuia trina monitione. p.261.n.54
 Concubina non potest uti iure retentionis. p.408.n.58
 Concubina proprie quæ dicatur. p.174.n.16
 Concubina retinet nomen honestæ mulieris. p.175. num.38
 Concubinæ donatum, vel relictum remanet penes substitutum, vel hæredes. p.181.n.115
 Concubinæ emendatæ licet donare, & relinquere. p.174. num.17
 Concubinæ emendatio non inducitur nisi absteineat per triennium. p.408.n.59
 Concubinæ iure civili prohibitæ non licet donare, aut relinquere. ibid.n.57
 Concubinæ legatum non debetur in conscientia. p.182. num.128
 Concubinæ legatum solutum an possit repeti. p.176.n.47
 Concubinæ illicitæ nil pœnitus dare, vel relinquere licet. ibid.n.45
 Concubinæ licet donare, & legare. p.404.n.5
 Concubinæ pauperi licet donari ob alimenta. p.174. num.19
 Concubinæ potest donari ob benemerita. ibid.n.18
 Concubinæ potest adulter legare aliquid. p.173.n.28
 Concubinæ possunt omnes donare, & relinquere, dempto milite, & clerico. ibid.n.4

Concubinæ proprie sumptæ an possit donari. p.178.n.70
 Concubinæ quando liceat relinquere. p.408.n.56
 Concubinæ relictum remanet apud hæredes. ibid.n.60
 Concubinæ retentio est causa perpetuæ discordiæ inter coniuges. p.178.n.77
 Cohubinam esse non præsumitur. p.174.n.15
 Concubinam habens punitur, si aliam superaddat. p.178. num.78
 Concubinas esse pauperes expedit. p.180.n.101
 Concubinarios quando oporteat monere, antequam puniantur. p.261.n.56
 Concubinæ prohibitæ nemo potest donare. p.176.n.50
 Concubinatum prohibuit Sereniss. Cæsar Dux Mutinæ. p.408.n.55
 Concubinatus est prohibitus de iure civili. ibid.n.54
 Concubinatus est prohibitus iure civili nouissimo. p.178.n.71
 Concubinatus est permissus de iure civili. p.173.n.5
 Concubinatus inter quos possit consistere. p.175.n.37
 Concubinatus probatur ex cohabitatione. p.408.n.52
 Concubinatus prohibetur in Statu Serenissimi Ducis Mutinæ. p.178.n.73
 Concubinatus probatur ex filiis. p.175.n.35
 Condemnatus ad mortem an possit testari. p.326.n.43
 Condicio an possit impleri per æquipollens. p.56.n.62
 Condicio impletur legis præsumptione. ibid.n.60
 Condicio an possit impleri fictè. ibid.n.63
 Condicio, an modus sit, quomodo cognoscatur. p.332. num.17
 Condicio est plenè probanda. p.67.n.67
 Condicio in totum debet impleri. p.230.n.17
 Condicio nihil ponit in esse. p.212.n.40
 Condicio potest verificari etiam in casu simili. p.56. num.61
 Condicio præsumitur impleta ex cursu longi temporis. p.327.n.56
 Condicio quando possit adimpleri per æquipollens. p.314.n.25
 Condicio si quis decesserit sine filiis de vero, & legitimo matrimonio, de quibus intelligatur. p.412.n.9
 Condicio, si sine filiis, à quo verificanda. p.411.n.5
 Condicionale totum redditur, si datum purè sub conditione adimatur. p.230.n.21
 Conditionem an faciant gerundia. p.326.n.49
 Conditionem negativam non esse impletam quis probet. p.327.n.52
 Conditionem non impleri non refert tacente cuius interest. ibid.n.55
 Conditiones sunt factis, & implentur factis, etiam si aliud dicatur. p.56.n.59
 Conditionalis dispositio semper differt à pura. p.346. num.9
 Conductor finita locatione tenetur ad rem, & pensionem. p.267.n.6
 Conductor non soluens pensionem domino, censetur eum spoliare. p.269.n.34
 Conductor habet iustam causam retinendi rem locatam ante finitum tempus locationis. p.336.n.22
 Conductor non potest rescire à locatione pro primo anno, mortuo beneficiario. p.336.n.17
 Conductor non tenetur persolvere in locatione facta à beneficiario, eo mortuo. ibid.n.13
 Conductor non cadit à iure suo ob non implementum. p.19.n.82
 Conductor non potest rescire quæstionem domini locatori. p.30.n.56
 Conductor volens recedere à contractu, debet locatori intimare. p.270.n.47
 Conductores bonorum Ecclesiæ, vel Clerici possunt conveniri in foro Ecclesiastico pro re, & pensione. p.267.n.2
 Conductores, & coloni tenentur ad collectas, & gabellas.

Index Rerum

- gabellas pro fructibus Ecclesiæ. p.138.n.34
 Conductori quando fiat remissio mercedis. p.245.n.50
 Confessio contrahentium non probat in prohibitis. p.369.n.60
 Confessio deliberata an possit reuocari. p.103.n.60
 Confessio facta in precibus probat contra supplicentem. p.151.n.28
 Confessio ficta an prober qualitatem. p.70.n.106
 Confessio inter personas suspectas, vel prohibitas non probat. p.182.n.125
 Confessio pro incapace censetur fraudulenta. ibid.n.126
 Confessio facta in testamento probat contra hæredes. p.404.n.7
 Confessio testatoris non valet inter personas suspectas, & prohibitas. p.409.n.65
 Confessio testatoris probat contra hæredes. p.174.n.26
 Confessio vincit omnes probationes. p.297.n.20
 Confessas habere positiones quando liceat. p.36.n.70
 Confiscatio bonorum forensium relictorum non habet locum nisi secuta traditione. p.201.n.85
 Confiscationi sententia vires attribuit. p.326.n.38
 Conformes sententiæ inducant præsumptionem rectè fuisse indicatum. p.252.n.6
 Conformitas sententiarum quid requirat. p.346.n.11
 Conformitas sententiarum consideratur ab effectu, non à verbis. p.251.n.2. & p.346.n.13
 Confraternitates in Ecclesiis Regularium visitantur ab Episcopo. p.289.n.6
 Confugiens ad Ecclesiam non debet tradi Curie seculari, nisi constet de delicto. p.87.n.1
 Confugientes ad Ecclesiam gaudent eius immunitate etiam in delictis grauib. p.80.n.1
 Confugiente reo ad Ecclesiam quid faciendum vt carceretur. p.63.n.29
 Congruitas dotis quænam dicatur. p.40.n.47
 Coniectura vnica potest efficere vt filij positi in conditione sint vocati. p.151.n.28
 Coniecturæ cessant in claris. p.173.n.1. & p.411.n.1
 Coniecturæ efficiunt vt positi in conditione sint vocati. p.151.n.22
 Coniecturæ non habent locum in claris. p.298.n.18
 Coniecturæ probant animum nocendi. p.166.n.32
 Coniecturæ quod apparet, dicitur satis constare. p.54.n.21
 Coniugati clerici non sunt immunes à gabellis. p.272.n.5
 Coniugatus potest habere beneficium in stipendium, non in titulum. ibid.n.10
 Coniugatus clericus quomodo possit habere beneficium. p.274.n.44
 Coniugatum clericum gaudere fori priuilegio etiam in civilibus decreuit Sacra Congr. ibid.n.37
 Coniunctio sanguinis in donante censetur causa finalis. p.276.n.21
 Coniuncti quando faciant partes per concursum. p.299.n.9
 Coniunctus in vltimis voluntatibus quis dicatur re, & verbis. ibid.n.3
 Coniuncti re, & verbis qui dicantur. p.317.n.14
 Coniunctus re, & verbis totum capit ex se. p.299.n.13
 Connexa propriè dicuntur quæ sunt indiuia. p.110.n.87
 Connexitas rerum in quo consistat. ibid.n.88
 Connexorum idem iudicium. p.110.n.77
 Consanguineus quando præsumatur scire facta consanguinei. p.313.n.4
 Consanguinei censentur, qui pro talibus se tractauerunt. p.143.n.29
 Consanguinitas an proberetur per tractatum in gradibus inferioribus. p.144.n.31
 Consanguinitas non probatur nisi gradu probato. p.395.n.65
 Consanguinitas probatur per nominationem. p.141.n.19
 Consanguinitatis possessorem an detur. ibid.n.22
 Consanguinitas quomodo proberetur in petitorio. p.144.n.32
 Conscientia non obligat, quod natura non ligat. p.202.n.106
 Conscientia non ligat ad dandum incapaci. ibid.n.112
 Conscientia non obligat, vbi lex non astringit. p.183.n.136
 Conscientia non ligat, vbi natura non obligat. ibid.n.137
 Consentiens peccato alterius mortaliter peccat. p.228.n.77
 Consensus tacitus sufficit patri secundo nubenti ad euertendas pœnas. p.321.n.16
 Consignando transfertur dominium. p.238.n.24
 Consignare, seu assignare verbum quid importet. ibid.n.23
 Consilij Iustitiæ Mutinæ sententia. p.221.n.81
 Consilium Principis non seruat legem si quis maior, C. de trans. p.20.n.102
 Constitutio fauorabilis præsumitur acceptata. p.173.n.113
 Constitutio Paulina de nun alienandis bonis Ecclesiæ potest acceptari in parte, & in parte non. p.51.n.88
 Constitutio Pij V. contra spurios quid efficiat. p.31.n.8
 Constitutio Pij Quinti contra spurios est vsu recepta. p.34.n.30
 Constitutum, & precarium est conditionale si ponatur in contractu conditionali. p.182.n.12
 Constitutio Pij Quinti contra spurios non tollit modum succedendi de iure communi. p.34.n.31
 Constitutio pœnalis potest esse fauorabilis. p.422.n.29
 Consuetudo dat iurisdictionem. p.186.n.31
 Consuetudo excusat à caducitate. p.18.n.71
 Consuetudo localis non extenditur extra locum. p.285.n.7
 Consuetudo non valet, vt Canonici seruiant per alium. p.206.n.30
 Consuetudo notoria non est probanda. p.334.n.34
 Consuetudo probari debet ab illo, qui ei nititur. p.201.n.93. & p.380.n.5
 Consuetudo contra libertatem Ecclesiæ est irrationabilis. p.168.n.17
 Consuetudo contra canones non valet. p.97.n.85
 Consuetudo iuris inductiua. p.386.n.88
 Consuetudo iuris interpretatiua. p.387.n.96
 Consuetudo contra ius quantum tempus requirat. p.97.n.86
 Consuetudo quod Clerici ligentur statutis de annona, valet. p.168.n.15
 Consuetudo percipiendi in absentia distributiones quotidianas ex iusta causa. p.153.n.20
 Consuetudo non valet contra exemptionem clericorum. p.131.n.66
 Consuetudo pessima quæ nocet agriculturæ. p.414.n.15
 Consuetudo vt Palatinum Episcopi non gaudeat priuilegio, seruanda est. p.16.n.9
 Consuetudo tollit suspensionem vsuræ. p.220.n.70
 Consuetudo valet vt Notarij possint vbique conficere instrumenta. p.286.n.5
 Consuetudo, vt boues aratorij capiantur in pignus est seruanda. p.414.n.14
 Contestatio litis interruptit bonam fidem. p.267.n.10. & p.371.n.73
 Continentia causæ non debet diuidi. p.185.n.14
 Continentia causæ non datur, vbi sunt diuersæ personæ. p.187.n.49
 Cognitio causæ quando requiratur. p.67.n.69
 Contractus an admittat extensionem ex rationis identitate. p.58.n.74
 Contractus est nullus vbiqumque, si minor non seruat solemnitates

Notabilium.

solemnitates loci contractus. p.190.n.25
 Contractus est in totum nullus, si non potest valere vt
 agit. p.36.n.34
 Cognitio causæ requirit aliquem ordinem iudicarium.
 p.67.n.70
 Contractus plures in eodem instrumento vnico contextu
 absolui censentur. p.102.n.43
 Contractus probatur à conclusione, non à tractatu.
 p.313.n.13
 Consuetudo potest liberare emphyteutam Ecclesiæ à col-
 lectis. p.112.n.112
 Contractus perfectio consistit in vltima clausula. p.313.
 num.15
 Contrahentes obseruare debent pacta. p.276.n.6
 Contrariari quodnam dicatur. p.252.n.19
 Contractus potest claudicare fauore Ecclesiæ. p.212.n.46
 Contractus vbi est nominatus, ob non implementum, non
 receditur à contractu. p.270.n.42
 Contractus vbi est nominatus, non receditur ab eo, defectu
 implementi. p.19.n.81
 Contestatio rei furtiue an producat nouam actionem.
 p.122.n.4
 Contradictio verborum est signum fraudis. p.54.n.23
 Contrahentibus licet se inuicem decipere. p.214.n.8
 Contrauentio parui momenti potest priuare magna hæ-
 reditate. p.230.n.22
 Contumacia quando proroget iurisdictionem. p.233.n.37
 Contumacia an faciat indicium. p.70.n.105
 Contumacialis processus quam fidem faciat in foro Ec-
 clesiastico. p.65.n.52
 Contumax comparens post litem contestatam, tenetur
 prosequi causam in statu, in quo reperitur. p.233.n.38
 Conuincitur reus incidiis indubitatis. p.82.n.20
 Copula cadit inter diuersa. p.388.n.105
 Copula quibus signis probetur. p.407.n.46
 Copula vxorati cum soluta est impunitilis. p.173.n.10
 Copulatiua omnia exæquat, & parificat. p.325.n.27
 Correctio in continenti non præsumitur. p.281.n.8
 Correlatiua admittunt extensionem. p.250.n.52
 Correlatiua in vno dispositum habet locum in alio.
 p.248.n.27
 Correlatiuorum eadem est scientia, & simul sunt naturâ.
 p.55.n.38
 Correlatiuorum vnum sine altero esse non potest. p.320.
 num.12
 Correlatiuorum vno posito ponitur & alterum. p.55.
 n.39. & p.320.n.13
 Corrigia oppidum insigne fuit sine magistratu longo
 tempore. p.278.n.9
 Corrigiens causa de colonis Ecclesiasticis. p.159.n.60
 Corruptens, & corruptus sunt correlatiua. p.248.n.26
 Corruptens licet non sit pars litigâs, punitur. p.249.n.30
 Corruptens testes punitur, licet testes non assenserint.
 p.249.n.28
 Corruptens testes punitur pœna falsi, etiam si sit tertius.
 p.248.n.24
 Corruptionis attestatio punitur sicut corruptio. p.250.
 num.53
 Creditores non habent ius offerendi mulieri dotem pe-
 tenti ob inopiam viri. p.338.n.23
 Creditor exigens iniuste, excusatur si in libro publico
 scripsit. p.163.n.72
 Creditor non potest petere partem sui crediti coram vno,
 & partem coram altero. p.187.n.45
 Creditor non cogitur recipere partem sui crediti, &
 quando. ibid.n.52
 Creditor quomodo possit in iudicio ante diem experiri.
 p.341.n.32
 Creditor vociferans de credito potest conueniri vt diffi-
 mans, quod agat, vel quiescat. p.184.n.1
 Culpam non fuisse commissam in dubio iudicamus.
 p.16.n.54

Curatum beneficium est Sacerdotale. p.206.n.31
 Curatus potest celebrare per alium. ibid.n.32

D

Damnatur Antonius Gomez. p.310.n.23
 Damnatus an liberetur à morte, si confugiat ad
 Eucharistiam. p.63.n.26
 Damnum præsumitur datum à colono. p.21.n.108
 Data vna instantia totum corruit argumentum. p.15.n.34
 Datio in solutum quando dicatur iudicialis. p.301.n.13
 Debita testatoris quando sint causa alienandi bona fidei-
 commissi. p.232.n.49
 Debitor sciens se non soluisse, non est stratus in conscien-
 tia aliqua præscriptione. p.270.n.42
 Debitor non soluens debitum liquidum facit iniuriam.
 p.269.n.33
 Debitor quando possit conueniri ante diem. p.341.n.34
 Debitum est, ad quod quis potest cogi. p.205.n.22
 Debitum prius, & strictius prius soluendum. p.148.n.35
 Decima, & obligationes sepe sunt immunes. p.357.n.56
 Decima imponitur à Papa cum derogatione pactorum
 pro pensionario. p.146.n.9
 Decimam debet etiam soluere pensionarius. ibid.n.14
 Decimam non euitat pensio etiam exempta. p.147.n.15
 Decima non ligat pensionarium exceptum respectu titu-
 laris. p.148.n.32
 Decima Papalis pro quanta rata afficiat pensionarium.
 p.149.n.43
 Decima quando liget pensionarium. p.148.n.32
 Decimarum causa est spiritualis. p.111.n.104
 Decimarum impositio continet derogationem exempto-
 rum pro faciliore exactione. p.148.n.34
 Decimarum in causa solus Ecclesiasticus est competens.
 p.111.n.103
 Decimas sex imposuit Urbanus Octauus. p.146.n.2
 Decipere emptorem prohibitum est. p.416.n.13
 Declarans nihil addit. p.303.n.12
 Declaratio non requirit nouam solemnitatem. ibid.n.13
 Declaratio rei gestæ quando fieri possit. ibid.n.11
 Detractiones fieri debent ad ratam. p.302.n.9
 Declaratur vna decisio Rotæ in materia iurispatrona-
 tus. p.341.n.20
 Decreta sacræ Consultæ non habet vim legis. p.186.n.34
 Decretum Clementis Octauus de extractis ab Ecclesia de-
 claratur. p.68.n.74
 Decretum irritans inficit titulum & possessionem. p.366
 num.25
 Decretum Sacræ Congregationis Cardinalis super ab-
 sentia Canonicorum tempore pestis. p.153.n.23
 Decretum Sacræ Congregationis ne confugientes ad
 Ecclesiam armis spoliuntur. p.97.n.87
 Deficere dicitur etiam, quod nunquam fuit. p.347.n.16
 Desistere dicitur quod esse desit. ibid.n.17
 De his qui foris sunt, nihil ad nos. p.169.n.14. &
 p.227.n.51
 Delegata non censetur iurisdicção si Princeps mandat
 Ordinario, vt summarie procedat. p.86.n.23
 Delegati habilitas consideratur de tempore datæ. p.241.
 num.8
 Delegati iudicis iurisdicção est debiliior quàm Ordinarij.
 p.249.n.37
 Delegatus potest punire testem coram se falsum di-
 centem. ibid.n.39
 Delicta excepta in Bulla Gregoriana summarie sunt pro-
 banda. p.66.n.64
 Delictum non potest puniri nisi à iudice loci originis, vel
 domicilij. p.73.n.143
 Delinquens in Ecclesia, vel cimiterio non gaudet eius
 immunitate. p.46.n.85
 Delinquens in Ecclesia extra casus exceptos, punitur à
 solo iudice Ecclesiastico. p.85.n.50
 Delinquens

Index Rerum

Delinquens in Ecclesia an possit ab ea extrahi, & tradi Curia seculari. p.89.n.22
 Delinquens in Ecclesia puniendus est ab Episcopo. *ibid.* num.24
 Delinquens in Ecclesia est immunis, nisi occiderit, vel mutilauerit. p.90.n.2
 Delinquens in Ecclesia punitur ab Episcopo etiam si non sit tradendus foro laico. *ibid.* n.5
 Delinquens in Ecclesia punitur ab Ecclesiastico de eo, quod inique fecit. p.125.n.38
 Delinquens in vno factus est omnium reus. p.230.n.18
 Delinquens in loco exempto non punitur poena statuti Episcopi. p.284.n.23
 Delinquens propè Ecclesiam an gaudeat eius immunitate. p.70.n.95
 Delinquere videtur, qui non seruat præceptum testatoris. p.230.n.19
 Demonstratur res satis per duos confines. p.291.n.10
 Denunciatio non est necessaria vbi constat de iustitia euincens. p.334.n.21
 Denominatio contractus non fit à verbis, sed ab effectu. p.53.n.5
 Denunciationes non sunt de substantia matrimonij. p.361.n.16
 Denunciationes matrimonij dicens fuisse omissas, debet probare. p.361.n.21
 Denunciationes omissæ de licentia Ordinarij non faciunt matrimonium clandestinum. *ibid.* num.15
 Denunciationum remittendarum causæ sunt arbitrariæ. *ibid.* n.20
 Deponens pecunias debet deponere coram iudice suo, non creditoris. p.185.n.11
 Depositum, & consignatio non cadunt in stabilibus. p.138.n.21
 Deputatio iudicum inducit derogationem iuris in contrarium. p.351.n.15
 Derogatio est stricti iuris. p.147.n.28
 Derogatio exemptionis pensionum fit in impositione decimarum. p.146.n.12
 Derogatio tantum derogat quantum dicit. p.147.n.29
 Descendentia quando probanda. p.394.n.51
 Descendentes censentur vocati ordine successiuo. p.76. num.4
 Descendentium appellatione etiam foemina continetur. p.308.n.15
 Descriptio bonorum in Catastro quid operetur. p.359. n.64
 Deterior dicitur possidere de facto. p.189.n.14
 Deteriorasse non videtur, qui tantumdem meliorauit. p.265.n.53
 Deterioratio debet esse circa substantiam rei, vt sit locus caducitati. p.15.n.35
 Deterioratio probatur coniecturis. p.14.n.21
 Deterioratio notabilis est digna caducitate. p.19.n.56
 Deterioratio notabilis quæ sit, statuit arbitrio iudicis. *ibid.* n.58
 Deterioratio quænam prohibeatur fructuario. p.265.n.52
 Deterioratio, vel melioratio non constat nisi appareat de antiquo rei statu. p.14.n.20
 Deterioratum non dicitur quod est in eadem æstimatione. p.18.n.68
 Determinatio respiciens plura, ea æqualiter determinat. p.58.n.73
 Determinatio vna respiciens plura determinabilia, debet ea æqualiter determinare. p.376.n.137
 Deuoluta clarè employteusi datur manutentio directo Domino. p.34.n.38
 Dicenti incumbit onus probandi. p.301.n.4
 Dictio, *alij*, vel *nonnulli*, non includit loquentem. p.269. n.29
 Dictio, *aliquis*, est vniuersalis. p.245.n.40
 Dictio, *aliquis*, est generalis, & habet vim specialis ex-

pressionis. *ibid.*
 Dictio, *aliquid*, verificatur etiam in minima re. p.86.n.9
 Dictio, *casu quo*, importat conditionem. p.230.n.20
 Dictio, *circa*, vel *circiter*, intelligitur de modico. p.291. num.14
 Dictio, *dictos*, est repetitiua. p.78.n.29
 Dictio, *donec*, quid importet. p.276.n.4
 Dictio, *dummodo*, importat conditionem. p.333.n.1
 Dictio, *etiam*, implicat casum minus dubitabilem, & explicat magis dubitabilem. p.95.n.71
 Dictio, *forte*, est quoddam philosophicum temperamentum. p.116.n.141
 Dictio, *in parte*, vel in aliqua parte, intelligitur etiam de minima. p.231.n.29
 Dictio, *in perpetuum*, quid importet. p.47.n.39
 Dictio, *ipsius*, restringit. p.347.n.14
 Dictio, *ipsa*, est personalissima. p.36.n.64
 Dictio, *licet*, est aduersatiua. p.269.n.28
 Dictio, *maximè*, quid importet. p.210.n.17
 Dictiones aduersatiuæ quæ sint, & earum effectus. p.50. num.78
 Dictiones, *tunc, & eo casu*, an restringant, & quando. p.326. num.47
 Dictio, *nunc*, est aduersatiua, & quid importet. p.307. num.16
 Dictio, *omnino*, quomodo exponatur. p.252.n.21
 Dictio, *praesertim*. p.212.n.12
 Dictio, *qualibet*, est distributiua, & requirit concursum omnium. p.150.n.13
 Dictio, *seu*, stat ampliatiuè. p.55.n.43
 Dictio, *seu*, significat ordinem, & omnia copulat, & vnit. *ibid.* n.44
 Dictio, *sui*, quid importet. p.30.n.9
 Dictio, *si vero*, est copulatiua & repetitiua præcedentium, licet sit aduersatiua. p.50.n.77
 Dictio, *suorum*, restringit. p.8.n.71
 Dictio, *suum*, quid importet. p.163.n.68
 Dictio, *statim*, intelligitur cum aliquo temporis intervallo. p.258.n.23
 Dictio, *tunc & eo casu*, quid importet. p.348.n.20
 Dictio, *vt*, quid importet. p.276.n.19
 Dictio, *vt supra*, est repetitiua omnium præcedentium. p.261.n.48
 Diffamationis probatio quomodo fiat. p.185. n.10
 Diffamans potest conueniri coram iudice diffamati, secundum communem. p.184.n.5
 Diffamans habens plures indices trahit diffamantem coram iudice quo vult. p.185.n.8
 Diffamatus in iudicio diffamationis est actor. p.184.n.2
 Diffamatus non dicitur actor, sed reus. *ibid.* n.7
 Diffamatus tenetur conuenire diffamantem coram suo indice. *ibid.* n.3
 Diffamatus tenetur probare diffamationem. *ibid.* n.9
 Dilationes sunt communes vtrique parti. p.342.n.8
 Dilationes an sint dandæ in causa immunitatis Ecclesiæ. p.74.n.151
 Dilatio per quæ verba censeatur admissa. p.150.n.8
 Diminutio prædij quæ dicatur. p.245.n.40
 Diminutio quid sit. p.243.n.15
 Diminutio redditus, & fundi quomodo consideretur. p.244.n.25
 Directus dominus an trahat causam motam contra suum emphyteutam ad forum suum. p.114.n.128
 Discretionis capax dicitur qui habet vsum rationis. pag. 238.n.28
 Discretionis annos, & vsum rationis habere paria sunt. *ibid.* n.29
 Discussio an requiratur de bonis extra territorium existentibus. p.340.n.14
 Discussio bonorum debitoris an valeat non citato fideiussore, vel tercio possessore. *ibid.* num.9
 Disiunctiuæ dictionis virtus. p.255.n.28
 Dispen

Dispensari an possit forensis ad stabilia post ius alteri
 quæsum. p.201.n.91
 Dispensationes matrimoniales possunt committi Prælati
 Episcopo inferioribus. p.292.n.19
 Diligentia pactum efficit, vt intra 60. dies liceat re-
 cedere à contractu. Vide verb. *Pactum*.
 Disponere de rebus suis vnicuique licet. p.404.n.3
 Dispositio loquens cum qualitate non habet locum nisi
 verificata qualitate. p.67.n.64
 Distinguenti doctore standum est. p.139.n.45
 Distinguere qui nescit, soluere nescit. ibid.n.46
 Distributiones ex quibus causis dentur absentibus.
 p.153.num.25
 Distributiones quotidianas lucrantur Canonici absentes
 ex iusta causa. p.152.n.4
 Distributiones quotidianas transmittunt clerici ad suos
 hæredes. p.100.n.31
 Distributionum clericus efficitur liberè dominus. p.99.n.11
 Diuidi debet quod peti potest. p.306.n.5
 Diuidi debent omnia, quæ possidebat defunctus. ibid.n.4
 Diuidua res est, si plures sint hæredes vnius debitoris.
 p.187.n.41
 Diuiduum creditum tenetur recipere per partes creditor
 ab hæredibus debitoris. ibid.n.53
 Diuisio inter fratres non præsumitur. p.98.n.2
 Diuisio honorum facit, vt inuicem seruantes censeantur
 constitutæ. p.304.n.2
 Diuisio est actus necessarius. p.306.n.1
 Diuisio est species alienationis. p.303.n.11
 Diuisio non potest impediri, etiamsi maior pars dissen-
 tiat. p.306.n.1
 Diuisio vniuersorum fieri debet. ibid.n.3
 Diuisionis crediti exceptio semper opponitur. p.187.n.40
 Diuitiæ in pupillo non tollunt eius priuilegiū. p.351.n.9
 Doctor loquens per verbum, *forſan*, quoad se rem de-
 cidere videtur. p.125.n.31
 Doctores mortui an fidem faciant. p.69.n.90
 Doctores loquentes per verbum, *forſe*, quoad se rem
 decidunt. p.116.n.140
 Doctoris dictum intelligitur secundum doctrinas, & iura
 ab eo allegata. p.91.n.16
 Doctori distinguenti standum est. p.96.n.78
 Doctoris verba intelliguntur secundum communem
 vsum loquendi. p.114.n.126
 Doctoris dictum debet intelligi secundum doctrinas
 quas allegat. p.116.n.143
 Doctoris vnius opinio, si non habet contradicteorem,
 habetur pro casu legis. p.234.n.29
 Doctoris dictum debet intelligi secundum doctrinas ab
 eo allegatas. p.375.n.135
 Doctoris dictum debet intelligi secundum ea, quæ alle-
 gat. p.343.n.14
 Doctoris dictum intelligitur secundum doctrinas allega-
 tas. p.250.n.51
 Doctorum distinguentiū sententia sequenda est. p.216.n.23
 Doli capax dicitur, qui est proximus pubertati. p.223.n.8
 Doli capax præsumitur puer post septennium. p.225.n.32
 Doli capax esse, & habere vsum rationis paria sunt.
 ibid.n.33
 Doli capax dicitur arbitrio iudicis. ibid.n.34
 Dolus cessat in faciente solutum. p.294.n.16
 Dolus est delictum. p.314.n.37
 Dolus non præsumitur, nisi probetur. p.16.n.53
 Dolus quomodo arguatur in alienante. p.232.n.53
 Dolus tolli non potest, ne detur occasio delinquenti.
 p.294.n.22
 Domicilij appellatio intelligitur de habitatione. p.198.
 num.45
 Domiciliū requiritur habitatio per decem annos. p.73.n.140
 Domicilium contrahitur etiam sine translatione maioris
 partis bonorum. p.316.n.10
 Domiciliū non acquirunt famuli, vbi seruiunt. p.73.n.141

J.B. Ciardinij contron. for. Tom. I.

Domicilium non acquiritur sine animo perpetuo habi-
 tandi. p.404.n.16
 Domicilium non acquirit habitans ex causa in aliquo
 loco. ibid.n.17
 Domicilium præsumitur contractum, etiam ex vnica con-
 iectura. p.316.n.12
 Domicilium efficit vt quis habeat diuersas patrias.
 p.351.n.3
 Domicilium originis, vel habitationis quodnam præua-
 leat. p.315.n.6
 Domicilium quanto tempore contrahatur. ibid.n.8
 Domicilium vbi est, ibi reus conueniri potest. p.316.n.14
 Domini exceptio an possit opponi directo Domino.
 p.35.n.42
 Domini directi reservatio efficit vt modo non impleto
 dominium retrò transferatur. p.189.n.4
 Dominium an probetur locationibus. p.35.n.45
 Dominium directum est separatum ab vtili. p.110.n.81
 Dominium non probatur ex inuestitura. p.34.n.39
 Dominium præscribitur triginta annis. p.35.n.44
 Dominium probatur confessione aduersarij. ibid.n.46
 Dominium probatur per inuestituram, iunctis adminicu-
 lis. p.44.n.8
 Dominium vtile emphyteutæ Ecclesiæ est laicale, & sub-
 iectum statutis laicorum. p.106.n.20
 Dominium vtile est connexum directo. p.110.n.78
 Dominium vtile est tanquam chimæra, & quomodo sit
 annexum directo. ibid.n.79
 Dominium vtile transit in emphyteutam. p.110.n.84
 Dominium vtile consolidatur cum directo, finita emphy-
 teusi. ibid.n.85
 Dominium vtile, & directum sunt diuisa. p.110.n.89
 Dominus extare non videtur, si de eius præiudicio non
 agatur. p.107.n.30
 Dominus possidet mediantibus colonis. p.368.n.42
 Dominium probatur emptione. p.333.n.6
 Dominus tenetur vassallo de cuius tione. ibid.n.15
 Dominus extincta emphyteusi acquirit etiam naturalem
 possessionem. p.44.n.2
 Domini venalia si existant, quando legata censeantur.
 p.322.n.3
 Domo Bardorum vocata omnes de Bardis veniunt. p.394.
 num.50
 Domus appellatione veniunt omnes, qui portant eadem
 arma, & insignia. p.894.n.52
 Domus identitas præsumitur ex delatione eorundem ar-
 morum. ibid.n.58
 Domus nomine an veniant qui non sunt agnati. p.394.
 num.55
 Domus vocata censetur vocari omnes, etiam transver-
 sales, & quomodo. p.393.n.48
 Domus, & familiæ nomen an differant, & quid impor-
 tent. p.143.n.18
 Domus Teggiæ prærogatiua. p.141.n.1
 Donatio ex causa dotis permittitur inter patrem, & fi-
 lium. p.54.n.31
 Donatio, & dos valde differunt. p.53.n.1
 Donatio facta in instrumento dotis censetur facta dotis
 causâ. p.56.n.53
 Donatio facta à socero nurui censetur propter nuptias.
 p.306.n.14
 Donatio non acceptata potest reuocari. ibid.n.11
 Donatio non præsumitur. p.345.n.9
 Donatio non probat ius patronatus, nisi constet de iure
 donatoris. p.395.n.75
 Donatio non vitatur à causa expressa simulata. p.54.n.52
 Donatio prohibetur in Patrem, & filium. ibid.n.28
 Donatio propter nuptias dicitur contrados. ibid.n.37
 Donatio propter nuptias quando reuertatur ad hæredes
 mariti. p.48.n.76
 Donatio non consistit inter patrem, & filium. p.314.n.32
 Donatio simplex quæ dicatur. p.325.n.41

Index Rerum

- Donatio rei alienæ , valet ratione coniunctionis sanguinis. p.276.n.10
- Donatio simplex quæ dicatur. p.54.n.24
- Donationis causa est sanguinis coniunctio. p.276.n.14
- Donationi causa adiecta censetur impulsiva. ibid.n.18
- Donationem propter nuptias filius impurat in suam partem. p.306.n.13
- Donationes latius interpretantur quàm legata. p.276.n.14
- Donationes latè interpretantur. p.276.n.9
- Donatione omnium bonorum , an contineatur in patrimonio. p.8.n.74
- Donator potest presentari à donatario. p.296.n.19
- Dos an succedat loco legitimæ secundum ius commune. p.238.n.32
- Dos assignata, dicitur dos etiam ante nuptias. ibid.n.31
- Dos assignata mulieri ob inopiam viri non reuertitur ad maritum diuitem factum. p.337.n.7
- Dos à Patre assignata censetur congrua. p.343.n.1
- Dos à statuto fœminis reseruata purè debetur, & transit ad hæredes. p.239.n.35
- Dos causat contra dotem. p.55.n.41
- Dos congrua quænam censetur. p.39.n.37
- Dos congrua dicitur pro more regionis. p.40.n.44
- Dos datur vnica præstatione. ibid.n.54
- Dos debetur tam spurix quàm legitimæ. p.39.n.38
- Dos est assecutanda, si vir malè vti incipit sua substantia. p.338.n.12
- Dos est restituenda vxori , marito ad inopiam vergente sine alia excussione, ob clausulam constituti. p.338.n.26
- Dos excessiua non est assignanda spurix. p.41.n.70
- Dos excessiua quæ dicatur. p.40.n.46
- Dos est causa efficiens donationis propter nuptias. p.54.n.35
- Dos minor debetur ignobili , quàm nobili. p.39.n.39
- Dos non augetur auctis patris facultatibus. p.344.n.4
- Dos non est minuenda diminutis patris facultatibus. p.344.n.6
- Dos non compensatur cù legato vxori facto. p.345.n.11
- Dos non probatur per tractatum. p.313.n.16
- Dos non dicitur ante matrimonium. p.238.n.30
- Dos non sufficiens ad alimenta an dicatur congrua. p.40.n.49
- Dos quando succedat loco legitimæ, stante statuto fœminarum exclusiuo. p.238.n.30
- Dos sicut æs alienum deducitur. p.244.n.24
- ~ Dos scutorum mille an sit hodie magna. p.399.n.41
- ~ Dos scutorum mille dicitur magna eo nomine. p.39.n.40
- Dos scutorum quadraginta dicitur spurix sufficiens. p.40.n.43
- Dos scutorum ducentum, vel tercentum sutori conuenit. p.40.n.48
- Dos succedit loco legitimæ. p.238.n.27. & p.344.n.5
- Dos succedens loco legitimæ , debetur sine conditione, & tempore. p.238.n.28
- Dos sui naturâ meretur donationem propter nuptias. p.53.n.14
- Dos tenuis dicitur, cuius redditus non sufficit ad alendum. p.40.n.52
- Dos tota quando est restituenda , maritus non habet lucrum dotis. p.41.n.63
- Dotalis res efficitur emptæ ex pecuniis dotalibus. p.338.n.29
- Dotale pactum latè interpretatur. p.56.n.64
- Dotari possunt fœminæ descendentes à fideicommittente de bonis fideicommissi. p.284.n.1
- Donationis onus cessat, si mulier innupta decedat. p.285.n.1
- Dote congrua in æstimada quæ sint deducenda. p.40.n.45
- Dote constituta in certa quantitate cætera censentur paraphernalia. p.57.n.68
- Dotes aliquando fecerunt pauperes dotantes. p.40.n.42
- Dotes , communiter quæ dantur , non sufficiunt pro alimentis. ibid.n.50
- Dotis appellatione venit tota dos. p.41.n.62
- Dotis causa censetur relictum, quod filix legatur in testamento. p.54.n.30
- Dotis causa donasse præsumitur pater. p.54.n.34
- Dotis causa attenditur quod plus est. p.56.n.65
- Dotis causa est fauorabilis. p.276.n.2
- Dotis fructus spectant ad eos, qui dotem præstare debent, & interim alunt. p.239.n.43
- Dotis causa spectat ad Ecclesiasticum, vbi simul tractatur diuortium. p.267.n.9
- Dotis communicatio arguit facietatem. p.100.n.27
- Dotis hæredes sunt tam masculi, quàm fœminæ. p.311.n.8
- Dotis legatum est pium. p.37.n.5
- Dotis legatum quando censetur pium. p.41.n.71
- Dotis lucrum habet etiam maritus spurix. ibid.n.59
- Dotis titulo transfertur dominium. p.238.n.26
- Dotis titulus est onerosus. p.344.n.14
- Dotata quando possit petere supplementum. ibid.n.7
- Dubium in foro conscientix quando esse dicatur. p.196.n.13
- Dubium scrupulosum deponendum est. p.183.n.138
- Dubium quando aliquid non dicatur. ibid.n.137
- Dubia probatio contra probantem interpretanda. p.16.n.41
- Duellans clericus committit delictum depositione dignum. p.421.n.3
- Duellans clericus suspendendus est , non deponendus. p.422.n.34
- Duellans ipso iure excommunicatur, & absolutio reseruetur Pontifici. p.420.n.2
- Duellans laicus non fit inhabilis ad beneficia. p.422.n.35
- Duelli pœnæ, vt incurrantur, requiritur indicis declaratoria. ibid.n.33
- Duelli pœnas qui tractent, remissiuè. p.420.n.1

E

- Ecclesiæ ad fauorem in dubio iudicandum est. p.69.n.86
- Ecclesiæ bona alienans quando possit recedere à contractu. p.213.n.47
- Ecclesiæ debitum debet aliunde constare , quàm ex alienantis assertionem. p.369.n.57
- Ecclesiæ emphyteuta non subiicitur statutis laicorum. p.113.n.111
- Ecclesiæ, & Clerici sunt exempti à gabellis, & collectis iure diuino. p.352.n.1
- Ecclesiæ, & oratoria gaudent immunitate, & quæ. p.61.n.6
- Ecclesiæ existentem nemo potest arrestare, nisi Iudex Ecclesiasticus. ibid.n.1
- Ecclesiæ immunitas est de iure diuino. p.62.n.12
- Ecclesiæ immunitate gaudent omnes, quamvis graui delicta commiserint. p.61.n.4
- Ecclesiæ immunitate non gaudent clerici. p.62.n.18
- Ecclesiæ immunitate non gaudet reus delicti qualificari, etiam si extra ordinem puniendus sit. pagin. 81.n.21
- Ecclesiæ immunitas extenditur ad cohærentia. pag. 84.n.44
- Ecclesiæ immunitate quis non pro priuatur, nisi plenè constet de delicto , vel per indicia iudubitata. pag. 87.n.3
- Ecclesiæ immunitate non gaudet, qui in Ecclesia homicidium, vel mutilationem facit. p.88.n.3
- Ecclesiæ intus dicentes verba obscœna, quomodo puniantur. p.93.n.43
- Ecclesiæ hortus gaudet immunitate. p.85.n.45
- Ecclesiæ libertatem, vel immunitatem violans non potest absolui nisi à Papa, etiam in casu dubio. p.236.n.53
- Ecclesiæ non interest ad quem emphyteutarum transcat emphyteusis. p.106.n.23

Ecclesiæ non interest, quis sit emphyteuta inter vocatos. p.108.n.47
 Ecclesiæ restitutus dicitur, qui Episcopo restituitur. p.64.n.40
 Ecclesiæ rem esse negans sine probabilitate non declinat forum. p.267.n.5
 Ecclesiæ solum, ubi fundatur, debet esse liberum. p.354.n.27
 Ecclesia agit contra singularem successorem pro recuperandis suis bonis. p.372.n.97
 Ecclesia an reneatur restituere pecunias habitas ex contractu nullo. p.371.n.78
 Ecclesia damnificaretur, si eius coloni possent collectari. p.112.n.111
 Ecclesia dicitur possidere bona male alienata per eius Prælatum. p.367.n.27
 Ecclesia est de territorio, & iurisdictione iudicis Ecclesiastici. p.62.n.15
 Ecclesia est magis exempta, quam fiscus. p.137.n.30
 Ecclesia non dat immunitatem proditoribus. p.81.n.5
 Ecclesia non debet esse asylum malorum. p.90.n.4
 Ecclesiæ nondum benedicta gaudet immunitate. p.425.n.17
 Ecclesia non defendit eum, qui scilicet occidit in ea existentem extra. p.85.n.49
 Ecclesia imponit quamcumque pœnam corporalem, excepta pœna sanguinis. p.95.n.69
 Ecclesia non potest lædi laicorum statutis, etiam secundario, & in minimo. p.108.n.49
 Ecclesia non continetur in generali sermone. p.234.n.26
 Ecclesia iudicat contra conductores eius bonorum. pagin.268.n.25
 Ecclesia ius reddit laicis, in defectum iurisdictionis laicæ. p.277.n.3
 Ecclesia nunquam extraherentur delinquentes, si plena delicti probatio requireretur. p.67.n.59
 Ecclesia non tenetur ad onera incerta etiam prius imposita, contra Bartolum. p.353.n.17
 Ecclesia potest procurare solemnitatem pro contractu nullo. p.45.n.10
 Ecclesia potest suum emphyteutam ad forum Ecclesiasticum trahere. p.113.n.116
 Ecclesia non debet ædificari in solo obnoxio. p.354.n.28
 Ecclesia non priuatur possessione, etiam si Prælati habeat se pro spoliato. p.372.n.92
 Ecclesia habet omnem potestatem in laicos in suis causis. p.93.n.39
 Ecclesia reintegratur ad sua bona, etiam sua culpa amissa. p.372.n.98
 Ecclesia sic dat in emphyteusim, ut canon sit æqualis fructibus. p.48.n.52
 Ecclesia si nominetur domina, trahit causam ad forum suum. p.107.n.39
 Ecclesia subiicitur Episcopo, & non Iudici laico. p.96.n.81
 Ecclesia tenetur ad collectas, si res erat affecta, antequam esset Ecclesiæ. p.112.n.113
 Ecclesia tenetur ad collectas pro bonis in estimio descriptis. p.353.n.6
 Ecclesia tenetur ad onera prius imposita eius bonis. p.354.n.21
 Ecclesia volens defendere emptorem ab eo, tenetur stare in foro laico. p.107.n.33
 Ecclesia uti sponsa Christi est immunis. p.357.n.49
 Ecclesiarum situs semper est immunis. p.358.n.57
 Ecclesiastici concurrunt ad onera, ubi facultates laicorum non sufficiunt. p.355.n.34
 Ecclesiastici non coguntur ad onera laicorum, nisi per Iudicem Ecclesiasticum. ibid.n.37
 Ecclesiasticus est Index competens contra laicos in causa sacrilegij. p.91.n.20
 Ecclesiasticus Index nouas sumit informationes. p.65.n.48
 Ecclesiasticus Index potest imponere omnes pœnas, non tamen sanguinis. p.92.n.33
 Ecclesiasticus Index aditi debet, quando clericus est actor

voluntarius. p.268.n.21
 Ecclesiasticus Index semper procedit, ubi agitur de re Ecclesiæ. p.269.n.37
 Ecclesiasticus Index quando sit Index in emphyteusi Ecclesiastica. p.111.n.138
 Ecclesiastica personæ, & bona sunt exempta ab omnibus oneribus laicis. p.140.n.61
 Edicta Episcoporum cessant extincto eorum officio, sicut edicta Prætorum. p.283.n.14
 Edictum Episcopi non ligat subditos extra Diocesim delinquentes. p.284.n.21
 Edictum Episcopi valet etiam si fiat sine consilio Capituli, vel Cleri. p.283.n.10
 Effectus rei carens debet carere etiam nomine. p.53.n.11
 Effectus cognoscitur à sua causa. p.55.n.40
 Effectus non verba debent observari. p.53.n.7
 Effectus potius quam modus est spectandus. ibid.n.13
 Effectus potius quam verba attenduntur in cognoscendis contractibus. p.229.n.5
 Effractor carcerum non habetur pro confesso, si nesciat causam suæ carcerationis. p.88.n.15
 Electio consiliatorum facta ad triennium iubente statuto fieri ad annum, in totum est nulla. p.375.n.132
 Erubescimus sine lege loqui. p.430.n.3
 Emancipare filium cogitur pater ob iniuriā atrocē. ibid.n.6
 Emancipatio coacta non est beneficium. p.432.n.33
 Emendatio concubinæ, vel alterius personæ non præsumitur. p.188.n.89
 Emendatio qualis esse debeat, ut concubinæ possit donari. ibid.n.92
 Emendatus videtur, qui per triennium cessauit à delicto. ibid.n.93
 Emphyteusi finita per lineam extinctam dominus est immittendus in possessionem. p.44.n.1
 Emphyteusim Ecclesiasticam Collegium, siue Ecclesia tenetur vendere infra annum. p.51.n.86
 Emphyteusim Ecclesiæ non seruatur transire ad extraneos. p.48.n.59
 Emphyteusim non probant testes, nisi amissa scriptura. p.15.n.27
 Emphyteusim non potest habere, qui non est heres. p.50.n.75
 Emphyteusim dominus vindicans, quid probare debeat. p.44.n.6
 Emphyteusis, an locatio sit vnde cognoscat. p.35.n.56
 Emphyteusis ad plures generationes est vnicus contractus. p.375.n.136
 Emphyteusis an locatio sit quando pensio respondet fructibus. p.47.n.40
 Emphyteusis alienatur in potentiorē, si dominus est æquē potens. p.50.n.83
 Emphyteusis bonorum Ecclesiæ, ut valeat sine assensu Apostolico quid requiratur. p.370.n.69
 Emphyteusis canon potest augeri à commissariis. p.47.n.36
 Emphyteusis concessa ultra tempus permissum valet saltem quoad tempus licitum. p.46.n.30
 Emphyteusis concessa ultra generationem permissam sustinetur quoad tempus permissum. p.366.n.17
 Emphyteusis concessa ad 2. vel 3. generationem an incipiat à primo stipite. p.371.n.121
 Emphyteusis concessa ad plures generationes an comprehendat primum acquirētē pro vna generatione. p.374.n.122
 Emphyteusis cognitio spectat ad laicum inter laicos. p.106.n.18
 Emphyteusis cum solemnitatibus potest dari in perpetuum. p.47.n.45
 Emphyteusis debet probari per scripturam. p.15.n.26
 Emphyteusis Ecclesiæ non transit ad extraneos etiam stipulata pro hæredibus in perpetuum. p.33.n.25
 Emphyteusis Ecclesiastica transit etiam ad legitimatum. p.45.n.17
 Emphyteusis Ecclesiæ statutum faciens mentionem non valet. p.83.n.24

Emphy

Index Rerum

- Emphyteusis Ecclesiæ de sui natura non transit ad extraneos. p.47.n.46
- Emphyteusis Ecclesiæ concessa in perpetuum intelligitur quoad descendentes. ibid.n.47
- Emphyteusis Ecclesiæ, & locatio perpetua non differunt in effectu. p.48.n.49
- Emphyteusis Ecclesiæ quando non incipiat à stipite. p.375.n.125
- Emphyteusis Ecclesiæ subiicitur statutis laicorum, & quando. p.108.n.46
- Emphyteusis est melioratio. p.20.n.106
- Emphyteusis est sic ubi nominatur. p.34.n.34
- Emphyteusis transitoria ad extraneos, transit etiam ad spurios. p.32.n.6
- Emphyteusis, & locatio sunt species alienationis. p.49 num.60
- Emphyteusis, & locationis differentia. p.375.n.133
- Emphyteusis etiam ad extraneos transitoria non transit ad legitimatum. p.33.n.17
- Emphyteusis, & locatio ad longum tempus non differunt. p.34.n.33
- Emphyteusis, & feudum perduntur propter alienationem. p.108.n.44
- Emphyteusis, & feudi quando sit par dispositio. p.110. num.74
- Emphyteusis, & liucellus sunt idem. p.114.n.125
- Emphyteusi finita datur directo Domino manutentio contra hæredes ultimi emphyteutæ. p.34.n.35
- Emphyteusis impropria transit ad extraneos. p.47.n.42
- Emphyteusis in perpetuum prohibita est. ibid.n.44
- Emphyteusis in totum vitatur, si fiat ultra tempus permissum. p.375.n.129
- Emphyteusis naturam accipiunt bona eius loco subrogata. p.51.n.89
- Emphyteusis non potest alienari in potentiorē, & quis dicatur potentior. p.50.n.81
- Emphyteusis non transit ad legatarium, seu institutum in re certa. ibid.n.73
- Emphyteusis perpetua transit ad extraneos. p.47.n.38
- Emphyteusis pro hæredibus, an sit transitoria ad extraneos. p.35.n.49
- Emphyteusis pro hæredibus intelligitur pro hæredibus vniuersalibus. p.50.n.76
- Emphyteusis pro quibuscumque hæredibus, transit etiam ad legatarium. ibid.n.74
- Emphyteusis pro se, & quibuscumque hæredibus transit ad extraneos. p.45.n.21
- Emphyteusis concessa ultra tempus permissum valet saltem quoad tempus licitum. p.46.n.30
- Emphyteusis semel transiens ad extraneos semper sit transitoria. p.49.n.60
- Emphyteusis sit, an locatio vnde cognoscatur. p.48.n.53
- Emphyteusis successio regulatur à statutis laicorum. p.107.n.26
- Emphyteusis tota annullatur, si fiat in perpetuum, cum non possit fieri, nisi ad secundam generationem. p.375.n.134
- Emphyteusis transiens ad extraneos non potest esse utilis Ecclesiæ. p.45.n.17
- Emphyteusis valida præsumitur ex spacio quadraginta annorum. p.348.n.44
- Emphyteuta an possit incidere arbores quas plantauit. p.18.n.69
- Emphyteuta an possit destruere ædificium à se factum. ibid.n.70
- Emphyteuta an possit declinare forum laici. p.116.n.144
- Emphyteuta cadit ob modicam deteriorationem stante pacto de meliorando, vel iuramento. p.14.n.10
- Emphyteuta cadit à iure suo ob pacta non seruata. p.19 n.83
- Emphyteuta cedens arbores vetustas, ad quid teneatur. p.16.n.40
- Emphyteuta, canone non soluto cadit non obstanti Statuto. p.115.n.156
- Emphyteuta conuentus pro suo tantum iure non declinat forum laici. p.107.n.29
- Emphyteuta damnificans non compensat melioramenta. p.14.n.7
- Emphyteuta damnificans tenetur ad interessē. p.15.n.36
- Emphyteuta deteriorans lite pendente dicitur dolosus. p.14.n.15
- Emphyteuta deficiendo in vno nummo canonis cadit à toto. p.108.n.51
- Emphyteuta Ecclesiæ cadit à iure suo cessans per biennium à solutione canonis. p.51.n.90
- Emphyteuta Ecclesiæ an possit collectari à laicis. p.112. num.107
- Emphyteuta Ecclesiæ pro pensionē, an possit conueniri in foro Ecclesiæ. p.113.n.120
- Emphyteuta Ecclesiæ an teneatur ad collectas, & gabelas. p.138.n.41
- Emphyteuta Ecclesiæ potest collectari deducto canone. ibid.n.43
- Emphyteutæ Ecclesiæ dominium est separatum à dominio directo. p.110.n.82
- Emphyteutæ Ecclesiæ dominium utile est laicale, & potest grauari. p.138.n.42
- Emphyteutæ dominium an sit exemptum à iurisdictione laicorum. p.106.n.21
- Emphyteuta excusatur, si non soluit, quia sit creditor domini. p.51.n.93
- Emphyteutæ licet, quod potest bonus paterfamilias. p.18.n.73
- Emphyteuta etiam priuatus non potest incidere arbores. p.14.n.6
- Emphyteuta, & similes pro vsu suo arbores possunt incidere. p.18.n.72
- Emphyteuta, & similes possunt succedere arbores grandes non fructiferas. p.263.n.14
- Emphyteuta, & similes an possint mutare rei formam. p.265.n.43
- Emphyteuta excusatur à caducitate ex causa etiam iniusta. p.51.n.94
- Emphyteuta fisci est immunis, quia talis est fiscus. p.137.n.29
- Emphyteuta incidens arbores cadit à beneficio. p.13.n.2
- Emphyteuta manutenendus, si dubium est, an extincta sit emphyteusis. p.44.n.5
- Emphyteuta non cadit nisi volente Domino. p.51.n.91
- Emphyteuta non expellitur ob modicam deteriorationem, etiam stante iuramento. p.20.n.95
- Emphyteuta non expellitur finita emphyteusi, nisi per sententiam iudicis. p.44.n.3
- Emphyteuta non potest declarari decadutus à successore Domini. p.51.n.92
- Emphyteuta non potest compensare nisi creditum liquidum. ibid.n.97
- Emphyteuta non purgat moram, si iurauit soluere Canonem. p.52.n.99
- Emphyteuta non soluens statim expellitur propter iuramentum, biennio non expectato. p.14.n.11
- Emphyteuta potest soluendo Canonem purgare moram, etiam post declarationem Domini. p.51.n.95
- Emphyteuta potest incidere arbores vmbrosas. p.17.n.63
- Emphyteuta primus acquirens censetur se conformare statutis laicorum. p.115.n.134
- Emphyteuta priuati, & emphyteuta Ecclesiæ æquiparantur. p.14.n.8
- Emphyteuta priuati non cadit ob incisionem arborum. p.19.n.77
- Emphyteuta quando cadat non soluendo canonem stante iuramento. p.19.n.87
- Emphyteuta quando possit opponere compensationem meliorationis cum deterioratione. p.17.n.64
- Emphyteuta

Notabiliū.

Emphyteutarum Ecclesiæ quæstio, ad quem iudicem spectet. p. 105. n. 7
 Emphyteuta tenetur ad tributum, etiam si fecerit pactum, quod dominus teneatur ad illud. p. 147. n. 19
 Emphyteuta, usufructuarius, & similes æquiparantur in materia deteriorationis. p. 15. n. 26
 Emphyteuta ut cadat ob deteriorationem, tria requiruntur. p. 14. n. 22
 Emptionis verbum intelligitur de perfecta. p. 188. n. 2
 Emptori de facto expulso non datur euctio, nisi facta denunciatione. p. 334. n. 19
 Emptor partis fundi non potest transire per aliam partem, ut prius. p. 304. n. 9
 Emptor animalium non debet decipi ignorantia, vel caliditate venditoris. p. 416. n. 6
 Emptor in totum potest recedere à contractu, si venditis pluribus rebus eiusdem officij, una sit vitiosa. p. 417. num. 17
 Emptor rei vitiosæ non retrahit pretium, si vitium sit leue. p. 327. n. 2
 Emptor si non aduertit vitium rei patens, an habeat actionem. p. 328. n. 12
 Emptor tenetur appellare eucta sibi re vendita. p. 334. num. 20
 Emptor fructuum Ecclesiæ an teneatur ad gabellam. p. 136. num. 7
 Emptor si alteri vult vendere, soluit gabellam. ibid. n. 12
 Emptor stante legatione potest iustum pretium supplere, vel recedere à contractu. p. 214. n. 10
 Enunciatiua duorum instrumentorum facit fidem etiam non in antiquis. p. 141. n. 5
 Enunciatiua quando probet agnationem, & quomodo in antiquis, & in recentibus. p. 142. n. 10
 Episcopi, & ordinarij possunt creare notarios. p. 287. n. 14
 Episcopi expressio continet etiam eius Vicarium. p. 128. num. 25
 Episcopi litteras familiaritatis habentes non gaudent eius foro. p. 129. n. 40
 Episcopi non possunt dare possessionem rerum laicalium. p. 261. n. 44
 Episcopi non tenentur brachium sæculare inuocare, cum possint ex se executiones facere. p. 259. n. 26
 Episcopi Notarius, fiscalis, executores gaudent privilegio fori. p. 128. n. 34
 Episcopi palatium gaudet immunitate Ecclesiæ, & quando. p. 61. n. 7
 Episcopi palatium absque oratorio gaudet immunitate Ecclesiæ. p. 424. n. 14
 Episcopi possunt carceri tradere laicos ratione delicti. p. 260. n. 37
 Episcopi scriptura est semper priuata extra officium suum, & non probat, nisi recognoscatur. p. 419. n. 33
 Episcopi sunt similes prætoribus. p. 283. n. 13
 Episcopi synodus est perpetua. ibid. n. 9
 Episcopi tenentes familiam armatam habentur in maiori honore. p. 259. n. 27
 Episcopi titulares non puniunt eorum familiares, sed Ordinarius. p. 128. n. 19
 Episcopi titularis domus an gaudeat immunitate. p. 61. num. 10.
 Episcopi dignitati datur, ut familia eius gaudeat foro. p. 128. n. 18
 Episcopus an possit carcerare suum Clericum in Ecclesia regularium. p. 62. n. 21
 Episcopus an possit formare nouum processum contra laicum falsarium. p. 250. n. 49
 Episcopus an possit executionem facere in bonis laicorum sine requisitione iudicis laici. ibid. n. 46
 Episcopus an possit statuere sine consilio capituli. p. 283. num. 12
 Episcopus an possit carcerare vigore obligationis Cameralis. p. 349. n. 16

Episcopus assimilatur Præfidi. p. 259. n. 30
 Episcopus beneficij noua onera non potest imponere. p. 295. n. 2
 Episcopus cognoscit, an visitatio spectet ad ipsum. p. 290. num. 22
 Episcopus cognoscit, an Hospitalia sint sub protectione Regum. p. 289. n. 4
 Episcopus, an, & cui debeat applicate multas pecuniaras. p. 260. n. 38
 Episcopus debet cognoscere, an confugiens ad Ecclesiam commiserit delicta excepta. p. 87. n. 2
 Episcopus est dispensator, quando testator non dixit per quem fieri debeat distributio pauperibus. p. 45. n. 14
 Episcopus est pater, & gubernator pauperum. ibid. n. 13
 Episcopus est manutenendus in possessione visitandi. p. 89. n. 9
 Episcopus, & Vicarius eius dicuntur Officiales Ciuitatis, & communis. p. 259. n. 31
 Episcopus, & Vicarius sūt sicut Sol, & Luna. p. 188. n. 22
 Episcopus etiam contra laicos exequitur legata pia, licet testator id prohibuerit. p. 157. n. 19
 Episcopus executoris est iudex competens in exequenda voluntate defuncti. p. 46. n. 30
 Episcopus exequitur etiam legata prophana negligente hærede per annum. p. 157. n. 19
 Episcopus extra Diocesim habetur pro priuato. p. 282. num. 6
 Episcopus executor est omnium piarum voluntatum. p. 45. n. 11
 Episcopus facere potest statuta etiam pœnalia. p. 283. n. 1
 Episcopus habet Diocesim pro territorio. p. 282. n. 18
 Episcopus habet fiscum, & procuratorem fiscales. p. 259. n. 32
 Episcopus habet fundatam intentionem in omnes Ecclesias suæ Diœcesis. p. 293. n. 29
 Episcopus habet imperium in sua Diœcesi. p. 259. n. 29
 Episcopus habet territorium, & potest ea, quæ possunt territorium habentes. ibid. n. 28
 Episcopus in concernentibus pietatem exercet iurisdictionem in laicos. p. 157. n. 21
 Episcopus ludens cum subdito videtur eum dispensare à pœnaludi. p. 207. n. 45
 Episcopus multat Hebræos Christianam cognoscentes. p. 227. n. 57
 Episcopus multat laicos quibuscumque pœnis in causis sui fori. p. 94. n. 56
 Episcopus Mutinæ non est ordinarius Carpi. p. 241. n. 17
 Episcopus Mutinæ, vel Regij, an sit vicinior Carpo. ibid. num. 13
 Episcopus non dispensat in iure communi, nisi in casibus expressis. p. 274. n. 43
 Episcopus non exercet iurisdictionem extra Diocesim. p. 45. n. 24
 Episcopus non ligatur suo statuto. p. 207. n. 40
 Episcopus non potest ex processu laico tradere reum foro sæculari. p. 65. n. 50
 Episcopus non potest tradere curiæ sæculari delinquentem in Ecclesia, nisi consulto Pontifice. p. 89. n. 28
 Episcopus non potest dispensare pro una vice ad fauorem non habentis qualitates in fundatione requisitas. p. 207. n. 50
 Episcopus non potest tenere familiam armatam, nisi sit etiam dominus temporalis, & an sit verum. p. 259. n. 24
 Episcopus non potest statuere contra ius Canonicum. p. 283. n. 16
 Episcopus non potest excommunicare resistentem visitationi, si non sit solitum visitare. p. 289. n. 10
 Episcopus non tenetur dare beneficiū patrono. p. 296. n. 17
 Episcopus originis est executor piæ voluntatis, ubi relicta est pecunia. p. 45. n. 22
 Episcopus originis, & domicilij, vel rei sitæ quomodo concurrant in executione piarum voluntatum. p. 45. n. 15
 Episcopus

Index Rerum

- Episcopus originis extra Diocesim per litteras subsidias. p.46.num.25
- Episcopus potest carcerare, & punire laicos in delictis Ecclesiasticis, vel mixti fori. p.259.n.34
- Episcopus potest cogere statuentes ad declarandum clericos non comprehendi eorum statutis. p.288.n.29
- Episcopus potest creare nouum delictum, & pœnas iuris communis aggrauare. p.283.n.23
- Episcopus potest statuentes cogere ad declarandum statutum. p.234.n.25
- Episcopus potest dispensare aduersus eius statutum, & synodum. p.284.n.26
- Episcopus potest dispensare, vt Clericus coniugatus obtineat beneficium simplex. p.274.n.41
- Episcopus potest dispensare cum ordinato extra tempora. p.208.n.59
- Episcopus potest dispensare cōtra eius statutū. p.207.n.42
- Episcopus potest carcerare laicos, etiam si id ius non præscripserit. p.94.n.55
- Episcopus potest constituere procuratorem ad agendum coram se in executione piæ voluntatis. p.46.n.31
- Episcopus potest exequi piam voluntatem etiam absque executoribus. ibid.n.30
- Episcopus potest exequi legata pia etiam prohibente testatore. p.134.n.11
- Episcopus potest exequi legata pia parte instante, & etiam ex officio. p.157.n.30
- Episcopus potest habere familiam armatam. p.287.n.16
- Episcopus potest esse Iudex in causa suæ Ecclesiæ. p.290.num.24
- Episcopus potest frangere ianuas eorum, qui resistunt visitationi. p.289.n.11
- Episcopus potest exercere iurisdictionem in qualibet parte Diocesis. p.282.n.17
- Episcopus potest habere familiam armatam. p.94.n.54
- Episcopus potest esse Iudex in causis suæ mensæ, & Ecclesiæ, & quomodo. p.109.n.56
- Episcopus potest mulctare laicos ratione delicti. p.160.num.37
- Episcopus potest punire testem laicum falsum pœna ordinaria. p.248.n.14
- Episcopus potest punire subornatorem laicum. p.249.num.35
- Episcopus potest suo Marte exequi suas sententias contra laicos. p.235.n.50
- Episcopus potest præcipere iudici laico, vt præstet sibi brachium. p.281.n.2
- Episcopus potest statuere contra ius ciuile. p.283.n.17
- Episcopus potest visitare quæcumque hospitalia, & loca pia etiam exempta. p.289.n.1
- Episcopus Regij visitat confraternitates in Ecclesiis Regularium. p.289.n.7
- Episcopus punit delinquentem in Ecclesia quando non est tradendus foro sæculari. p.94.n.48
- Episcopus punit laicos offendentes eius ministros in exercitio sui muneris. p.248.num.7
- Episcopus quando possit punire Regulares. p.257.n.8
- Episcopus quis exequatur voluntatem defuncti, cuius origo dubia est. p.45.n.28
- Episcopus quomodo recusetur vti suspectus ob interesse in causa. p.109.n.57
- Episcopus Regij eligit pauperes scholares pro studio Bononiæ. p.44.num.2
- Episcopus Regij quomodo exequatur legata pia in territorio Bononiæ. p.46.n.26
- Episcopus Regij an sit competens in causis feudalibus suæ mensæ. p.100.n.55
- Episcopus Regij tempore pestis prouidebat necessariis. p.157.n.17
- Episcopus rei sitæ exequitur legatum pium, si species relictæ sit. p.45.n.17
- Episcopus semper punit pœnis Ecclesiasticis non attentata præuentione. p.249.n.32
- Episcopus sine monitione potest excommunicare resistentem visitationi. p.289.n.12
- Episcopus solus concedit extractionem reorum ab Ecclesiis Regularium. p.62.num.22
- Episcopus tempore penuriæ præcipit clericis, ne extrahant blada. p.168.n.13
- Episcopus titularis retinet dignitatem Episcopalem. p.128.n.17
- Episcopus, vel Vicarius non possunt munus suum exercere extra suam Diocesim. p.281.num.4
- Episcopus visitando quando faciat locum appellationi. p.290.n.18
- Episcopus sit circumspectus antequam reos in Ecclesia capros tradat foro sæculari. p.79.n.87
- Episcopus admittens præsentationem videtur dispensare cum præsentato. p.207.n.46
- Episcopus vicinior ad eundem est, si reus extrahendus sit ab Ecclesia exempta. p.64.n.34
- Episcopus visitando non potest recusari vti suspectus. p.290.n.20
- Epistolam recipiens qua scribitur debitor videtur fateri, si non protestetur. p.234.n.19
- Epistola non probat consanguinitatem. p.243.n.20
- Epistola Principis quando habeat vim legis. p.70.num.99
- Æqualitas in iudiciis est seruanda. p.392.n.34
- Æqualitas debet seruari inter partes. p.428.n.53
- Erubescimus sine lege loqui. p.310.n.24
- Æstimatio, &c. vide dictiones per diphthongum in littera A. Oeconomus in littera O.
- Eucharistia tribuit immunitatem confugienti dum deferretur ad infirmos. p.61.n.25
- Euctio debetur emptori, etiam si non sit promissa. p.33.n.14
- Euctio qui non tenentur, tamen pretium debet restituere. p.334.n.24
- Euctio non est locus, nisi facta denunciatione, & quando. p.334.num.18
- Euctio non datur, si facto Principis sequatur. ibid.num.31
- Euctio non datur, quando prouenit ex natura rei. p.334.num.28
- Euctio non datur absenti, vel contumaci. ibid.n.27
- Euctio non comperit, si imperitia, vel dolo iudicis res euincatur. ibid.n.30
- Euctio non debetur ei, qui facto, vel culpa sua eam parit. p.334.n.26
- Euctio non datur, nisi ex causa præcedente venditionem. ibid.n.25
- Euctio promissa pro facto suo tantum, quid comprehendat. p.334.n.22
- Exactio facta interpretatur iuxta præcedentem titulum. p.419.n.30
- Examen testium potest repeti, quando malitiosè non fuerunt interrogati. p.342.n.18
- Exceptio aliàs reiecta non admittitur in executione. p.253.n.32
- Exceptio de qua facit cognitum non admittitur in executione. ibid.
- Exceptio nullitatis notoriæ, quando retardet executionem conformium. p.253.n.36
- Exceptio tendens ad eundem finem cum reiecta non admittitur. ibid.n.33
- Exceptio debet esse de genere regulæ. p.264.n.24
- Exceptio præter regulam est ridicula. p.265.n.25
- Exceptio oriens ex ventre Breuis semper admittitur. p.194.n.40
- Exceptione reiecta intelligitur de inualida. p.193.n.35
- Exceptio debet esse de genere regulæ. p.244.n.30
- Exceptio in vno firmat regulam in aliis. p.74.n.145
- Exceptio est de genere Regulæ. p.94.n.49
- Exceptio

Notabilium.

Exceptio declinatoria, vel dilatoria censetur reiecta per processum ad ulteriora. p. 105. n. 6
 Exceptio declinatoria reicitur per processum ad ulteriora. p. 372. n. 87
 Exceptiones impeditiue processus tolluntur per processum ad ulteriora. p. 86. n. 16
 Exceptio rei iudicata quando obstat. p. 48. n. 54
 Excommunicatio non fertur contra debitorem ante mortem, & culpam. p. 350. n. 25
 Excommunicatio vigore Cameralis obligationis non fertur nisi in subsidium. ibid. n. 22
 Excommunicatio contra extrahentes ab Ecclesia reos an sit reservata Pontifici. p. 64. n. 38
 Excommunicatus est incapax pensionis. p. 421. n. 8
 Excommunicatus non facit fructus beneficii, vel pensionis suos. p. 421. n. 17
 Excommunicatus, vel hæreticus sepultus in loco sacro polluit illum. p. 153. n. 30
 Excommunicatus sepultus in loco sacro debet exhumari. ibid. n. 32
 Excubie castri, & lustratio militie sunt onus personale. p. 287. n. 24
 Excussio bonorum debitoris, ubi fideiussor obligavit sua bona cum clausula constituti. p. 338. n. 20
 Excussio bonorum extra territorium existentium an sit facienda. p. 340. n. 13
 Excussio bonorum litigiosorum non requiritur. ibid. num. 16
 Excussio bonorum eius, qui non est notorie soluendo, non est facienda. p. 341. n. 21
 Excussio debitoris est necessaria antequam agatur hypothecaria. p. 339. n. 2
 Excussio debet fieri parte citata. ibid. n. 3
 Excussionem fuisse legitime factam requiritur pronuntiatio. p. 340. n. 11
 Excussio non potest opponi in iudicio possessorio. p. 190. num. 22
 Excussio non opponitur domino rei. ibid. n. 21
 Excussio licet fieri non debeat, tamen fideiussor potest petere, ut fiat suis sumptibus. p. 341. n. 22
 Excussio si malitiose petatur, non est facienda. ibid. n. 23
 Excussio quid sit. p. 339. n. 5
 Excussionis beneficium datur se constituenti pro alio solvere. p. 344. n. 3
 Exceptio fori debet allegari. p. 235. n. 34
 Excommunicatio contra recurrentes ad laicos in causis Ecclesiastici fori. p. 236. n. 52
 Ex diuersis nihil inferitur. p. 370. n. 70
 Ex diuersis non fit illatio. p. 226. n. 39
 Executio conformium sententiarum retardatur tribus exceptionibus. p. 254. n. 40
 Executio fit etiam in bobus aratoriis de consuetudine, & an sit verum. p. 414. n. 12
 Executio fit prius in mobilibus, & postea in stabilibus. p. 415. n. 27
 Executio non fit in bobus aratoriis, etiam in subsidium. ibid. n. 26
 Executio non est facienda, etiam in Italia in rebus rusticis. p. 413. n. 10
 Executio non fit in bonis clerico communibus sine iudice Ecclesiastico. p. 187. n. 46
 Executio piarum voluntatum ad quos Episcopos spectet. p. 27. n. 16
 Executio extra Diocesim quomodo fiat. p. 282. n. 14
 Executiones laicorum non fiunt in Ecclesia, vel Camerario. p. 96. n. 84
 Executio conformium sententiarum non retardatur. pag. 252. n. 7
 Executio temporalis quænam dicatur. p. 253. n. 23
 Executio quo ordine fiat. p. 301. n. 10
 Executione facta in bobus aratoriis, fieri debet illarum restitutio. p. 413. n. 3

Executor piarum voluntatum est Episcopus originis. p. 28. n. 23
 Executor non potest excedere modum à testatore præscriptum. p. 31. n. 70
 Executor non debet admittere exceptiones ad merita spectantes. p. 302. n. 8
 Executors non possunt alienare. p. 30. n. 64
 Executors testamenti clericus, & laicus conueniendi sunt coram Ecclesiastico iudice. p. 188. n. 57
 Executor Apostolicus procedens non seruata forma breuis nulliter facit. p. 221. n. 1
 Executoribus boues aratorios in pignus capientibus licet resistere, & eos recuperare. p. 413. num. 11
 Exempla declarant. p. 137. n. 33
 Exempla non restringunt. p. 137. n. 32. & p. 322. n. 6
 Exemplis non est iudicandum, sed legibus. p. 226. n. 35
 Exemplum etiam scripturæ publicæ non probat, non exhibito originali. p. 419. n. 32
 Exempti à quo puniantur. p. 293. n. 31
 Exemptionem Ecclesiis, & Clericis quis concesserit. p. 357. n. 53
 Exempti à quo visitentur. p. 293. n. 26
 Exemptio concessa pro se, & successoribus intelligitur de vniuersalibus. p. 409. n. 1
 Exemptio ex titulo oneroso transit ad quemcumque. p. 412. n. 9
 Exemptio realis dicitur concessa rei determinatæ, & transit ad omnes. p. 411. n. 8
 Exemptio respectu certæ rei quomodo transeat. ibid. n. 6
 Exemptio potest concedi à Pontifice, ne quis subiiciatur alicui Episcopo. p. 292. n. 3
 Exemptionis decimarum derogatio quomodo intelligatur. p. 147. n. 17
 Exemptio realis quæ dicatur. p. 140. n. 64
 Exempti sunt coloni Ecclesiæ. p. 137. n. 16
 Exempti sunt euentes ab Ecclesia pro parte sua. p. 136. num. 14
 Exemptio concessa venditori competit etiam emptori. ibid. n. 11
 Exemptio Clericorum non potest tolli, aut minui statutis, aut consuetudine laicorum. p. 136. n. 2
 Exemptio bonorum clerici valet etiam ad priuilegium fori. p. 239. n. 50
 Exemptiones interpretantur ab obseruantia. p. 410. n. 10
 Exemptus debet manuteneri in quasi possessione exemptionis. p. 409. n. 2
 Exemptus subiicitur Episcopo in executione piæ voluntatis. p. 134. n. 12
 Ex facto ius oritur. p. 214. n. 1
 Expectare dicitur, qui ad locum prius peruenit. p. 91. num. 19
 Expedita bona sunt, quæ non detinentur per extraneos possessores. p. 341. n. 19
 Extensio potest fieri in materia legis nullum, C. de testib. p. 248. n. 20.
 Extensio potest fieri ex identitate rationis. ibid. n. 25
 Extensio non fit in odiosis. p. 319. n. 12
 Extimi bona sunt obligata pro collectis. Vide, *Assimi*.
 Extinctum amplius non reuiuiscit. p. 246. n. 56
 Extractio rei ab Ecclesia non fit sine licentia Episcopi. p. 63. n. 33
 Extrahentes ab Ecclesia reos, quas penas incurrant. p. 64. n. 37
 Extraneus in testamentis, quis dicatur. p. 298. n. 14

F

Facta non præsumuntur. p. 209. n. 3. p. 301. n. 3. p. 395. n. 71. & p. 99. n. 12
 Facti euidentia quid probet. p. 255. n. 64
 Facti obligatio est indiuidua. p. 185. n. 19
 Factum proprium etiam iuratum potest impugnare alienus. nans

Index Rerum

- nans bona Ecclesiæ absque solemnitate. p.45.n.14
 Facultatiuus actus non inducit obligationem. pag.207.
 num.38
 Falcidia cessante legatarius potest capere possessionem
 rei legatæ ex se. p.156.n.9
 Falcidia nū detrahitur de legato ad pias causas. ibid.n.10
 Falsa causa, quando viriet sententiam. p.255.n.59
 Falsitas ceusetur commissæ ab eo, de cuius interesse agi-
 tur. p.169.n.34
 Falsitas commissæ in foro Ecclesiæ est mixti fori. p.47.
 num.3
 Falsitas extra acta commissæ à quo iudice puniatur. pag.
 248. num.15
 Falsitas nemini nocens punitur extra ordinem. p.249.
 num.29
 Falsitas non arguitur ex multiplicitate, vbi actus est rei-
 terabilis. p.24.n.31
 Falsitas non notoria non punitur à iudice non suo. pag.
 250. n.44
 Falsitas punitur à iudice non suo, non solum in teste, sed
 etiam in aliis. p.248.n.20
 Falsam non præsumitur commissam sine damno tertij, vel
 vtili proprio. p.162.n.58
 Fama, & mala vita inquisiti facit indicium contra eum.
 p.84.n.36
 Fama inconstans non facit indicium. p.72.n.133
 Fama orta post carcerationem non releuat. ibid. n.132
 Fama publica facit indicium contra diffamatos. pag.72.
 num.135
 Fama publica non facit indicium ad torturam. ibid. n.30
 Famæ publicæ debile testimonium. ibid.n.30
 Familia aggregata an veniat appellatione familiæ. p.394.
 num.53
 Familia contentiue quando censeatur vocata p.393.n.49
 Familia, domus, & agnatio idem significant. ibid. n.56
 Familia Episcopi titularis non subiicitur foro laicorum.
 p.159. n.6
 Familia Episcopi gaudet priuilegio fori, nec subiicitur
 statutis laicorum. p.127.n.14
 Familia iudicis secularis an possit arrestare Clericum, &
 eum spoliare armis. p.132.n.74
 Familia, domus, & agnatio idem significant. p.393.n.46
 Familia vocata habetur ratio agnationis conseruandæ.
 p.396.n.79
 Familia vocata quando tantum descendentes censeantur
 vocati. p.393.n.47
 Familiæ, domus, & nomen agnationis idem important.
 p.141. n.3
 Familiæ esse, & eiusdem nominis paria sunt. p.143.n.25
 Familiæ identitas probatur ex eodem nomine, & cogno-
 mine. p.394.n.56
 Familiæ identitas probatur, vbi concutit identitas cog-
 nominis, & armorum. p.141.n.3
 Familiæ identitas præsumitur ob identitatem cognomi-
 nis. p.143. n.26
 Familiæ nomen accipitur contentiue absque dubio,
 quando testator non habet prolem. p.141.n.4
 Familiæ relictum comprehendit etiam non coniunctos
 sanguine. p.143.n.16
 Familiæ relictum non admittit, vt vnus possit eligi, alio
 prætermisso. p.145.n.45
 Familiæ sub nomine an comprehendatur fœmina. p.395.
 n.76
 Familiam voluisse conseruare censetur testator, qui man-
 dat hæredi sua deferre insignia. p.151.n.24
 Familiam possunt habere Episcopi armatam. p.259.n.25
 Familiares Clericorum an gaudeant priuilegio fori. pag.
 129. n.37
 Familiares Episcopi gaudent beneficio fori ex speciali
 gratia. p.128.n.28
 Familiaritas quomodo probetur. p.127.n.13
 Famulus Clerici quando gaudeat eiusdem foro. ibid.n.39
 Famulus non acquirit domicilium, vbi seruit. p.403.n.16
 Famulus pupilli probat pro tutore, & è contra. Vide
 verb. *Pupillus*.
 Farinacius declaratur. p.429.n.68
 Fenestra habet causam continuam. p.166. n.20
 Fenestræ in pariete communi non penetrantes indicant
 cuius sit paries. ibid. n.27
 Fenestram non licet facere in muro communi. ibid.n.28
 Ferro viam aperit, qui per contraria transit. p.175.n.32.
 & p.196. n.12
 Festos dies non obseruantes à quo iudice puniendi. p.93.
 num.40
 Feuda alienari possunt secundum consuetudinem Man-
 tuanam. p.334. n.33
 Feuda inferiora, & sine dignitate diuidi possunt. p.280.
 num.18
 Feuda transitoria ad extraneos transeunt ad fiscum. pag.
 334. n.35
 Feudali in causâ dominus est Iudex competens, etiam Ec-
 clesiæ. p.110. n.72
 Feudatarius an cadat ob pacta non seruata. p.19. n.84
 Feudatarius dicitur ingratus, qui non seruat pacta. p.280.
 num.10
 Feudi dominus potest redimere feudum pro eodem pre-
 tio ab altero ublato. p.384.n.61
 Feudi portione potest vnus priuari, & alter non. p.280.
 num.13
 Feudi portio caducata deuoluitur ad dominum, non ad
 consortes. ibid. n.16
 Feudo alienato extinguitur concessio feudi. p.108.n.42
 Feudo ab an valeat argumentum ad emphyteusim. p.110.
 num.73
 Feudum alienatum si dominus consenserit, non fit cadu-
 cum. p.380. n.2
 Feudum an transeat ad dominum, vel ad fiscum, publicatis
 vassalli bonis. p.334. n.36
 Feudum aperitur domino confiscatis vassalli bonis. pag.
 335. n.37
 Feudum deuoluitur ob pacta non seruata cum domino.
 p.279. n.1
 Feudum ex consuetudine fit diuisibile. p.280.n.19
 Feudum est contractus stricti iuris. p.386.n.82
 Feudum francatione extinguitur. p.333.n.9
 Feudum maius cum dignitate diuidi non potest. p.280.
 num.17
 Feudum qua ratione prohibeatur alienari. p.382.n.30
 Feudum si alienatur saluo assensu domini, an liceat præ-
 nitere. p.212.n.44
 Fictio pro veritate reputatur. p.114.n.127
 Fideicommissio grauatus an possit dici rerum dominus.
 p.263. n.9
 Fideicommissario non licet arbores cedere pro vsu suo.
 ibid.n.6
 Fideicommissarius habet etiam iuspatronatus, quando
 non deducitur Trebellianica. p.6.n.49
 Fideicommissarius hæres quam capiat. ibid.n.46
 Fideicommissarius non acquirit iura, & actiones, nisi post
 restitutionem. p.318.n.17
 Fideicommissarius non potest ingredi possessionem alio
 possidente. p.336.n.21
 Fideicommissarius non potest alienare. p.263. n.2
 Fideicommissarius potest auocare bona à quocumque.
 p.203.n.117
 Fideicommissarius potest cedere arbores verustas. p.265.
 num.46
 Fideicommissarius potest solum nancisci possessionem
 bonorum, quæ grauatus possidebat tempore mortis.
 p.336. n.23
 Fideicommissarius quando possit capere iuspatronatus.
 p.7.n.62
 Fideicommissarius succedit fideicommittenti, non grauato.
 p.203.n.118
 Fideicom

Notabilium.

- Fideicommissarius vniuersalis tenetur stare locationi factæ à grauato. p.335.n.3
- Fideicommissi fructus compensantur in dote, quam fœmina præterdit. p.285.n.11
- Fideicommissi inductio est odiosa. p.348.n.25
- Fideicommissi successio defertur proximiori. p.317.n.5
- Fideicommissum absolutum resultat ex prohibitione de non alienando. p.202.n.115
- Fideicommissorum successio regulatur prout ab intestato. p.317.n.4
- Fideicommissum absolutum quando resultat ex prohibitione alienationis. p.78.n.24
- Fideicommissum admittit ius accrescendi data coniunctione. p.317.n.12
- Fideicommissum allegans debet illud probare. p.76.n.1
- Fideicommissum censetur inductum ex illa ratione, vt bona maneat in familia. p.77.n.19
- Fideicommissum coniecturis inducitur. p.79.n.32
- Fideicommissum est, si vñs instituitur, & post eius mortem alter. p.77.n.14
- Fideicommissum extenditur ex ratione expressa. p.79.n.37
- Fideicommissum familiæ admittit, qui proximo gradu sunt. p.317.n.6
- Fideicommissum fauore descendendum ordinatum comprehendit omnes in infinitum. p.78.n.30
- Fideicommissum non extare in dubio dicendum est. pagin. 348.n.24.
- Fideicommissum non extenditur de casu ad casum. p.76.n.7
- Fideicommissum particulare dicitur omnium stabilium. p.151.n.27
- Fideicommissum perpetuum censetur inductum institutis omnibus descendens in perpetuum. p.76.n.10
- Fideicommissum perpetuum, & reciprocum solum conseruat bona in familia. p.78.n.25
- Fideicommissum potest alienari pro dotandis fœminis, etiam si pater consumpserit suas quartas. p.285.n.8
- Fideicommissum inducitur ex coniecturis. p.326.n.35
- Fideicommissum potius inducitur quàm superfluitas. ibid. num.46
- Fideicommissum principale quandoque cessat manente illo quod ex prohibitione resultat. p.79.n.40
- Fideicommissum quando sit odiosum, vel fauorabile, & extendendum. p.325.n.33
- Fideicommissum fauorabile, & extendendum. p.326.n.34
- Fideicommissum quomodo præsumatur, vel non. p.348.n.21
- Fideicommissum successuum quando resultat inter plures institutos. p.77.n.12
- Fideicommissum successuum quomodo inducatur. ibid. num.18
- Fideicommissum inter vocatos collectiue quando præsumatur. p.78.n.20
- Fideiussio est medicina sequestri. p.302.n.8
- Fideiussor quando citandus sit, vt contra eum agatur. p.340.n.10
- Fideiussor sæpè minùs obligatur, quàm principalis. p.330.n.24
- Fideiussoris, & principalis eadem videtur obligatio. ibid. num.25
- Fides non facit fidem. p.314.n.27
- Filia dotata pro omni eo, quod etiam excluditur à bonis maternis. p.321.n.19
- Filia dotata ex bonis maternis ad ea ampliùs non habet regressum. ibid. n.21
- Filia dotata congruè supplementum non petit. p.343.n.2
- Filia, & mater sunt correlatiua. p.320.n.11
- Filia fideicommittentis transmittit ius dotis, quod habet in bonis fideicommissi. p.285.n.2
- Filia non est educanda apud matrem transeuntem ad secunda vota. p.362.n.39
- Filiatio, & legitima probatur per tractatum. p.411.n.2
- Filiatio quando debeat plenè probari. p.412.n.14
- Filiatio quomodo probetur. p.38.n.11
- Filij positi in conditione sunt vocati, & quando. p.151.n.21
- Filij in conditione positi in fideicommissio particulari censentur vocati. ibid. n.23
- Filij Hebræorum, si baptizentur etiam ante vsum rationis, non sunt restituendi præsentibus. p.226.n.36
- Filij præsentis nuptiis parentum videntur illis consentire. p.321.n.17
- Filiorum appellatione fœminæ non continentur, stante statuto fœminarum exclusiuo. p.307.n.4
- Filiorum appellatio quid comprehendat. p.308.n.13
- Filiorum appellatione veniunt tam masculi, quàm fœminæ. p.307.n.1
- Filiorum nomine non continentur fœminæ, vbi tractatur de conseruanda agnatione. ibid. n.6
- Filios aut descendentes extare non præsumitur. p.35.n.48
- Filius alienans rem prohibitam alienari priuatur etiam legitima. p.230.n.14
- Filius est: ergo hæres, non est verum, & quomodo. p.291.n.13
- Filius familias ligatur statuto de compromissis. p.351.n.4
- Filius familias non potest facere actus iudiciales. ibid. n.12
- Filius imputat in detractones, quod soluendum est ex causa eius delicti. p.412.n.16
- Filius quando cogat patrem ad eum emancipandum pag. 431.n.7
- Filius tenetur patienter sustinere iniurias patris, & quomodo. ibid. n.8
- Filius debet impetrare veniam, si velit cogere patrem ad emancipationem. ibid. n.9
- Filius ex quibus causis possit cogere patrem ad eum emancipandum. ibid. n.26
- Filius maledicens patri potest exhæredare. ibid. n.27
- Filius quando possit petere alimenta extra domum patris. ibid. n.29
- Filius præponitur patri si iustam foueat causam. p.432.n.34
- Filius debet obedire parentibus. ibid. n.35
- Filius natus ex vxorato, & soluta est incapax paternorum bonorum. p.38.n.15
- Filius spuris esse quomodo probetur. ibid. n.12
- Filius vxorati, & solutæ an dicatur spuris. p.179.n.83
- Finis generalis restringitur à causa. p.102.n.52
- Fisci iura non potest tertius opponere, nisi fisco volente. p.197.n.24
- Fisci ius nemini licet allegare. p.298.n.30
- Fisci ius nemo potest opponere. p.174.n.24
- Fisco non præjudicant pacta priuatorum. p.147.n.20
- Fiscus non appellat de consuetudine ab absolute re. p.75.n.156
- Fiscus non appellat à decreto æcum esse restituendum Ecclesiæ. p.429.n.66
- Fiscus non solet appellare. ibid. n.65
- Fiscus non aufert ab incapaci. p.181.n.108
- Fiscus quando auferat ab indigno, & incapaci ibid. n.114
- Fiscus solus ab indigno aufert. p.174.n.23
- Fœmina excludit substitutum, facta filiis substitutione. p.307.n.3
- Fœmina exclusa à statuto habet alimenta tanquam fructus legitimæ. p.239.n.42
- Fœmina exclusa per statutum non censetur exclusa per restatorem, & quomodo. p.308.n.8
- Fœmina non debet simul frui alimentis, & fructibus dotis. p.239.n.38
- Fœmina non conseruat agnationem. p.308.n.16
- Fœmina non excluditur à fideicommissio nisi sit exclusa ab hæreditate grauati. ibid. n.9
- Fœmina non potest admitti ad relictum familiæ nisi durante eius familia. p.290.n.8
- Fœminæ

Index Rerum

- Fœminæ alimentari debent, antequam maritentur. p. 239. num. 37
 Fœminæ dicuntur institutæ filiis institutis. p. 307. n. 2
 Fœminæ in succedendo non excluduntur à Clericis, si eis statuta non profunt. p. 237. n. 13
 Fœminæ non comprehenduntur in patronatu gentilitio. p. 396. n. 78
 Fœminæ non veniunt appellatione verborum in verbis dispositiuis. p. 307. n. 5
 Fœminæ regulariter veniunt appellatione filiorum, etiam in dispositiuis. p. 308. n. 12
 Fœminæ non excluduntur per extraneum. ibid. n. 11
 Fœminæ plus solent diligere fœminas, quàm masculos filios. p. 155. n. 24
 Fœminæ spe lucri se prostituunt. p. 176. n. 54
 Fœminæ appellatione filiorum veniunt, vbi non extant coniecturæ in contrarium. p. 308. n. 7
 Fœminæ sunt quasi folia arborum. p. 395. n. 77
 Fœminis non vocatis in institutione, neque in substitutione censentur vocatæ. ibid. n. 18
 fœminis vocatis non potest dici, neque agi de conseruatione familiæ. ibid. n. 17
 Forenses non continentur in dispositione vocante agnatos. p. 202. n. 116
 Forenses comprehenduntur etiam in fideicommissio familiæ. p. 145. n. 43
 Forenses quandoque possident stabilia, & tamen forenses sunt. p. 200. n. 69
 Forenses sunt incapaces stabilium. p. 197. n. 31
 Forensi debetur æstimatione, quando non potest habere stabilia sibi relicta. ibid. n. 25
 Forensi solus fiscus potest opponere capacitatem. p. 197. num. 23
 Forensis an possit alienare in forenses non obstante statuto. p. 295. n. 27
 Forensis non auditur in iudicio nisi data fideiussione. ibid. num. 20
 Forensis probatur esse, qui non probat se ciuem. p. 301. num. 3
 Forensis fideiubere debet de iudicio sisti, & iudicatum soluendo. ibid. n. 1
 Forensis habilitatus potest acquirere stabilia. p. 298. n. 21
 Forensis non ligatur statuto prohibente relinquere vxoribus. p. 331. n. 7
 Forensis paratus ciuis effici, est capax stabilium. p. 298. num. 28
 Forensis per annum potest rem stabilem retinere. ibid. num. 23
 Forensis potest alienare in forenses. p. 299. n. 17
 Forensis potest consequi æstimationem rei stabilis sibi relicta. ibid. n. 35
 Forensis potest retinere rem stabilem parui valoris. pag. 298. n. 35
 Forensis potest conueniri in loco ratione bonorum. pag. 197. n. 19
 Forensis succedere volens probare debet habere qualitates statuti. p. 198. n. 35
 Fori beneficium quando habeat clericus. p. 130. n. 51
 Forma est indiuidua. p. 314. n. 26
 Forma quando impleatur per æquipollens. ibid.
 Forum sortiri, & statutis ligari paria sunt. p. 316. n. 15. & p. 331. n. 8
 Forum sortiri, & statutis ligari paria esse quomodo intelligatur. p. 107. n. 27
 Forum sortiri possumus ratione rei, & personæ. ibid. n. 34
 Forum sortitur quis ratione rei sitæ. p. 267. n. 15
 Forum Dei, & forum Cæsaris quomodo idem sint. p. 42. num. 76
 Forum conscientia, & forum æqui, & boni. p. 197. n. 29
 Forum Dei, & forum Cæsaris an sint idem, & quomodo. p. 202. n. 103
 Fractura carcerum anget indicium ad torturam. p. 88. n. 16
 Frangens carceres sine conspiratione, non habetur pro confesso. ibid. n. 14
 Frangens carceres ad fugam fingitur delictum fateri. pag. 87. num. 6
 Francare quid sit. p. 333. n. 10
 Frater tenetur communicare acquisita, dum administrat. p. 101. n. 37
 Fratres tertij ordinis S. Francisci subiiciuntur foro, & statutis laicorum. p. 117. n. 3
 Fratres diuidentes debent esse cauti in reseruando sibi seruitutem. p. 304. n. 7
 Fratres mantellati, seu tertij ordinis vbi debeant accipere sacramenta. p. 118. n. 7
 Fratres quando præsumantur socij omnium bonorum. p. 99. n. 26
 Fratres S. Augustini non possunt dare in emphyteusim, nisi ad duas generationes. p. 374. n. 116
 Frater alit sororem, donec maritetur. p. 239. n. 40
 Fratrum filij non concutuntur cum patre, nisi in successionem patris. p. 312. n. 2
 Fratrum Tertiariorum regula est approbata. p. 117. n. 2
 Fraudibus obuiandum est. p. 255. n. 67
 Fraus de contractu ad contractum quomodo dicatur. p. 53. n. 4
 Fraus difficile probatur. ibid. n. 19
 Fraus facile præsumitur inter coniunctos in præiudicium tertij. ibid. n. 17
 Fraus manifestatur sæpè, dum occultatur. p. 53. n. 16
 Fraus potest committi tacendo. p. 248. n. 17
 Fraus non est sine dolo. p. 314. n. 36
 Frequentius quæ accidunt, disposita censentur. pag. 244. num. 35
 Fructus terræ non potest semper esse vniformis. p. 48. n. 51
 Fructus dicuntur etiam rerum mobilium. p. 243. n. 12
 Fructus dicuntur strictè, qui sunt naturales. ibid. n. 10
 Fructus, & redditus idem sunt. ibid. n. 7
 Fructus non veniunt in remedio reintegranda. p. 366. n. 19
 Fructus quando debeantur tantum à die litis contestata. p. 371. n. 77
 Fructus quando in Trebellianicam imputentur. pag. 412. num. 18
 Fructus percipiens procuratorio nomine non possidet. p. 419. n. 31
 Fructus probantur coniecturis. p. 359. n. 53
 Fructus rei probantur à consuetis. ibid. n. 51
 Fructus rei malè alienatæ debent restitui Ecclesiæ à die spoliij. p. 371. n. 72
 Fructus omnis consistit in redditu. p. 243. n. 8
 Fructuarius quando possit succidere arbores suas. p. 264. num. 23
 Fructuarius quomodo possit cedere arbores pro suo vsu. p. 265. n. 57
 Fructuarius vitiosè possidens an teneatur ad cautionem. p. 392. n. 30
 Fructuum nomine continentur omnia emolumenta. pag. 243. n. 11
 Frustra expectatur, cuius euentus nihil operatur. p. 326. num. 45
 Fuga facit indicium delicti. p. 84. n. 37
 Fugiens ex fracto carcere habetur pro confesso, & quando. p. 87. n. 5
 Fundamento deficiente corrui ædificatum. p. 154. n. 12
 Foundationi, seu qualitati eius an possit Episcopus derogare cum consensu patroni. p. 9. n. 90
 Foundationis tenor est attendendus. p. 393. n. 43
 Fundator beneficij potest apponere condiciones iuri communi contrarias. p. 275. n. 48
 Fundator censetur reseruare patronatum pro se, & omnibus hæredibus. p. 4. n. 23
 Fundator potest se ipsum præsentare, & quomodo. p. 296. num. 13
 Fundator quis dicatur. ibid. n. 15
 Funeris

Notabilium.

Funeris impensa in primis deducenda. p. 344. n. 13
 Fur an debeat puniri in loco delicti, vel vbi reperitur, sit distinctio. p. 123. n. 7
 Fur an remittendus ad iudicem delicti facta requisitione. p. 125. n. 1
 Fur captus Romæ pro facto alibi commisso non remittitur ad locum delicti. p. 124. n. 26
 Fur censetur prorogare iurisdictionem iudicis, in cuius territorium rem furtiuam perducit. ibid. n. 19
 Fur configiens ad Ecclesiam cum re furata, tutus est. p. 125. n. 34
 Fur contrectans rem alienam, si in itinere mutet conditionem, punitur in loco vbi reperitur. p. 124. n. 21
 Fur contrectans rem ad laicum locum, punitur poena illius loci, vel originis. ibid. n. 22
 Fur contrectans solum punitur à suo iudice competenti. ibid. n. 25
 Fur contrectans res furatas ad Ecclesiam, potest à iudice Ecclesiastico puniri. p. 125. n. 32
 Fur cum re furata potest extrahi ab Ecclesia, & à iudice Ecclesiastico puniri. ibid. n. 35
 Fur cum re furata potest extra ordinem puniri, vbi inuentus est. p. 124. n. 29
 Fur deprehensus in Ecclesia, & ab ea extractus, est Ecclesiæ restituendus. p. 125. n. 34
 Fur in loco, vbi cum furto reperitur, nullo modo potest puniri. p. 124. n. 28
 Fur in omni loco potest cogi ad rem ablata, vel pretium restituendum. p. 123. n. 12
 Fur inuentus cum re furata in loco, vbi non est aliàs subditus, potest puniri. p. 122. n. 1
 Fur mittendus in exilium à loco, vnde cum re furata se transfudit. p. 124. n. 27
 Fur non potest puniri criminaliter in loco, vbi portauit pretium rei furatæ. p. 123. n. 13
 Fur non remittitur ad iudicem originis, vel delicti sine requisitione. p. 125. n. 39
 Fur potest extrahi ab Ecclesia, vt ei auferatur res furata. ibid. n. 38
 Fur potest puniri vbi inuenitur, etiamsi non posset puniri in loco delicti. p. 124. n. 22
 Fur potest puniri, vbi cum re inuenitur, etiamsi per momentum illic maneat. p. 123. n. 8
 Fur potest puniri à iudice cuius iurisdictionem prorogauit. p. 124. n. 18
 Fur rem furtiuam ad Ecclesiam deducens, prorogat iurisdictionem iudicis Ecclesiastici. p. 125. n. 36
 Fur transiens eodem die ad alium locum cum re furata, ibi potest puniri. p. 123. n. 14
 Fur vagus quis sit, & vbi puniatur. p. 124. n. 17
 Fur vbique potest arrestari, vt rem domino restituat. p. 123. n. 10
 Fur vbique potest puniri, si resistit domino suam rem recuperanti. ibid. n. 11
 Fures plurimi fuere suspensi in loco, vbi cum re furata sunt inuenti. p. 122. n. 2
 Furtiuâ rem celans punitur poena stellionatus. p. 125. n. 31
 Furtum commissum in confinibus duarum Ciuitatum, in utroque loco an possit puniri. p. 124. n. 15
 Furtum cum rapina in omni loco quomodo possit puniri. ibid. n. 22
 Furtum non potest puniri in loco, vbi fur inuenitur cum re furata, si non est subditus. p. 122. n. 6
 Furtum vnum est, licet res ad diuersa loca contrectetur. ibid. n. 5
 Futuri tēporis tractus non spectat ad iudicem. p. 265. n. 47

G

Gabella an sit soluenda, declarat consuetudo. p. 138. num. 40
 Gabella tota regulariter spectat ad emptorem. p. 136. n. 5
I. B. Ciarlinij controu. for. Tom. I.

Gabella est onus reale. p. 137. n. 18
 Gabella non est soluenda, vbi est consuetudo non soluenti etiam non præscripta. ibid. n. 10
 Gabellæ onus non augeat rei pretium. p. 218. n. 53
 Gabellæ soluendæ onus in venditione an arguat vsuram cum pacto retrouendendi ibid. n. 50
 Gabellæ statuto non comprehenduntur Ecclesiastici. pag. 136. num. 4
 Gabellæ statuto non comprehenditur emptor fructuum Ecclesiæ, aur Clerici. p. 136. n. 8
 Gabellam nemo potest exigere, nisi adsit consuetudo. pag. 137. n. 20
 Gabellam solvunt emptores fructuum Ecclesiæ, si aliò volunt transferre. p. 236. n. 13
 Gabellam tenetur soluere emens à fisco, licet fiscus sit exemptus. ibid. n. 6
 Gabellam tenentur soluere coloni Ecclesiæ. p. 137. n. 19
 Generatio cū dictione, *ipsius*, à quo incipiat. p. 74. n. 124
 Generationis nomine comprehenditur primus acquirens. ibid. n. 123
 Generi per speciem derogatur. p. 24. n. 38
 Giurba quomodo intelligendus sit. p. 93. n. 41
 Grandinis casus frequens. p. 244. n. 34
 Gratia est in primis iustificanda. p. 333. n. 2
 Gratia iustificata debet excurioni demandari. p. 204. n. 6
 Gratia nemini præiudicialis latè interpretantur. p. 208. num. 57
 Gratia non vitatur, si impetrans dignitatem dicat esse officium. p. 208. n. 58
 Gratia obreptitia, quando sit nulla ipso iure. p. 29. n. 36
 Gratia subreptitia nihil valere. p. 204. n. 3
 Gratia vitatur per subreptionem. p. 129. n. 35
 Gratianus damnatur. p. 192. n. 13
 Grauari potest omnis commodum recipiens à testatore. p. 297. n. 10

H

Habilia cætera præsumuntur, cum de vno quærimus. p. 88. n. 11. & p. 57. n. 69
 Habilia omnia supponuntur, si de aliquo quæramus. pag. 275. n. 45
 Habilitas concessa forensi ad acquirendum quando ei proffit. p. 298. n. 24
 Habilitas an sufficiat, si superueniat actui, qui requirebatur. p. 201. n. 90
 Habilitatio forensis ante iudiciū motū, eum inuat. ibid. n. 26
 Habilitationis tempus retrahitur. p. 298. n. 29
 Habilitatus fingitur ab initio fuisse habilis. ibid. n. 27
 Habirans alibi non potest sustinere onera personalia. pag. 198. n. 49
 Habirans idem est, quod subiectus. p. 315. n. 2
 Habirans in territorio dicitur habitare etiam in ciuitate. ibid. n. 7
 Habirans præsumitur ciuis loci, vbi habitat. p. 199. n. 55
 Habitare qui dicantur. p. 198. n. 46
 Habitum Clericalem non deferens perdit beneficium fori sine alia monitione. p. 194. n. 49
 Habitus clericalis reassumptio quando proffit, vel non. p. 173. n. 24
 Habitus clericorum an sit determinatus à iure. p. 130. n. 54
 Habitus, & reputatio faciunt præsumere clericatum. ibid. n. 53
 Habitus ostendit qualis sit illum gestans. p. 127. n. 5
 Hebræi efficiuntur de foro Episcopi ratione delicti. pag. 228. n. 69
 Hebræi non sunt permittendi, vt videant eorum filios ad fidem conuersos. p. 226. n. 42
 Hebræi quibusnam poenis possint puniri à iudice Ecclesiastico. p. 159. n. 17
 Hebræorum filij non possunt baptizari, nisi habeant duodecim annos. p. 223. n. 6
 Hebræus

Index Rerum

- Hebræus cognoscens Christianam, vel è contra, graui
pœna punitur. p.227.n.54
- Hebræus indiciatus de vsura potest torqueri. p.159.n.20
- Hebræus rem habens cum fidei, punitur, sicut etiam fi-
delis. p.227.n.55
- Hærede nemo caret. p.14.n.15
- Hæredes habitantes vbi habitat testator, censentur ma-
gis dilecti. p.246.n.70
- Hæredes obligati in solidum, etiam ipsi in solidum tenen-
tur. p.186.n.22
- Hæredes non tenentur dare incapaci. p.199.n.57
- Hæredes sanguinis propriè sunt successores. p.3.n.8
- Hæredi sine filiis decedenti facta substitutio filiis extan-
tibus euanesceat, licet decedant. p.347.n.9
- Hæredi quando competant omnia iura possessionaria. p.404
num.13
- Hæredis nomen in quibus verificetur. p.4.n.31
- Hæredis nomen quid differat à successore, & bonorum
possessione. ibid.n.29
- Hæredis nudum nomen ad multum prodest. p.7.n.60
- Hæreditas adita amplius non est hæreditas. p.311.n.9
- Hæreditas continet vniuersa. p.196.n.13
- Hæreditas non adita non transmittitur. ibid.n.9
- Hæreditas non potest dari ex die, vel ad diem. p.404.n.9
- Hæreditatis petitio præscribitur spatio 30. annorum.
p.24.n.43
- Hæredum appellatio quando restringatur ad hæredes
sanguinis. p.35.n.50. & p.79.n.38
- Hæredum mentio vbi non fit, pactum est personale. p.36.
num.65
- Hæredum non mutat conditionem obligatio. p.187.n.51
- Hæres testatoris, vel sui qui dicantur. p.4.n.32
- Hæres cum beneficio inuentarij soluit legata annua ex
fructibus. p.243.n.21
- Hæres debet censi grauius minus, quàm fieri possit.
p.150.n.11
- Hæres debet probare mutaram esse testatoris volunta-
tem. p.310.n.9
- Hæres extraneus non constituitur in possessione sine na-
turali apprehensione. p.419.n.21
- Hæres immixtus ex testamento, manutenendus est. p.418.
num.13
- Hæres immixtus cum clausula, *sine praiudicio*, an acqui-
rat possessionem. ibid.n.7
- Hæres qui fecit actus, qui circa nomen hæredis fieri non
possunt. p.326.n.48
- Hæres fideicommissarius an capiat in patronatus. p.6.
num.42
- Hæres fideicommissio grauius est interim plenè proprie-
tarius. p.263.n.10
- Hæres sayditus est manutenendus. p.417.n.2
- Hæres suus continuat in possessione sine apprehensione.
p.419.n.12
- Hæres grauius fideicommissio, quæ restituat. p.6.n.59
- Hæres habet titulum etiam in re alteri legata. p.9.n.83
- Hæres habet titulum in vniuersa hæreditate. p.198.n.41
- Hæres institutus in re certa quid capiat. p.6.n.64
- Hæres non tenetur dare legatum incapaci, etiam in foro
conscientiæ. p.202.n.104
- Hæres particularis quando capiat vniuersa. p.7.n.65
- Hæres pœnam non incurrit negando legatum incapaci.
p.178.n.69
- Hæres potest alienare bona fideicommissi ob æs alienum
testatoris. p.231.n.47
- Hæres quilibet potest soluere ratam. p.187.n.42
- Hæres quomodo pœnam incurrat non exequendo lega-
ta infra annum. p.157.n.22
- Hæres succedit in vniuersum ius defuncti. p.98.n.1
- Hæres tenetur luere rem alienam legatam. p.297.n.7
- Hæres tenetur stare locationi factæ à defuncto. p.335.n.2
- Homicida casualis gaudet immunitate Ecclesiæ. p.88.n.18
- Homicida deliberatus an possit ubiq; puniri. p.74.n.147
- Homicida præmeditatus an gaudeat immunitate Eccle-
siæ. p.73.n.138
- Homicida præsumitur, qui cum armis visus est egredi à
domo, vbi est cadauer. p.81.n.7
- Homicidium deliberatum potest stare sine prodicione.
p.73.n.136
- Homicidium ex rixa quando præsumatur. p.71.n.111
- Homicidium non est assassinium, nisi fiat de mandato
alterius. p.69.n.92
- Homicidium, vel mutilatio in Ecclesia non gaudet im-
munitate. p.91.n.15
- Honestè, vel commodè quæ fieri non possunt, dicuntur
impossibilia. p.86.num.7
- Hospitale, & oratorium an censeatur fundatum aucto-
ritate Episcopi. p.121.n.41
- Hospitale carens Ecclesia, & Campanili, dicitur laicale.
p.423.n.1
- Hospitalis profani multa signa. ibid.n.2
- Hospitale laicorum non gaudet immunitate Ecclesiasti-
ca. p.424.n.3
- Hospitale Episcopi auctoritate fundatum dicitur locus
Religiosus. ibid.n.5
- Hospitale Ecclesiasticum gaudet immunitate Ecclesiæ.
ibid.n.7
- Hospitalis Rector non durat ultra triennium. p.424.n.8
- Hospitale dicitur religiosum si Episcopus ei deputat Re-
ctorem. ibid.n.9
- Hospitale est profanum si in eo Episcopus nunquam exer-
cuit iurisdictionem. p.424.n.10
- Hospitale profanum nemo potest impetrare ab Episcopo.
ibid.n.11
- Hospitalis Religiosi signum est Ecclesia, & Campanile.
ibid.n.12
- Hospitale Religiosum potest esse sine Ecclesia. ibid.n.13
- Hospitale profanum non potest habere Ecclesiam vel al-
tare. p.424.n.16
- Hospitale merè laicale, an possit visitari ab Ordinario.
p.425.n.18
- Hospitale merè sæculare potest destrui, & renouari.
ibid.n.19
- Hospitale laicorum non est capax legatorum. ibid.n.20
- Hospitalis bona, an possint alienari absque solemnitati-
bus. p.425.n.21
- Hospitale tenetur ad onera ordinaria. ibid.n.22
- Hospitale religiosum non soluit onera extraordinaria.
ibid.n.23
- Hospitale vbi est modica hospitalitas, adhuc est reli-
giosum. ibid.n.24
- Hospitale efficitur Religiosum ex consensu Episcopi sub-
sequenti. p.425.n.25
- Hospitale dicitur Religiosum si intulatur sub nomine
alicuius Sanctorum. ibid.n.26
- Hospitale est eiusdem naturæ cum eo in cuius locum
subrogatur. ibid.n.25
- Hospitale alienans contra mentem defuncti priuatur
hæreditate. p.230.n.13
- Hospitalia existentia sub protectione Ducum possunt vi-
sitari ab Episcopo. p.289.n.2
- Hypothecaria actio cessat, vbi adsunt bona debitoris.
p.339.n.6
- Hypothecaria actio est indiuidua. p.126.n.23

I

- I**dentitas bonorum quomodo probetur. p.36.n.67
- I**dentitas probatur coniecturis. ibid.n.71
- I**dentitas duabus demonstrationibus probatur. ibid.n.69
- Ignorantia iuris an excuset alienantes feudum sine con-
sensu domini. p.381.n.9
- Ignorantia in facto proprio non cadit. p.313.n.3
- Illegitimus dicitur quis donec doceatur de legitimatio-
ne. p.35.n.55
- Immissio

Notabilium.

Immissio non est danda fideicommissario, non citato possessore. p. 336. n. 20
 Immobile bonorum successor debet habere multas qualitates. p. 199. n. 52
 Immunis res vendita à Principe transit cum exemptione. p. 409. n. 4
 Immunitas bonorū Ecclesiæ est de iure diuino. p. 356. n. 47
 Immunitas conceditur bonis etiam per Clericos, vel Ecclesias acquirendis. p. 353. n. 10
 Immunitas Ecclesiæ non prodest illi, qui existens in Ecclesia occidit stantem extra. p. 85. n. 48
 Immunitas Ecclesiarum est de iure positio, secundum aliquos. p. 61. n. 11
 Immunitas Ecclesiarum non potest tolli per quancumque cautelam. p. 358. n. 58
 Immunitas quanto tempore præscribitur. p. 410. n. 12
 Immunitas realis transit ad quencumque successorem. p. 409. n. 5
 Immunitas transit ad singularem successorem in beneficia Principis. ibid. n. 3
 Immunitate Ecclesiæ non priuatur reus, nisi plenè probetur eius delictum. p. 81. n. 2
 Immunitate non gaudet reus in octo casibus. p. 61. n. 5
 Immunitate Ecclesiæ gaudent non solum loca sacra, sed etiam Religiosa. p. 424. n. 4
 Immunitas competit omnibus locis pijs. ibid. n. 6
 Immunitate nemo priuatur nisi fiscus plenè probe delictum exceptum. p. 426. n. 30
 Immunitate Ecclesiastica est vtendum etiam in dubio. p. 429. n. 62
 Immunitas seruanda est reo, non obstante sententia Episcopi. ibid. n. 70
 Immunitatem Ecclesiarum violantes sunt excommunicati. p. 139. n. 59
 Immunitatem, vel libertatem Ecclesiæ violantes à solo Pontifice absoluntur, etiam in dubio. p. 64. n. 39
 Impeditum non esse, vel impedimentum tollere posse paria sunt. p. 329. n. 2
 Impeditus non dicitur, qui impedimentum remouere potest. ibid. n. 1
 Impeditus sine suo dolo enitat poenam. ibid. n. 3
 Impensa in re spectat ad eū, qui habet fructus. p. 263. n. 5
 Imperator non potest tollere iurisdictionem Ecclesiæ. pagin. 91. n. 21
 Impositio per æs, & libram, ad quos transeat. p. 356. n. 40
 Imprecationes parentum sæpe nocent filiis etiam immeritis. p. 431. n. 14
 Impuberes testes probant, si alij non possunt haberi. p. 83. n. 34
 In alternatiuis electio est debitoris. p. 204. n. 21
 Incapaci debetur legatum in foro conscientie. p. 38. n. 8
 Incapaci quilibet potest opponere incapacitatem. p. 200. num. 83
 Incapacis portio crescit hæredi capaci. ibid. 68
 Incapacis portionem capit cohæres. p. 197. n. 18
 Incapax efficitur capax ratione socij, vel cohæredis. ibid.
 Incapax non habet ius retentionis. p. 181. n. 17
 Incapax non potest capere causam conditionis implendæ. p. 332. n. 19
 Incidens quæstio facit iudicem, qui non erat. p. 250. n. 55
 Inclaris non est locus coniecturis. p. 76. n. 9. p. 199. n. 53. & p. 252. n. 22
 Inclaris nullus est locus coniecturis. p. 431. n. 9
 Inclusio vnius est exclusio alterius. p. 15. num. 31. p. 180. n. 106. p. 214. n. 14. & p. 263. n. 18
 Inclusum trahit ad se exclusum in successionibus. p. 138. num. 20
 Incontinenti quando facta reuocatio dicatur. p. 103. n. 59
 Indigno fiscus aufert, sed legatum mero iure subsistit. p. 200. n. 82
 Indignus hæres retinet iura sepulchrorum. p. 6. n. 55
 Indignus non potest se iunare iuribus fisci. p. 181. n. 116

L. B. Ciartiny controu. fer. Tom. I.

Indistinctè prolatum debet indistinctè intelligi. p. 320. num. 10
 Indicia ad torturam an satis sunt ad excludendum reum immunitate Ecclesiæ. p. 70. n. 102
 Indicia indubitata efficiunt, vt reus possit torqueri, vel condemnari. ibid. n. 103.
 Indicia indubitata ponunt veritatem ante oculos iudicis. p. 82. n. 16
 Indicia indubitata, si extent, reus potest etiam corporaliter puniri. ibid. n. 13
 Indicia indubitata sunt liquidissimæ probationes. ibid. num. 11
 Indicia plura dubitata faciunt vnum indubitatum. p. 84. num. 43
 Indicia plura quando faciant vnum indicium indubitatum. p. 72. n. 127
 Indiciis indubitatis conuincitur reus, sicut testibus. p. 82. num. 12
 Indiciis indubitatis grauatus non potest puniri poena ordinaria. ibid. n. 19
 Indicium ad torturam facit minus, quàm semiplena probatio. p. 70. n. 104
 Indicium augetur contra inquisitum, si nullus alius impuratur. p. 84. n. 40
 Indicium est graue contra eum, qui egreditur à loco, vbi reperitur interfectus. p. 81. n. 8
 Indicium est, si visus est quis deambulare in loco delicti. p. 84. n. 38
 Indicium indubitatum an sufficiat ad condemnationem. p. 81. n. 9
 Indicium indubitatum est vera probatio. p. 82. n. 18
 Indicium indubitatum factum ex pluribus dubitatis quid efficiat. p. 73. n. 139
 Indicium indubitatum quale homicidij. p. 81. n. 6
 Indicium indubitatum quando faciant alia indicia. p. 88. num. 17
 Indicium indubitatum quodnam dicatur. p. 82. n. 10
 Indicium oritur contra vicinos si ignoratur auctor delicti. p. 84. n. 39
 Indicium vnicum indubitatum satis est condemnandum. p. 82. n. 14
 Indiuidua semper remanet obligatio, si ab initio fuit talis. p. 186. n. 21
 Indiuiduum est factum, & eius obligatio. ibid. n. 20
 Indiuiduum, & singulare idem sunt. p. 196. n. 8
 Indiuiduum non est, quod consistit in pondere, numero, vel mensura. p. 187. n. 43
 Infideles non coguntur ad obseruantiam legis Evangelicæ. p. 228. n. 74
 Infidelis simulatè petens baptismum, non gaudet Ecclesiæ immunitate. p. 62. n. 14
 Infirmi testatoris vox faciliè imitatur. p. 409. n. 62
 Infirmitas canonici est iusta causa absentie. p. 153. n. 19
 Infirmitas quando lucretur distributiones. ibid. n. 29
 In foro animæ tutior pars sequenda est. p. 174. n. 30
 Ingenuus non efficitur seruus poenæ. p. 326. n. 41
 Inhabilitas vnius testis suppletur ex magna fide alterius. p. 83. n. 32
 Inhabilitatus ad beneficium est etiam inhabilis ad pensionem. p. 422. n. 21
 Inimicitia dicitur probata, confitendo de causa. p. 71. n. 117
 Inimicitia facit præsumere homicidium deliberatum. ibid. n. 113
 Inimicum interficiens à retro an sit proditor. p. 71. n. 109
 Inimicum interficiens etiam per insidias non dicitur proditor. p. 89. n. 21
 Inimicum interficiens à retro non dicitur proditor. p. 426. n. 31
 Inimicus reconciliatus non est inimicus. p. 71. n. 110
 Iniuria facta Ecclesiæ, ab ea puniri potest. p. 89. n. 26
 Iniuria grauis est dicere alicui, quod non videt. p. 330. num. 31

Index Rerum

- Iniuria levis an frangat pacem, vel cautionem de non offendendo. ibid. n. 29
- Iniuria levis dicitur arbitrio iudicis. ibid. n. 30
- Iniuria non præsumitur illata sine causa. p. 388. n. 107
- Iniuria quænam esse dicatur. p. 330. n. 20
- Iniustitiæ exceptio quando retardet, vel non. p. 254. n. 39
- In locatione ad longum tempus an remittatur pensio ob sterilitatem. p. 246. n. 60
- Inopia exacta viri non requiritur vt mulier possit propter hoc dotes suas perere. p. 337. n. 3
- Inopia viri an debeat plenè probari, vt vxor possit petere dotes, & impedire creditores. p. 337. n. 9
- Inops, & pauper, an excommunicetur vi obligationis Cameralis. p. 350. n. 24
- In ore duorum, vel trium stat omne verbum. p. 70. n. 101
- In possessorio non attenditur an quis iure, vel iniuria detineat. p. 391. n. 24
- In prohibitis non satis est euenisse casum permissum, nisi actus ob eam causam sit factus. p. 180. n. 104
- In prohibitis non statur assertioni disponentis. ibid. n. 96
- Inquisitor an possit procedere contra falsarium. pag. 249. num. 36
- Inquisitor an possit procedere per inquisitionem contra testem falsum. p. 250. n. 46
- Inquisitor est dignior Ordinario. p. 249. n. 34
- Inquisitor, & Episcopus non possunt punire alter sine altero. p. 250. n. 47
- Inquisitor fungitur vice Ordinarij. ibid. n. 50
- Inquisitor punit falsos testes, & subornatores in eius causis. p. 249. n. 40
- Inquisitor vt delegatus non cognoscit de falsitate coram se commissâ. p. 247. n. 1
- In re sua quilibet est moderator, & arbiter. p. 281. n. 3
- Instantia an detur in causis summarijs. p. 277. n. 10
- Instantia an pereat, dum scripturæ manent penes iudicem. ibid. n. 12
- Instantia deserta refici debent expensæ. p. 119. n. 24
- Instantia non perimitur vnquam de iure canonico. p. 277. num. 4
- Instantia petempra non est procedendum ad vltiora, nisi relictis expensis. p. 276. n. 1
- Instantia perit etiam in causis summarijs. p. 277. n. 11
- Instantia potest perire etiam in causa doris. ibid. n. 3
- Institu potest hæres, qui non est in rerû natura. p. 22. n. 6
- Institutio hæredis ex causa erronea corrui. ibid. n. 11
- Institutio hæredis sustinetur etiam ad interrogationem priuati. p. 23. n. 30
- Institutio hæredis sustinetur, dummodò hæreditas adiri potuerit. p. 22. n. 7
- Institutio plurium graduum censetur facta ordine successiuo. p. 76. n. 2
- Institutis filiis si mortis tempore non extent, efficitur locus substitutioni. p. 346. n. 1
- Institutus continuat possessionem, licet petat nouam provisionem. p. 222. n. 9
- Institutus in re certa dato alio hærede vniuersali est loco legatarij. p. 50. n. 72
- Institutio filij facta cum maledictione valet. p. 431. n. 18
- Instrumenta aratoria possunt oppignerari vnâ cum fundo. p. 414. n. 23
- Instrumenta quot requirantur ad probationem agnationis in antiquis. p. 142. n. 11
- Instrumenta rusticalia capta in pignus debent restitui sine damnis. p. 414. n. 13
- Instrumenti verba enuntiatiua an probent contra tertium. p. 144. n. 53
- Instrumenti verba non debent esse sterilia. p. 55. n. 46
- Instrumentum factum dicitur publicum. p. 220. n. 70
- Instrumentum est probatio probata faciens rem liquidam. p. 193. n. 31
- Instrumentum non probatur testibus, nisi probetur esse deperditum. p. 301. n. 7
- Instrumentum quod non dicit, nec nos dicere debemus. ibid. n. 8
- Intellectus separat quæ sunt iuris. p. 110. n. 80
- Interdicti, vt possidetis, vis, & potestas. p. 367. n. 30
- Interesse lucri cessantis an debeat sine mora. p. 162. n. 66
- Interesse lucri cessantis non potest ab initio taxari. pag. 160. n. 33
- Interesse non debetur, vbi non est mora. ibid. n. 29
- Interesse quando possit à partibus taxari. p. 161. n. 53
- Interesse sufficit alicuius, vt petat exequi mentem defuncti. p. 162. n. 56
- Interesse taxatio quæ dicatur honesta. ibid.
- Interitus rei quis dicatur. p. 243. n. 16
- Interrogatis si testator respondeat, ita videtur voluisse testari. p. 24. n. 34
- Interrogatorium an schedula fuerit à debitore scripta quando non admittatur. p. 23. n. 28
- Interrogatis super si quis deponat, plenè probat contra interrogantem. p. 338. n. 27
- Interpretatio fit contra eum, qui clariùs sibi legem dicere potuit. p. 276. n. 8
- Interpretatio lata fit in materia etiam odiosa secundum proprietatem verborum. p. 330. n. 26
- Interpretatio, qua sustinetur actus, præualeat. p. 208. n. 59
- Intrata quæ dicatur. p. 243. n. 6
- Introitus dicitur impensa pro ingressu militiæ. ibid. n. 5
- Introitus, & proventus nomen generale. ibid. n. 4
- Inuenta, & illata sunt tacitè obligata locatori. p. 267. n. 13
- Inuestitura habetur pro facta si denegetur sine causa. p. 380. n. 3
- Inuestitura non probat dominium, & quando. p. 44. n. 7
- Inuestituræ plures probant dominium. p. 35. n. 41
- Inuestituræ tenor est attendendus. p. 49. n. 69
- Inuestituræ tenor primus attendendus est. p. 113. n. 115
- In vno releuari debet, qui altero grauatur. p. 162. n. 59
- Italia est princeps Prouinciatum. p. 354. n. 23
- Italiæ res quæ dicantur. p. 28. n. 28
- Iudæi an puniantur à solis iudicibus laicis. p. 159. n. 15
- Iudæi conantes visitare Catechumenos, puniuntur vt sacrilegi. p. 216. n. 43
- Iudæi habent filios in potestate. p. 123. n. 1
- Iudæi nequeunt habere familiaritatem cum Christianis. p. 227. n. 63
- Iudæi possunt puniri ab Ecclesiastico pœnis pecuniariis, & corporalibus. ibid. n. 65
- Iudæi quomodo cogantur ad vsuras restituendas. p. 159. num. 18
- Iudæi subsunt foro Ecclesiastico in delictis Ecclesiasticis, & mixti fori. p. 227. n. 60
- Iudæi tenentur alere, & dotare filios ad fidem conuersos. p. 226. n. 46
- Iudæi tolerantur in obseruandis eorum ritibus, licet peccent. p. 228. n. 76
- Iudæi vtuntur iure communi Romanorum. p. 223. n. 2
- Iudæis an sit permissum repudium. p. 228. n. 42
- Iudæis competit edictum de liberis exhibendis. ibid. n. 4
- Iudæorum filij cuius ætatis esse debeant, vt possint baptizari inuitis parentibus. ibid. n. 5
- Iudæo non licet in eadem mensa, vel in eodem balneo se lauare cum Christianis. p. 227. n. 53
- Iudæorum carnibus occisis eorum more non licet Christianis vesci. p. 228. n. 76
- Iudæorum copula cum fideli iure canonico est punibilis. p. 227. n. 52
- Iudæorum filij ad fidem conuersi quomodo remaneant in potestate patris. p. 224. n. 21
- Iudæorum filij conuersi ad fidem an debeant examinari presentibus parentibus. p. 226. n. 40
- Iudæorum filij habentes vsum rationis non sunt sub potestate patris in pertinentibus ad salutem. p. 224. n. 40
- Iudæorum filij possunt baptizari inuitis parentibus, si habeant vsum rationis, & id petant. ibid. n. 11
- Iudæo

Notabilium.

- Iudæorum filij possunt consequi legitimam, etiam viuentem.
 . Patre. p. 226. n. 44
- Iudæorum filij non possunt inuitis parentibus baptizari.
 p. 223. n. 3
- Iudæorum infans illis inuitis baptizatus debet educari
 inter fideles. p. 226. n. 37
- Iudæus cognoscens Christianam, à quo iudice debeat
 puniri. p. 227. n. 50
- Iudæus confugiens ad Ecclesiam an gaudeat immunitate.
 p. 63. n. 23
- Iudæus conuersus ad fidem an possit transire ad secunda
 vota viuentem prima vxore. p. 228. n. 79
- Iudæus efficitur de foro Ecclesiæ ratione delicti. p. 227.
 n. 58
- Iudæus facillè præsumitur vsuram facere. p. 160. n. 22
- Iudæus peccans contra legem veteris testamenti, potest
 puniri à iudice Ecclesiastico. p. 228. n. 71
- Iudæus potest puniri de vsura etiā à laico iudice. p. 159. n. 13
- Iudæus sollicitans Christianam ad deficiendum à fide po-
 test puniri ab Episcopo, & Inquisitore: cætera vide in
 verbo *Hebræus*. p. 227. n. 59
- Iudæus vsurarius potest puniri à iudice Ecclesiastico. pa-
 gin. 159. n. 12
- Index causæ præparantis, est etiam præparatæ. p. 235. n. 45
- Index causæ præparatæ est etiam causæ præparantis. pa-
 gin. 185. n. 12
- Index causæ principalis est etiam Index omnium illius
 cognitionum. p. 133. n. 3
- Index ciuilis an puniat testem coram se falsum dicentem.
 p. 249. n. 43
- Index debet iudicare secundum iura. p. 105. n. 4
- Index de notorio potest in cubiculo se informare. p. 387.
 num. 99
- Index Ecclesiæ indicat laicos, vbi laicus requisitus non
 fecit iusticiam. p. 277. n. 4
- Index Ecclesiasticus an extrahere possit clericos ab Ec-
 clesiæ. p. 62. n. 19
- Index Ecclesiasticus an iudicet laicos delinquentes cum
 clericis, vel correos cum eis. p. 186. n. 30
- Index Ecclesiasticus an sit competens contra laicum in
 contractu emphyteusis. p. 215. n. 50
- Index Ecclesiasticus an possit puniri pœna perpetui car-
 ceris. p. 95. n. 70
- Index Ecclesiasticus, & laicus possunt punire delinquen-
 tes in Ecclesiæ. p. 91. n. 13
- Index Ecclesiasticus cognoscit an habitus sit clericalis.
 p. 129. n. 44
- Index Ecclesiasticus cognoscit, an emptio sit facta de pe-
 cuniis Ecclesiæ. p. 235. n. 32
- Index Ecclesiasticus cognoscit, an sua sit iurisdictio, quan-
 do de hoc dubium est. p. 267. n. 23
- Index Ecclesiasticus cognoscit de delicto laici, & clerici
 simul, si negotium sit perplexum. p. 186. n. 33
- Index Ecclesiasticus cognoscit de qualitate iurisdictio-
 nem tribuente. p. 267. n. 4
- Index Ecclesiasticus cognoscit, vbi est dubium, an sua sit
 iurisdictio, vel laici. p. 158. n. 31
- Index Ecclesiasticus debet stare processui sæcularis, &
 quando. p. 65. n. 45
- Index Ecclesiasticus est aduendus, si facienda sit executio
 in bonis Clerico communibus. p. 186. n. 24
- Index Ecclesiasticus est aduendus, si clericus, & laicus
 discordent in diuisione. p. 187. n. 48
- Index Ecclesiasticus est competens contra laicum pro
 pensione rei locatæ. p. 268. n. 19
- Index Ecclesiasticus est competens contra malefactores
 Ecclesiæ, vel clericum. p. 269. n. 31
- Index Ecclesiasticus est maior loco, habetque iurisdictio-
 nem in laico habitu. p. 278. n. 6
- Index Ecclesiasticus est maior quocumque sæculari. pa-
 gin. 25. n. 9
- Index Ecclesiasticus est competens contra laicum in cau-
 sa spoliij. p. 371. n. 24
- Index Ecclesiasticus, & laicus quomodo procedant in sa-
 crilegio. p. 25. n. 4
- Index Ecclesiasticus exequitur vltimas voluntates non
 pias post annum. p. 134. n. 14
- Index Ecclesiasticus exercet iurisdictionem in laicos, si
 non adsit superior laicus. p. 277. n. 2
- Index Ecclesiasticus inhibere potest laico in causa posses-
 sionis beneficij. p. 111. n. 101
- Index Ecclesiasticus inhibet sæculari, ne procedat contra
 laicum. p. 129. n. 41
- Index Ecclesiasticus in quibus casibus possit procedere
 contra Iudæos. p. 227. n. 56
- Index Ecclesiasticus indicat laicum turbantem, vel spo-
 liantem Clericum. p. 156. n. 13
- Index Ecclesiasticus non dat pœnam sanguinis, cæteras
 imponere potest. p. 95. n. 65
- Index Ecclesiasticus non est incapax iurisdictionis tem-
 poralis. p. 235. n. 3
- Index Ecclesiasticus non extrahit ab Ecclesiæ nisi in gra-
 uibus. p. 90. n. 7
- Index Ecclesiasticus non imponit pœnam sanguinis. p. 91.
 num. 17
- Index Ecclesiasticus non potest spoliare armis laicum in
 Ecclesiæ, vel cœmeterio. p. 96. n. 77
- Index Ecclesiasticus olim iudicabat laicos, & clericos:
 p. 278. n. 10
- Index Ecclesiasticus potest cognoscere, an sua sit iurisdic-
 tio. p. 372. n. 86
- Index Ecclesiasticus potest facere executiones reales, &
 personales contra laicos. p. 94. n. 33
- Index Ecclesiasticus potest inhibere laico, vt sibi remittat
 etiam laicos. p. 188. n. 58
- Index Ecclesiasticus potest inhibere sæculari, ne exigat
 pœnas à contrahentibus matrimonium inuito patre.
 p. 362. n. 35
- Index Ecclesiasticus potest laicos carcerare, & punire
 etiam temporaliter. p. 92. n. 32
- Index Ecclesiasticus potest mandare laico, vt executores
 sibi accomodet. p. 281. n. 1
- Index Ecclesiasticus potest punire laicum in delictis mixti
 fori, quoad omnes pœnas, nō tamē sanguinis. p. 159. n. 10
- Index Ecclesiasticus quomodo possit punire Hebræos:
 ibid. n. 16
- Index Ecclesiasticus quando non possit suas exequi sen-
 tentias. p. 260. n. 41
- Index Ecclesiasticus quomodo exequatur legata prophe-
 tia post annum. p. 157. n. 24
- Index Ecclesiasticus sine dubio procedit contra vsura-
 rios. p. 159. n. 10
- Index Ecclesiasticus solus cognoscit, an causa sit spirita-
 lis. p. 105. n. 11
- Index Ecclesiasticus solus cognoscit an causa pertineat
 ad forum Ecclesiæ, vel laici. p. 109. n. 62
- Index Ecclesiasticus solus cognoscit, an clericus gaudeat
 beneficio fori. p. 129. n. 42
- Index Ecclesiasticus solus est competens inter duos lai-
 cos emphyteutas Ecclesiæ. p. 105. n. 8
- Index Ecclesiasticus est cōpetens, si duo fratres, vel socij
 discordent in diuisione, si quis eorum est Clericus:
 p. 186. n. 27
- Index Ecclesiasticus solus potest reum ab Ecclesiæ extra-
 here. p. 91. n. 13
- Index Ecclesiasticus supplet negligentiam laici. p. 277. n. 5
- Index Ecclesiasticus tenetur repetere clericum captum à
 sæculari. p. 129. n. 45
- Index Ecclesiasticus trahit ad se laicos, qui simul delin-
 quunt cum clericis. p. 25. n. 10
- Index frustra dubitat, qui videt casum in statuto expres-
 sum. p. 169. n. 3
- Index frustra dubitat, qui videt casum statuti. p. 301. n. 2
- Index incōpetēs sit cōpetēs ratione incidentiæ. p. 235. n. 39

Index Rerum

- Iudex laicus an cognoscat, si sua sit iurisdictio. p.109. num.64
- Iudex laicus an possit arrestare clericum in causa, in qua fuit Iudex. p.273.n.30
- Iudex laicus an possit extrahere ab Ecclesia reum, quem notorium sit non gaudere. p.63.n.32
- Iudex laicus est excommunicatus, si non remittit clericum. p.130.n.61
- Iudex laicus, & Ecclesiasticus quomodo procedere possint in sacrilegio. p.92.n.30
- Iudex laicus, & Ecclesiasticus, si contendat de iurisdictione, quia cognoscit. p.109.n.63
- Iudex laicus, & Ecclesiasticus praeuentionem habent in mixti fori delictis. p.25.n.7
- Iudex laicus impediens ne Ecclesiastici sua iurisdictione utantur, est excommunicatus. p.250.n.56
- Iudex laicus in dubio etiam debet facere remissionem clerici. p.129.n.49
- Iudex laicus licet sit competens contra clericum in reconuentione, non tamen in executione. p.173.n.32
- Iudex laicus non habet ius in Clericos. p.62.n.20
- Iudex laicus non posset extrahere confugientem ad Ecclesiam sine licentia Episcopi. ibid.n.30
- Iudex laicus non potest facere executionem contra Clericum coniugatum. p.273.n.29
- Iudex laicus non potest retinere Clericum ultra viginti horas. p.131.n.69
- Iudex laicus potest sequestrare res clerici, si periculum est in mora, & quomodo. p.233.n.12
- Iudex laicus potest procedere in his, quae sunt mixti fori. p.25.n.5
- Iudex laicus quando possit negare remissionem Clerici. p.130.n.55
- Iudex laicus solus solet procedere in sacrilegio. p.15.n.1
- Iudex laicus statim debet remittere clericum, ac videri litteras ordinationis. p.129.n.48
- Iudex laicus tenetur obedire Ecclesiastico, alias punitur. p.281. num.3
- Iudex laicus, vel Ecclesiasticus an sit competens in remedio reintegrandae. p.371.n.81
- Iudex laicus an possit iudicare inter clericos de possessione beneficii. p.111.n.99
- Iudex nemini parcere debet. p.105.n.3
- Iudex non potest inquirere de delicto extra territorium eius commissio. p.73.n.142
- Iudex non pronunciat super non petitis. p.265.n.49
- Iudex non tenetur in syndicato stante varietate opinionum. p.120.n.34
- Iudex non tenetur in syndicato ubi est consuetus opinionum. p.124.n.20
- Iudex non tenetur in aliquo foro si iudicat secundum communem opinionem. p.382.n.26
- Iudex non suus potest punire falsum testem. p.248.n.16
- Iudex ordinarius, quando ex commissione efficiatur delegatus. p.86.n.20
- Iudex potest declarare suam sententiam. p.303.n.9
- Iudex potest denuo examinare, qui obscure in primo examine deposuerunt. p.343.n.17
- Iudex qui non est, efficitur ratione connexitatis, vel offensae iurisdictionis. p.249.n.33
- Iudex quilibet potest cognoscere an sua sit iurisdictio. p.109.n.68
- Iudex quis sit inter emphyteutam Ecclesiae, & tertium. p.116.n.42
- Iudex recusatur propter interesse in causa. p.108.n.54
- Iudex saecularis debet citari, dum cognoscitur, an captus sit clericus. p.130.n.59
- Iudex saecularis debet stare interlocutoriae Ecclesiastici pronunciantis captum clericum esse remittendum. ibid.n.60
- Iudex saecularis supersedere debet contra clericum, donec cognoscatur, an sit remittendus. p.129.n.43
- Iudex saecularis in Ecclesia non potest exercere iurisdictionem. p.62.n.18
- Iudex sine imperio quomodo puniat falsum testem. pag. 248. n.13
- Iudex si pronunciet se competentem, an valide iudicet. p.109.n.65
- Iudex vnius loci non potest cognoscere de criminalibus alibi commissis. p.122.n.3
- Iudex vnicus est ad eundem in iudicio familiae excusandae, communi diuidendo, & finium regundorum. p.186. num.26
- Iudicare est fructus iurisdictionis. p.105.n.2
- Iudicata res non prodest, si de meritis pars patiatur cognosci. p.86.n.17
- Iudicem esse plus oneris habet, quam honoris. p.105.n.1
- Iudicem oportet cuncta rimari. ibid.n.16
- Iudices Ecclesiastici censuris non utuntur, nisi executio realis, vel personalis fieri possit. p.93.n.35
- Iudices Ecclesiastici possunt post biennium auocare causas ab inferioribus ordinariis. p.277.n.6
- Iudices sunt positi ut signum ad sagittam. p.105.n.5
- Iudici laico, & Episcopo extrahenti reum ab Ecclesia non seruata forma Bullae licet resistere. p.63.n.31
- Iudici laico non licet in Ecclesia facere actum iurisdictionis. p.105.n.2
- Iudici laico volenti reum extrahere ab Ecclesia licet resistere. p.61. n.2
- Iudici liberum est sequi quam vult opinionem, si non constat vtra sit magis communis. p.382.n.27
- Iudici non creditur. p.345.n.7
- Iudicialis actus quisnam dicatur. p.301.n.12
- Iudicis arbitrio remittitur an puer habeat vsum rationis. p.224.n.19
- Iudicis arbitrio remittitur qualis difficultas sufficiat, ne excutiantur bona debitoris extra territorium. p.340. num.15
- Iudicis Ecclesiastici cognitio est, an reus gaudeat immunitate Ecclesiae. p.65.n.44
- Iudicis saecularis suspecta probatio est, quando tractat de sua iurisdictione. ibid.n.51
- Iudicium non admittit fieri aliquid frustra. p.338.n.13
- Iudicium non facit rei qualitas, sed persona. pag.107. num.35
- Iudicium redditur in inuitum. p.210.n.14
- Iudicium ubi coeptum est, ibi debet terminari. p.119. n.23. & p.267.n.11
- Iura ciuilia non ligant quoad bona Ecclesiae. p.47.n.43
- Iuramenti delatio supponit probationes non esse plenas. p.346. num.10.
- Iuramenti habilitatio ad effectum agendi an possit concedi parte non citata. p.190.n.34
- Iuramenti facultatem reus, seu actor reculare potest. p.345.n.2
- Iuramenti impedimentum tollitur per habilitationem. ibid. n.33
- Iuramento creditoris statur circa quantitatem, probata substantia. p.346.n.14
- Iuramento subsecuto sententia remanet pura. ibid.n.8
- Iuramentum deferre, & prestare quid differant. p.345. num.5
- Iuramentum est obseruandum in forma specifica. p.20. n.96
- Iuramentum est stricti iuris. p.19.n.91
- Iuramentum intelligitur secundum naturam actus. p.19. n.88
- Iuramentum in contractu an efficiat, ut quis carcerari possit. p.349.n.13
- Iuramentum non alterat naturam negotij, & quando. p.20.n.99
- Iuramentum non extendit actum validum. ibid. n.97
- Iuramentum non extenditur ad res modicas. pag.19. num.89

Notabilium.

Iuramentum non facit actum irrevocabilem. p. 306. n. 9
 Iuramentum non ligat reuocantem bona Ecclesiæ per
 eum malè alienata. p. 368. n. 38
 Iuramentum non trahitur ad inuicissimilia. p. 19. n. 2
 Iuramentum parti deferri non potest, parte non citata.
 p. 345. n. 6
 Iuramentum plus operatur, quàm clausula, *pro iurato*.
 p. 14. n. 14
 Iuramentum recipit omnes conditiones actus, cui ad-
 hæret. p. 20. n. 94
 Iuramentum regulatur secundum naturam actus, cui ac-
 cedit. p. 19. n. 93
 Iuramentum seruandum, quod non vergit in dispen-
 dium salutis æternæ. p. 190. n. 8
 Iuri quæsito non derogat Princeps, nisi in modico.
 p. 148. n. 36
 Iuris appellatione in testamentis per prius intelligitur de
 iure statutorio. p. 155. n. 22
 Iurisdictio censetur excitata, non delegata, si Princeps
 committit Ordinario. p. 86. n. 21
 Iurisdictio contentiosa non potest exerceri ab Episcopo
 extra Dioccesim. p. 281. n. 5
 Iurisdictio si sit tantum suspensa, non facit retardare exe-
 cutionem. p. 254. n. 47
 Iurisdictio in dubio non censetur delegata, sed ordina-
 ria. p. 86. n. 24
 Iurisdictio vna alteram adiuuare debet. p. 282. n. 15
 Iurisditionem esse suam quando cognoscat laicus.
 p. 109. n. 67
 Iurisditionem exercens in alieno territorio punitur vt
 turbator. p. 282. n. 8
 Iurisditionis defectus impedit executionem confor-
 mium. p. 254. n. 41
 Iurisditionis quasi possessio est manutenenda. p. 292.
 num. 11
 Iuspatronatus non probatur ex sententia Ordinarij, nisi
 in antiquis. p. 396. n. 88
 Iuspatronatus non probatur ex sententia ordinarij, quæ
 non iustificatur ex actis. ibid. n. 86
 Iuspatronatus proprietatis probatur etiam per instrumen-
 tum, & quando. p. 393. n. 41
 Iuspatronatus donatio non valet sine consensu Episco-
 pi. p. 396. n. 84
 Ius accrescendi accrescit etiam inuitis. p. 198. n. 39
 Ius accrescendi an sit potentius transmissione. p. 318.
 num. 19
 Ius accrescendi cessat post agnitionem legatarij. p. 300.
 num. 22
 Ius accrescendi dicitur quædam tacita substitutio. p. 317
 num. 15
 Ius accrescendi facit vt portio deficientis statim con-
 iuncto acquiratur. p. 299. n. 5
 Ius accrescendi habet locum ante portionem agnitam,
 post verò transmissionem. p. 317. n. 10
 Ius accrescendi habet locum inter plures fideicommissa-
 rios. ibid. n. 11
 Ius accrescendi impedit ius transmittendi. ibid. n. 13
 Ius accrescendi non habet locum post emolumentum
 alteri quæsitum. p. 299. n. 6
 Ius Canonicum est seruandum etiam in terris imperij.
 p. 96. n. 74
 Ius Canonicum non extenditur stante diuersitate ratio-
 nis. p. 178. n. 69
 Ius Canonicum seruandum est in terris imperij in mate-
 ria peccati. p. 176. n. 46
 Ius civile admittens præscriptionem cum mala fide est
 correctum. p. 170. n. 22
 Ius civile non potest imponere pœnam contrahentibus
 matrimonium iure civili validum. p. 360. n. 3
 Ius civile seruatur in terris imperij, & ius canonicum in
 terris Ecclesiæ. p. 154. n. 5
 Ius congrui non habet locum in datione in solutum iu-

diciali. p. 301. n. 2
 Ius congrui quomodo habeat locum in contractu simu-
 lato. p. 256. n. 68
 Ius idem reddendum Carpi forensibus quod redditur in
 terris eorum Carpensibus. p. 197. n. 26
 Ius non decrescendi vincit substitutionem. p. 300. n. 12
 Iuspatronatus admittit ius non decrescendi, non ac-
 crescendi. p. 10. n. 99
 Iuspatronatus aliud reale, aliud personale. p. 5. n. 41
 Iuspatronatus annexum bonis tantum transit ad vsufru-
 ctuariam. p. 8. n. 73
 Iuspatronatus cum Episcopi consensu transit in fidei-
 commissarium. p. 6. n. 47
 Iuspatronatus declaratur ab obseruantia. p. 4. n. 17
 Iuspatronatus est indiuiduum. p. 111. n. 96
 Iuspatronatus est inseparabile à spiritualibus. ibid. n. 93
 Iuspatronatus est annexum spiritualibus. p. 110. n. 90
 Iuspatronatus est insolitum apud omnes hæredes. p. 10.
 num. 98
 Iuspatronatus est transitorium ad hæredes extraneos.
 p. 3. n. 2
 Iuspatronatus, & iura sepulchrorum æquiparantur. p. 6.
 num. 56.
 Iuspatronatus ex gratia laicis concessum. p. 110. n. 91
 Iuspatronatus extat etiam penes proprietarium. p. 9. n. 81
 Iuspatronatus familiare an comprehendat eos, qui sunt
 ex diuersis colonellis. p. 394. n. 54
 Iuspatronatus familiare deficiente familia potest transire
 ad extraneos. p. 390. n. 3
 Iuspatronatus familiate familia extincta transit ad extra-
 neos, & quando. p. 4. n. 24
 Iuspatronatus gentilitium non transit ad extraneos. p. 3.
 num. 6
 Iuspatronatus gentilitium non transit ad extraneos du-
 rante familia. p. 393. n. 44
 Iuspatronatus gentilitium quodnam dicatur. p. 394. n. 60
 Iuspatronatus gentilitium, seu familiare quodnam dica-
 tur. p. 4. n. 18
 Iuspatronatus hæreditarius quale sit. p. 4. n. 20
 Iuspatronatus non æstimatur pecuniâ. p. 6. n. 43
 Iuspatronatus non capit fœmina stantibus masculis. p. 12.
 num. 118
 Iuspatronatus non est de corpore hæreditatis. p. 6. n. 53
 Iuspatronatus non probatur per sententiam, nisi ex actis
 iustificetur. p. 278. n. 4
 Iuspatronatus probatur per sententiam Ordinarij p. 394.
 num. 4
 Iuspatronatus non probatur ex sententia Ordinarij, nisi
 in antiquis. p. 396. n. 88
 Iuspatronatus non transit ad filium in re certa institu-
 tum. p. 3. n. 4
 Iuspatronatus non transit ad vsufructuariam omnium
 bonorum. p. 67. n. 8
 Iuspatronatus non transit in fideicommissarium etiam si
 quarta non detrahatur. p. 6. n. 50
 Iuspatronatus non transit in fideicommissarium vniuer-
 sale, & quando. p. 5. n. 40
 Iuspatronatus non transit in hæredem institutum in re
 certa. p. 5. n. 39
 Iuspatronatus non venit in restitutione fideicommissi
 vniuersalis. p. 6. n. 52
 Iuspatronatus possessio probatur per sententiam cum
 cognitione causæ latam. p. 279. n. 10
 Iuspatronatus potentiorum quomodo probetur. p. 267.
 num. 2
 Iuspatronatus potest transire in Ecclesiam, etiam sine
 Episcopi consensu. p. 4. n. 22
 Iuspatronatus præsumitur esse hæreditarius. ibid. n. 19
 Iuspatronatus priuatorum non est immutatum per Con-
 cilium. p. 278. n. 1
 Iuspatronatus qualitas faciliè probatur, non substantia.
 p. 3. n. 7

Index Rerum

Inspatronatus restituta hereditate an transeat ad fidei-
commisarium. p.6.n.48
Inspatronatus si semel probatum fuit non est necesse am-
plius probare. p.279.n.11
Inspatronatus transfertur successione. p.4.n.30
Inspatronatus transit ad bonorum possessorem. p.3.n.5
Inspatronatus transit ad heredem in re certa institutum,
non extante alio herede. p.7.n.63
Inspatronatus transit ad heredes. p.5.n.37
Inspatronatus transit à patrono ad non patronum. p.4.
num.21
Inspatronatus transit cū vniuersitate bonorum. p.5.n.36
Inspatronatus transit in donatarium omnium iurium.
p.9.n.76
Inspatronatus vendi non potest nisi cum vniuersitate bo-
norum. p.110.n.92
Ius præsentandi respicit petitorium. p.391.n.17
Ius præferatur per clausulam, *dummodo*. p.12.n.117.
Ius queritur per præsentationem. p.11.n.114
Ius reddere quid sit. p.201.n.96
Ius reddi tunc dicitur, quando de solito probatur. *ibid.*
num.97
Ius tertij quando possit allegari. p.19.n.78
Iustitia vnicuique ius suum tribuit. p.334.n.29
Ius tertij, vel fisci, quando quis valeat allegare. p.200.
num.81

L

Laborans in extremis potest testari. p.24.n.36
Laici an possint carcerari à Curia Episcopali. p.259
num.33
Laici an possint grauari ab Episcopo in bonis sine bra-
chio seculari. p.260.n.41
Laici an possint collectare emphyteutas Ecclesiæ. p.115.
n.137
Laici administrantes res Ecclesiæ conueniuntur in foro
Ecclesiæ. p.128.n.18
Laici exigentes onera à clericis sunt excommunicati.
p.353.n.4
Laici non possunt statuere de personis, aut rebus Eccle-
siasticis. p.105.n.11
Laici non possunt imponere onera Ecclesiasticis, nec eo-
rum bonis. p.355.n.31
Laici impediētes iudices Ecclesiasticos, sunt excommu-
nicati. p.167.n.1
Laici ex intervallo non possunt tollere clericis benefi-
cium statutorum. p.237.n.12
Laici iudices, & recurrentes ad eos pro impedienda exe-
cutione iudicis Ecclesiastici sunt excommunicati. p.233.
num.2
Laici licet exempti sint, tamen efficiuntur de foro Ec-
clesiæ ratione delicti. p.247.n.41
Laici non possunt ligare clericos defectu potestatis.
p.237.n.12
Laici non possunt priuare clericos beneficio suorum
statutorum. p.237.n.9
Laici ligantur statuto Episcopi, & quomodo. p.283.n.3
Laici quando possunt conueniri coram Episcopo, pos-
sunt etiam ab eo pignorari, & carcerari. p.235.n.46
Laici quando possint alienare bona confraternitatum si-
ne solemnitate. p.121.n.42
Laici subiiciuntur fero Ecclesiæ in exequenda pia dispo-
sitione. p.211.n.21
Laici tertiarij S. Francisci subsunt Ordinatio Ecclesia-
stica. p.118.n.19
Laicos dicentes, *Che scomunica*, punir Episcopus,
& Inquisitor. p.248.n.9
Laicorum statutum fœminatum exclusiuum an profit
Clericis. p.237.n.8
Laicus an possit cognoscere de causa decimarum.
p.111.n.105

Laicus an cum clerico possit trahi ad forum Ecclesiæ, at-
tenditur, an causa sit indiuidua. p.186.n.29
Laicus delinquens cum Clerico, trahitur ad forum Eccle-
siæ. p.185.n.16
Laicus est incapax iurisdictionis in clericos, & res spiri-
tuales. p.109.n.69
Laicus à laico, & Clericus ab Ecclesiastico debet iudi-
cari. p.186.n.32
Laicus, & clericus violentiam inferentes mulieri sunt
ambo de foro Ecclesiæ. p.185.n.17
Laicus, & clericus debitores possunt conueniri in foro
Ecclesiæ, & in causis diuiduis. *ibid.* n.18
Laicus est iudex competens inter duos emphyteutas Ec-
clesiæ contententes. p.106.n.17
Laicus committens in Ecclesia delictum seculare non
potest puniri à iudice Ecclesiastico. p.91.n.10
Laicus condemnatur ad tritremes ob verba obscœna
contra Sacerdotes. p.93.n.34
Laicus iudex an sit competens in causa sacrilegij. p.92.
num.23.
Laicus iudex neminem ab Ecclesia extrahere potest sine
licentia Episcopi. p.92.n.28
Laicus iudex Ecclesiasticum non potest præuenire quoad
pœnas spirituales. *ibid.* n.29
Laicus falsum dicens in foro Ecclesiæ, ab Ecclesiastico
iudice punitur. p.247.n.2
Laicus debet remitti in causis indiuiduis cum Clerico
ad iudicem Ecclesiasticum. p.188.n.59
Laicus citatus coram Ecclesiastico, quando teneatur
comparere. p.235.n.36
Laicus iudex an possit præcipere Clerico vt retineat in
sequestro rem laici. *ibid.* n.47
Laicus iudex non sit competens in Clericum ratione in-
cidentiæ. p.248.n.121
Laicus iudex an puniat Clericum coram se falsum dicen-
tem. *ibid.* n.10
Laicus non cognoscit, an sua sit iurisdiclio in rebus Ec-
clesiasticis. p.109.n.68
Laicus non est iudex competens in causa iurispatrona-
tus. p.110.n.76
Laicus non potest cognoscere, an sit extincta emphy-
teusis Ecclesiastica. p.113.n.117
Laicus non potest vti statuto in foro Ecclesiæ aduersus
clericum. p.392.n.33
Laicus potest conueniri coram Ecclesiastico, si adest
consuetudo. p.233.n.3
Laicus potest prorogare iurisdictionem iudicis Ecclesia-
stici. p.234.n.21
Laicus potest trahi ad forum Ecclesiæ pro re clerici, vel
Ecclesiæ. p.235.n.31
Laicus pro re Ecclesiæ, vel Clerici trahitur ad forum
Ecclesiasticum. p.267.n.3
Laicus potest trahi ad forum Ecclesiæ, si sit consors in
debito cum Clerico. p.185.n.15
Laicus potest puniri ab Ecclesiastico pœnis contentio-
sis. p.94.n.60
Laicus potest esse iudex in causa possessoria beneficij, &
quomodo. p.111.n.98
Laicus quando possit conueniri coram Ecclesiastico ra-
tione bonorum Ecclesiæ. p.371.n.85
Laicus ratione delicti in Ecclesia commissi sortitur forum
Ecclesiæ. p.89.n.25
Laicus si conueniat Clericum etiam coniungatur coram
laico, perdit causam. p.274.n.35
Laicus ratione delicti efficitur subditus Ecclesiæ. p.247.
num.4
Laicus tentans corrumpere testes fori Ecclesiastici, puni-
tur ab Ecclesiastico ex decreto S.C. p.251.n.57
Laicus usurarius potest puniri à iudice Ecclesiastico.
p.159.n.11
Laudemium non debetur de iure communi in alienatione
feudi. p.385.n.65
Laudemij

Notabilium.

- Laudemij soluendi onus spectat ad emptorem. *ibid.* n. 67
 Laudemij oblatio quando liberet vassallum à caducitate.
 p. 385. n. 72
 Laudi iniquitas quando probanda. p. 294. n. 7
 Laudo si detur appellatio, recurritur ad superiorem laudantem. p. 294. n. 2
 Laudum de iure admittit reductionem. *ibid.* n. 3
 Laudum est nullum absente tertio electo, etiamsi constet de eius intentione. p. 154. n. 3
 Laudum non liquidum non potest exequi. *ibid.* n. 13
 Legans rem hæredis communem quid relinquere intelligatur. p. 297. n. 11
 Legari non posse illicitis concubinis, probatur iure. p. 176. n. 55
 Legata annua solvuntur ex fructibus. p. 243. n. 20
 Legata an minuantur minuta hæreditate. p. 244. n. 28
 Legata coniunctis facta non debent inutilia reddi. p. 248. n. 68
 Legata facta coniunctis latè interpretantur, & quando. *ibid.* n. 66
 Legata in testamento inualido pereunt. p. 406. n. 40
 Legata minuantur, si in substantia minuatur hæreditas. p. 244. n. 39
 Legata pia, ut exequantur, instare potest quilibet de populo. p. 27. n. 12
 Legata pia executioni mandantur per Episcopum, etiam contra tertium possessorem. p. 157. n. 25
 Legata res vendita si recuperetur, reuiviscit legatum. p. 311. n. 28
 Legata solvuntur de fructibus, ubi proprietas non potest alienari. p. 244. n. 22
 Legatarij coniuncti quomodo excludebant substitutum. p. 300. n. 15
 Legatario competit etiam Saluianum interdictum contra quoque tertium. p. 157. n. 29
 Legatario non licet capere possessionem ex se propter Falcidiam. p. 156. n. 8
 Legatarius in re legata habetur pro hærede. p. 298. n. 15
 Legatarius grauari potest. *ibid.* n. 16
 Legatarius coniunctus re & verbis habetur pro vna persona simul cum alio. p. 299. n. 4
 Legatarius capiens possessionem propria autoritate, capit à legato. p. 405. n. 24
 Legatarius perdit legatum si capiat propria manu, & quando. p. 177. n. 65
 Legatarius potest grauari in plus etiam quàm fuerit oneratus. p. 297. n. 9
 Legatarius tenetur ad onus sibi iniunctum. p. 298. n. 17
 Legatarius habet tres actiones. p. 297. n. 3
 Legatarius non tenetur capere de manu hæredis rem non possidentis. *ibid.* n. 4
 Legatarius quando possit acceptare legatum pro parte. p. 128. n. 54
 Legatarius potest apprehendere possessionem rei legatæ propria auctoritate ob clausulam, *omni meliori modo.* p. 156. n. 5
 Legatarius pro alimentis potest capere possessionem legatæ ex se. *ibid.* n. 6
 Legatarius pro causa pia capit possessionem propria auctoritate. *ibid.* n. 7
 Legatarius in rebus legatis est hæres. p. 49. n. 70
 Legati diminutio quæ fit. p. 246. n. 54
 Legati executio tres habet actiones. p. 157. n. 56
 Legato domui facto includuntur omnes eiusdem cognominis. p. 142. n. 14
 Legato facto illis de domo vocantur omnes agnati, etiam transversales. p. 141. n. 2
 Legatorum piorum cognitio, & executio est mixti fori. p. 134. n. 10
 Legatorum piorum executor est iudex Ecclesiasticus contra quoscumque. p. 157. n. 18
 Legatum annuum dicitur, quod singulis annis soluen-
 dum est. p. 243. n. 19
 Legatum annuum pauperi factum censetur ob alimenta. p. 174. n. 21
 Legatum an censetur factum ratione paupertatis. p. 180. num. 102
 Legatum censetur reuocatum, si testator pignoraui rem legatam tanti, quanti valebat. p. 310. n. 19
 Legatum creditur durare, si spes sit lutionis rei legatæ. *ibid.* n. 13
 Legatum creditori factum non tenet, si non excedit creditum. p. 345. n. 13
 Legatum coniunctis factum quoinodo interpretetur. p. 322. n. 9
 Legatum censetur reuocatum, si testator vendat rem legatam cum pacto retrouendendi. p. 309. n. 3
 Legatum correctum siuum remanet in parte non correctæ. p. 197. n. 8
 Legatum censetur quod minimum est. p. 246. n. 64
 Legatum debet probari saltem quinque testibus. p. 345. num. 13
 Legatum debet dare granatus, non hæres. p. 297. n. 5
 Legatum dotis vxori, vel nurui, valet etiamsi tanta non fuisset dos. p. 281. n. 2
 Legatum durat, si pretium rei legatæ alienatæ in aliam inuestiatur. p. 309. n. 5
 Legatum est causa lucratina. p. 182. n. 129
 Legatum eorum bonorum, quæ quoquomodo domi existunt, comprehendit etiam venalia. p. 322. n. 8
 Legatum factum pauperibus in genere, intelligitur de illis, qui sunt de patria testatoris. p. 27. n. 3
 Legatum factum Monasterio intelligitur de patria testatoris. *ibid.* n. 4
 Legatum factum pauperibus dicitur pium. *ibid.* n. 8
 Legatum factum pauperibus, intelligitur de illis, qui sunt de patria testatoris. p. 144. n. 38
 Legatum factum pauperi amore Dei dicitur pium. p. 156. num. 2
 Legatum factum pauperi censetur pro alimentis. *ibid.* num. 11
 Legatum factum coniunctæ personæ, & pauperi an censetur factum ratione coniunctionis. p. 180. n. 103
 Legatum factum mulieri pro se maritanda, debetur etiamsi nubat ante mortem testatoris. p. 276. n. 12
 Legatum fieri nullum non est præsumendum. p. 281. n. 9
 Legatum generale non continet venalia. p. 145. n. 44
 Legatum facere velle videtur, qui vocat quinque testes. p. 345. n. 6
 Legatum inualidum non præstat etiam in foro conscientiæ. p. 332. n. 20
 Legatum inualidum remanet penes hæredem. p. 405. num. 23
 Legatum non præsumitur reuocatum re legata alienata titulo oneroso. p. 310. n. 10
 Legatum non censetur reuocatum ex alienatione, sed ex voluntate præsumpta. p. 309. n. 8
 Legatum non deficit deficiente eius causa. p. 276. n. 13
 Legatum nullum ratione solemnitatis, an debeat in conscientia. p. 183. n. 135
 Legatum nullum quando debeat in conscientia. *ibid.* num. 131
 Legatum nullum debetur in conscientia ad mentem testatoris. p. 174. n. 27
 Legatum non durat, etiamsi fiat alienatio ex necessitate, stantibus coniecturis mutatæ voluntatis. p. 310. n. 11
 Legatum non censetur cassatum ex alienatione, sed ex voluntate præsumpta. p. 310. n. 22
 Legatum non censetur reuocatum per alienationem rei legatæ fauore piæ causæ. *ibid.* n. 25
 Legatum omnium bonorum mobilium, & immobilium quid capiat. p. 8. n. 69
 Legatum omnium rerum domi existentium non continet actiones, nec nomina creditorum. p. 322. n. 13
 Legatum

Index Rerum

- Legatum ob benemerita quid continere debeat. p.181.
num.95
- Legatum pro anima dicitur pium. ibid.n.9
- Legatum pro studio dicitur pium. ibid.n.10
- Legatum pium nunquam fit caducum, sed impletur eo modo quo potest. p.30.n.58
- Legatum pauperi factum, est fauorabile, sicut quando Ecclesie relinquitur. p.37.n.7
- Legatum pro Dei amore, & anima testantis dicitur pium. ibid.n.7
- Legatum pro anima, vel amore Dei in prohibitis censetur color quæsitus. p.41.n.72
- Legatum pecuniæ si est purum, non potest aliquid prætendi ratione retardatæ solutionis. p.149.n.2
- Legatum pœnale debet solui. p.150.n.5
- Legatum pro alimentis est pium. p.156.n.3
- Legatum pro amore Dei videtur pro anima factum. p.274.n.25
- Legatum pecuniæ forensi factum an valeat. p.332.n.15
- Legatum purum fit conditionale, si adimatur sub conditione. p.243.n.18
- Legatum rei alienæ factum coniunctis, quando valeat. p.246.n.69
- Legatum rei alienæ quando valeat. p.323.n.15
- Legatum rei fideicommissio subiectæ quando præstari debeat. ibid.n.16
- Legatum rei alienæ non valet. p.297.n.6
- Legatum rerum domi existentium factum coniunctæ personæ comprehendit etiam venalia. p.322.n.8
- Legatum reuocatur per alienationem rei legatæ titulo lucratiuo. p.309.n.1
- Legatum taxatum ad certam quantitatem non recipit augmentum. p.246.n.63
- Legatum vñsfructus præfert coniunctum substituto. 300.n.25
- Legatum vñsfructus quomodo acquiratur coniunctis. p.299.n.10
- Legatus Bononiæ quando possit admittere alienationes bonorum Ecclesiæ. p.45.n.20
- Legi meret vtrumque quis, ita ius esto. p.173.n.2
- Legem extraneam esse vsu receptam probandum est. p.366.n.15
- Legem qui potest facere, potest etiam exequi. p.227.
num.62
- Leges ciuiles non contrariæ sacris canonibus seruantur etiam in foro Ecclesiæ. p.413.n.5
- Leges de Episcopis, Clericis, & Ecclesiis ciuiles sunt invalidæ, nisi in fauorabilibus. p.91.n.22
- Leges fori non dicuntur vsu receptæ, nisi id probetur. p.363.n.43
- Legi si quis maior, C. de transact. quando sit locus. p.20.
num.100
- Legis casus vbi est, non restat dubitandi locus. p.13.
num.1
- Legibus, non exemplis est iudicandum. p.265.n.50
- Legis de essentia est publicatio. p.70.n.98
- Legitima augetur auctis facultatibus patris. p.345.n.8
- Legitima est quota. p.155.n.19
- Legitima, & quod succedit loco legitimæ pro eodem reputantur. ibid.n.20
- Legitima non deducitur, nisi deducto ære alieno. p.345.
num.13
- Legitima potest onerari cum consensu filij. p.412.n.17
- Legitimam filio assignatam pater reuocare potest. p.345.
num.9
- Legitimati per subsequens matrimonium æquiparantur legitimè natis. p.412.n.12
- Legitimatio Cæsaris non valet quoad bona Ecclesiæ. p.33.n.21
- Legitimatio Cæsaris non valet in terris Pontificis. ibid.n.18
- Legitimatio quoad feuda, & liuellos debet fieri consentiente Domino feudi. ibid.n.22
- Legitimati defectus ante omnia est discutiendus. p.411.
num.7
- Legitimatum esse filium an probetur ex testamento paterno. p.35.n.54
- Legitimatum esse filium non creditur patri asserenti. p.33.n.5
- Legitimatus à Pontifice succedit in emphyteusi Ecclesiastica. p.33.n.20
- Legitimatus non succedit in feudo, vel emphyteusi Ecclesiastica. p.33.n.16
- Legitimatus per subsequens matrimonium an dicatur natus de vero matrimonio. p.412.n.15
- Legitimatus per subsequens matrimonium excludit substitutum, & quando. p.411.n.3
- Legitimum se dicens probare debet. ibid.n.6
- Legitimat Cæsar quoad prophana, Pontifex quoad spiritualia. p.33.n.19
- Leno maritus quando dicatur. p.407.n.45
- Læsis enormissima quid efficiat. p.102.n.56
- Læsis enormissima efficit, vt à laudo detur reductio. p.294.n.4
- Læsis frangit contractum. p.102.n.56
- Læsis modica quando consideretur. p.108.n.50
- Læsis enormis non inducit contractum vsurarium, sed illicitum. p.214.n.9
- Læsis probatur ex minimo excessu vltra dimidium. p.218.n.44
- Læsis quando rescindat contractum. p.215.n.12
- Læsis tribuit beneficium restitutionis in integrum p.49.
num.68
- Læsis probatur summarie. p.294.n.6
- Læsis enormissimè quando quis dicatur. ibid.n.5
- Lex, Arboribus, de vñsfr. declaratur. p.264.n.29
- Lex humana etiam Cæsaris obligat sub mortali. p.182.
num.30
- Lex humana potest impedire obligationem naturalem. p.202.n.108
- Lex humana obligat in conscientia. ibid.n.110
- Lex, nullum, C. de testib. loquitur de iudice non suo. p.249.n.42
- Lex præsumitur vsu recepta. p.373.n.111
- Lex quando liget in foro Dei. p.202.n.111
- Lex quando dicatur resistere actui. p.183.n.132
- Lex quomodo probetur. p.69.n.93
- Lex localis non ligat extra locum. p.70.n.97
- Lex locum non habet, nisi eius qualitatibus probatis. p.74.n.148
- Lex, Rex, & grex offenduntur relaxato iuris rigore. p.384.n.52
- Lex, si quis maior, Cod. de transact. non est in vsu. p.20.n.101
- Legi vnica, C. quando Imperator inter pup. vid. non censetur derogatum, nisi in specie dicatur. p.351.n.7
- Lex vnica. C. quando Imperator, non habet locum in filiofamilias. p.349.n.13
- Libellus indicat, quale sit iudicium. p.220.n.78
- Liberi feminæ non sunt de familia, à qua ipsa venit. Vide verb. familia.
- Liberorum defectus præsumitur, vt quis sine filiis mortuus credatur. p.411.n.4
- Libertorum patronatus non transit in fideicommissarium. p.6.n.58
- Libera censetur quælibet res. p.85.n.1
- Libera res pluris venduntur, quàm obnoxia. p.136.n.9
- Liberam dicitur, quod caret omni impedimento. p.329.
num.8
- Liberum est, quod francum, & sine onere est. ibid.n.9
- Liberum arbitrium dicitur, quod non regulatur boni viri arbitrio. ibid.n.12
- Liberè aliquid fieri est idem, quod absolute. ibid.n.11
- Liber est, qui operatur sine extrinseco. ibid.n.10
- Libertatis

Notabilium.

Libertatis legatum est pium, & favorabile. p.311.n.27
 Libri scholaris non possunt capi in pignus nisi in sub-
 dium. p.415.n.29
 Libris mercatoris non creditur contra clericos, etsi
 habeat privilegium. p.270.n.48
 Licentia alienandi attendenda est. p.48.n.54
 Licentia, & consensus quomodo differant. p.211.n.26
 Licentia censetur data secundum naturam actus. p.374.
 num.18
 Licentia non præsumitur, quia est quid facti. p.382.
 num.25
 Limitatio debet esse apta ad regulam. p.244.n.31
 Limitata causa limitatum producit effectum. p.102.n.54.
 & p.298.n.13
 Linea ab una quando fiat transitus ad alteram. p.3.n.12
 Linea quando censetur vocata in defectum alterius.
 p.79.n.36
 Lineæ ad lineam an credatur facta substitutio. ibid.n.34
 Liquidum esse creditum statuit arbitrio iudicis. p.193
 n.32.
 Lis cœpta an impediatur præsumptionem beneplaciti.
 p.211.n.33
 Lis quando præstet causam petendi alimenta extra do-
 mum. p.239.n.49
 Lite pendente nihil innovandum. p.14.n.16
 Litigiosa res potest diuidi inter fratres. p.306.n.12
 Litium debet esse finis. p.302.n.7
 Litteræ Apostolicæ sunt verificandæ. p.333.n.3
 Litteræ subsidiariæ sunt in usum pro executionibus fa-
 ciendis extra territorium. p.282.n.10
 Locari potest res à locante non possessa. p.267.n.17
 Locati actio an sit personalis, vel scripta in rem. p.269.
 p.38.
 Locatio ad decem annos dicitur ad longum tempus.
 p.335.n.8
 Locatio ad longum tempus non transit ad extraneos, &
 quando. p.48.n.50
 Locatio ad nouem annos dicitur ad modicum tempus.
 p.335.n.7
 Locatio bonorum Ecclesiæ ultra triennium non valebit
 neque quoad triennium. p.46.n.28
 Locatio est contractus nominatus. p.270.n.41
 Locatio, & emphyteusis in totum vitiantur non seruata
 forma. p.375.n.132
 Locatio, & emphyteusis quando sustineantur in tempore
 permissio. p.376.n.139
 Locatio facta ab eis, qui liberam habent administratio-
 nem, habenda est rata etiam ab eorum successore.
 p.335.n.5
 Locatio de triennio in triennium an valeat. p.47.n.35
 Locatio noua dicitur ob variationem canonis. p.30.
 n.69
 Locatio perpetua transit ad extraneos. p.47.n.41
 Locatio prælati, quando transeat etiam in successorem.
 p.336.n.14
 Locatio quando in totum vitietur. p.375.n.131
 Locatio, vel emphyteusis ultra tempus permissum an
 sustineatur pro tempore permissio. ibid.n.127
 Locatio ultra tres annos valet pro tribus annis in bonis
 Ecclesiæ, & quomodo. p.46.n.31
 Locatio ut dicatur, non emphyteusis, quid requiratur.
 p.47.n.48
 Locationes si tot sunt, quot anni, non compensatur ste-
 rilitas unius anni cum ubertate alterius. p.255.n.59
 Locationi factæ successor stare tenetur pro anno in-
 cepto. p.336.n.15
 Locationi stare tenetur redimens rem venditam cum
 pacto retrouendendi. ibid.n.10
 Locationi stare tenetur fideicommissarius usque ad fi-
 nem. ibid.n.6
 Locator associatur ad tenutam parte non citata. p.268.
 num.22

Locator censetur possidere illata, & inuecta. ibid.n.20
 Locator potest executionem facere in rebus illatis.
 p.267.n.16
 Locator potest inuecta, & illata propria auctoritate deti-
 nere pro pensione. ibid.n.14
 Lucrum cessans quando peti possit. p.160.n.28
 Lucrum cessans cessante fraude potest ab initio taxari.
 p.161.n.52
 Lucrum cessans quomodo probetur. p.162.n.54
 Lucrum cessans debetur à moroso debitore, & quando.
 p.150.n.10
 Lucrum ex mutuo non percipiens, de usura non punitur.
 p.162.n.61
 Lucrum dum taxatur, deducuntur impensæ, & pericu-
 lum. ibid.n.55
 Lucrum in quibus casibus liceat taxare à principio.
 p.163.n.67
 Lucrum Pius V. vetuit taxari ab initio. p.160.n.33
 Luminis seruitus censetur constituta à iure, si aliunde
 lumen haberi non possit. p.166.n.24

M

Maledictio paterna est maximum malorum. p.431.
 num.12
 Maledictio parentum eradicat domos filiorum. ibid.n.13
 Maris impiæ laqueo se suspendentis exemplum occasio-
 ne maledictionis in filios. ibid.n.16
 Maledictio paterna est res perhorrescenda. ibid.n.17
 Maledicens filium videtur velle lacerare eius corpus, &
 animam. p.431.n.22
 Maledictio est peccatum mortale. p.431.n.28
 Malefactor quis dicatur. p.269.n.32
 Mandans aliquid, quod sine excessu fieri potest, non
 tenetur de excessu. p.319.n.9
 Mandans delictum non tenetur de excessu, & quando.
 ibid.n.8
 Mandans delictum dicitur principalis. p.318.n.2
 Mandans, & mandatarius an possint conueniri sub di-
 uersis iudiciis. p.187.n.39
 Mandans punitur extra ordinem pro excessu mandatarij.
 p.319.n.10
 Mandatarius præsumitur aliàs facturus, si se præparauit
 ad delictum. ibid.n.6
 Mandati defectus impedit executionem conformium.
 p.254.n.42
 Mandati non tenetur, qui ex delicto non sentit commo-
 dum. p.318.n.4
 Mandanti, non exequenti actus tribuitur. p.93.n.46
 Mandanti prodest sententia lata ad fauorem mandatarij.
 p.187.n.38
 Mandantis, & mandatarij causa ab uno tantum iudice
 tractanda est. ibid.n.37
 Mandantis, & mandatarij vnicum est delictum. p.186.
 num.35
 Mandatum ad aliquid extenditur ad ea, quæ actum de-
 bent præcedere. p.193.n.18
 Mandatum de conferendo dicitur gratia facta. p.21.
 num.110
 Mandatum non præsumitur ex scientia. p.231.n.33
 Mandatum non habentem iudex ex officio repellit.
 p.254.n.50
 Mandatum præsumitur ex scientia, & patientia. ibid.n.52
 Mandatum præsumitur, si pars alicui consignet scriptu-
 ras. p.255.n.54
 Mandatum probat contra producentem. p.198.n.42
 Mandatum quomodo probetur ex assertionem partis iudi-
 cis, vel Notarij. p.255.n.53
 Mandatum tacitum sufficit ad sustinendas sententias.
 p.254.n.51
 Mandatum Pontificis de conferendo tribuit ius ad rem.
 p.21.n.109

Mandatum

Index Rerum

- Mandatum si excedatur, totus actus est nullus. p.46. num.29
- Mandatum in delictis cognoscitur à satisfactione mandantis. 318.n.3
- Manutentio datur Episcopo solito visitare. p.289.n.13
- Manutentio datur pensionario etiam ex solitis solutionibus prædecessoris. p.146.n.11
- Manutentio datur contra hæredes vsufructuarij, vel vltimi emphyteutæ. p.34.n.37
- Manutentendus est, qui per instrumentum probat tenuitatem accepisse. p.418.n.12
- Manutentendus est hæres immixtus cum clausula, *sine præiudicio*, alio non existente in possessione. p.420.n.38
- Manutentio datur hæredi etiam, sine apprehensione. p.404.n.12
- Manutentio in beneficalibus datur habenti pro se vltimum statum. p.391.n.13
- Manutentio non potest dari non possidenti de tempore motæ litis. p.392.n.26
- Manutentio non datur in iudicio adipiscendæ, nisi post obtentam possessionem. p.418.n.16
- Manutentio non datur colonis, & aliis alieno nomine administrantibus, sed domino. p.419.n.27
- Manutentionem petens debet probare se esse in possessione tempore litis. p.418.n.8
- Manutentionis in iudicio satis est docere de actibus possessoris. p.391.n.21
- Manutentionis in iudicio sufficit probare nudam detentionem. p.420.n.36
- Manutentionis iudicium non admittit exceptiones alioris indaginis. p.418.n.18
- Manutentionem petenti incumbit onus probandi penes se extare realem possessionem. ibid.n.10
- Manutentio quando detur Ecclesiæ pro malè alienatis. p.371.n.81
- Martha de iurisdictione declaratur. p.250.n.48
- Mariti super inopia requiritur pronuntiatio, vt sit locus assècurationi doris. p.338.n.11
- Mariti super inopia non est pronuntiandum, vbi est notoria. p.338.n.18
- Marito ad inopiam vergente, & non fideiubente potest vxor petere dotem assècurari. p.337.n.4
- Maritus an possit relinquere vxori, attenduntur statuta loci, vbi sunt bona. p.331.n.5
- Maritus an possit punire habens consuetudinem cum ancillis. p.179.n.87
- Maritus an possit cogi ad donationem propter nuptias. p.58.n.77
- Maritus reuertens ad pinguiorem fortunam an recuperet dotem vxori assignatam ob eius inopiam. p.337.n.8
- Maritus præsumitur scire conditionem sponsæ. p.39. num.33
- Maritus transiens ad secunda vota quid perdat. p.380 num.14
- Maritus non administrat paraphernalia, nisi ad libitum vxoris. p.55.n.50
- Maritus non lucratur fructus paraphernalium, nisi ad libitum vxoris. ibid.n.52
- Masculus non excludit fœminas, nisi tractetur de conseruanda agnatione. p.307.n.10
- Mater, & auia potest esse testis pro filio in causâ ætatis. p.343.n.13
- Masenzaticum feudum, & eius consuetudo. p.385.n.64
- Mater transiens ad secunda vota perdit ius in filios. p.562.n.38
- Matrimonia clandestina sunt prohibita. p.360.n.2
- Matrimonia debent esse libera. p.361.n.24
- Matrimonia non possunt impediri etiam metu pœnæ, quæ non potest exigi. p.362.n.31
- Matrimoniali in causa standum est iuri Canonico. p.362. num.26
- Matris bona iustum est deuenire ad eiusdem tantum filios. p.311.n.4
- Matrimoniales causæ spectant ad forum Ecclesiæ sub pœna anathematis. p.362.n.34
- Matrimonij causa spectat ad Ecclesiam, etiam in accidentalibus. ibid.n.32
- Matrimonij libertas non potest impediri sub pœna excommunicationis. p.361.n.25
- Marrimonium cum Iudæis est prohibitum Christianis. p.227.n.67
- Marrimonium est indissolubile iure naturæ. p.228.n.75
- Marrimonium est validum etiam omisiss denunciationibus. p.361.n.18
- Marrimonium publicum dicitur, quod fit coram testibus, & Parocho. ibid.n.11
- Marrimonium quando dicatur factum in facie Ecclesiæ. ibid.n.13
- Marrimonium sine denunciationibus dicitur clandestinum. ibid.n.14
- Marrimonium sine consensu patris est validum, nisi sit clandestinum. p.361.n.23
- Marrimonium etiam spirituale non irritatur ex metu reuerentiali, nisi iunctis minis. p.400.n.37
- Mediator pacis non est idoneus testis ad pacem probandam. p.428.n.32
- Medium impertinens impedit extrema coniungi. p.305. num.16
- Medicina est interdicta clericis, & quando. p.132.n.76
- Meliorationum exceptio, quando opponatur. p.255. num.63
- Melioramenta tribunt ius insistendi. ibid.n.61
- Mendacium facit indicium delicti. p.84.n.41
- Mendicorum collegium est privilegium. p.120.n.33
- Mentita, saluo honore tuo, non tollit iniuriam. p.381. num.14
- Merita debent probari aliter quàm per assertionem testatoris. p.180.n.97
- Merita debent esse æquivalentia legato. ibid.n.98
- Merita debent esse insignia, si recedendum est à statuto. ibid.n.100
- Merita qualia requirantur, vt incapaci possit relinqui. p.38.n.21
- Merita qualia esse debeant, vt donare liceat concubinæ. 180.n.99
- Meretrici an debeatur merces. p.182.n.127
- Metum non tollunt facta animo læto durante causa metus. p.402.n.66
- Metum probantes præferuntur deponentibus de libertate. ibid.n.67
- Metum probant testes de auditu. p.401.n.46
- Metum probant lachrimæ. ibid.n.54
- Metus amissionis bonorum cadit in virum constantem. ibid.n.55
- Metus cadens in virum constantem quis dicatur. p.400. num.30
- Metus causa probata, metus videtur probatus. p.401. num.58
- Metus influit in omnes actus sequentes. p.402.n.64
- Metus iustificatur ex protestationibus ante, & post factum. p.401.n.53
- Metus iustus causatur etiam ex importunis precibus. p.400.n.36
- Metus minor requiritur in puero, & minore, quàm in viro perfecto. ibid.
- Metus non potest purgari durante eius causa. p.401. num.56
- Metus probabilis suspicio habetur pro metu. p.400.n.44
- Metus probatur ex auersione. p.401.n.48
- Metus probatur protestationibus. ibid.n.49
- Metus probatur ex fuga. ibid.n.52
- Metus probatur indicis, & præsumptionibus. p.400. num.42
- Metus quid sit. ibid.n.45
- Metus

Metus reuerentialis solus annullat professionem. p.400.
 num.33
 Metus reuerentialis cadit in Fratre minore respectu maioris. ibid.n.35
 Metus timor æquiparatur metui. ibid.n.41
 Miles clericus priuatur pensione. p.412.n.36
 Minas exequi quis probare debeat. p.400.n.38
 Minæ in non solito exequi concurrentibus aliis administrantibus probant. ibid.n.39
 Minor metu minori infringit actum, quàm alij. ibid.
 num.32
 Militia dans operam excluditur à Clericatu. p.194.
 num.46
 Miles, & paganus non possunt donare concubinæ. p.176.n.61
 militum à seruitio eximuntur coloni Ecclesiarum. p.140.
 num.63
 Minima res quæ dicatur. p.231.n.27
 Minimum quando consideretur. ibid.n.26
 Minor 14. annorum non est idoneus testis in testamentis. p.406.n.42
 Minores, & pupilli possunt trahere causas ad Tribunal Principis. p.351.n.6
 Minores multos fecit de pauperari Authent. sacramenta puberum. p.190.n.29
 Minor incurrit pœnam alienando etiam inualidè. p.231.
 num.42
 Minor iurans se esse maiorem, validè obligatur. p.190.
 num.27
 Minor potest venire contra factum suum nullam. ibid.
 num.26
 Minor qua facilitate inducitur ad contrahendum, eadem mouetur ad iurandum. p.190.n.30
 Minor iurans prohibente statuto potest contrahere, etiam si non sit habilitatus. ibid.n.32
 Minor tenetur seruare solemnitates loci, vbi contrahit. p.190.n.24
 Minor viginti quinque annorum restituitur in integrum, si non petiuit inuestituram. p.279.n.5
 Minor non soluens canonem restituitur, sed hoc conforti maiori non prodest. p.280.n.15
 Minoris restitutio in scudo diuiduo non prodest maiori. ibid.n.12
 Miserabilem esse allegans debet probare. p.277.n.7
 Miserabilis quis dicatur, statum arbitrio iudicis. ibid.
 num.8
 Miserabilium causæ sunt summarie. ibid.n.9
 Missam obligatus dicere per se, vel per alium, fortius obligatur, quàm qui per se tenetur celebrare. p.206.
 num.34
 Missarum oneri rectè per alium satisfieri potest. p.205.
 num.16
 Missas duas eodem die celebrans, quomodo puniatur. p.95.n.67
 Mitius agitur cum lege quàm cum homine. p.412.n.13
 Mixta non possunt separari. p.111.n.94
 Mixti fori causæ dicuntur Ecclesiasticæ, si Ecclesiasticus præuenit. p.94.n.58
 Mixta sequuntur naturam simplicis dignioris. p.111.n.95
 Mixti fori est causa possessionis beneficij. ibid.n.100
 Mixti fori in causis iudex Ecclesiasticus non potest impediri à laico. p.94.n.57
 Mixti fori sunt omnes causæ piz. p.159.n.20
 Mixti fori delicta quæ dicantur. p.217.n.61
 Mobilia sunt prius alienanda, quàm stabilia. p.232.
 num.50
 Modica res dicitur arbitrio iudicis. p.121.n.38
 Modicum, & nihil æquiparantur. p.20.n.98
 Modicum pro nihilo reputatur. p.399.n.18
 Modicum quando consideretur. ibid.n.23
 Modus à iure improbatu reicitur à dispositione. p.332.
 num.18

Modus est, si quid adiiicitur post quæsitum emolumentum. p.326.n.50
 Modus non suspendit. ibid.n.51
 Modus quomodo cognoscatur à conditione. p.270.n.43
 Molestia prohibita de qua intelligatur. p.405.n.26
 Monasterium S. Augustini Regij alienauit prædium sine assensu Apostolico. p.363.n.1
 Moneta imaginaria an crescat, & de alteratione monetæ. p.58.n.78
 Moneta vna quando recusari possit. p.162.n.60
 Monitio est necessaria, vt perdatur priuilegium fori ob non delationem habitus. p.130.n.58
 Monitio non requiritur, si in synodo clerici monentur ad habitum gestandum. p.194.n.51
 Mons pietatis dicitur persona potentior, & non potest retinere emphyteusim Ecclesiæ. p.50.n.82
 Mora non potest purgari, vbi contractus est iuratus. p.52.n.98
 Morbofo animali vendito an liceat cum eo simul redhibere non morbofo. p.417.n.16
 Morbus euidenter apparens excusat venditorem, ne teneatur. p.416.n.14
 Morbus animalis an generetur in momento. p.328.n.9
 Moribundi facillè omnibus assentiunt. p.345.n.10
 Mortis appellatio refertur ad solam naturalem. p.324.
 num.8
 Mortis ciuilis plures species. ibid.n.19
 Mortis in articulo constitutus censetur legare, non donare. p.345.n.8
 Mortis naturalis species remissivè. p.324.n.5
 Mortis violentæ varia nomina. ibid.n.14
 Mori sua morte quis dicatur. ibid.n.11
 Mors an faciat seruum pœnæ. p.326.n.42
 Mors est dissolutio animæ, & corporis. p.323.n.3
 Mors ciuilis naturali æquiparatur. p.324.n.9
 Mors est finis vitæ nostræ. ibid.n.4
 Mors naturalis quæ sit secundum Philosophos. p.324.
 num.6
 Mors naturalis secundum vulgare quæ sit. ibid.n.12
 Mors præter naturam quæ sit. p.324.n.15
 Mors violenta quæ sit secundum Philosophos. ibid.n.7
 Mors violenta an sit naturalis. ibid.n.23
 Mors vnius an faciat locum substituto pluribus. p.300.
 num.24
 Mulier debet prius agere contra maritum vergentem ad inopiam, quàm contra creditores. p.338.n.24
 Mulier ob viri inopiam potest solum tot eius bona habere, quor pro dote sufficiant. p.337.n.5
 Mulier ob inopiam viri non potest detinere, nisi quantum dos capit. p.339.n.30
 Mulier potest habere bona triplicis generationis. p.57.
 num.66
 Mulier quæ mortuo viro supposuit testatorem, qui eam fecit hæredem. p.406.n.34
 Mulieres Tertij Ordinis. S. Francisci sunt de foro seculari. p.117.n.4
 Mulier eiusdem prouinciæ non creditur ignorare qualitatem amarij. p.175.n.34
 Mulier incurrit pœnam, licet nulliter alienet. p.231.
 num.41
 Mulier viro vergente ad inopiam pro sua dote potest impedire executionem creditorum mariti. p.337.n.1
 Multæ pecuniariæ ab Episcopis debent locis pijs applicari. p.260.n.39
 Multa tractantur quæ non concluduntur. p.288.n.6.
 p.313.n.14
 Multa sunt inualida, quæ talia dici non possunt. p.171.
 num.39
 Multiplicatio titularis sanat defectus, & iuuat ad multa. p.222.n.11
 Multiplicatio titularum est permissa in beneficialibus. p.396.n.90

Index Rerum

Mutatione personæ mutatur conditio rei. p.354.n.22
 Mutato rerum statu mutatur iuris dispositio. pagin.333.
 num.13
 Mutinensis non potest acquirere Bononiæ. pagin.202.
 num.101
 Murianæ cautioni renunciatur per lapsum temporis.
 p.327.n.54
 Mutuum præcedens venditionem quando faciat præsu-
 mere usuram. p.216.n.22

N

Narratiua facit Pontificem procliuiorem ad facien-
 dam gratiam. p.204.n.4
 Narratiua Pontificis satis iustificat in antiquis. p.292.
 num.4
 Narratiua, quæ est fundamentum gratiæ, est iustifican-
 da. p.333.n.4
 Naturali debentur alimenta, & dos, & quomodo. p.39.
 num.28
 Naturali filio an debeatur legatum patris, in conscientia
 saltem. p.42.n.74
 Naturali filiæ debetur tantum congrua dos. p.39.n.31
 Naturalis filius non succedit in emphyteusi Ecclesiæ.
 p.33.n.13
 Naturales filij dicuntur nati ex vxorato, & soluta p.174.
 num.11
 Naturalis filius an possit francare emphyteusum Ecclesiæ.
 p.36.n.61
 Naturalis filius natus ex soluta, & vxorato est capax le-
 gati paterni. p.37.n.2
 Naturalis filij dotem potest lucrari maritus. p.40.n.60
 Naturalis non succedit in locatione Ecclesiastica perpe-
 tua. p.34.n.32
 Naturalis non succedit in emphyteusi Ecclesiæ. p.35.
 num.52
 Narus ex soluta, & vxorato dicitur naturalis, & non
 spurius. p.37.n.3
 Narus ex vxorato, & soluta est incapax bonorum patris.
 p.41.n.69
 Natus ex ciue originario, quomodo sit capax stabilium.
 p.199.n.66
 Necessitas corporalis quomodo intelligatur adesse.
 p.152.n.5
 Necessitas debet esse manifesta, vt bona Ecclesiæ possint
 alienari sine solemnitate. p.369.n.54
 Necessitas extrema requiritur, ne recurratur ad superio-
 rem. ibid.n.56
 Necessitas extrema sola excusat à recursum ad Pontificem.
 p.370.n.62
 Necessitas potest esse tanta, vt bona Ecclesiæ possint
 alienari sine solemnitate. p.369.n.55
 Necessitas quomodo probetur. ibid.n.61
 Necessitatis causâ concessa, eatenus valent quatenus vr-
 get necessitas. p.370.n.65
 Necessitatis causâ fieri alienationem non creditur instru-
 mento contrahentium. p.359.n.69
 Negans factum nulla astringitur probatione. p.99.n.21
 Negans possidere dolose, priuatur possessione, secus si
 ignoratur. p.291.n.9
 Negans se possidere non priuatur possessione, nisi plenè
 conuincatur de mendacio. p.290.n.3
 Neganti in prohibitis incumbit onus probandi. p.30.
 num.67
 Negatiua probatur ex inspectione actorum in iudiciali-
 bus. p.154.n.11
 Negatiua probatur ex inspectione actorum. p.301.n.5
 Negatiua quando est neganda à probante. p.394.n.59
 Negatiua vniuersalis quid importet. p.252.n.20
 Negatiua probatur inspectione scripturarum. p.225.n.27
 Nemo dat quod non habet. p.30.n.62. p.199.n.64. &
 p.341.n.30

Nemo potest facere, quin leges habeant locum in suo
 testamento. p.41.n.68. & p.177.n.66
 Nemora libenter ad culturam rediguntur. p.18.n.66
 Neophytus peccaret dando libellum repudiij more He-
 bræorum eius vxori Hebrææ. p.228.n.80
 Nepos an succedat in locum patris in fideicommissis, &
 quomodo. p.317.n.2
 Nepos non repræsentat personam patris, nisi quando
 succeditur patruo. ibid.n.1
 Nepotes ex fratre quando succedant cum patruo. p.312.
 num.3
 Nepotes fideicommittentis an possint dotari de bonis fi-
 deicommissi. p.285.n.4
 Nepotes non concurrunt cum patruo in hæreditate non
 agnita. p.317.n.18
 Nepotes quando habeant priuilegium repræsentationis.
 ibid.n.4
 Nepotes succedunt cum patruo, etiam si statutum vocet
 proximiores. p.312.n.1
 Nigrum declaratur rubrica. p.360.n.5
 Nihil actum videtur, cum quid superest ad agendum.
 p.313.n.18
 Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & spiritu, non intrabit
 in regnum cælorum. p.224.n.14
 Nobilitas testatoris denotat, per quosnam substitutus
 excludatur. p.412.n.10
 Nocentem absolueret melius est, quam innocentem con-
 demnare. p.69.n.85
 Nomen frequetatum in familia non probat. p.142.n.13
 Nominans dominam, si ipse non habet ius in re, de-
 clinat forum. p.107.n.40
 Nominans Dominum non declinat forum, si pro suo
 iure conueniatur. ibid.n.32
 Nominare qui potest hæredem in emphyteusi, non po-
 test nominare Ecclesiam, seu potentiores. p.50.n.3
 Nominatio geminata probat contumacitatem. p.143.
 num.23
 Non ems nullæ sunt qualitates. p.140.n.6
 Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse.
 p.276.n.20 p.290.n.6. & p.20.n.107
 Non valet quod ago, vt valere potest in prohibitis à
 lege. p.376.n.142
 Notabilis pars dicitur arbitrio iudicis. p.152.n.12
 Notarij officium, quando clericis sit permissum. p.287.
 num.16
 Notarius creatus ab inferiore à Principe supremo, non
 potest alibi instrumentum facere. p.286.n.4
 Notarius Episcopi non subiicitur foro laicorum. p.287.
 num.12
 Notarius Episcopi an gaudeat priuilegio fori in officio
 tantum. p.128.n.35
 Notarius Imperialis, vel Apostolicus an possit vbique
 conficere instrumenta. p.286.n.1
 Notarius Imperialis an possit rogari de spiritualibus, &
 Apostolicus de prophanis. ibid.n.7
 Notarius non matriculatus potest conficere instrumen-
 tum de licentia iudicantis. ibid.n.6
 Notarius non matriculatus tempore necessitatis potest
 rogatum facere. ibid.n.8
 Notarius non matriculatus potest conficere rogatus, vbi
 matriculatus est impeditus, vel recusat. p.286.n.9
 Notarius non matriculatus conficiens instrumentum
 quando possit puniri. p.287.n.11
 Nothi quinam dicantur. p.42.n.75
 Notoria nullitas an tollatur à statutis Florentiæ, & Me-
 diolani. p.252.n.17
 Notarij informationem potest capere iudex etiam in cu-
 biculo. p.164.n.35
 Notoria multa dicuntur, quæ non sunt. p.165.n.15
 Notorium esse aliquid potest se iudex in cubiculo infor-
 mare. p.218.n.56
 Notorium esse, debet à iudice declarari. p.165.n.12
 Nouationem

Notabilium.

Nouationem videtur facere, qui alium acceperat in debi-
 torem. p.339.n.7
 Noui operis nunciatio notoriè iniusta an possit sperni.
 p.165.n.70
 Nouitiatus annus interruptitur per quatuor horas.
 p.399.n.22
 Nouitiatus annus currit de momento ad momentum.
 ibid.n.19
 Nouitij bona non acquiruntur monasterio non facta le-
 gitimè professione. p.398.n.13
 Nouitium esse professum vel liberum an inter res fauo-
 rabiles sit ascribendum. p.399.n.21
 Nouitius non recipitur ad religionem legitime, nisi
 sumptis informationibus de vita, & moribus. p.398.
 num.7
 Nouitius non potest renunciare integritati anni proba-
 tionis. p.402.n.60
 Nouitius profitens ante tempus de consensu superiorum
 renunciat iuri suo. p.398.n.3
 Nouitius ex iusta causa manens extra Monasterium an
 interruptat annum probationis. p.399.n.26
 Nouitius profitens ultimo die anni probationis an vali-
 de id faciat. ibid.n.25
 Nouerea præsumitur odio habere priuignum. p.432.
 num.30
 Nubentium secundò pœnæ non sunt reuocatæ respectu
 fauoris filiorum. p.362.n.40
 Nullitas notoria quæ sit. p.253.n.37
 Nullitas notoria, & manifesta differunt. p.254.n.38
 Nullitas actus an excuset à pœna. p.231.n.38
 Nullitas statim probanda non retardat executionem con-
 formium sententiarum. p.252.n.8
 Nullitas notoria potest semper opponi. ibid.n.9
 Nullitas notoria non tollitur à statuto, nisi expressè de
 ea faciat mentionem. p.252.n.13
 Nullitas actus non opponitur ab eo, qui cum fecit.
 p.57.n.71
 Nullum quod est, nullum producit effectum. p.342.n.11
 Numerus singularis verificatur in vno. p.150.n.11
 Numerus pluralis sæpe verificatur in vno. p.245.n.52
 Numismata quomodo æstimentur. p.162.n.65
 Nuncios debet ius suum deducere intra tres menses,
 alioquin nunciatus dat fideiussionem. p.165.n.17
 Nuncios nouum opus debet iurare de calumnia. ibid.
 num.8
 Nunciatio illegitima sperni potest. ibid.n.11
 Nunciationem esse notoriè iniustam debet à iudice decla-
 rari. p.165.n.13
 Nunciatio noui operis fit ex tribus causis. ibid.n.14
 Nunciatio noui operis etiam iniusta facit desistere à fa-
 brica. ibid.n.5
 Nuptiæ filij valent sine consensu patris. p.362.n.27

O

Obligatio Cameralis habet executionem paratam, &
 quas exceptiones admittat. p.349.n.9
 Obligatio Cameralis facta coram Ordinario quid valeat.
 ibid.n.17
 Obligatio Cameralis an sit executiua extra statum Eccle-
 siæ. p.350.n.28
 Obligatio Cameralis eliditur per exceptionem non im-
 plementi. ibid.n.27
 Obligationis Cameralis practica. p.349.n.11
 Obligationis Cameralis quis sit executor. ibid.n.18
 Obligatione Camerali stante an recipiantur censuræ.
 p.350.n.23
 Obligatus in forma Cameræ an possit carcerari. p.349.
 num.8
 Obligatio vnius alterum non ligat. p.148.n.38
 Obligatio plurium est magis utilis, quàm vnius. p.276
 num.17

Obligatus non potest ex se mutare obligationem. ibid.
 Obligatus per se celebrare, si impediatur, non tenetur
 per alium supplere. p.206.n.35
 Obliuio præsumitur ex lapsu decem annorum. p.306.n.10
 Observantia contractus facit eum præsumere solemnem.
 p.210.n.10
 Observantia declarat mentem. p.270.n.51
 Observantia maximè attenditur in feudis. p.386.n.85
 Observantia declarat mentem testatoris. p.27.n.5
 Observantia hæredum significat quale fuerit testamen-
 tum. p.23.n.27
 Observantia quomodo inducatur. p.387.n.90
 Observantia tollit ambiguitates. p.233.n.8
 Observantia quando debeat esse præscripta. p.410.n.11
 Occisus Florentiæ censetur Florentinus, nisi aliter pro-
 betur. p.199.n.56
 Occultum dicitur, quod nescitur. p.360.n.9
 Offensa dicitur illa, ex qua nascitur actio iniuriarum.
 p.330.n.18
 Offensa dicitur etiam verbalis iniuria. ibid.n.19
 Offensio in personam non dicitur verbalis iniuria. ibid.
 num.21
 Offerendi ius habent creditores contra mulierem ob
 inopiam viri perentem suam dotem. p.338.n.22
 Offendens ab Ecclesia existentem extra Ecclesiam an sit
 tutus in ea. p.85.n.47
 Offendens præsumitur motus ex noua causa. p.428
 num.59
 Officialis Episcopi intelligitur eius vicarius generalis.
 p.64.n.35
 Officialis quando dicatur contrahere domicilium. p.316
 num.9
 Omissum dicitur, quod non fuit expressum. p.303.
 num.4
 Onera à laicis imposita, quando transeant ad Ecclesia-
 sticorum bona. p.358.n.59
 Onera alia personalia, alia realia, alia mixta. p.137.
 num.17
 Onerosa ex causa quæ conceduntur, postea non tollun-
 tur. p.193.n.24
 Onera beneficiis quando possint imponi. p.296.n.5
 Onera extraordinaria non imponuntur Clericis. p.353
 num.5
 Onera laicorum non possunt subire clerici, nisi consulto
 summo Pontifice. p.355.n.36
 Onera possunt sustineri per agnatos, & affines. p.197
 num.20
 Onera personalia non imponuntur non habitantibus.
 p.198.n.50
 Onera realia transeunt ad quemcumque possessorem.
 p.356.n.39
 Onera soluens non præiudicat successor. p.359.n.66
 Onera sustinere quomodo intelligatur. p.316.n.17
 Onera personalia non habitantibus non imponuntur.
 p.200.n.77
 Onera quomodo sustineantur per consanguineos. ibid.
 num.73
 Onera variabilia non subeunt Clerici. p.356.n.43
 Oneribus in sustinendis sufficit habitus, actus non est
 necessarius. p.197.n.21
 Onerum appellatione an intelligatur de personalibus, vel
 realibus. p.198.n.47
 Onera personalia possunt imponi colonis Ecclesiarum.
 p.140.n.67
 Onus personale quodnam sit. p.287.n.25
 Onus personale efficitur quandoque reale. ibid.n.25
 Opinio communis est sequenda in iudicando. p.165.n.10
 non verò si rationibus conuincatur. p.382.n.29
 Opinio Doctorum relata ultimo loco, censetur à refe-
 rente approbata. p.335.n.4
 Opinio Doctorum communis vnde cognoscatur. p.384.n.50
 Opinio minus communis quando sequenda sit. p.166.n.23

Index Rerum

- Opinio ultimo loco relata censetur approbata. p.268.
num.27
- Opinionem probabilem vel probabiliorem an sequi debeat iudex. p.382.n.28
- Operis contradictio refistit præsumptioni. p.180.n.91
- Oratio in vno falsa, in totum est falsa, si est vniuersalis. p.291.n.12
- Oratio vniuersalis continet casum etiam alias illegitimum. p.245.n.43
- Orbis est maior vrbe. p.105.n.12
- Origo attenditur in iudiciis. p.267.n.12
- Origo quomodo sit immutabilis. p.199.n.60
- Originarius cuius an possit perdere ciuitatem. ibid.
num.58
- Originarius non habitans non dicitur subditus. ibid.
num.62
- Originarius non est subditus propriè, nisi habitet. p.315.n.3
- Originarius potest dici forensis, si non habitat. p.302.
num.6
- Originem habitam à patre filius perdere potest. p.199.
num.65
- Ordinate possunt soli Episcopi. p.292.n.5
- Ordinarius an possit procedere ad censuras. stante obligatione Camerali. p.350.n.29
- Ordinarius habet proprium territorium. p.292.n.8
- Ordinarius, & legatus iudex Ecclesiasticus possunt exequi suas sententias, etiam in bonis laicorum. p.261.
num.45
- Ordinarius potest concedere Sacerdoti non Parocho, vt assistat matrimonio. p.361.n.12
- Ordinarius potest derogare eius statuto, etiam iurato. p.207.n.43
- Ordinarius punit falsum testem non subditum pœna etiam non ordinaria. p.249.n.38
- Ordinarius quando possit punire Regulares. p.258.n.15
- Ordinarius remanet cui Princeps committit sub nomine dignitatis. p.86.n.22
- Ordinarius vtriusque litigantium potest esse iudex inter emphyteutas. p.109.n.70
- Ordinarii omnes possunt executiones facere in bonis laicorum. p.261.n.49
- Ordinarii assertio non probat ius patronatus. p.279.n.9
- Ordinarium aliquem esse quid significet. p.292.n.7
- Ordinandus ex indulto apostolico non indiget dimissoriis. p.241.n.23
- Ordinationes non mandantur inferioribus Episcopo. p.240.n.3
- Ordinatus Sede vacante Episcopali infra annum est suspensus. ibid.n.1
- Ordinatus sine dimissoriis propter bonam fidem non est suspensus. p.241.n.25
- Oeconomus quando datur beneficio. p.3.n.1
- P
- P**ace inter plures facta etiam pro absente non ligat aliquam partem ante ratificationem. p.427.n.43
- Pacem faciens pro filio absente, quomodo obligat aduersarium. ibid.n.45
- Pacis violatæ pœna non intrat ob nouam causam, etiam leuem. p.428.n.55
- Pacis violator non dicitur offendens ex noua causa. p.429.n.61
- Pacta in feudis sunt seruanda. p.280.n.8
- Pacta sunt seruanda maximè dotalia. p.53.n.1
- Pactio pœnali, vel resolutiuo vt locus sit, debet se declarare, qui vult eo vti. p.270.n.45
- Pactio retrouendendi lapsa non est locus amplius retrouenditioni. p.214.n.3
- Pactum de meliorando quid efficiat in emphyteusi. p.20.n.106
- Pactum de retrouendendo, & modicitas pretij facit præsumere vsuram cum alia coniectura. p.215.n.19
- Pactum de soluenda gabella per venditorem est licitum. p.218.n.51
- Pactum de supplemento, vel augendo pretium in casu non retrouenditionis arguit vsuram. p.220.n.80
- Pactum inutile vitatur firma remanente enphyteusi. p.376.n.140
- Pactum in præiudicium fisci seruatur respectu priuatorum. p.147.n.21
- Pactum pœnale quodnam dicatur. p.270.n.44
- Pactum pro pensionario ligat etiam successorem. p.146.
num.8
- Pactum redimendi in viro bono non arguit vsuram, etiam cum modicitate pretij. p.216.n.26
- Pactum insolitum in venditione cum pacto retrouendendi arguit vsuram. p.218.n.53
- Pactum retrouendendi est species seruitutis. p.310.
num.17
- Pactum retrouendendi est omni iure licitum. pagin.216.
num.29
- Pactum retrouendendi ad tempus est magis licitum. p.219.n.66
- Pactum retrouendendi quanti faciat rem minoris valere. p.217.n.35
- Pactum retrouendendi post certum tempus arguit vsuram. p.216.n.25
- Pactum retrouendendi facit rem minoris valere etiam termino elapso. p.217.n.32
- Pactum retrouendendi facit rem vilescere. p.310.n.26
- Pactum vt solus venditor redimere possit, valet. p.219
num.61
- Pactum francandi quid efficiat. p.33.n.11
- Pactum francandi bona Ecclesiæ transit etiam ad spurium. p.35.n.58
- Pactum francandi quomodo intelligatur in emphyteusi. p.36.n.59
- Pactum francandi est facultatum. ibid.n.60
- Pactum personale non extenditur ad alios. ibid.n.62
- Pactum francandi cessat finita emphyteusi. ibid.n.66
- Pactum vsurarium est, per quod quis redditur certus de lucro. p.169.n.31
- Pactio retrouendendi lapsa emptor non tenetur iustum pretium supplere. p.217.n.34
- Palam contrahens non dicitur de vsura suspectus. p.220.n.68
- Palam fieri, vel publicè quid dicatur. ibid.n.69
- Palatium Episcopi longè ab Ecclesia per 40. passus an gaudeat immunitate. p.59.n.8
- Patientia habetur pro traditione. p.231.n.32
- Papa non præsumitur recordari, maximè de privilegiis. p.292.n.21
- Papa potest punire Hebræos. p.228.n.68
- Paraphernalia spectant ad liberam vxoris dispositionem. p.55.n.49
- Parentela in antiquis probatur per solam famam. p.395.
num.64
- Parentelæ gradus quando non est necesse probare. ibid.
num.78
- Parentes sæpe fraudant proprias suas filias. p.53.n.18
- Parochi scriptura etiam ad pias causas non probat, nisi facta recognitione à testibus. p.419.n.35
- Parochus nubentium quis dicatur. p.361.n.22
- Partes cuius sit, indicat fenestra in eo. p.165.n.18
- Partis alienatio quando faciat hæredem cadere à toto. p.230.n.24
- Partis appellatione quando de dimidia intelligatur. ibid.
num.25
- Partus ancillæ est in reddito, non in fructu. p.243.
num.9
- Pater an possit filij donare bona, vt sint paraphernalia. p.57.n.67
- Pater

Notabilium.

Pater censetur velle seruare malitatem inter filios. p. 36. n. 54
 Pater propter secundas nuptias perdit proprietatem bonorum maternorum. p. 320. n. 5
 Pater quomodo succedat filiis suis sine liberis decedentibus. ibid. n. 3
 Pater non debet facere vtrum filiam legitimam, & aliam bastardam. p. 56. n. 58
 Pater non tenetur dare matrem dotem vni, quantam alteri. ibid. n. 55
 Pater si nubat necessitate ductus, excusatur à pœnis contra secundò nubentes. p. 321. n. 18
 Pater secundò nubendo cum consensu filiorum, euitat omnes pœnas. ibid. n. 15
 Pater non potest exheredare filium, quia contraxerit matrimonium sine eius consensu. p. 362. n. 33
 Pater potest cogi ad maritandum filias. p. 344. n. 10
 Pater præsumitur diligere plus filium, quàm seipsum. p. 351. n. 14
 Pater transiens ad secunda vota retinet solum vsufructum bonorum primæ vxoris. p. 320. n. 4
 Pater præsumitur constituisse dotem congruam. p. 39. num. 35
 Pater quomodo possit pacem facere pro filio. p. 427. num. 46
 Pater est vsufructuarius bonorum aduentitiorum filij. p. 430. n. 1
 Pater tenetur alere filios congruè iuxta suum statum, & conditionem. ibid. n. 2
 Pater an priuetur vsufructu bonorum filij ob secundas nuptias. ibid. n. 4
 Pater potest cogi ad filium emancipandum, si eum malè tractat. ibid. n. 5
 Pater tolerari magis de commodo filij quàm proprio. p. 431. n. 10
 Pater censetur fatuus qui non laborat pro filio. ibid. num. 11
 Parentum maledictiones sæpe ad effectum perducuntur. p. 431. n. 15
 Pater expellens filium de domo dicitur eum malè tractare, & cogitur emancipare. ibid. n. 20
 Pater priuatur patria potestate filium exponens. ibid. num. 21
 Pater exheredans filium videtur facere rem furiosi. p. 431. n. 23
 Pater denegans filio alimenta priuatur patria potestate. ibid. n. 24
 Patria potestas debet in pietate consistere. ibid. n. 25
 Pater emancipando filium retinet dimidium vsufructus eius bonorum. p. 432. n. 31
 Pater coactè filium emancipans perdit vsufructum. ibid. num. 32
 Parentes non debent prouocare filios ad iracundiam. ibid. n. 36
 Pater transiens ad secundas nuptias, mutat affectionem erga filios primi matrimonij. p. 432. n. 37
 Pater spuriam dotando videtur se conformare cum dispositione statutorum. p. 41. n. 64
 Patrimonialia clericorum sunt exempta. p. 167. n. 8
 Patria potestas non artèditur in spiritualibus. p. 224. n. 16
 Patrimonium duplex potest quis habere, in quo diuersimodè succedatur. p. 311. n. 5
 Patris assertioni quando stetur pro filiis. p. 31. n. 36
 Patronatus an sit res pecunià æstimabilis. p. 7. n. 61
 Patronatus familiæ non transit ad extraneos. p. 5. n. 34
 Patronatus libertorum non transit ad fideicommissarium. p. 6. n. 45
 Patronatus libertorum, & Ecclesiæ æquiparantur. ibid. num. 57
 Patronatus parentelæ an possit donari extraneo. p. 343. num. 45
 Patronatus quando transeat ad vsufructuarium. p. 8. n. 70

I. B. Giarlinij controu. for. Tom. I.

Patronatus realis, & personalis transit in vsufructuarius. ibid. n. 75
 Patronatus requirit easdem probationes in possessorio, quas in petitorio, & quando. p. 395. n. 74
 Patronatus transit etiam in fideicommissarium. p. 5. n. 38
 Patronatus transit ad hæredes, etiam si id non dicatur. p. 3. n. 3
 Patroni hæres manutenendus est in eadem possessione. p. 9. n. 85
 Patronis quando liceat variare. p. 10. n. 101
 Patrono Episcopus potest conferre beneficium. p. 296. num. 16
 Patronus an possit præsentari ab eius procuratore. ibid. num. 11
 Patronus debet manuteneri in quasi possessione præsentandi. p. 9. n. 84
 Patronus debet manuteneri in sua quasi possessione præsentandi. p. 390. n. 2
 Patronus debet defendere Ecclesiam. p. 293. n. 33
 Patronus dicitur aduocatus, & pater Ecclesiæ. ibid. num. 34
 Patronus hodie docere debet de legitimo titulo præsentandi. p. 395. n. 73
 Patronus in fundatione potest apponere condiciones iuri contrarias. p. 296. n. 14
 Patronus laicus præsentando potest variare. p. 10. n. 100
 Patronus non potest seipsum præsentare, & quare. ibid. num. 8
 Patronus non potest præiudicare successor in patronatu gentilitio. p. 394. n. 61
 Patronus potest præsentare institutum ab Episcopo. p. 396. n. 89
 Patronus potest præsentari ab eo, cui ipse donauit ius patronatus. p. 296. n. 18
 Patronus post fundationem non potest nouas condiciones beneficiis imponere. ibid. n. 4
 Patronus potest à compatronis præsentari. p. 296. n. 9
 Patronus præsentatus auget numerum præsentantium. ibid. n. 10
 Patruelis excluditur à Patruo in successione alterius patruelis. p. 317. n. 3
 Patronus quare priuetur iure præsentandi, si præsentet inhabilem. p. 100. n. 93
 Pauli Coccapani Episcopi Regij laudes. p. 226. n. 48
 Paulina constitutio est vsu recepta, & aliter dicenti incumbit onus probandi. p. 373. n. 112
 Paulina constitutio non obligat, vbi non est vsu recepta. p. 120. n. 35
 Pauli quarri constitutio de bonis Ecclesiæ non alienandis reuocata. p. 212. n. 37
 Pauper dicitur, qui non habet patrimonium pro recipiendis ordinibus. p. 156. n. 4
 Paupertas est probanda per allegantem. p. 180. n. 105
 Pauperem se dicens, debet probare. p. 405. n. 31
 Pauper dicitur fieri, cuius res in dies succedunt in peius. p. 338. n. 28
 Pauper quilibet præsumitur. p. 315. n. 13
 Pauperes præsumuntur deliquisse. p. 84. n. 42
 Pauperes patriæ testatoris censentur vocati, & quare. p. 145. n. 41
 Pax facta pro absente, an obliget ante ratificationem. p. 427. n. 42
 Pax stipulata an possit reuocari ante ratificationem absentis. p. 428. n. 50
 Pax quomodo rumpatur quoad pœnam conventionalem. ibid. n. 51
 Pax, seu cautio non dicitur rupta quoad fideiussorem per verbalem iniuriam. p. 330. n. 23
 Peccata rerum euentis non metiuntur. p. 231. n. 28
 Pecunia est instructuosa. p. 169. n. 26
 Pecunia non potest expendi pro pluri, quàm eius cuneus admittat. ibid. n. 25
 Pecunia

Index Rerum

- Pecunia proprie non dicitur esse in Diocesi. p.28.n.31
 Pecunia non continetur in legato rerum, quæ domi sunt. p.322.n.12
 Pecunia si continetur in legato eorum, quæ domi sunt, continentur etiam nomina creditorum. ibid.n.14
 Pars notabilis populi quæ dicatur. p.152.n.11
 Pecuniæ legatum an debeatur forensi, si in hereditate sola stabilia existant. p.201.n.88
 Pedagia noua imponentes excommunicantur. p.356.n.45
 Pellex est incapax legati sui amasij. p.181.n.112
 Pellex mulier quæ dicatur. p.175.n.39
 Pœna ipso iure imposita requirit factum consummatum. p.201.n.86
 Pœna non incurritur ex contractu nullo. p.231.n.35
 Pœna extraordinaria incurritur ex solo tractatu, & quando. p.288.n.4
 Pœna non habet locum, nisi factum sit consummatum. ibid.n.3
 Pœna maior confundit minorem, vbi plures imponuntur. p.319.n.18
 Pœnâ non ligatur matrimonium. p.362.n.36
 Pœna temporalis an possit imponi à iudice Ecclesiastico contra laicos. p.93.n.44
 Pœna trirremium imponitur in sacrilegio. p.94.n.59
 Pœna trirremium succedit loco pœnæ deportationis, & damnationis in metallum. p.95.n.62
 Pœnæ ipso iure inflictæ non incurunt ante sententiam declaratoriam. p.422.n.31
 Pœnalis est dispositio l. fin. de rei vindic. p.290.n.2
 Pœnas corporales quasque imponunt iudices Ecclesiastici. p.95.n.72
 Pœnitentiæ locus est ante obtentum beneplacitum Apostolicum in alienationibus bonorum Ecclesiæ. p.45.n.11
 Pœnitentiæ in quibus contractibus locus sit. p.19.n.85
 Pœnitentiæ locus est in alienatione bonorum Ecclesiæ ante expeditum beneplacitum. p.212.n.42
 Pensionarij, & titularis conuentiones remanent in impositione decimarum. p.149.n.42
 Pensionarius dicitur in possessione exigendi per solutionem antecessoris. p.146.n.5
 Pensionarius debet declarare titularem excommunicatum non soluentem pensionem intra triginta dies. p.192.n.11
 Pensionarius eximitur à decima respectu titularis. p.147.n.18
 Pensionarius habet intentionem fundatam, vt ad decimam non teneatur. p.147.n.16
 Pensionarius licet propria auctoritate possit redire ad beneficium, tamen requiritur iudicis declaratoria. ibid.n.12
 Pensionarius quomodo debeat contribuere pro decimis. p.148.n.41
 Pensionarius non tenetur ad habitum clericalem, nisi pensio excedat 60. dnc. p.193.n.36
 Pensionarius tenetur soluere decimam Papalem. p.146.n.4
 Pensionario quomodo detur manutentio. ibid.n.10
 Pensio beneficij nomine continetur in fauorabilibus. p.421.n.14
 Pensio datur loco beneficij, & quæ sit. ibid.n.19
 Pensio, & beneficium iisdem modis amittuntur. ibid.n.6
 Pensio non est quid spirituale, & potest dari laico. ibid.n.9
 Pensio non venit appellatione beneficij in materia odiosa. p.421.n.12
 Pensio non potest reservari excommunicato, nisi absoluitur ad effectum. ibid.n.15
 Pensio nunquam potest dici proprie beneficium. p.422.n.25
 Pensio quæ datur in titulum, quomodo fiat. ibid.n.23
 Pensio venit appellatione beneficij in causa hæresis. ibid.n.30
 Pensio dependet à beneficio. p.421.n.7
 Pensio exempta quibus clausulis muniatur. p.145.n.1
 Pensio quando censetur reservata loco beneficij. p.194.n.45
 Pensio extincta an reuiuiscat per re assumptionem habitus. ibid.n.52
 Pensio extinguitur propter militiam. p.194.n.43
 Pensio data loco beneficij est annexa rei spirituali. ibid.n.42
 Pensio non admittit compensationem ad retardandam solutionem. p.193.n.22
 Pensio quando dicatur succedere loco alimentum. ibid.n.23
 Pensio remanet exempta respectu titularis non obstante derogatione. p.147.n.30
 Pensionis Bullæ debent intimari titulari, non eius procuratori. p.192.n.9
 Pensione non soluta titularis non incurrit pœnas, Bullis sibi non intimatis. ibid.n.8
 Pensione non soluta vel eius nullitate allegata, datur regressus pensionario ad beneficium. p.192.n.2
 Pensione non soluta excommunicatio debet intimari titulari. ibid.n.16
 Pensionem habens tenetur recitare Officium B. M. V. p.421.n.20
 Pensionem obtinens perinde est ac si haberet beneficium. p.422.n.26
 Pensionem perdit inforDESCENS in excommunicationem per annum. p.421.n.16
 Pensiones ex causa resignationis penitus exemptæ à decimis. p.148.n.40
 Pensiones habent executionem paratam. p.146.n.6
 Pensiones pro seruitio temporali non sunt in vsu. p.194.n.41
 Pensionem an perdat clericus effectus miles. p.193.n.37
 Pensionem nullam dicere, vel reduci velle prohibetur de facto, non de iure. p.193.n.34
 Pensionem non soluens excusatur à pœnis propter compensationem. ibid.n.33
 Pensionem perdit miles, vel habitum non gerens ipso iure sine decreto iudicis. p.194.n.34
 Pensionem perdit, qui contrahit matrimonium etiam si sponsa ingrediatur religionem. ibid.n.55
 Pensionem non soluens potest purgare moram etiam post conformes, ad euitandum pœnas. p.192.n.7
 Pensionem non soluens an statim cadat propter iuramentum. p.19.n.86
 Pensionis causa cum iudice Ecclesiastico tantum tractanda. p.422.n.30
 Pensionis duæ species, alia personæ, alia rei spiritualis annexa. p.421.n.18
 Pensionis mentionem facere debet impetrans beneficium. p.422.n.27
 Pensionum exemptioni derogat pontifex in impositione decimarum. p.146.n.3
 Pensionum solutio non retardatur. ibid.n.7
 Periti à partibus electi sunt similes arbitratoribus. p.303.n.1
 Periti eligendi sunt in alienandis bonis Ecclesiæ. p.45.n.16
 Peritis standum est in eo, in quo sunt concordēs. p.270.n.49
 Peritorum iudicio statuitur in venditionibus animalium. p.416.n.3
 Peritus declarat suam relationem. p.303.n.8
 Permutatio est alienatio. p.229.n.1
 Permutatio bonorum Ecclesiæ potest fieri sine assensu Apostolico in Diocesi Regij ab immemorabili tempore. p.51.n.87
 Permutatio

Permutatio bonorum Ecclesiæ requirit assensum Apostolicum. p.120.n.29
 Permutatio rerum Ecclesiæ ad aliam Ecclesiam non requirit solemnitatem Paulinæ. ibid.n.28
 Permutatio non est, ubi species præponderatur à pretio. p.229.n.2
 Perseuerantia inducit declarationem animi. p.231.n.34
 Personale pactum quomodo cognoscatur. p.36.n.63
 Pestis afflixit multas Italiæ ciuitates anno 1630. p.152.n.1
 Pestis est bellum diuinum. p.152.n.1
 Pestis grassans dat causam iustam abessendi. p.153.n.22
 Pestis non dat absenti iustam causam, vt possit lucrari distributiones. ibid. n.20
 Pestis nullum est tutum remedium præseruatium. p.152. num.6
 Pestis quando cessarit. ibid.n.3
 Pestis quando dicatur iusta causa absentia. p.152.n.10
 Pestis quando dicatur grassari, relinquitur arbitrio iudicis. p.153.n.24
 Pestis tempore Canonicus debet petere licentiam recedendi, licet non obtineat. p.152.n.16
 Pestis tempore committuntur multe falsitates. pag.406. num.36
 Pestis tempore testes debent videre testatorem. ibid.n.37
 Pestis tempore quot testes requirantur in testamentis. p.408.n.61
 Pestis tempore Parmensis, & Mutinensis cessauere à diuinis, non tamen Regiensis. p.152.num.14
 Pestis tempore pauci alio morbo pereunt. ibid. n.13
 Pia causa facit laicum de foro Ecclesiæ. p.134. n.13
 Pia causa dicitur, si Ecclesiæ, vel pro anima relinquatur. ibid.n.17
 Pia legata quæ dicantur. p.156.n.1
 Pia voluntas exequitur ab Episcopo rei sitæ. p.28.n.20
 Piam adesse causam quomodo enotare debeat pro iurisdictione iudicis Ecclesiastici. p.134.n.16
 Piarum voluntatum quis Episcopus sit executor, si res legatae sint in pluribus locis. p.28.n.18
 Piæ causæ testamentum quomodo sit priuilegiatum. pag.133.n.7
 Piæ causæ fauor non iuuat quin reuocatum censeatur legatum per alienationem rei. p.310.n.26
 Pietatis causa non censetur prohibita alienatio. pag.120. num.27
 Phinees occidit Iudæum cum Madianitide coeuntem. p.228. n.70
 Pluralitas non præsumitur. p.395.n.72
 Pluralitas titularum præsumitur ad fauorem rei. p.366. num.14
 Pluralitas resoluitur in singularitates. p.300.n.21
 Pluralitas resoluitur in singularitates in ultimis voluntatibus. p.227.n.51
 Plus debiro petit, qui illud petit, cui obstat compensatio. p.193.n.29
 Plus & minus non variant speciem. p.386.n.76
 Pontifex olim scripsit Archipresbytero Carpi, & Canonicis S. Martini. p.292.n.18
 Pontifex non præsumitur velle turbare iura Prælatorum. ibid.n.23
 Pontifex quando præsumatur per errorem rescribere. ibid.n.22
 Pontifex solet scribere etiam Prælati Episcopo inferioribus. p.292. n.17
 Positionibus facta responsio, quando possit reuocari. p.103.n.58
 Positionibus respondens præiudicat sibi, & consorti. ibid.n.61
 Positiones confessatæ probant contra confitentem. pag.36.n.68
 Positi in conditione censentur vocati, quando testator respexit ad conseruationem familiæ. p.151.n.25
 Possidere negans non priuatur pretio rei. p.291.n.7

Possidere negans non priuatur possessione, nisi omnes confines verificentur. ibid.n.1
 Possidens censetur ex titulo præcedenti etiam inualido possidere. p.368. n.45
 Possidenti tempore litis, & prius datur manutentio. p.390.n.7
 Possidere quilibet præsumitur ex titulo præambulo. p.373.n.108
 Possessio ab homine mentionata intelligitur de possessione facti. p.189.n.13
 Possessio, & proprietas sunt connexa. p.111. n.97
 Possessio antiquior agentis, & noua rei dat remedium reintegrandæ. p.367.n.33
 Possessio capta de Altari beneficii extenditur etiam ad bona eiusdem. p.391.n.10
 Possessio ciuilis perditur per lapsum decem annorum. p.367.n.31
 Possessio ciuilis acquiritur decennio. p.371.n.75
 Possessio defuncti continuatur in filium hæredem. p.390. num.1
 Possessio defuncti non transit in hæredem sine apprehensione. p.392.n.27
 Possessio instrumentalis est manutenibilis alio non existente in possessione. p.390. n.8
 Possessio etiam iniusta impedit executionem. p.336.n.19
 Possessio hæredis continuatur in hæredem vigore statuti. p.404.n.10
 Possessio manutenibilis probatur ex fructuum perceptione. p.418.n.4
 Possessio probatur ex instrumentis de tenuta accepta. ibid.n.11
 Possessio intricata non est manutenibilis. p.392. n.37
 Possessio patris differt à possessione filij. ibid. n.29
 Possessio quomodo continetur in hæredem stante statuto. ibid.n.36
 Possessio probatur ex sustentatione litis. p.372.n.79
 Possessio licet continetur in hæredem, non tamen continuatur in hæredem forensem. p.198.n.34
 Possessio non transfertur ex contractu nullo in rebus Ecclesiæ. p.372.n.91
 Possessio non acquiritur ex actu clandestino. p.29.n.34
 Possessio probatur ex canonis perceptione. p.368.n.43
 Possessio diuturna præstat titulum coloratum. p.365.n.6
 Possessio probatur per actus possessorios. p.372. n.88
 Possessio probatur per colonos. p.368.n.41
 Possessio præsentandi quibus profit, vel noceat. p.392. num.38
 Possessio procuratoris, & coloni est asinina, & de ea intelliguntur, qui dicunt eos possidere. p.419.n.28
 Possessio præsumitur potius vacua, quam plena. p.390. num.9
 Possessio quomodo transferatur. p.365. n.4
 Possessio quando non releuet ab onere probandi titulum. p.373.n.107
 Possessio inficitur ex decreto irritanti. p.374.n.117
 Possessio recentior præsumitur clandestina probata antiquiori. p.373.n.106
 Possessio facti non habet iuris effectum. p.189.n.15
 Possessio facti potest auocari per immiſſionem. ibid.n.16
 Possessio non probatur ex rei exemptione. p.290.n.5
 Possessio seu quasi non transit in successorem ante usum illius. p.392.n.28
 Possessionem præsupponit habere, qui petit manutentionem. p.418.n.9
 Possessionis causa potest mutari ex nouo titulo. p.396. num.91
 Possessionis priuatio contra negantem possidere sit summarie, & sine libello. p.291.n.8
 Possessionis reintegrandæ remedium, non datur contra singularem successorem cum titulo bona fide succedentem. p.365.n.5
 Possessionis retinendæ remedium habet etiam vim recuperandæ

Index Rerum

- perandi naturalem possessionem. p.367.n.29
 Possessionis sola translatio dicitur alienatio. p.231.n.39
 Possessione cadens nulliter non dicitur cecidisse ex facto suo. p.372.n.99
 Possessione priuatur, qui negat se possidere. p.290. n.1
 Possessor bonæ fidei non tenetur ad fructus ante litem perceptos. p.371.n.74
 Possessor bonorum Ecclesiasticorum malè alienatorum non potest vti aliquo remedio possessorio. p.367.n.26
 Possessorem expellere magnū est incommodum. p.384. num.59
 Possessorij causa terminari debet, vbi causa petitorij. p.111 n.102
 Possessorium quando possit cumulari cum petitorio. p.190. num.19
 Possessorium remedium *ex l. fin. C. de edict. D. Adr. tol.* est adipiscendæ, non retinendæ. p.418.n.15
 Possessorium summarissimum, quando dicatur intentatum. p.392.n.25
 Possessorium, & petitorium potest simul intentari. p.189. num.17
 Posthumi appellatione quid veniat. p.23.n.22
 Posthumi institutio respicit fructuum tempus, & quomodo intelligatur. ibid. n.17
 Posthumo certo instituto nullum est testamentum, si ille non nascatur. p.22.n.10
 Posthumo ex certa vxore instituto, quid inde sequatur. p.33.n.10
 Posthumo instituto à testatore infirmo fit extensio ad quemcumque, contra Surdum. ibid. n.23
 Posthumo instituto in secundo testamento tollitur primum, etiam si posthumus non nascatur. p.22.n.5
 Posthumo instituto, etiam alij nascituri censentur instituti. p.22.n.12
 Posthumo instituto intelligitur conditio, si nascatur. pag. 23. n.25
 Posthumum instituens in periculo mortis, intelligit solū de præsentis prægnantia. p.23.n.21
 Posthumum instituens an dicatur moueri ex falsa causa, si partus non nascatur. p.24.n.37
 Potentior quis dicatur in alienatione feudi. pag.386. num.79
 Potestas, & voluntas in omni actu requiritur. pag.178. num.68
 Practica optima legum interpret. p.294.n.13
 Præambulum probans nihil agit nisi probata conclusio-
 ne. p.313.n.19
 Prædo non est manutenendus, si constat esse prædonem. p.393.n.40
 Prædo quoque manutenendus est. p.336.n.18
 Præscriptio remedij reintegrandæ requirit spatium 40. annorum. p.373.n.102
 Præceptum testatoris non ligat, vbi de iure non tenet. p.332.n.16
 Præpositus S. Nicolai Regij an sit exemptus. p.293.n.30
 Prælati malè alienans bona Ecclesiastica potest contra-
 uenire proprio iuramento. p.368.n.37
 Præcedentia magis influunt ad sequentia, quàm è contra. p.325.n.24
 Præiudicium accidentale an attendatur. p.114.n.124
 Præiudicium magnum an impediatur præsumptione be-
 neplaciti. p.111.n.32
 Præfatio declarat mentem concedentis. p.147.n.23
 Præfatio inducit causam finalem. ibid. n.24
 Præfatio regulat dispositionem. ibid. n.25
 Præfationes censentur repetitæ in perfectione contra-
 ctus. p.416.n.11
 Prælati cum iurisdictione Episcopali dicuntur Ordinarij. p.128.n.31
 Prælati habentes iura Episcopalia quid differant ab Epis-
 copis. ibid. n.29
 Prælati nullius Dicecesis dicuntur Dicecesani. ibid. n.30
 Prælati cum territorio, non dicitur exemptus, sed ordi-
 narius. p.293.n.32
 Prælati habens iura Episcopalia potest cognoscere
 causas criminales, & matrimoniales. p.292. n.2
 Prælati habens iura Episcopalia non dicitur de Præla-
 tis Episcopo inferioribus. p.292.n.15
 Precibus frustra exquiritur, quod iure conceditur. p.18. num.74
 Prædicatum oportet semper conuenire subiecto. p.240. num.5
 Præiudicium domini in alienatione feudi quomodo con-
 sideretur. p.384.n.14
 Præscribi posse cum mala fide, an sit correctum de iure
 Canonico. p.170.n.1
 Prælati inferiores possunt condemnare suos subditos de
 vita, & moribus. p.241.n.21
 Prælati cui detur ex pluribus præsentatis. p.11.n.104
 Prælati Episcopo inferior potest esse Ordinarius. pag. 241. n.21
 Præscriptio fuit inuenta, vt litibus finis imponatur. p.171. num.25
 Præscribens censetur soluisse. ibid. n.32
 Præscriptio de iure ciuili longi temporis currit cum mala
 fide. p.170.n.20
 Præscriptio cum mala fide nunquam procedit. ibid. n.9
 Præscriptio iuris communis requirit bonam fidem. ibid. num.14
 Præscriptio statutaria nunquam procedit cum mala fide. ibid. n.23
 Præscriptio non currit non valente agere. p.170. n.16
 Præscriptio statutaria censetur subrogata loco præscrip-
 tionis iuris communis. ibid. n.13
 Præscriptio non currit in seruitutibus negatiuis, nisi à
 die prohibitionis. p.165.n.3
 Præscriptio non currit aduersus eos, qui nondum agere
 possunt. p.31.n.71
 Præscriptio non currit in patronatu gentilitio. pag.394. num.62
 Præscriptione vti non potest, qui debitum facit. pag. 170. n.17
 Præscribitur etiam ius eligendi, & administrandi. p.29. num.33
 Præsentans debet inquirere de habilitate præsentati. pag. 10. n.95
 Præsentans inhabilem quando priuetur iure præsentandi. ibid. n.92
 Præsentans præsumitur scire qualitates præsentati. ibid. num.94
 Præsentans incapacem priuatur iure præsentandi. p.11. num.113
 Præsentando attenditur vltimus status. p.9.n.86
 Præsentatio Clerici ad beneficium sacerdotale est inuali-
 da. ibid. n.89
 Præsentatio incapacis est inualida. p.11.n.112
 Præsentatio laicorum largo modo dicitur electio. p.9.n.88
 Præsentatio facta contra dispositionem fundatoris est in-
 ualida. p.10.n.91
 Præsentatio hæredis valet vsufructuario non contradi-
 cente. p.9.n.79
 Præsentatio pupilli, vel tutoris quænam sit melior. p.9. num.82
 Præsentatio potest acceptari per Notarium. p.11.n.108
 Præsentatio potest probari per sententiam. p.278.n.3
 Præsentationes patronorum potentiorum quales esse de-
 beant. p.179. n.12
 Præsentatione ius quaritur ad rem. p.11.n.107
 Præsentandi possessio non prodest potentioribus. p.279. num.14
 Præsentati capacitas attenditur de tempore præsentatio-
 nis. p.11.n.111
 Præsentatus ad beneficium debet esse clericus saltem pri-
 mæ tonsuræ. p.10.n.103
 Præsentat

Notabilium.

Præsentatus à vero patrono, præferitur præsentato à pu-
ratiuo. p.393.n.39
Præsentatus à minori parte quando præferatur. p.10.n.97
Præsentatus ad beneficium Sacerdotale debet esse actu
Sacerdos. p.9.n.87
Præsentat usufructuaria, si concurrat cum hærede. pag.9.
num.77
Præsumptio consanguinitatis præualet præsumptioni
pjeratis. p.38.n.23
Præsumptio iuris, vel statuti non requirit aliam proba-
tionem. p.190.n.31
Præsumptio mali non oritur ex re bona. p.217.n.30
Præsumptio iuris est liquidissima probatio. p.343.n.3
Præsentari non potest patronus à suo procuratore. p.296.
num.12
Præsumptio iuris, & de iure quæ sit. p.171.n.36
Præsumptionem contra se habens, debet suam intentio-
nem plenè probare. p.67.n.68
Præuentio contra mandatarium intelligitur etiam quoad
mandantem. p.25.n.2
Præuentio contra mandatarium, habet locum etiam con-
tra mandantem. p.187.n.36
Præuentio quomodo detur iudicem inter laicum, & Ec-
clesiasticum. p.92.n.31
Præuentio realis an præferatur verbali. p.25.n.8
Præuentio realis an præferatur verbali etiam anteriori.
p.93.n.45
Præuentioni non est locus, dum reus est in Ecclesia, ubi
deliquit. p.90.n.6
Præuentioni quomodo sit locus in delictis mixti fori.
p.261.n.53
Præuentionem an habeant iudices Ecclesiastici in Regno
Neapolitano. p.93.n.42
Pretium dicitur iustum, quo res communiter vendi po-
test. p.161.n.47
Pretium iustum quomodo probetur testibus. p.161.n.49
Pretium iustum quodnam censeatur in vendendo serico.
p.160.n.36
Pretium iustum quodnam dicatur, si varium sit. p.161.
num.44
Pretium iustum rerum non est præcisè determinatum.
p.218.n.45
Pretium iustum non consistit in puncto. ibid.n.46
Pretium non probant testes, qui non æstimaunt pactum
retrouendendi. p.217.n.37
Pretium naturale, seu vulgare quodnam sit. p.161.n.45
Pretium legale consistit in puncto. ibid.n.48
Pretium præsumitur iustum. ibid.n.46
Pretium rei stabilis probatur per venditiones rerum vici-
narum. p.217.n.39
Pretium secundum communem æstimationem quomodo
probetur. p.218.n.41
Pretium præsumitur iustum, de quo partes conueni-
runt. ibid.n.49
Pretium rerum respectu clericorum solus Episcopus ta-
xat. p.168.n.12
Pretium triplex rerum est. p.218.n.48
Pretium vile potest esse iustum. ibid.n.47
Pretij augmentum in casu non retrouenditionis est ius-
tum. p.220.n.81
Pretij modicitas notabilis cum pacto retrouendendi facit
præsumere vsuram. p.216.n.24
Pretij modicitas sola non facit contractum vsurarium. pa-
gin.217.n.31
Pretij modicitas quid efficiat. p.219.n.57.
Pretij receptio facit recedere à conditione venditionis.
p.386.n.81
Primi motus non sunt in nostra potestate. p.428.n.57
Primogenitura reuocabilis habet naturam vltimæ volun-
tatis. p.306.n.8
Primogenitus præsumitur possidere iure primogenituræ.
p.373.n.109

Primus acquirens non comprehenditur in generationi-
bus vocatis. p.366.n.18
Primum testamentum tollitur per secundum. p.22.n.1
Princeps in gratiosis censetur amouere obstaculum rei
iudicatæ. p.87.n.26
Princeps laicus potest statuere super vtili dominio em-
phyteutæ Ecclesiæ. p.115.n.135
Princeps non derogat conventionibus partium. p.148.
num.31
Principalis quis dicatur in delicto. p.318.n.1
Principis assertio fundata super dicto partis non facit fi-
dem. p.313.n.1
Principis assertio contra non subditos non probat. ibid.
num.2
Principis bona sunt exempta à quocumque onere. pag.
410.n.7
Principi quando noceat scientia eius officialium. ibid.
num.13
Prior in gradu est potior in iure. p.312.n.4
Præuilegia Concilio Tridentino contraria abrogantur.
p.258.n.22
Principis factum censetur casus fortuitus. p.334.n.32
Præuilegiata efficitur res, si peruenit ad præuilegiatum pa-
gin.354.n.19
Præuilegiatus non gaudet præuilegio contra pariter, præui-
legiatum. p.246.n.67
Prior tempore potior est iure. p.11.n.105
Præuilegiorum non verba, sed mens concedentis seruan-
da. p.147.n.27
Præuilegium debet produci per eum, qui vult eo vti. pag.
225.n.26
Præuilegium laicis concessum prodest etiam Clericis. pag.
237.n.7
Præuilegium præsumitur vsu receptum. p.192.n.10
Prius, & posterius non datur in eodem instrumento. pag.
57.n.70
Probatio plena an requiratur in delictis Bullæ Gregoria-
næ. p.67.n.60
Probatio plena quæ dicatur. p.69.n.90
Probatio qualis requiratur ad priuandum reum Ecclesiæ
immunitate. p.85.n.51
Probatio dubia contra probantem interpretanda. p.314.
num.22
Probationes non admittuntur contra præsumptionem iu-
ris, & de iure. p.171.n.35
Probationes legitimæ quæ. p.241.n.24
Probationis annus in Religione debet esse integer, &
continuus. p.398.n.14
Probationis annus interpellatus debet ex integro in-
chuari. p.399.n.17
Processus ad vltiora habet vim interlocutionis, per
quam censetur reiecta exceptio. p.338.n.14
Processui iudicis secularis non tenetur stare Ecclesiasti-
cus. p.65.n.47
Procurator non sibi, sed domino possidet. p.419.n.25
Procurator tenetur seruare formam mandati. p.45.n.25
Procurator solus potest citari ad sententiam. p.255.n.55
Proditor quis dicatur. p.70.n.13
Proditor non gaudet immunitate Ecclesiæ. p.81.n.4
Proditorie vulnerans gaudet immunitate Ecclesiæ. p.83.
num.22
Proditorie tentans occidere, nisi verè occidat, non priua-
tur immunitate Ecclesiæ. p.88.n.19
Proditorie interficiens alium priuatur beneficio immuni-
tatis. p.425.n.28
Proditor dicitur qui sub titulo pacis alium interficit. pag.
428.n.29
Proxenetæ etiam non salariatus, non est idoneus testis.
p.418.n.33
Proditor non dicitur ante pacem ratificatam ab absente.
p.427.n.40
Proditorium homicidium quodnam dicatur. p.81.n.3
Proditio

Index Rerum

- Proditionem indicant, quæ præcedunt homicidium, non quæ sequuntur. p.73.n.135
- Proclama, ne contrahatur matrimonium sine consensu patris, quomodo intelligatur. p.360.n.1
- Producta scriptura probat contra producentem. p.404.n.8
- Professio an irritetur ex metu reuerentiali. p.400.n.34
- Professio probatur testibus, & scripturis publicis. p.398.n.1
- Professio est nulla non præcedentibus informationibus. ibid.n.8
- Professio iurata debet seruari. ibid.n.2
- Professio inuálida neque obligat in consciéntia. p.403.n.70
- Professio inuálida non firmat iuramento. p.402.n.59
- Professio non vitatur si per modicum tempus annus probationis non compleatur. p.398.n.4
- Professio non debet fieri ante 16. annum, vel non completo probationis anno. ibid.n.12
- Professio non debet emitti interrupto probationis anno. ibid.n.16
- Professio quando censetur ratificata. p.398.n.6
- Professio spontanea non est, ubi est timor metus. ibid.n.9
- Professio vitatur etiam si in modico annus Nouitatus interpoletur. p.398.n.2
- Professio vi, vel metu facta est inuálida. p.399.n.29
- Professionem esse metu factam debet concludenter probari. p.398.n.5
- Professionem lex annullans an sit pœnalis. p.399.n.27
- Professionem inuálidam non ratificat Nouitatus ex delatione habitus, nisi scienter. p.402.n.61
- Professionis ratificatio inducitur per delationem habitus professorum. p.398.n.6
- Profitens inuálidè peccat manendo extra Religionem sine ratificatione. p.403.n.69
- Proccmum indicat mentem disponentis. p.360.n.7
- Prohibitio alienationis bonorum, qua ratione extendat fideicommissum. p.79.n.39
- Prohibitio alienationis bonorum non ampliat fideicommissum. p.76.n.8
- Prohibitus alienare non potest partem alienare. p.230.n.15
- Prohibitioni de non alienando pro parte satisfieri non potest. ibid.n.16
- Prohibitio alienationis posita consequentiè ad fideicommissum, non ampliat illud. p.308.n.14
- Prohibita est alienatio mutandi iudicij causâ facta. p.306.n.6
- Propositum in mente retentum nihil operatur. pag.180.n.94
- Propter quod vnumquodque tale, & illud magis tale. p.157.n.58
- Promittens de euictione pro facto suo tantum tenetur etiam pro facto sui auctoris. p.334.n.23
- Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. p.115.n.133
- Prouisores an habeant iurisdictionem. p.86.n.2
- Proprietarius potest presentare, si usufructuaria non presentat. p.9.n.80
- Proprietarius tenetur ad expensam refectionis ædificiorum. p.264.n.26
- Prorogatio iudicis non inducitur ex contumacia. p.234.n.28
- Prorogatus Iudex terminat causam. ibid.n.27
- Prorogare non possunt Clerici iurisdictionem laici. ibid.n.22
- Prorogare iurisdictionem alterius statutum vetans quomodo intelligatur. ibid.n.23
- Protestatio clandestina quando prober metum. p.401.n.50
- Protestatio metus annullat actum subsequenter. ibid.n.51
- Prouisus ab Episcopo manutinetur in possessorio etiam contra patronum. p.391.n.16
- Proximiorum esse non est necesse probare, si alius exclusiue non concurrat. p.395.n.76
- Protestatio contraria facto nihil releuat. p.381.n.13
- Protestatio non pendens à voluntate protestantis nihil operatur. p.383.n.35
- Protestatio in præiudicium alterius nihil iuuat. ibid.n.36
- Protestatio non excusat à delicto. p.383.n.39
- Protestatio patri non intimata nihil prodest. ibid.n.44
- Proximitas testatoris quando attendatur. p.3.n.10
- Publicatio procellus an requiratur in causa immunitatis Ecclesiæ. p.74.n.153
- Publicatio testamenti, in quo Clericus hæres instituitur, coram quo fieri debeat. p.133.n.4
- Publicæ utilitatis causâ multa recipiuntur contra strictam rationem. p.413.n.7
- Puer debet esse doli capax, ut possit baptizari inuito patre. p.223.n.7
- Puer Hebræorum si perat baptizari, antequam certum sit habere usum rationis, debet custodiri vsque ad legitimam ætatem. p.226.n.38
- Puer non habens usum rationis est sub potestate patris infidelis. p.223.n.9
- Puer post usum rationis tenetur se conuertere ad Deum. p.224.n.13
- Pueri post septennium possunt peccare, & in inferno damnari. ibid.n.12
- Puer quinque annorum ob blasphemias raptus est à dæmone. p.224.n.23
- Pueri possunt habere usum rationis etiam ante septennium. ibid.n.18
- Puer septennis, quoad Deum potest dici doli capax. pag.225.n.31
- Pueri solent detegere delicta. p.83.n.28
- Pupilli testimonium non valet. ibid.n.25
- Punire posse, & ab Ecclesia extrahere quomodo parificentur. p.90.n.8
- Pupillus feudo priuatur, si non iurat fidelitatem post pubertatem. p.279.n.4
- Pupillus doli capax potest iurare, & testificari. p.83.n.27
- Pupillus, & minor diues an gaudeat priuilegio miserabilium personarum. p.351.n.8
- Pupillus non est qui vinit sub patria potestate, & non gaudet beneficio pupillorum. ibid.n.10
- Pupillus nunquam est testis integer. p.83.n.30
- Pupillus potest iurare domino fidelitatem, si sit doli capax, & quomodo. p.279.n.3
- Pupillus pubertati proximus est doli capax. p.83.n.26
- Pupillus qui habet patrem non potest trahere causam ad Principem. p.351.n.10
- Pupillus quando in criminalibus prober. p.83.n.29
- Puri, & purificati idem est iudicium. p.254.n.52
- Pecunia versa in utilitatem recipientis debet restitui. pag.371.n.79

Q

- Qualificatus actus ubi requiritur, non sufficit probare actus sine qualitate. p.15.n.33
- Qualitas an censetur poni ad demonstrandum, & restringendum. p.324.n.20
- Qualitas adiecta vni personæ non censetur repetita in aliis. p.50.n.71
- Qualitas assassini debet constare ex veris probationibus. p.68.n.78
- Qualitas est præcisè probanda, quando est fundamentum intentionis. p.67.n.63
- Qualitas demonstratiua non censetur repetita. p.325.n.30
- Qualitas excludens ab immunitate Ecclesiæ potest probari per indicia. p.82.n.17
- Qualitas excludens reum ab immunitate Ecclesiæ est plenè probanda. p.67.n.61
- Qualitas

Notabilium.

Qualitas in fine posita restringit præcedentia. p. 363. n. 41
 Qualitas non potest stare sine subiecto. p. 240. n. 7
 Qualitas petitionis, non defensionis dat iurisdictionem. p. 207. n. 7
 Qualitas petitionis attenditur ad cognoscendam iurisdictionem. p. 2. 4. n. 30
 Qualitas quando separari non possit. p. 71. n. 115
 Qualitas post duo posita ad quid referatur. p. 325. n. 22
 Qualitas statuti probanda est. p. 215. n. 21. & p. 319. n. 17
 Qualitas statuti est probanda à fundante se in ea. p. 295. num. 24
 Qualitas tribuens iurisdictionem est concludenter probanda. p. 67. n. 62
 Qualitas vnius extremi refertur ad omnia præcedentia. p. 102. n. 46
 Qualitates statuti debent probari ab eo, qui se fundat in eo. p. 362. n. 37
 Qualitatis relatio non fit contra mentem testatoris. pag. 325. n. 12
 Quantitas crediti quando iuramento possit probari. pag. 346. n. 15
 Quæ de nouo emergunt, nouo indigent remedio. p. 286. num. 10
 Quæ sunt ob causam, à modo causæ formam recipiunt. p. 271. num. 1
 Quæ singula non profunt, vnita iuuant. p. 18. n. 76
 Quæstoria dicuntur, quæ veniunt ex opera, & seruitio. p. 98. n. 7
 Quærens, & robur quid differant, & an sint fructiferæ. p. 116. n. 51
 Querela ad Principem succedit loco appellationis. p. 86. num. 14
 Querelæ quando locus sit cessante appellatione. ibid. n. 15
 Qui malè agit, odit lucem. p. 219. n. 67
 Qui vult consequens, vult omne necessarium antecedens. p. 102. n. 4 & p. 289. n. 5
 Quietantia generalis ad quem se extendat. p. 102. n. 53
 Quod diminui non potest, caret augmenti commodo. p. 344. n. 11
 Quod factum est ab aliis superioribus, de nouo posse fieri dicendum est. p. 292. n. 20
 Quod si lege permittente, non meretur pœnam. p. 265. n. 5
 Quod non mutatur, stare non prohibetur. p. 197. n. 12
 Quod semel placuit, amplius displicere non potest. p. 27. num. 7
 Quota est nomen iuris, & quomodo intelligatur. p. 155. num. 18

R

Rastrum in via dicitur impedire iter. p. 329. n. 13
 Raptor potest ubique puniri. p. 124. n. 24
 Ratificatio non inducitur durante causa metus. p. 402. num. 63
 Ratificationem tollunt coniecturæ dissensus. ibid. n. 62
 Ratificatio quomodo debeat extorqueri ab absente. pag. 428. n. 59
 Ratificatio pacis debet fieri re integra. ibid. n. 52
 Ratio est anima legis. p. 250. n. 50
 Ratio naturalis sola sufficit. p. 314. n. 24
 Ratio quæ sola reddi potest, ea videtur expressa. pag. 56. num. 57
 Ratio ubique duplex est, cessante vna non cessat dispositio. p. 115. num. 132
 Ratio vbi est eadem, ibi eadem iuris dispositio. p. 265. num. 41
 Ratione cessante cessat lex. p. 120. n. 32
 Ratione vna cessante non cessat lex, si altera viget. pag. 382. n. 12
 Rationis vsum habentes obligant præcepta fidei. p. 224. num. 15
 Rationis vsum aduenisse præsumitur post septennium.

ibid. n. 17
 Rationis vsum in aliis citius, in aliis tardius aduenit. ibid. num. 22
 Rationum redditio requirit scripturam. p. 99. n. 22
 Rationum tutelæ redditio est ius individuum. p. 187. n. 44
 Re coniuncti quomodo succedant. p. 198. n. 37
 Re perempta cessat onus annexum. p. 241. n. 42
 Reconuentionis causa agitur simul cum causa conuentionis. p. 302. n. 11
 Recuperatio non excusat à pœna, re non integra. p. 231. num. 44
 Recuperatio rei alienatæ non excludit substitutum in casu alienationis. p. 229. n. 10
 Recusari non potest Iudex concorditer electus, nisi ex noua causa. p. 254. n. 45
 Recusari non potest Iudex sine speciali mandato. p. 290. num. 25
 Recusatio Episcopi in iudicem quomodo fiat ob interesse eius. p. 109. n. 58
 Recusatio iudicis non admissa non ligat eius manus. pag. 254. n. 44
 Recusatio iudicis an tollat, vel suspendat eius iurisdictionem. ibid. n. 48
 Recusatio iudicis non admittitur sine iusta causa. p. 290. num. 21
 Recusationi iudicis renunciatur litigando postea coram eodem. p. 254. n. 46
 Retractus habet locum in cōtractu simulato. p. 255. n. 66
 Recusatus Iudex an nulliter procedat. p. 254. n. 49
 Redhibitoria actio an contineatur in actione quanti minoris. p. 328. n. 6
 Redhibitoria actio habet locum tam in venditione, quam in permutatione. ibid. n. 4
 Redditus dicitur diminutus ex modicitate fructuum vnius anni. p. 244. n. 26
 Redditi, & fructus parificantur. p. 243. n. 14
 Redditus, & proventus idem sunt. ibid. n. 10
 Reductio ad arbitrium boni viri interponitur ab arbitrio ad iudicem Ordinarium. p. 294. n. 1
 Reductio à laudo semper datur propter lationem enormissimam. ibid. n. 9
 Reductio ad arbitrium boni viri nunquam censetur sublata stante latione enormissima. p. 294. n. 18
 Reductio non potest vlla cautela effugi ob lationem. ibid. n. 10
 Reductio non intelligitur statuto prohibita quoad effectum deuolutiuum. p. 295. n. 25
 Reductio in dubio est concedenda. ibid. n. 26
 Regij Ciuitatis, & eius Antianorum laudes. p. 126. n. 49
 Regij Ciuitas non subiicitur alicui Archiepiscopatu. p. 31. n. 72
 Regina etiam potest esse pauper. p. 278. n. 8
 Regium sub tutela B. M. p. 152. n. 2
 Regressi non est locus, nisi titularis persistat in censuris per sex menses. p. 193. n. 17
 Regressum intentare dicitur res rigotosa. p. 192. n. 5
 Regressus ad beneficia solet reservari ea resignanti in casu non solutæ pensionis. ibid. n. 9
 Regressus dicitur tituli continuatio, & habet causam de præterito. ibid. n. 4
 Regressus non canonizatur, nisi adsit magna proteruita in non soluendo pensionem. ibid. n. 6
 Regressus non potest intentari à procuratore sine speciali mandato. p. 192. n. 10
 Regularis degens extra claustra cum causa, an possit puniri ab Ordinario. p. 257. n. 4
 Regularis dicitur viuere extra Monasterium, qui non viuunt cum superiore conuentualiter. ibid. n. 6
 Regularis intra claustra degens, & extra ea notorie delinquens, punitur à suo superiore in termino ab Episcopo præfigendo. p. 257. n. 1
 Regularis potest intra quinquennium reclamare contra professio

Index Rerum

- professionem. p. 399. n. 28
- Regularis quando dicatur degere extra Monasterium. p. 257. n. 5
- Regularis quando subfit Ordinario. ibid. n. 7
- Regularis superior si inueniatur cum meretrice, cui consignandus est. p. 258. n. 12
- Regularium superiores qui sint. ibid. n. 13
- Regularium superiores si non puniant regularem extra claustra delinquentem, quid agendum. p. 257. n. 9
- Regulares an possint ab Ordinariis excommunicari. pagin. 258. n. 20
- Regulares coguntur ab Ordinariis, etiam censuris, in casibus quibus illis subiiciuntur. ibid. n. 21
- Regulares detinentur in carceribus Episcopi quamdiu informationes sumuntur. ibid. n. 11
- Regulares extra claustra delinquentes possunt ab Episcopo carcerari, & quamdiu. p. 258. n. 10
- Regulares hodie non possunt alienare sine licentia Sedis Apostolicæ. p. 374. n. 119
- Regulares quantum possint alienare. ibid. n. 124
- Regularis extra claustra delinquens debet statim remitti ad suum Superiorem. p. 257. n. 2
- Regulares omnes olim erant Episcopis subiecti. p. 258. n. 16
- Regulares non possunt recedere à suis Conuentibus sine licentia Superiorum, etiam si ite velint Romani. ibid. n. 18
- Regulares subiiciuntur Ordinariis in multis casibus. ibid. n. 19
- Regulares tertij ordinis quibus priuilegiis fruuntur. pagin. 118. n. 8
- Regulares puniuntur ab Episcopo, si coram eo delinquant. p. 247. n. 6
- Regulæ cedunt doctrinis in puncto loquentibus. p. 322. n. 6
- Regulæ standum est, donec de fallentia ostendatur. pagin. 320. n. 6
- Relatio ad omnia non fit, si causaret nullitatem. p. 326. n. 44
- Relatio an fieri debeat ad omnia præcedentia. p. 325. n. 23
- Relatio debet fieri ad proximiora. p. 324. n. 21
- Relatio fit ad partem, cui verba congruunt. p. 303. n. 6
- Relatio non fit ad illud, quod habet specialem prouisionem. ibid. n. 7
- Relatio non fit ad ea, quæ sunt diuersæ naturæ, vel rationis. p. 325. n. 31
- Relatio est facienda ad id, cui magis congruit. p. 341. n. 25
- Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. p. 339. n. 8. & p. 302. n. 1.
- Relatum est in referente. p. 303. n. 5
- Reintegrandæ remedium requirit antiquam spoliati possessionem, & nouam rei conuenti. p. 365. n. 3
- Reintegratio retrahenda est. p. 357. n. 55
- Remedium reintegrandæ possessionis intentans recurrit ad iudicem conuenti. p. 365. n. 2
- Remedium reintegrandæ non habet locum contra possidentes per 30. annos. p. 366. n. 12
- Remedium reintegrandæ non datur ei, qui facto suo cecidit à possessione. p. 365. n. 7
- Remedium reintegrandæ possessionis non præscribitur, nisi 30. annorum spatio. p. 367. n. 32
- Remedium Auth. *res quæ*, Cod. communia de legat. est subsidiarium. p. 285. n. 3
- Remedium reintegrandæ proponit Ecclesia coram iudice Ecclesiastico. p. 371. n. 83
- Remedium reintegrandæ possessionis quomodo practi- cari debeat. p. 368. n. 39
- Remedium reintegrandæ habet locum sine exhibitione tituli. p. 373. n. 105
- Remedium restitutorium competit Ecclesiæ pro male alienatis, etiam facto proprio. p. 367. n. 34
- Remissio quid differat à relaxatione. p. 69. n. 80
- Remissio significat reū esse in fortis remittētis. p. 91. n. 18
- Remissio Clerici ad suum iudicem quādo fiat. p. 129. n. 50
- Remissio Clerici sienda etiam in dubio. p. 131. n. 67
- Remissio rerum non fit ad alios iudices de generali con- suetudine. p. 125. n. 42
- Remissioni an sit locus, sufficit aliqualis cognitio. p. 56. num. 57
- Remissionis causa requirit solum aliqualem cognitio- nem. p. 65. n. 46
- Remitti non debet reus ab vno iudice ad alium, nisi pro- bato delicto. p. 68. n. 73
- Renunciatio ex quaui causa dicibili refertur etiam ad causas de futuro. p. 321. n. 22
- Renunciatio filiae excludit eam à bonis maternis. ibid.
- Renunciantibus iura sua non datur regressus. p. 190. n. 23
- Reparationis causâ licet fructuario cadere arbores fru- ctiferas. p. 263. n. 19
- Repetitio qualitatis non fit, si fauorabilia restringen- tur. p. 326. n. 36
- Repetitio testium an fieri debeat in causa immunitatis Ecclesiæ. p. 74. n. 150
- Repetitio examinis potest fieri si primi testes non fuerint rite examinati culpâ examinantis. p. 342. n. 12
- Repetitio præcedentium quando censetur facta. p. 332. num. 12
- Repræsentatio est de iure speciali. p. 312. n. 5
- Repræsentationis in dubio non est locus. ibid. n. 6
- Reprobatorius terminus non debet seruire ad fundan- dum. p. 342. n. 6
- Reprobatorius reprobatorij terminus ad quidnam ser- uiat. ibid. n. 9
- Reprobatorio in termino quid liceat. p. 343. n. 15
- Repudium hodie prohibitum est omnibus. p. 228. n. 73
- Res Ecclesiæ male alienata debet restitui vnâ cum fructi- bus. p. 376. n. 143
- Res iudicata non dicitur pendente termino ad appellan- dum. p. 86. n. 13
- Res iudicata tollitur à Principe, si scribat reuideri. p. 87. num. 25
- Res iudicata extinguit litem. p. 302. n. 3
- Res iudicata habetur pro veritate. ibid. n. 4
- Res transit cum suo onere. p. 189. n. 8
- Res faciliè reuertitur ad naturam suam. p. 358. n. 17
- Res præsumitur libera, & alleganti seruitutem incumbit onus probandi. p. 304. n. 1
- Res sua, vel communis nemini seruit. p. 305. n. 17
- Reo satis est offuscare ius actoris. p. 198. n. 38
- Rescriptum non facta mentione litis pendentiæ est nul- lum. p. 145. n. 42
- Rescriptum satis est, si in modico præiudicat iuri quæsi- to. p. 148. n. 37
- Rescripti qualitas debet verificari. p. 311. n. 6
- Reservatio casuum cessat mortuo Episcopo, nisi sit per modum statuti. p. 283. n. 7
- Reservatio directi dominij in venditione an sit valida. p. 189. n. 2
- Reservatio directi dominij tollit in venditione suspicio- nem vsuræ. ibid. n. 5
- Reservatio ius nouum non tribuit. p. 155. n. 17
- Resignans beneficium cum pensione, si non soluat pen- sio, potest agere ad beneficium remediis possessoris. p. 199. n. 3
- Restitutio in integrum an impediat præsumptionem be- neplaciti Apostolici. p. 212. n. 34
- Restitutio in integrum supponit validitatem actus. ibid. num. 35
- Restitutio in integrum non datur in quasi delictis. p. 231. num. 43
- Restitutio maiori quoque litis consorti quando profit. p. 280. n. 11
- Restitutio semper datur Ecclesiæ constituto de læsione. p. 369. n. 51
- Restituere in pristinum quid sit. p. 357. n. 54
- Restitutio

Notabilium.

Restitutionis in integrum ius, an cedi possit, & quomodo. p.280.n.6
 Restaurationis expensa, quomodo fiat per fructuarium. p.266.n.59
 Retractus ius quomodo procedat in adiudicatione. p.301.n.14
 Retentio datur illi, cui non daretur actio. p.202.n.114
 Retrouéndi obligatio est pecuniá estimabilis. p.217.n.33
 Retrouendendi pactum rem facit minoris valere arbitrio iudicis. ibid.n.36
 Retrouendendi pactum an possit excludere aliquam personam. p.219.n.62
 Restitui debent Ecclesiæ rei ab ea extracti ante omnia. p.64.n.36
 Reuerentialis metus quando infringat actum. p.400.n.40
 Reuerentialis metus iunctis coniecturis sufficit ad nullitatem actus. p.401.n.57
 Reus etiam si nihil probauerit, absoluedus est. p.198.n.36
 Reus an possit constitui in causa immunitatis. p.74.n.152
 Reus possidens, vincit ex non iure actoris. p.393.n.42
 Reus si nō potest appellare, multò minùs fiscus. p.74.n.155
 Reus qui ab Ecclesia non potest extrahi à laico, non potest etiam ab Ecclesiastico. p.94.n.47
 Reus vi remittatur alteri iudici, qualis delicti probatio exigitur. p.68.n.79
 Reus existens in Ecclesia potest se defendere, ne extrahatur à laico. p.61.n.3
 Rixa quando præsumatur. p.71.n.114
 Robora an sint arbores frugiferæ. p.16.n.50
 Rogitus Notarij, an veniant in deductionibus considerandi. p.303.n.10
 Romani consilium 250. an sit tutum. p.28.n.19
 Romæ quid factum sit non debet inspicere, sed quid fieri debuit. p.207.n.40
 Romæ quid sit factum non spectatur, sed quid faciendum. p.105.n.14
 Rota facit communem opinionem. p.375.n.130
 Rota quandoque rotat. p.105.n.13
 Rota Romana facit communem opinionem, & non creditur errare. ibid.n.9
 Rotæ decisiones extra Curiam non faciunt ius. ibid.n.10
 Rotæ Romanæ non deferuntur, nisi quatenus iure, vel ratione fulcitur. p.105.n.11
 Rubrum an declarat nigrum. p.253.n.24
 Rusticalia instrumenta, quæ non sunt domini fundi, an possint capi in pignus. p.414.n.16
 Rusticalia possunt capi in pignus, dummodo referuntur etiam ad agrorum culturam. ibid.n.19
 Rustici quomodo alendi sint. p.181.n.110
 Rusticus gaudet privilegiis agriculturæ, si ei vacet in actu, & non aliter. p.414.n.20

S

Sacerdotes etiam apud Ethnicos fuerunt immunes. p.357.n.8
 Sacerdotales dignitates conferuntur tantum habilibus ad Sacerdotium. p.207.n.39
 Sacerdotes possunt damnari ad triremes. p.95.n.66
 Sacrilegij pœna est arbitraria. p.92.n.27
 Sacrilegium à quo iudice puniatur. p.25.n.3. & p.92.n.25
 Sacrilegium est delictum mixti fori, & punitur ab utroque iudice. p.91.n.12
 Sacrilegium facit, qui in Ecclesia vulnerat, vel delinquit. ibid.n.11
 Sacrilegium largo modo quod dicatur. p.269.n.35
 Sacrilegium potest puniri à iudice Ecclesiastico, & seculari quoad pœnas temporales. p.25.n.11
 Sacrilegio an imponatur pœna temporalis ab Ecclesiastico. p.94.n.50
 Sacrilegus quomodo puniatur de iure ciuili, & Canonico. p.95.n.61

Sacrilegus quomodo puniatur. p.91.n.26
 Saluanum interdictum competit pro executione legati, etiam contra tertium possessorem. p.157.n.28
 Satisfactio de opere demoliendo non efficit, ut fabrica possit prosequi. p.165.n.16
 Scire præsumptus non iurat in contrarium. p.313.n.5
 Scholaris non potest oppignorari in libris. p.418.n.3
 Scholares pauperes Regij unde habeant subsidium p.26.n.1
 Scientia Pontificis an requiratur in præsumendo eius assensu ex cursu temporis. p.159.n.16
 Scientia præsumitur in hærede extraneo, & quando etiam in suo. p.100.n.96
 Scientia aduersarij non consideratur in possessorio summariissimo. p.391.n.20
 Scientia eius cui præiudicatur quādo requiratur. ibid.n.23
 Scientia præsumitur ex longo tempore. ibid.n.19
 Scripturam impugnans non potest iuari ex ea. p.419.n.29
 Scriptura quæcumque probat contra producentem. p.418.n.3
 Scriptura reperta in filcia notarij quomodo probet. p.102.n.47
 Scriptura vna declaratur per allam. p.341.n.27
 Secretò est idem, quod clandestinè. p.360.n.4
 Semel malus semper præsumitur malus. p.180.n.90
 Semel extinctum non reuiuiscit. p.24.n.42. & p.194.n.53
 Seminarij domus gaudet immunitate Ecclesiæ. pag.424.n.15
 Salarum luminibus non licet officere. p.166.n.34
 Senatus Principis iudicat secundum æquitatem naturalem. p.20.n.103
 Sententia contra principalem nocet habentibus interesse in consequentia. p.29.n.39
 Sententia conditionalis non est conformis cum pura. pag.345.n.4
 Sententia erronea non nocet. p.29.n.47
 Sententia est iniusta, si obstat statutum. p.86.n.5
 Sententia contra statutum lata est nulla. ibid.n.4
 Sententia debet strictè intelligi, quātum sonat. p.303.n.2
 Sententia facit notorium. p.302.n.5
 Sententia facit de albo nigrum. ibid.n.2
 Sententia lata sine legitimo contradicatore, non valet. p.29.n.50
 Sententia lata contra vnum, non nocet alteri, cuius æquè interest. p.30.n.51
 Sententia lata contra legatarium non nocet alteri legatario. ibid.n.52
 Sententia lata contra vnum substitutum, non nocet alteri substituto. ibid.n.53
 Sententia lata contra maiorem partem collegij, an noceat omnibus. p.30.n.55
 Sententia notoriè iniusta nunquam transit in iudicatum. p.29.n.48
 Sententia nocet citatis per edictum saltem. ibid.n.40
 Sententia notoriè iniusta non nocet. ibid.n.44
 Sententia non nocet iis, qui non habent causam à victis. ibid.n.45
 Sententia non nocet minori non citato. ibid.n.46
 Sententia ex defectu iurisdictionis est nulla. p.86.n.3
 Sententia lata contra decisionem Rotæ est valida. p.154.n.15
 Sententia antiqua dicitur à 40. annis citra. p.276.n.7
 Sententia in antiquis probat ius patronatus. ibid.n.5
 Sententia debet comprehendere præsentia, non futura. p.265.n.48
 Sententia confirmans, non confirmata executioni mandatur. p.253.n.23
 Sententia quæ fecit iudicatum, executioni mandatur. ibid.n.29
 Sententia quot modis dicatur transire in iudicatum. ibid.n.46

Index Rerum

Sententia quomodo vitietur à causa, vel errore. pag. 255.
num. 60
Sententia quod non dicit, omisum censetur. p. 303. n. 3
Sententia est conditionalis, quando defert iuramentum
parti. p. 345. n. 1
Sententia nulla potest confirmari ex bono iure. p. 338.
num. 17
Sententia condemnatoria semper præcedit pœnam. pa-
gin. 326. n. 37
Sententia lata contra præsentatum non nocet præsen-
tanti. p. 29. n. 37
Sententia non nocet successoribus non citatis. ibid. n. 38
Sententia priuatoria beneficiorum continet pensiones,
quæ dantur in titulum. p. 422. n. 24
Sententia priuatus beneficiis an perdat pensiones. ibid.
num. 28
Sententia quando noceat aliis non citatis. p. 29. n. 42
Sententia per collusionem lata non nocet. ibid. n. 43
Sententias non esse conformes in dubio dicendum est.
p. 346. n. 12
Sententiæ diuersæ possunt ferri in eodem negotio ob di-
uersitatem personarum. p. 187. n. 50
Sententiæ, quæ fecit iudicatum, non potest iniquitas alle-
gari. p. 235. n. 44
Sententiæ conformes executioni mandantur in partibus
conformibus. p. 252. n. 4
Sententiæ dicuntur conformes, quæ in substantia con-
cordant. p. 251. n. 1
Sententiæ duæ conformes sunt loco trium, stante statuto,
quod secundo non appelletur. p. 252. n. 5
Sententiæ sunt conformes, licet intermedia sit difformis.
ibid. n. 3
Sententiæ latæ ante Concilium non probant ius patrona-
tus. p. 279. n. 8
Sententiæ sunt stricti iuris, & tantum valent, quantum
sonant. p. 265. n. 51
Sententia vna in iudicatum transacta facilius oppugna-
tur, quam duæ, vel tres conformes. p. 253. n. 30
Sententiæ verba an debeant concipi in Procuratorem,
p. 55. n. 58
Septennio completo an præsumatur usus rationis. p. 224.
num. 24
Sepultura excommunicati, vel hæretici non denunciati
non polluit locum sacrum. p. 153. n. 31
Sepulchrorum iura non transcunt in fideicommissarium.
p. 6. n. 44
Sequester est tanquam depositarius. p. 235. n. 40
Sequester tenetur restituere ad solum verbum iudicis.
ibid. n. 42
Sequestri in causa proceditur executiue. ibid. n. 41
Sequestri in causa an procedatur in forma iudicij p. 236.
num. 51
Sequestri officium est voluntarium. p. 234. n. 15
Sequestrum acceptans non potest amplius illud recusare.
ibid. n. 18
Sequestrum ad quem finem fiat. p. 235. n. 43
Sequestrum durat vsque ad finem litis. p. 302. n. 9
Sequestro non contradicens, videtur illud acceptare.
p. 234. n. 17
Sequestrum est præparatorium actionis. ibid. n. 13
Sequestrum est quedam executio. p. 282. n. 7
Sequestrum faciens, si est iudex incompetens, tenetur sta-
tim remittere ad competentem. ibid. n. 9
Sequestrum habet vim inhibitionis de non soluendo. pa-
gin. 234. n. 16
Sequestrum impedit affectum obligationis Cameralis,
p. 350. n. 26
Sequestrum non tenet, nisi constet de credito. p. 345. n. 12
Sequestrum non potest fieri ab eo, qui non potest citare
eum cuius sunt pecunie. p. 233. n. 11
Sequestrum non potest fieri à iudice laico de pecuniis
clerici. ibid. n. 10

Sequestrum potest fieri, si constat de credito per instru-
mentum. ibid. n. 9
Sequestrum potest subsequi libellus. p. 302. n. 10
Sequestrum quando reuocari possit. ibid. n. 7
Sequestrum quomodo possit fieri à iudice laico penes
clericum. p. 235. n. 49
Sericum quomodo iuste vendatur. p. 169. n. 37
Sermo refertur de proximiora. p. 270. n. 46
Sermo vniuersalis omnia comprehendit. p. 245. n. 41
Sermo vniuersalis non restringitur ad terminos habiles.
ibid. n. 47
Seruitus affirmatiua luminis quomodo præscribatur. pa-
gin. 167. n. 39
Seruitium clerici in Ecclesia debet esse frequens. p. 131.
num. 63
Seruitus debetur fundo diuiso, vel empro, vt prius, ne re-
maneat inutilis. p. 304. n. 3
Sermo rei, non res sermoni debet seruire. p. 53. n. 10
Seruitus eundi per pratum alterius non competit post
diuisionem. p. 304. n. 6
Seruitus luminis quanto tempore præscribatur. p. 166.
num. 21
Seruitus negatiua luminis quomodo præscribatur. pa-
gin. 167. n. 40
Seruitus non debetur nullo præcedente contractu. pa-
gin. 305. n. 15
Seruitus non probatur ex actu facto iure familiaritatis.
ibid. n. 19
Seruitutem non acquirit precatio transiens. ibid. n. 20
Seruitutes habentes causam continuam, censentur refer-
uata, etiam si non dicatur. p. 304. n. 11
Seruitutes quando venditæ censeantur. p. 305. n. 14
Seruitutes quomodo præscribantur. ibid. n. 13
Seruitutes referuata censentur in vltimis voluntatibus.
ibid. n. 12
Seruus pœnæ efficitur reus condemnatus. p. 26. n. 40
Si de aliquo minus inesse videtur, inest, & id de quo ma-
gis. p. 265. n. 40
Si dominus non possideat, non est curandum de eius
scientia. p. 391. n. 22
Si testator fecit dilationem hæredi ad soluendum legatum,
potest inbere iuterim aliquid solui. p. 149. n. 3
Simplex non dicitur, quod sit ob causam. p. 54. n. 25
Simulatio coniecturis probatur. p. 53. n. 20
Simulatio vnde possit desumi. p. 54. n. 22
Simulationis species debet probari. p. 215. n. 14
Simulatio in contractu non est locus retractui vigore iu-
ris congrui. p. 255. n. 65
Simulatum an præsumi possit instrumentum. p. 220. n. 76
Singula quæ non prosunt, vnita iuant. p. 35. n. 47
Singulari successor præiudicat instrumentum, quod fuit
confectum inter emptorem, & venditorem. p. 189. n. 10
Singularis successor quando possit conueniri ex remedio
reintegrandæ. p. 372. n. 96
Socer potest donare suis nuribus. p. 280. n. 1
Socij duo criminis quam fidem faciant. p. 72. n. 123
Socij dicuntur fratres, licet vnus habeat maiorem fami-
liam altero. p. 100. n. 28
Socij disponendo videtur sibi licentiam dare. p. 102. n. 42
Socij possunt esse homines diuersi exercitij. p. 99. n. 18
Socij possidentis melior est conditio. p. 329. n. 17
Societatem vniuersalem an possit clericus intrare. p. 100.
num. 29
Societatis lucra debent æqualiter diuidi. p. 99. n. 19
Societatis signum est stare simul ad bonum, & malum.
p. 101. n. 38
Societas inter fratres præsumitur 10. annorum spatio.
p. 98. n. 5
Societas inter fratres an requirat negotiationem. pag. 99.
num. 24
Societas non tollitur exemptione nomine proprio facta.
p. 100. n. 33

Notabilium.

Societas omnium bonorum tacite contrahitur. p.98.n.3
 Societas omnium bonorum ex quibus præsumatur. p.99.
 num.16
 Societas particularis non communicat fructus beneficio-
 rum. p.101.n.36
 Societas non tollitur eo quod vnus minus lucratur alie-
 ro. p.99.n.17
 Societas præsumitur ex communicatione lucrorum. ibid.
 num.25
 Societas probatur coniecturis. ibid.n.23
 Societas præsumitur inter fratres ex communicatione
 vnus negotij. p.98.n.4
 Societas vniuersalis tacita non continet, quæ veniunt ex
 prospera fortuna. ibid.n.6
 Socius communicat tantum fructus dotis. p.102.n.51
 Socius communicat acquisita. ibid.n.49
 Socius criminis quando faciat indicium contra nominat-
 um. p.71.n.119
 Socius criminis patiens plures defectus fidem non facit.
 p.72.n.121
 Socius criminis quando probet. ibid.n.128
 Socius censetur disponere de parte sua. p.102.n.45
 Socius censetur habere mandatum ab alio socio. p.100.
 num.32
 Socius clericus communicat fructus præbendæ. p.98.n.9
 Socius, & confors præsumitur subite munera etiam pro
 socio. p.200.n.75
 Socius facta diuisione non habet ius transeundi per aliam
 partem sine reservatione. p.304.n.5
 Socius in negotio non est testis idoneus. p.515.n.38
 Socius multo magis gaudet immunitate, si principalis
 fruitur ea. p.72.n.118
 Socius non potest donare rem communem. p.102.n.44
 Socius plus lucrans an habeat maiorem partem. p.101.
 num.41
 Socius tenetur communicare acquisita nomine proprio.
 ibid.
 Solemnitas vt præsumatur ex causa temporis, quid requi-
 ratur. p.48.n.57
 Solemnitas alienationis non præsumitur, vbi constat de
 titulo infecto. ibid.n.56
 Solemnitas extrinseca an præsumatur ex cursu 10. vel 20.
 annorum. p.209.n.7
 Solemnitas statuti loci seruanda est, vbi actus geritur.
 p.331.n.4
 Solemnitas extrinseca præsumitur interuenisse ex longo
 tempore. ibid.
 Solemnitas extrinseca non præsumitur. p.398.n.11
 Solemnitas nunquam præsumitur, si ex inspectione in-
 strumenti constet non extitisse. p.372.n.101
 Solemnitas non præsumitur, vbi ex instrumento apparec
 non adfuisse. p.211.n.24
 Solemnitas præsumitur ex longitudine temporis. p.366.
 num.11
 Solemnitates loci, vel originis an debeant seruari. p.190.
 num.35
 Solita si fiant, cessat fraudis, & vsuræ suspicio. p.218.n.55
 Solitum, & consuetudo tribuunt iurisdictionem. p.233.n.4
 Solitum inducitur ex bino actu. ibid.n.6
 Solitum non inducitur ex vnico actu. p.219.n.58
 Solitum non reputatur ex vnico actu. p.201.n.99
 Solitum per duas vices probatur. p.48.n.58
 Solitus negotiari ratione lucri cessantis potest pluri
 vendere. p.161.n.40
 Soluere cum effectu quid sit. p.193.n.28
 Solutio collectatum quomodo præiudicet soluenti. pa-
 gin. 359.n.65
 Solutio non est probanda, vbi præsumitur à statuto. pa-
 gin. 171.n.33
 Solutione delicti tollitur omnis obligatio. p.270.n.40
 Solutionem non esse factam sciens non gaudet præscrip-
 tione statuti. p.170.n.19

Sorores Tertij Ordinis an sint exemptæ. p.119.n.12
 Spiritualia, & spiritualibus annexa eodem modo iudican-
 tur. p.366.n.22
 Spolij actio non competit ei, qui possidere delit ex con-
 tractu nullo. p.365.n.8
 Spolio satis constare quis dicatur. p.368.n.40
 Spolium non semper est violentum. p.372.n.90
 Sponsalia contracta ante septennium ab habentibus
 vsum rationis, sunt valida. p.224.n.20
 Spontaneum nõ est, ad quod quis potest cogi p.265.n.23
 Specialis, & singularis expressio quomodo differant.
 p.196.n.7
 Spuria debet operas, & lucra ponere, & si quid deest, ali-
 menta sunt danda. p.40.n.51
 Spuria defuncta dos eius reuertitur ad hæredes. ibid.n.55
 Spuria filia dotanda est etiam in terris Imperij. p.37.n.4
 Spuria non potest testari de illius dote. p.41.n.65
 Spuriis relicta, & præstita hæres reuocare potest. p.176.
 num.48
 Spuria dos excessiua data potest per hæredes reduci ad
 legitimum modum. p.39.n.32
 Spuria filij non succedunt in dote matris. p.40.n.56
 Spuria maritus non habet lucrum dotis. p.41.n.57
 Spuria filij alendi sunt ab eorum patre, non à patre spu-
 ria. ibid.n.57
 Spuria vir sciens eius conditionem non potest lucrari
 dotem. ibid.n.61
 Spuria pater non potest dare magnam dotem. p.39.n.30
 Spuriis legata præstita possunt reuocare hæredes. ibid.n.26
 Spuriis vltra alimenta nihil debetur, etiam in foro con-
 scientiæ. p.42.n.73
 Spurijs capiunt saltem alimenta, & dotem. p.177.n.60
 Spurio legatum censetur ob alimenta. p.181.n.107
 Spurio, & matri eius licet relinquere alimenta. pag. 174.
 num.20
 Spurio legatum in fraudem factum nihil valet. p.39.n.24
 Spurium aliquem esse probatur ex testamento patris.
 p.35.n.53
 Spurius etiam si non nominetur filius, adhuc non capax.
 p.35.n.18
 Spurius est incapax etiam si pater ei relinquat amore
 Dei. ibid.n.19
 Spurius etiam legitimatus non capit bona ab Ecclesia
 prouenientia. p.33.n.23
 Spurius non potest nominari ad emphyteusim, etiam si
 ad sit facultas nominandi quemcumque. p.33.n.14
 Spurius non potest habere beneficium patris, potest ta-
 men habere pensionem super eo. p.421.n.11
 Spurius non vetatur capere a laico patrimonialia. p.33.
 num.24
 Spurius non comprehenditur in emphyteusi Ecclesiasti-
 ca. p.35.n.51
 Spurius non succedit in locatione Ecclesiastica. ibid.n.57
 Spurius nun potest vilo modo succedere Patri, neque
 etiam in fideicommissaria substitutione. p.38.n.17
 Spurius quando possit capere propter merita. ibid.n.20
 Spurius succedit matri, non patri. ibid.n.16
 Spurius succedit in locatione Ecclesiastica ad longum
 tempus. p.33.n.9
 Spurius succedit in emphyteusi Ecclesiastica cum pacto
 francandi. ibid.n.40
 Spuriis relicta applicantur hæredibus. p.38.n.21
 Spurius non consequitur alimenta, qui potest ex arti-
 ficio viuere. p.177.n.64
 Spurius est, qui nascitur ex vxorato, & soluta. ibid.n.59
 Statuta de successionibus sunt intelligenda, vt bona ma-
 terna tantum eius matris filiis deferantur. p.311.n.6
 Statuta de facto seruari satis est. p.171.n.38
 Statuta de creditoribus non audiendis p. certum com-
 pus, existunt in multis locis. ibid.n.26
 Statuta si plura sunt de eadem re, interpretanda, vt
 vtrumque seruetur, p.154.n.15
 Statuta

Index Rerum

- Statuta civitatis dominantis dicuntur ius commune quoad civitatem inferiorem. p.196.n.6
- Statuta Carpi prius recipiunt interpretationem à statutis Ferrariæ quàm à iure communi. ibid.n.10
- Statuta esse valida, vel observari de facto, paria sunt, pagin.191.n.38
- Statuta Carpi, & Ferrariæ non possunt dici nulla. p.171. num.37
- Statuta Ferrariæ servantur Carpi. p.404.n.11
- Statuta laicorum non servantur in foro Ecclesiæ. p.392. num.30
- Statuta laicorum non servantur in foro Ecclesiastico. p.413.n.1
- Statuta laicorum non ligant clericos. p.167.n.6
- Statuta laicorum au valeant super vtili dominio emphyteuticæ Ecclesiæ. p.112.n.114
- Statuta, quæ præferunt agnatos cognatis, intelliguntur etiam de bonis maternis. p.312.n.10
- Statuta laicalia non comprehendunt Ecclesiasticos. p.287. num.28.
- Statuta Ferrariæ nulla, vel non esse in vfu dici non possunt. p.252.n.15
- Statuta sunt inuicem concordanda. p.253.n.35
- Statuta possunt fieri etiam à Prælati Episcopo inferioribus, iurisdictionem tamen quasi Episcopalem habentibus. p.283.n.2
- Statuta debent acceptari à clericis cum suis conditionibus. p.238.n.16
- Statuta laicorum non servantur in foro Ecclesiæ. ibid. num.17
- Statuta, ne fiat alienatio in forenses, fiunt ut diuitiæ remaneant penes subditos. p.200.n.80
- Statuta debent servari tanquam ius commune. p.202. num.109
- Statuta loci superioris attenduntur, vbi deficient statuta loci inferioris. p.196.n.5
- Statuta loci inferioris debent se conformare cum statutis loci superioris. ibid.n.11
- Statuta ne fiat alienatio in forenses, sunt valida, & late interpretanda. p.197.n.32
- Statuta Ferrariæ servantur Carpi, propriis deficientibus. p.196.n.3
- Statuta non operantur vbi est mala fides. p.170.n.18
- Statuta semper restringuntur ad id, quod rationis est. p.170.n.11
- Statuta si sunt contraria, attenditur specialius. p.154.n.16
- Statuta præiudicialia Ecclesiæ non valent, & quando fecus. p.108.n.52
- Statuta non debent trahi ad illicita. p.86.n.11
- Statuta sunt strictè intelligenda. p.288. n.1
- Statuti casus vbi est, nihil ulterius quærendum. p.252. num.14
- Statuti loci inferioris rubrica declaratur à statuto loci superioris. p.196.n.9
- Statuti nullitas debet allegari coram Principe, non alio inferiore. p.171.n.41
- Statuti nullitatem, vel inobservantiam an liceat allegare. p.294.n.14
- Statuti verba pro vno actu non disponunt. p.201.n.98
- Statutis civitatis dominantis gubernatur civitas inferior, vbi propria deficient. p.196.n.4
- Statuti qualitas debet probari à fundante se in eo. p.305. num.25
- Statuti verba sunt propriè, & strictè intelligenda. p.320. num.8
- Statuto vti volens debet probare qualitates statuti. pagin.405.n.19
- Statuto se fundans debet probare omnes eius qualitates. p.201.n.94
- Statutorum verba propriè, & per prius intelligenda sunt. p.200.n.72
- Statuto distinguenti standum est. ibid.n.79
- Statutum allegatum in alieno foro debet in actis totum produci. p.418.n.19
- Statutum alieni fori debet produci in foro vbi allegatur. p.392.n.31
- Statutum de continuanda possessione non tollit possessionem medio tempore captam. ibid.n.36
- Statutum de continuanda possessione interruptitur, si interim possessio intervertatur. p.418.n.20
- Statutum de successione non habet locum in hereditate Clerici. p.419.n.24
- Statutum Saxoli tollit Clericis beneficium statutorum. ibid.n.23
- Statutum laicorum nihil operatur quoad possessionem iurispatronatus, & rerum spiritualium. p.392.n.32
- Statutum de vtili dominio emphyteuticæ Ecclesiæ an valeat. p.106.n.21
- Statutum debet interpretari, ut minus corrigat. p.154. num.10
- Statutum de bladis non extrahendis ligat etiam clericos. p.167.n.3
- Statutum vbi adest dispositio, cessat omnis altercatio. p.169.n.2
- Statutum cassans iuramentum, valet propter presumptionem doli. p.190.n.36
- Statutum confiscans bona forensi relicta, quomodo intelligatur. p.200.n.78
- Statutum an potuerit, non quæritur, sed an voluerit. p.252.n.16
- Statutum Carpi lib.2. rubr. Quo ordine, quomodo intelligatur. p.253.n.34
- Statutum an obliget ignorantem. p.284. n.20
- Statutum an valeat, quod nemo possit alteri famulari sine licentia Principis. p.281.n.27
- Statutum de non ferenda, vel irriganda oriza non ligat clericos, nec eorum colonos. ibid.n.18
- Statutum dicitur contra libertatem Ecclesiæ, vbi tollit quod de iure convenit. p.288.n.30
- Statutum dans licentiam conductoribus possessionum, ut eas dimittere possint, non extendit ad conductores rerum Ecclesiæ. ibid.n.31
- Statutum de Notariis non matriculatis non comprehendit Clericos. p.287.n.13
- Statutum debet servari. p.294.n.8
- Statutum de compromissis est favorabile. p.351.n.2
- Statutum an possit disponere circa accidentalia matrimonij. p.362.n.29
- Statutum foeminarum exclusivum non habet locum in bonis extra territorium. p.331.n.2
- Statutum est servandum sicut ius commune. p.320.n.1
- Statutum excludens foeminas propter masculos, habet locum etiam in emphyteusi. p.114.n.131
- Statutum extraneum producere debet, qui se fundat in illo. p.110.n.90
- Statutum Episcopi contra mulieres portantes vestes ad libidinem prouocantes valet. p.283.n.4
- Statutum Episcopi obligat statim, ac publicatum est. ibid.n.5
- Statutum Episcopi non tollitur morte, vel officio finito. ibid.n.6
- Statutum Episcopi contra ius Canonicum, quando valeat. p.284.n.18
- Statutum Episcopi ligat forenses ratione delicti. ibid. num.19
- Statutum Episcopi ligat delinquentes in loco exempto. ibid.n.24
- Statutum est sterile sicut mula. p.320.n.10
- Statutum Ferrariæ prohibet relinquere forensi. p.332. num.13
- Statutum Ferrariæ de testibus non examinandis publicato processu, declarat. p.342.n.2
- Statutum debet interpretari, ne superfluum videatur. ibid.n.3

Statutum

Notabilium.

Statutum Ferrariæ de subditis, quomodo intelligatur. p. 315. n. 1
 Statutum Ferrariæ lib. 2. rubr. 72. quomodo intelligatur. p. 253. n. 27
 Statutum Ferrariæ prohibet dicere de nullitate sententiarum conformium. p. 252. n. 18
 Statutum Ferrariæ de executione sententiarum quomodo intelligatur. ibid. n. 11
 Statutum sceminatum exclusium propter masculos prodest clericis. p. 237. n. 6
 Statutum Ferrariæ de venditione cum pacto retrouendendi, quomodo intelligatur. p. 215. n. 20
 Statutum confirmatum à Pontifice non valet, si adsit mala fides. p. 170. n. 10
 Statutum inducit peccatum, si negat post certum tempus creditori audientiam. p. 169. n. 5
 Statutum inducens præsumptionem solutionis an valeat. p. 170. n. 6
 Statutum ita debet intelligi, ne à sapientibus redargui possit. ibid. n. 12
 Statutum interpretandum, ne comprehendat casum illicitum. p. 294. n. 23
 Statutum ita intelligitur; ut à sapientibus non possit redargui. ibid. n. 20
 Statutum laicorum non valet in concernentibus res Ecclesiæ, etiam si dirigatur contra laicos colonos. p. 136. num. 3
 Statutum laicorum non habet locum in hæreditate clericis. p. 144. n. 39
 Statutum laicorum etiam honestum non ligat clericos. p. 168. n. 11
 Statutum laicorum licet iustum, & rationale, non ligat clericos. p. 237. n. 3
 Statutum laicorum, ne statuta profint clericis, an valeat. ibid. n. 10
 Statutum licet durum, tamen est seruandum. p. 171. n. 40
 Statutum Mutinæ de compromissis seruandū est. p. 351. n. 2
 Statutum non extenditur, nisi ad specificata. p. 320. n. 9
 Statutum puniens homicidium qualitercumque commissum, intelligitur etiam si absit dolus. p. 245. n. 45
 Statutum non censetur notare iniquitatem. p. 294. n. 19
 Statutum ne valeant Notarij conficere instrumenta, nisi matricularis, an valeat. p. 286. n. 2
 Statutum non valet, si directè, vel indirectè præiudicet Ecclesiæ. p. 106. n. 25
 Statutum non valet permittens feudi Ecclesiastici alienationem. p. 108. n. 41
 Statutum prohibens alienationem in forensem est validum. p. 405. n. 22
 Statutum prohibens forenses acquirere in statu, non afficit Ecclesiasticos. p. 144. n. 40
 Statutum prohibens extractionem bladorum est validum. p. 167. n. 2
 Statutum post certum tempus negans creditori audientiam. p. 169. n. 4
 Statutum præscribens creditum ob præsumptionem solutionis, est nutritium peccati. p. 170. n. 7
 Statutum loci an bonorum sit seruandum in successioneibus. p. 331. n. 1
 Statutum potest abbreviare tempus ad præscribendum. p. 171. n. 24
 Statutum præsumens post certum tempus solutionem, validum est. ibid. n. 34
 Statutum prohibens quemquam trahi ad alienum forum non comprehendit forum Ecclesiæ. p. 234. n. 24
 Statutum Mutinæ prohibet delinquere vxori. p. 331. n. 6
 Statutum quod puella non nubat sine consensu patris est inualidum. p. 362. n. 28
 Statutum quando liget delinquentes extra Territorium, vel in loco exempto. p. 284. n. 25
 Statutum quod conductor soluens pensionem non possit expelli, non comprehendit conductorem bonorum
I. B. Ciarilyn contron. for. Tom. I.

Ecclesiæ.
 Statutum Regij de dotibus declaratur. p. 288. n. 32
 Statutum Regij non excludit simpliciter fœminas, sed dotatas. p. 238. n. 29
 Statutum reiiciens nullitatem, de notoria non intelligitur. p. 239. n. 34
 p. 252. n. 10
 Statutum reiiciens nullitatem notoriam validum est. ibid. n. 12
 Statutum tollitur per non vsum. p. 363. n. 42
 Statutum vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. p. 320. n. 2
 Statutum vnum ab altero interpretatur. p. 206. n. 37
 Statutum Soleriz Prætor iurat seruare sine reservatione. p. 191. n. 37
 Statutum verans incurri caducitatem ob solutionem canonis, non valet in dampnum Ecclesiæ. p. 108. n. 43
 Statutum vnum declaratur per aliud. p. 198. n. 48
 Sterilitas minuit redditum. p. 243. n. 33
 Sterilitas non compensatur cum vbertate, vbi adest partum restauri. p. 246. n. 58
 Studij causa est pia. p. 30. n. 57
 Stuprantis virginem poena. p. 179. n. 81
 Stuprum consuetudine non purgatur. ibid. n. 88
 Stuprum punibile est, si vxoratus cognoscat solutam. ibid. n. 79
 Stuprum punibile ut consuetudine impunibile. p. 174. n. 14
 Stuprum vilis personæ est impunibile. ibid. n. 13
 Stylus inueteratus est sequendus. p. 294. n. 12
 Stylus, & consuetudo fori debet seruari. p. 267. n. 1
 Stylus iudiciorum debet attendi. p. 233. n. 7
 Stylus probatur ex inspectione processuum. ibid. n. 5
 Stylus qualis possit contra statutum allegari. p. 294. n. 17
 Subditi non sunt, qui non possunt cogi ad munera. pag. 198. n. 51
 Subditi qui non sunt, nec possessionis stabiliū capaces existunt. p. 198. n. 33
 Subditus an dicatur, qui habet bona in loco. p. 200. n. 70
 Subditus est propriè, qui indistinctè potest conueniri. ibid. n. 71
 Subditum quomodo intelligant statuta prohibentia alienationem in non subditum. p. 151. n. 14
 Subditus propriè dicitur ratione habitationis. ibid. n. 13
 Subditus non dicitur, qui in loco non habet domicilium. p. 301. n. 4
 Subditus non dicitur, qui non sustinet onera personalia. ibid. num. 5
 Subditus ut quis dicatur, quodnam domicilium attendatur. p. 315. n. 5
 Subornationis periculum est velle iterum examinare post didiscita testificata. p. 342. n. 5
 Subornans ad falsum punitur etiam à iudice non suo. p. 248. n. 22
 Subornans testes dicitur falsum committere. ibid. n. 23
 Subornato, vel corrupto an credatur, si non assensit. pag. 249. n. 31
 Subrepticia gratia non habetur in consideratione. p. 204. num. 5
 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur. p. 155. n. 21. & p. 302. n. 14
 Subiectus dicitur qui habitat, & vxorem ducit in loco. p. 315. n. 4
 Subiectus dicitur, qui ad onera trahi potest. pag. 316. num. 16
 Substitutio est declaranda iuxta institutionem. p. 8. n. 72
 Substitutio creditur facta de linea ad lineam, ut bona stent in familia. p. 79. n. 35
 Substitutio compendiosa est, si vocetur vnus, & post eum alter. p. 77. n. 15
 Substitutio directæ non obliquatur. p. 76. n. 3
 Substitutio non censetur facta de linea ad lineam. ibid. num. 6
 Substitutio vulgaris cessat adita hæreditate. p. 76. n. 5
 Substitutio

Index Rerum

- Substitutio compendiosa inducitur per verba, *post mortem*. p.182.n.120
- Substitutio potest fieri tam in hæredibus, quàm legatis. ibid.n.121
- Substitutio vincit ius accrescendi. p.283.n.11
- Substitutio facta pluribus non habet locum, nisi omnibus defunctis. p.300.n.14
- Substitutio fideicommissaria pluribus facta habet locum, si vnus deficiat. p.300.n.20
- Substitutio facta in toto pluribus personis, an verificetur vno defuncto. ibid.n.26
- Substitutio quando intelligatur facta per vltimum morientem. ibid.n.19
- Substitutio facta decedenti sine filiis, euanescit filiis extraneis. p.347.n.2
- Substitutio præsumitur potius directa, quàm obliqua. ibidem n.6
- Substitutio directa non potest trahi ad fideicommissariam. ibid.n.7
- Substitutio vna declarat aliam. p.412.n.11
- Substitutiones quomodo caduntur. p.348.n.19
- Substitutionis vulgaris natura est vt vno admissio cæteræ substitutiones caduntur. p.347.n.8
- Substitutione pluribus copulatiuè facta, an coniunctus præferatur substituto. p.300.n.16
- Substitutus capit legatum incapacis. p.182.n.119
- Substitutus excludit legitimatum per subsequens matrimonium, & quando. p.411.n.8
- Substitutus non admittitur, nisi post mortem omnium: p.300.n.18
- Substitutus non tenetur expectare mortem incapacis. p.182.n.122
- Substitutus post mortem vxoris capit etiam si transeat ad secunda vota. ibid.n.123
- Substitutus sub conditione an possit probare conditionem per præsumptiones. p.711.n.22
- Substitutus singulariter vincit coniunctum. p.300.n.17
- Successio bonorum maternorum quomodo deferatur. pag.312.n.11
- Substitutes verborum non excusant in re fraudulenta. p.311.n.40
- Stipulatio est nomen magis generale, quàm hæreditas. p.27
- Stipendiarium litterarum vsus quomodo procedat. p.282.n.11
- Successionis ordo à statutis datus procedit etiam in emphyteusi. p.113.n.123
- Successor in beneficio non tenetur stare colono. p.336.n.12
- Successor singularis non tenetur stare colono, si ei velit præstare interesse. ibid.n.11
- Successor non tenetur compensare anticipatas solutiones à colono factas. ibid.n.16
- Successor non tenetur appellare à sententia lata contra antecessorem. p.29.n.41
- Successores sui an dicantur extranei. p.5.n.33
- Successores, & hæredes idem sunt. p.4.n.25
- Successores sui, si vocentur, qui veniant. p.3.n.11
- Successoris nomen de vniuersali intelligitur. p.4.n.26
- Successori singulari omnia obstant, quæ suo auctori obstant. p.189.n.9
- Sui hæredes dicuntur descendentes. p.3.n.13
- Summarie procedere quid importet. p.69.n.82
- Suppleri non potest, quod nihil est. p.72.n.124
- Suspensio ordinari Sede vacante est temporalis, donec successor placuerit. p.241.n.27
- Suspensus propter ordines non susceptos cum dimissoriis potest habilitari ab Episcopo. ibid.n.26
- Suspectum iudicem dicere ex leui causa non sufficit. pag.290.n.23
- Summ dicitur, quod proprium est. p.205.n.26
- Syndicus communis potest multa. p.16.n.45
- Syndicus censetur habere mandatum cum libera. ibid. num.46
- Synodus Regij verat Clericis reassumere habitum sine licentia Episcopi. p.194.n.50
- Synodus valet etiam sine consensu Cleri, non tamen sine consilio. p.283.n.11
- Synodum potest, & tenetur facere Episcopus. ibid.n.8

T

- T**abellionum Imperialium, & Apostolicorum auctoritas vbique potest exerceri. p.286.n.3
- Tacens consentire videtur, quando poterat impedire. pag.234.n.20
- Taciti, & expressi par est virtus, & quando. p.20.n.105
- Taxatio lucri vniuersalis arguit vsuram. p.169.n.32
- Tempus vitæ Prælati alienantis an deducatur ex tempore 30. annorum ad præsumendum beneplacitum. pag.211.n.29
- Terminata lite non est amplius disputandum. p.146.n.6
- Tentantes extrahere confugientes ad Ecclesiam excommunicantur. p.64.n.41
- Terræmotus sunt casus fortuiti. p.244.n.27
- Territorium non habet Episcopus de iure ciuili. p.260.n.43
- Tertiariæ subsunt Ordinario. p.118.n.20
- Tertiarij collegiales subsunt proprio ministro generali. ibid.n.13
- Tertiarij collegialiter viuentes sunt Ecclesiastici, & de foro Ecclesiæ. ibid.n.6
- Tertiarij domi suæ habitantes, vel cum claustralibus, cui subsistantur. p.118.n.16
- Tertiarij habent mixtam naturam. ibid.n.17
- Tertiarij non possunt admitti ad diuina officia tempore interdicti. ibid.n.9
- Tertiarij possunt facere quæcunque faciunt laici. p.117.n.5
- Tertiarij possunt cogi ad compromissum stante statuto, quod inter affines fiat compromissum. p.118.n.11
- Tertiarij S. Francisci quando sint exempti à iurisdictione Ordinarij. ibid.n.14
- Tertiarij S. Francisci, & aliarum religionum sunt de foro Ecclesiæ. p.117.n.1
- Tertiarij tenentur ad gabellas. p.118.n.12
- Tertiariorum S. Francisci habitus remissiue. ibid.n.10
- Tertio perito standum est. p.270.n.50
- Tertius iura fisci non potest opponere. p.298.n.31
- Tertius si eligatur in casu discordiæ, perinde est, ac si tres ab initio fuissent electi. p.154.n.7
- Tertius potest allegare nullitatem actus cum alio facti. p.201.n.84
- Testamenti pars vna declarat aliam. p.244.n.29
- Testamenti publicatio quomodo facienda. p.133.n.1
- Testamentum ad pias causas sustinetur cum duobus testibus etiam non rogatis. ibid.n.6
- Testamentum ad interrogationem alterius, seu Notarij valet. p.23.n.29
- Testamentum ad interrogationem an valeat. pag.407.n.44
- Testamentum non valet, si testes non viderunt testatorem. p.406.n.33
- Testamentum manu Episcopi scriptum non probat nisi recognoscatur. p.419.n.34
- Testamentum primum solemne tollitur per secundum non solemne ad pias causas. p.418.n.14
- Testamentum vltimum non tollit primum solemne, si vltimum est imperfectum. ibid.n.5
- Testamentum debet publicari coram iudice illius, qui illud fecit. p.133.n.2
- Testamentum erit si fiat coram septem testibus, licet testator dicat se codicillari. p.53.n.12
- Testamentum piuum sine solemnitatibus sustinetur etiam quoad

quoad extraneos. ibid. n. 8
 Testamentum publicatur coram laico, etiam si clericus
 sit hæres. p. 134. n. 18
 Testamentum primum tollitur per secundum etiam ad
 interrogationem alterius factum. p. 24. n. 32
 Testamentum primum tollitur per secundum, etiam si
 secundum contineat institutionem conditionalem.
 p. 23. n. 25
 Testamentum quando possit publicari coram iudice Ec-
 clesiastico. p. 134. n. 15
 Testamentum quando vitietur ex falsa causa. p. 24. n. 39
 Testamentum secundum si infirmetur, non tamen re-
 conualescit primum. p. 23. n. 28
 Testamentum secundum reuocat non solum institutio-
 nem primi, sed etiam omnia legata. p. 22. n. 3
 Testamentum secundum tollit primum, etiam si de eo non
 faciat mentionem. ibid. n. 2
 Testamentum secundum in dubio censetur validum.
 p. 24. n. 44
 Testamentum sustinetur si potuit adiri hæreditas, etiam si
 non fuerit adita. p. 22. n. 8
 Testamentum tempore pestis requirit solum quinque
 testes. p. 133. num. 5
 Testamento sublato corrumpunt omnes clausulæ, & omnia
 eius accessoria. p. 22. n. 4
 Testator censetur disponere eo modo, qui valere potest.
 p. 150. n. 7
 Testator censetur disponere de casibus solitis. p. 244.
num. 36
 Testator censetur grauare hæredem minus quam fieri
 possit. p. 246. n. 65
 Testator debet se ostendere testibus. p. 406. n. 41
 Testator etiam in articulo mortis præsumitur sanæ men-
 tis. p. 23. n. 25
 Testator etiam infirmus potest disponere ad alterius in-
 terrogationem. p. 24. n. 33
 Testator non censetur eligere viam, per quam suum te-
 stamentum possit impugnari. p. 150. n. 6
 Testator non habens filios, censetur vocare etiam extra-
 neos. p. 5. n. 35
 Testator quod non dixit, noluisse præsumitur. p. 246.
num. 60
 Testator pignorando rem legatam non censetur renocare
 legatum. p. 310. n. 18
 Testator præsumitur nolle, quod non potest disponere.
 p. 331. n. 9
 Testator, qui potuit mutare legatum, & non mutauit,
 cenetur perseverare. p. 310. n. 12
 Testatoris declaratio non debet seruire de yento. p. 244.
num. 38
 Testatoris dispositio in dubio regulatur secundum cau-
 sam intestati. p. 155. n. 23
 Testatoris mens reducenda ad mentem statuti. p. 331. n. 10
 Testatoris voluntati contrariens peccat mortaliter.
 p. 38. n. 9. & p. 174. n. 28
 Testatoris nihil valet voluntas lege reluctantante. p. 177.
num. 67
 Testem repellit affectio. p. 314. n. 34
 Testes de auditu non probant. p. 155. n. 25
 Testes de auditu non inducunt præsumptionem. ibid. n. 26
 Testis de auditu probat contra inducentem. p. 407. n. 49
 Testes de auditu quando in testamentis sufficiant tem-
 pore pestis. p. 406. n. 39
 Testes an debeant videre testatorem in codicillis, & aliis
 ultimis voluntatibus. ibid. n. 38
 Testes de nouo examinare licet, si primum examen erat
 nullum. p. 342. n. 10
 Testes demum examinare super iisdem, vel directo con-
 trariis capitulis non licet post didiscita testificata.
 ibid. n. 1
 Testes dicuntur contestes, licet discordent in circum-
 stantiis. p. 330. n. 33

Testes duo plenè probant. ibid. n. 32
 Testes deponentes de varia summa, in nihilo probant.
 p. 161. n. 42
 Testatoris mandatum de soluendis legatis non extendi-
 tur ad inuolida. p. 39. n. 27
 Testes de vniuersitate quando non probant. p. 21. n. 112
 Testes patientes plures defectus non probant. ibid. n. 113
 Testes duo plenè probant. p. 98. n. 8
 Testes quinque in testamento sufficiunt tempore pestis.
 p. 404. n. 1
 Testes inhabiles probant, si verisimilia dicant. p. 83. n. 33
 Testes meos possum reprobare ex dictis aliorum. p. 101.
num. 40
 Testes quomodo probent pretium iniustum. p. 161. n. 50
 Testes non probant, quorum dictis oppositum probatur.
 p. 217. n. 38
 Testes non debent deponere in scriptis. p. 314. n. 28
 Testes post didiscita testificata potest iudex ex officio
 examinare. p. 343. n. 16
 Testes singulares probant adulterium, & inhonestatem
 in genere. p. 407. n. 51
 Testes testamentarij debent omnino esse contestes. ibid.
num. 43
 Testes oportet videre, & cognoscere personam testato-
 ris. p. 406. n. 35
 Testes tempore pestis an necesse sit videre testatorem.
 p. 404. n. 2
 Testes varij non probant. p. 21. n. 111
 Testes super negatiua non probant. p. 205. n. 21
 Testibus affirmantibus magis creditur, quam neganti-
 bus. p. 16. n. 44
 Testibus contrariis non datur fides. p. 409. n. 78
 Testimonium eorum non admittitur, quorum repelluntur
 auctores. p. 313. n. 7
 Testis de auditu quomodo probet. ibid. n. 8
 Testis de affectione particulari non probat. p. 217. n. 37
 Testis deponens dubitativè per verbum, forte, nihil
 probat. p. 116. n. 139
 Testis dictum non iuratum non valet. p. 313. n. 29
 Testis falsus Florentiæ vigore remissorialium in Pe-
 rusini potest puniri Perusij. p. 116. n. 18
 Testis non beneuolus nihil probat. p. 116. n. 34
 Testi non creditur etiam ob leue odium partis. p. 116. n. 35
 Testis non probat qui dat contestem aliter deponentem.
 ibid. n. 36
 Testis patiens plures defectus nihil probat. ibid. n. 37
 Testibus impossibilia vel inuicibilissima deponentibus non
 creditur. ibid. n. 38
 Testis deponens de tractatu non probat conclusionem.
 p. 429. n. 39
 Testis falsus quomodo puniatur à iudice non suo, coram
 quo falsum dixit. p. 150. n. 45
 Testis interessatus, vel proxeneta, non probat. p. 288.
num. 7
 Testis inhabilis non suppletur ab alio inhabili. pag 72.
num. 125
 Testis inhabilis admittitur in delictis exceptis. p. 83. n. 31
 Testis probat semper contra inducentem. p. 71. n. 116
 Testis supplens qualis esse debeat. p. 72. n. 76
 Testis vnicus consanguineus non probat tantum, vt pos-
 sit deferri iuramentum suppletum. p. 290. n. 4
 Testis vnicus, vel iudæus, vel interessatus non probat.
 p. 161. n. 43
 Testis examinatus absque interrogatoriis non probat.
 p. 314. n. 30
 Testis inuicibilissima dicens est de falso suspectus. ibid.
num. 31
 Testis sustinens plures defectus nullam prorsus fidem
 facit. p. 315. n. 40
 Testis non probat, cui potest ascribi laus, vel vituperium.
 ibid. n. 33
 Testis eodem morbo laborans non probat. p. 314. n. 35

Index Rerum

Testis unus probat contra inducentem. p.407.n.48
 Testis unus plenè probat contra inducentem. p.16.n.43
 Testis unus probat contra fiscum. p.161.n.41
 Testium examen potest repeti ad diuersum finem, & in diuersa instantia. p.343.n.20
 Testium repetitio potest fieri post didiscita testificata ad probandum rei valorem. ibid.n.19
 Testium numerus supplet defectus aliorum. p.14.n.19
 Theologis magis credendum est, quàm iuristis in concernentibus fidem. p.226.n.47
 Tituli productio non excludit præsumptionem alterius tituli. p.222.n.13
 Tituli validitas an tractetur in remedio reintegranda. p.373.n.104
 Titulorum multiplicatio permittitur in beneficialibus. p.222.n.7
 Titulorum pluralitas non nocet vero collatori. ibid.n.12
 Titulum meliorem quando quis habere præsumatur. p.210.n.8
 Titulus, & possessio inficitur ex eo contractu nullo. p.372.n.94
 Titulus inualidus dat causam possidendi. p.373.n.110
 Titulus præsumitur validus ex lapsu 30.ann. p.166.n.13
 Titulus pro anima, vel amore Dei dicitur color quæsitus in prohibitis. p.38.n.22
 Torqueri non potest reus à iudice Ecclesiastico indicatus, qui ab Ecclesia extractus est. p.70.n.107
 Tortura an tollat maculam socij criminis. p.72.n.121
 Tortura non supplet nisi vnum defectum. ibid.n.122
 Tractatus an probeat agnationem etiam contra non tractantes. p.144.n.33
 Tractatus de dote non probat dotem. p.313.n.17
 Tractatus etiam vnus an probeat consanguinitatem. p.144.n.37
 Tractatus ex intervallo non consideratur. p.314.n.21
 Tractatus non facit incurrere pœnam, si stat per reum ne perficiat. p.288.n.5
 Tractatus probat agnationem. p.143.n.28
 Tractatus probat qualis fuerit conclusio. p.313.n.9
 Tractatus quando producat coniecturam pro conclusio. ibid.n.20
 Tractatus vagus, vel rudis non probat. ibid.n.11
 Tractatus corporalis est causa caducitatis feudi. p.381.n.19
 Transactio non valet etiam si Ecclesia non possideat. p.49.n.65
 Transactio requirit solemnitates, sicut alienatio bonorum Ecclesiæ. p.49.n.64
 Transactio in beneficialibus non valet sine assensu Apostolico. p.213.n.49
 Transactio non valet propter falsam causam. p.396.n.87
 Transactio non valet super iure patronatu. ibid.n.83
 Transactio in patronatu gentilitio nocet tantum concordantibus. ibid.n.82
 Transactio super alimentis quomodo fiat. p.30.n.66
 Transactio valet super rebus Ecclesiæ quando illa non possidet. p.49.n.64
 Transigere licet Ecclesiæ, si res apud eam debeat remanere. p.49.n.66
 Transitus non datur, nisi reseruetur, etiam si res fiat inutilis. p.304.n.10
 Transmissionis ius non habet filia innupta decedens. p.285.n.9
 Transmissio cessat stante substituto, nisi respectu descendendum. p.317.n.15
 Transmissio hæreditatis non aditæ quâdo fiat. p.318.n.18
 Transmissio quando impediatur per ius accrescendi. ibid. num.20
 Trebellianica non deducitur ab eo, cui aufertur hæreditas uti indigno. p.6.n.54
 Trebellianica quid sit. ibid.n.51
 Tributaria quando dicatur res effecta. p.352.n.61

Tributum non soluitur de bonis Ecclesiæ. p.356.n.46
 Tributum non est in Italia. p.354.n.24
 Triremium pœna cui assimiletur. p.95.n.64
 Triremium pœna est cognita de iure canonico. ibid.n.65
 Tutor potest iurare pro pupillo sacramentum fidelitatis, & quomodo. p.279.n.2

V

Vacuum dicitur, in quo nihil est penitus. p.329.n.7
 Vagabundus fur vbique potest puniri. p.123.n.9
 Validata institutione cætera quoque validantur. p.134.n.9
 Valor rerum probatur ex rebus vicinis. p.218.n.41
 Valor rerum probatur, si ex multis pretiis medium sumatur. ibid.n.43
 Variatio patroni quando non sit permissa. p.10.n.102
 Vassalli maritatio quâdo non interfit Ecclesiæ. p.108.n.48
 Vassallus non potest præiudicare domino. p.383.n.34
 Vassallus successor habet annum & diem ad petendum inuestituram. p.385.n.73
 Vassallus litigans cum domino super feudo an cadat, & quando. p.386.n.75
 Vassallus alienans cadit à feudo ipso iure, & sine sententia. p.387.n.97
 Vbi te inuenero, ibi te iudicabo. p.123.n.9
 Vbi non est controuersia, ibi non est iudicium. p.201.n.95
 Venalia censentur legata ex coniecturis. p.322.n.4
 Venalia non continentur in legato eorum, quæ domi sunt, licet in domo existant. p.321.n.1
 Vendens animal cum omnibus suis schinellis, tenetur de vitio occulto. p.416.n.7
 Vendens bouem cum omnibus vitiis, & schinellis, an teneatur de vitio. p.328.n.14
 Vendens equum pro sacculo ossium, an teneatur ad quicquam. ibid.n.16
 Vendens cum pacto reuendendi, præsumitur habere spem redimendi. p.310.n.21
 Vendens sub conditione, an interint possit pœnitere. p.212.n.45
 Vendens rem stabilem tenetur denunciare vicino. p.300.n.11
 Vendere sub hasta, vel dare in solum habentur pro solutione. p.341.n.33
 Vendita re cum pacto displicentiæ licet emptori recedere in contractu intra 60. dies. p.416.n.8
 Venditio conditionalis secuta traditione statim perficitur. p.387.n.94
 Venditio cum reservatione directi domini censetur interrim locatio. p.189.n.6
 Venditio cum reluendi pacto an sit vera alieuatio. p.310.n.16
 Venditio cum pacto retrouendendi an sit perfecta venditio. ibid.n.15
 Venditio est contractus licitissimus. p.216.n.28
 Venditio est semper, vbi de pretio sit mentio. p.229.n.4
 Venditio est perfecta non obstante pacto retrouendendi. p.214.n.2
 Venditio rei legatæ cum pacto retrouendendi, an sit perfecta venditio. p.310.n.15
 Venditio transfert dominium. p.333.n.5
 Venditio rescinditur læsione, vel simulatione pignoris. p.214.n.6
 Venditio tribuit ius irrevocabile. ibid.n.5
 Venditione facta in conspectu rei, censetur tradita possessio. p.231.n.31
 Venditis pluribus rebus, quarum vna sit vitiosa, non omnes, rescinditur contractus. p.328.n.18
 Vendito animali cum vitio patenti, non licet propter hoc à contractu recedere. p.416.n.1
 Venditis pluribus animalibus morbosus venditio retrahatur tantum quoad morbosos. ibid.n.4
 Venditor censetur venditionem ratificare lapso ad redimendum